

Проект „Фантастично читалище“

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Космос“

1977 г.

София, 2013

Библиография

[И най-умната машина...](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Генадий Прашкевич. Преведе от руски Цвета Пеева. Библиотека „Космос“ № 1/1977. Приложение към списание „Космос“, брой 1 от 1977 г.

[Звездите зоват!](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Робърт Йънг. Преведе от руски Александър Димитров. Списание „Космос“, брой 2 от 1977 г.

[Ако знаехме предварително](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор В. Н. Комаров. Преведе от руски Цвета Пеева. Списание „Космос“, брой 3 от 1977 г.

[А денят ще бъде хубав!](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор А. Мирер. Библиотека „Космос“ № 3/1977. Приложение към списание „Космос“, брой 3 от 1977 г.

[Синият тайфун](#)

Фантастичен разказ. Авторы Александър и Сергей Абрамови. Преведе от руски Цвета Пеева. Библиотека „Космос“ № 4/1977. Приложение към списание „Космос“, брой 4 от 1977 г.

[Заплаха от Земята](#)

Научно-фантастичен разказ. Преведе Аглика Маркова. Библиотека „Космос“ № 4/1977. Приложение към списание „Космос“, брой 4 от 1977 г.

[Тази планета е населена](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Ерик Симон. Преведе от немски Светла Денева. Списание „Космос“, брой 5 от 1977 г.

[Мистериум фантастикум](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Ерик Симон. Преведе от немски Светла Денева. Списание „Космос“, брой 5 от 1977 г.

[B](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Ерик Симон. Преведе от немски Светла Денева. Списание „Космос“, брой 5 от 1977 г.

[Гениалният дом](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Дмитрий Биленкин. Преведе от руски Цвета Пеева. Библиотека „Космос“ № 6/1977. Приложение към списание „Космос“, брой 6 от 1977 г.

[Новата сигнална](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Север Гансовски. Преведе от руски Цвета Пеева. Библиотека „Космос“ № 7/1977. Приложение към списание „Космос“, брой 7 от 1977 г.

[Тунел в пространството](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Кирил Буличов. Преведе от руски Александър Димитров. Библиотека „Космос“ № 8/1977. Приложение към списание „Космос“, брой 8 от 1977 г.

[Тунел в пространството](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Кирил Буличов. Преведе от руски Александър Димитров. Библиотека „Космос“ № 9/1977. Приложение към списание „Космос“, брой 9 от 1977 г.

[Хипотезата](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Властислав Томан. Преведе Маргарита

Младенова. Списание „Космос“, брой 10 от 1977 г.

[И построи той дом](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Робърт Хайнлайн. Преведе Николай П. Тодоров. Библиотека „Космос“ № 10/1977. Приложение към списание „Космос“, брой 10 от 1977 г.

И най-умната машина...

Научно-фантастичен разказ

Генадий Прашкевич

„В недалечното бъдеще ще настъпи прелом, който извънредно много ме безпокои и ме кара да се тревожа за съдбата на моята страна. Идването на власт на корпорациите неизбежно ще доведе до продажност и разложение във висшите органи на страната и капиталът ще се стреми да утвърди господството си, гъделичкайки най-тъмните инстинкти на масите, докато всички национални богатства не се съсредоточат в ръцете на малцина избраници... А тогава ще настъпи краят на републиката!“

Абрахам Линкълн

Част първа

Отвлечане

Отдавна подозирах, че стените, таваните и подовете на апартамента ми са натъпкани с микрофони. Отивах ли в банята, лягах ли в леглото, изругавах ли, когато се спъвах в килима – всяка моя дума, всеки мой жест ставаше известен на шефа. Фактът, че подобна проверка влизаше в условията на договора, никак не ме утешаваше. Пред всяка сериозна задача ме дразнеше

чувството, че съм постоянно наблюдаван, макар че това – не мога да отрека – ме поддържаше постоянно в добра форма. Спомнех ли си суровата усмивка на шефа, започваща в дясното ъгълче на устата му, готов бях да му позвъня, да го наругая, да го пратя по дяволите. Но договорът си е договор, а промишленият шпионин е длъжен да бъде толкова дисциплиниран, колкото и войникът...

Седнал в креслото, разглеждах рекламните проспекти, посветени на новите видове компютри. Навярно това занятие бе източникът на раздражението ми. Аз химикът и шпионинът, „инженерът“, заемащ третата графа във ведомостта на Консултацията, човекът, който успя преди половин година да катурне една от най-големите фармацевтични фирми, трябваше да се ровя в тия бумаги!

Впрочем: допълнителен дразнител беше фактът, че тия бумаги ми ги връчи Лендъл, бившият програмист на фирмата „Сметка“. На времето той направи всичко да се хареса на шефа и като последица се озова при нас,

в Консултацията. За съжаление, Лендъл не беше годен за внедряване (не можеше да се владее, склонен бе към излишни разговори и измислици, нещо куцаше в биографията му, разклатеното му здраве), но седейки на бюрото, той и в ролята на четец принасяше голяма полза на Консултацията.

Оставих проспектите и отидох при прозореча.

Животът на улицата ми действа хипнотично. Тълпи от хора, автомобили, светофари, реклами... Странно е наистина, че нашата работа, такава незабележима, потайна, безшумна, има най-пряко отношение към толкова много хора, където и да се намират, с каквото и да се занимават. На едни помагаме да забогатеят, други докарваме до просияшка тояга. Но за нас не знае почти никой. И, оставайки така в сянка, позволяваме си удоволствието да се усмихваме по повод на такива дреболии като сигурността на разговорите по телефонните автомати и неприкосновеността на сейфовете в големите банки.

Поклатих глава. Някога и аз мислех като всички. Но времето тече, понаучих някои неща и сега не мисля така... Старая се изобщо да не мисля, когато не е необходимо...

Оставих проспектите, връчени ми от четеца и извадих от чекмеджето диктофона... Но в същото време се позвъни.

Звънеше жена.

През шпионката, монтирана на вратата, така, че за това да не се досети нито един техник, виждах всичко. Къси тъмни коси, продълговати очи... Носеше панталони, ниски ботушки и жакет от тънък плат... Жената явно нервничеше, но дори и това не я загрозяваше, не се отразяваше на изваяния като медальон профил, в който изведнъж долових странно познати черти...

Отворих вратата.

– Казвам се Джой – с южен акцент произнесе жената. – Джой. Сестра съм на Джек Беримън.

Това име винаги ме е възхищавало. Имам предвид името Джек Беримън, който ме научи на много неща. Например, да стрелям, да карам всички видове превозни средства, да си служа с подслушвателната и записващата апаратура... Видях го за първи път преди няколко години, когато случайно включих телевизора. Джек държеше някакво успокоително слово по повод случайното отравяне на една от нашите реки с промишлени отпадъци. Джек седеше, разбира се, с гръб към телевизионната камера. Но ако не лицето му, то гласът му

запомних и когато веднъж прозвуча в Консултацията, приятно се изненадах. Впрочем, нямаше защо да се изненадвам. Нали досега Джек представляваше „Нормън Джеспън асошиейтид“, организацията за промишлено контраразузнаване, и даже имаше диплома на промишлен контраразузнавач, която бе получил след завършването на „Калифорния Стейт колидж“. Така че се получаваше нещо много интересно – заел се бе да ни помага не друг, а човекът, който поради спецификата на работата си обикновено пречеше на Консултацията. Но същият Беримън бе помогнал на приятелските ни фирми, а значи и на Консултацията, да получат колосални доходи, като се добра до тайните на световната мрежа на касите за предварителна продажба на билети... Впрочем, не е нужно да изброявам всичко, което е свършил Беримън, списъкът ще е доста дълъг...

За сестрата на Беримън бях само чувал. По едно време тя се подвизаваше в ролята на агент-цифровик. Понякога прекарваше вечерите с брат си. Но никога не бях я срещал, защото по негласно споразумение с Джек гледахме да не си пъхаме носа в личните работи. Стигаше ни, че всеки човек беше прозрачен за нас, благодарение на

техниката за подслушване и шпиониране, която владеехме в съвършенство.

Посещението на Джой никак не се връзваше с това, което знаех за нея (млада, но извънредно предпазлива, способна да измами и най-хитрия агент и така нататък) и затова бях нащрек.

- Моля – казах сухо и посочих вътрешната врата. – Не ще мога да ви отделя много време, но внимателно ще ви изслушам.

- Не – нервно отказа Джой. – Няма да влизам. Не бихте ли се съгласили да поговорим в колата?

Около минута размислях. Какво ли иска? Какво ли я е довело при мен? Кой ли ѝ е дал този адрес? Всичко изглеждаше много интригуващо и реших да не се отказвам от това удоволствие. Още повече, че Джой Беримън не можеше да се похвали с особена мускулатура. Движенията ѝ са прекалено женствени – веднага се забелязва...

- Добре – казах. – Но ще трябва да се преоблека.

- Колата е пред входа...

Тя като че ли не довърши фразата. Бързо, без да се оглежда, заслиза по стълбата. Погледнах малко подире ѝ, отидох до телефона. Според инструкциите, длъжен бях веднага да предупредя шефа за подобни срещи. Но сигурно не напрасно работниците

цели десет дена се занимавах с ремонта на жилището ми. Шефът все едно ще узнае за срещата. И аз не му позвъних.

Джой ми харесваше.

Специално забавих крачка, за да я разгледам през прозорчето на колата. Джой забеляза това и нервно изкриви устни. Но щом хвана кормилото, неувереността ѝ се изпари. Сега до мен седеше внимателен, забелязващ всичко, виждащ всичко шофьор.

Чаках.

– В джоба – каза Джой, без да сваля ръце от кормилото.

Бръкнах във външния джоб на жакета ѝ, усетих топлина, излъчвана от тялото на Джой... Впрочем бележката, която извадих от джоба, веднага ме накара да дойда на себе си.

„Ние те открихме – пишеше на листчето. – Гледай внимателно в лицето всеки, който се приближава към теб. Внимателно следи всяка кола, която се движи насреща ти! Бъди нащрек! Ние искаме да видим изражението на лицето ти, когато изведнъж ни познаеш!“

Странно желание, помислих, и запитах:

– По пощата ли я получихте?

– Не. Открих я в джоба си, когато излизах от магазина на самообслужване.

– Трудно ми е да повярвам, че наистина може да ви заплашват...

Тя улови погледа ми в огледалцето:

– Преди един час и аз мислех така.

– Какво се случи през този час?

– Погледнете калника.

Спуснах стъклото, погледнах навън. Над десния калник наистина бяха здравата поработили – ламарината бе смачкана чак до вратичката. Тук-там стърчаха бежови парченца от излющената при удара боя.

– Видяхте ли кой го направи?

– Лица не забелязах. Беше камион. Блъсна ме на седемнадесета магистрала. Всичко стана толкова бързо, че се смутих.

– Жалко, Джой – след като помълчах, добавих аз. – Не обичам да се забърквам в такива истории. И вие, навярно, знаете защо... Може би трябва да се обърнете към полицията?

– Позвъних на брат си – отвърна Джой. – Той много се разтревожи от случилото се.

– Той ли ви даде моя адрес?

– Да, Ел... Мога ли да ви наричам така?

– Разбира се, Джой. Но вие къде позвънихте на Джек? Та той е в командировка... – свел очи, внимателно наблюдавах лицето на Джой. То не трепна. Джой, разбира се, можеше да знае къде се намира брат ѝ. Тя би могла например, да бъде връзката между Джек и Консултацията... Но все едно не можех да

разбера за какъв дявол трябваше да се обръща към мен?... Дори нещо повече, ако не беше сестра на Джек, незабавно щях да напусна колата.

Сякаш почувствувала колебанията ми, Джой умотелно ме погледна. Направи го очарователно. И поради това, че не можех да взема никакво определено решение, стана ми чоглаво.

– Искат да ми видят сметката – тихо, даже безпомощно рече Джой. – Сметката, Ел... Нали разбирате?

Тя повтори няколко пъти думата „сметката“. А когато така се акцентира на една банална фраза, в нея може би се крие втори смисъл. Но от какво се боеше тя в действителност? Защо не искаше да ми разправи всичко? Така неуверено може да се държи човек в помещение, натъпкано с апаратура, но нима тя не е проверила колата си?

Запалих цигара и дигнах глава, като понечих да кажа някакви незначителни, но приятни за такива случаи думи. Но вече нямаше нужда от тях. През тези секунди Джой бе успяла да разкопчае жакета си и от десния ѝ лакът, объл, мускулест и почернял ме гледаше никелираното дуло на пистолет. Той имаше невероятно предизвикателен вид, но оръжието беше истинско.

– В кутията при краката ви има изолационна лента – рязко каза Джой. – Превържете си очите.

Изражението на очите ми не ѝ хареса. Тя леко намали скоростта на колата и повтори:

– Недей да блещиш очи! И не мисли да се дърпаш. Не е голямо удоволствие да те пречука човек, Милер, но ако се наложи, и това ще сторя!

– А не ви ли се струва, че автомобил с пътник, на когото очите са превързани с лента, ще привлече вниманието на полицията?

– Това е моя грижа. Побързай!

Отстъпих. Не на нея. На пистолета ѝ. И никак не се учудих, когато на един участък от пътя тя спря колата и завърза ръцете ми с найлонов шнур.

– Влез в багажника, Милер! – заповяда тя. – Можеш да поспиш, докато те закарам...

– А ако почна да викам?

– Моля – каза тя, разточвайки думите. – Там където отиваме, можеш да правиш каквото искаш.

– Слушай – казах аз, като се намествах в багажника. – Дяволите да те вземат, ти ме надхитри. Но наистина ли си сестра на Джек, или това са само приказки?

Тя прихна да се смее.

– А нима не е същият почерк?

– Същият – принуден бях да призная. И Джой отново се изсмя, с такава сила захлопна капака на багажника, че в ушите ми зазвънтя...

* * *

Приблизително след час Джой отби от пътя и вкара колата в тесен гараж. Разбрах го, защото си ударих главата в някаква ниска подпора, когато две силни ръце ме измъкваха от багажника и ме изправиха на неогъващите се крака.

– Тук има стъпала – чух гласа на Джой. Но придружителят ми нямаше намерение да бъде толкова вежлив с мен. Помъкна ме по стълбата и чух съвсем наблизко, явно зад преградата резки възклицания.

– Може би ще смъкнеш от очите ми тая гадост? – запитах аз опекуна си.

– Заслужил ли го е, момиче? – разнесе се дрезгав насмешлив глас. – Не ти ли е додявал с роднинските си чувства? Ха-ха-ха! – дивашки се зарадва той на собствената си шега. – Върви, момиче. Ти си свободна. Ще те чакат на офиса.

Когато стъпките на Джой стихнаха, опекунът свали превръзката ми и отстъпи крачка назад, стиснал за всеки случай юмруци. Но можеше и да не го прави. Първо, ръцете ми бяха вързани. А второ, да се бия с него нямаше никакъв смисъл – беше почти

два пъти по-тежък от мен и въоръжен, разбрах го по издутия джоб на панталоните. В очите, които ме гледаха от широкото бледо лице, нямаше нито злоба, нито ненавист, просто този човек беше готов на всичко.

– Ако се опъваш – веднага ме предупреди той, – ще направя корема ти на пихтия! – Блъсна ме в креслото и отиде при телевизора, който стърчеше в ъгъла на дългите си разкрячени крачка.

Покачване на цените, посещение в Близкия Изток, ограбване на магазин за скъпоценности, експедиция за неодиозаври в Африка... Опекунът слушаше всичко много внимателно и мърдаше дебелиите си пръсти в такт с диктора.

Не разбирах какво очаква от предаването, но когато то свърши, опекунът обърна към мен бледото си лице и с удовлетворение изхриптя:

– За нашата работа нито дума!

– Не са успели още да научат – подказах аз. – Може би след половин час...

– Млък! Теб никой не те пита!

Добре... Нямах намерение да споря с него, още повече, че пъкна в устата ми запалена цигара.

– Ще ме наричаш Ред. Пуши. Ние с теб сега сме нещо като братя, ха-ха! И заедно

живеем. А сега ставай. Имаме още работа. По-живо!

Този път пътешествието продължи повече. Почти се бях задушил, когато Ред ме измъкна от багажника:

– Жив ли си? Слава богу!

Къщата, в която ме водеше, се намиреше сред високи дървета. Успях да го забележа, когато опекунът свали превръзката от очите ми. Значи, реших аз, се намираме извън града или в една от парковете му зони... Къде, не знаех. Но човекът, на когото ме предаде опекунът, ми беше познат. Толкова добре го знаех, че в друго време и при други обстоятелства бих предпочел да избегна тази среща.

* * *

Преди половин година съдбата под формата на заповед от шефа ни събра в една фармацевтична фирма, която Джон Лесли – така се казваше моят познат – трябваше да охранява. Асоциацията на бившите агенти на Федералното бюро за разследване (Медисън-авеню, 274) бе му възложила тази задача, и трябва да призная – момчетата от Асоциацията имаха доста работа. Трябваше да си отварят очите за всеки минувач, шофьор, техник, дори и за шефовете на отделите – за всеки, който случайно или нарочно можеше да стане

причина за изтичане на секретна информация от охраняваните от Асоциацията фирми. Налагаше им се да претърсват чужди чанти, автомобили, да разглобяват полилеи, да проверяват електрическите и телефонни инсталации, канализационни тръби, да контролират познанствата на служителите, да се мотаят из разни вертепи – незавидна служба... И Джон Лесли добре ме беше запомнил, защото при работата ни във фармацевтичната фирма победихме ние с Джек, а не неговата банда!

Без да става от бюрото – той винаги малко се стесняваше от ниския си ръст – Лесли ми кимна, като кръглите му очи бяха станали още по-кръгли:

– Седни, Милър. Този път ни беше нужен твоят шеф, но той не влиза в багажника и на най-голямата кола. Кажу му го при случай.

Дали ще ми предоставят такава възможност? – помислих аз. Или сам ще трябва да си я извоювам?...

– Пътешествието ти още не е завършило – със същия неизразителен глас забеляза Лесли. – Просто исках да се убедя, дали момичето не е сбъркало и е довело именно теб. Доволен съм. Много доволен. Имаме за какво да си приказваме. И не мога да не те упрекна, Милър – защо вярваш на роднините

на приятелите си? Кошмарно заблуждение!...
Кафе! – викна той в микрофона.

Смутена жена с изплашено лице и треперещи ръце донесе табла с чашки и кафеник.

– Не мога да ти развържа ръцете, приятелю – изхъмка Лесли. – Много обичаш да се биеш. Но ако искаш да се поободриш, отвори си устата.

Не се възпротивих. Лесли не е Ред. Услугата му не можеше да ме унизи. Той беше също като мен, професионалист, само че работеше за друго. И аз послушно отворих уста, на големи глътки излочих всичко в чашката.

– Ти вече навярно се опитваш да проумееш случилото се? – запита Лесли. – Аз ще ти подхвърля „ключа“ и до следващата ни среща поблъскай си хубавичко главата – как най-добре да отговориш. От това ще зависят много неща.

– Е? – запитах.

– Защо Консултацията е прибрала експерта от фирмата „Сметка“? Къде го държите? И какво смятате да правите с него? Ето тези три въпроса, Милър. Обмисли ги добре, аз не искам сега да отговориш.

Когато върналият се Ред почна да завързва очите ми, реших също да подхвърля „ключ“ на жената, която

разтребваше масичката. Просто така. За всеки случай.

– Лесли – запитах, – ще ми дадете ли палто или пак ще ме увиете с одеяло?

Глупав въпрос, такъв лесно се запомня. Жената учудено дигна глава, но Лесли не се хвана на въдицата:

– Всичко зависи от теб...

* * *

Сега не лежах в багажника, а на задната седалка. Но не ми беше по-добре. Одеялото, с което грижливо ме уви Ред (Лесли не тръгна с нас), цялото се бе намокрило от потта. За да се успокоя, заех се с неща, които можеха да ми помогнат. Открехнах предпазливо превръзката и запомних цвета на седалката. С пръстите на завързаните си ръце успях да издърпам няколко нишки от одеялото и ги скрих зад колана на панталоните – само до него можах да стигна. Сумтенето на Ред, който смучеше пура, ме докарваше до лудост, но мълчах. Ние сме воюващи страни. Никак не преувеличавах, като мислех така. И шефът, и Беримън, и аз, и Кронър-младши – всички ние водехме истинска тайна война против фирмите, конкуриращи нашите приятели... Нас всичко ни интересуваше. Леките акумулатори за електромобили. Специални мотори за състезателни автомобили. Радиолокационни

апаратури. Нови видове лекарствени препарати...

Получената информация отиваше в ръцете на шефа. Това, разбира се, не означаваше, че всичко, получено от агентите, веднага се пускаше в работа. По-полезно беше някои изобретения да се позадържат известно време, а други изобщо да се върнат обратно. Но това вече не интересуваше агентите, такива като мен или Беримън. Ние си получавахме процентите и се заемахме с нови задачи, като впрочем винаги съблюдавахме да бъдем изключително порядъчни по отношение на нашите клиенти. И всеки от нас, когато напускаше службата, трябваше да подпише документ, с който се задължаваше да не се намесва повече в работите на една или друга фирма, защото законите на Консултацията строго забраняваха да се продава една и съща информация на различни лица или да се извършват действия против фирмите, които са се обърнали дори един единствен път към нас за помощ.

„Защо Консултацията е прибрала Експерта от фирмата „Сметка“. Къде го държите? Какво смятате да правите с него?...“ Лесли ми бе подхвърлил наистина напълно приличен „ключ“. Струваше си да поразмисля.

* * *

Него ден, спомних си аз, шефът ме извика необичайно рано... И не някъде другаде, а в разглобяемия кабинет, където се водеха най-важните разговори. Не, не сбърках, като нарекох кабинета разглобяем. Стените, подът, таванът на този кабинет, прозорците и вратите му бяха направени от множество детайли, които плътно се сглобяваха, всеки от тях можеше да бъде изваден за броени минути и разгледан под микроскоп – пълна гаранция, че конкурентите не са ни лепнали уши!

В кабинета нямаше електрическо осветление. Електрическата мрежа е прекалено удобна за любителите на подслушвателна апаратура. Кабинетът се осветяваше от газена лампа – гордостта на шефа. Посетителите не само попълваха формуляри за посещението си, но и сами ги откъсваха, като оставяха върху светлочувствителната хартия отпечатащи от пръстите си. Не се изхвърляше нито един документ. Всичко веднага се изгаряше в постоянно горящата камина. Скрити камери отбелязваха всеки жест на посетителите. Трябва да кажа, че техниката и обслужващите я сътрудници работеха безпогрешно. Ако все пак се случеше да

изтече информация, кабинетът на шефа нямаше нищо общо с това.

Но най-интересното него ден аз видях в демонстрационната зала. Шефът натисна копчето, включи камерата за вътрешна връзка и на телевизионния екран се появи изображението на самоуверен човек с прекрасно високо чело, с тъмни прилежно сресани на път коси. Изглежда, беше левак. Устата му нито за миг не се затвори, но аз не виждах с кого разговаря: камерата бе фиксирана на него.

– За какво говорят? – попитах аз. – Може ли да пуснете звука?

– Не – мрачно отвърна шефът. – Писна ми вече да слушам гласа му! – В думите на шефа имаше искрено удивление. – Година наред съм се упражнявал търпеливо да изслушвам безкрайните празнословия на какъвто и да било дърдорко, но случаят е феноменален, Ел! Ала човекът, когото виждаш на екрана, не е само бърборко. Той е и гений! Истински гений!

– А конкретно кой е той?

– Експерт от фирмата „Сметка“. Много голям специалист по компютрите. Човек, способен да решава творчески задачи, даже когато не е известен методът за решаването им. Този човек е способен да поставя неочевидни проблеми и да дава заключения,

прескачайки второстепенните подробности. Способен е да предсказва бъдещите състояния на изследвания обект и, най-после, да противопоставя на масовото предубеждение собственото си мнение!

– Изглежда, наистина сте срещнали достоен противник – поласках аз шефа.

Дебелото му с тройна брадичка лице разцъфна – той разбираше много добре защо подхвърлям този явно неверен вариант, ала... Шефът обожаваше да поправя дребните грешки на сътрудниците си. Но никога не им прощаваше големите!

– Експертът не бива да бъде наш противник – каза шефът. – Главата му струва милиони. И на нас ни е нужна тази глава!

Дори отявлените циници се възхищаваха от шефа. И бяха прави. Името му никога не се срещаше в отчетите, не се бе прославил в нито една акция, не бе похитил сам нито един, дори най-дребния проект... Но нима не е по-важно от най-сериозната кражба самата мисъл, че по заповед може всичко да се открадне? Пословицата гласи: уловилият риба през целия ден е сит, научилият се да лови риба е сит завинаги... Шефът умееше да лови риба и учреждението, скрито под скромното име Консултация, го хранеше не по-зле, отколкото Форд автомобилите...

– Ел, знам много малко. Но трябва все пак да започнем от нещо. Преди няколко години фирмата „Сметка“ примами Експерта от една малка държава. Нали помниш големия шум за „Изтичане на мозъци!“ – това се отнасяше главно за Експерта. Още тогава той беше известен като изобретател и учен. А изобретателят, Ел, да знаеш, винаги е бич за бизнеса. Появяването на ново вещество, нов процес (още повече принципно нов!) винаги има неприятни последици – бързо трябва да се промени нагласеното вече производство. А съгласи се, че това не е толкова просто и не всеки промишленник ще се реши на това. А фирмата „Сметка“ се реши. Щом Експертът се появи у тях, те подновиха по негово указание машините си. Имаше моменти, когато на мнозина се струваше, че фирмата не ще издържи финансовите тежести и ще фалира. Но тя издържа, а след година покри загубите си, като получи правото върху патенти за най-различни изобретения. Всички зинаха от учудване, когато на пазара почнаха да се появяват изделия, над които си бяха блъскали години наред главите. С една дума фирмата „Сметка“ взе да търгува с всичко, което лежеше в конструкторските бюра на другите фирми във вид на недовършени проекти. И забележи, Ел, шпионите нямаха нищо общо с това.

Фирмата „Сметка“ просто не държеше шпиони. И когато в Консултацията се появиха първите жертви на фирмата „Сметка“, трябваше доста да си поблъскам главата – по какъв начин Експертът и помощниците му получават нужната информация за своите машини.

– Любопитно!

– Изразът е много слаб, Ел! Извънредно любопитно! Защото на фирмата „Сметка“, разполагаща с новия компютър на Експерта, действително не са нужни промишлени шпиони. На тях им е достатъчно само едно: информация, получена от случайни разговори, от официални публикации, от рекламни проспекти. Всички тези откъслечни данни, които не говорят нищо дори на специалисти, се програмират от Експерта и подават в компютъра, а той вече сам дава идеята и дори технологията! Е, какво ще кажеш?

– Непостижимо! – отвърнах аз. – Прилича на приказка!

– Сурова приказка, Ел. Както знаеш, фирмата „Сметка“ никога не е поисквала от нас някакъв вид приятелска услуга. Ето защо Консултацията реши да я постави на подobaващото ѝ се място.

– Извинете, шефе, но ако се съди по камерата, Експертът се намира вече в

нашите ръце. Следователно, проблемът е решен.

– За съжаление, не, Ел. Експертът е в ръцете ни, но колкото и да е умен, работата не е вече само в него. Трябва да изкараме от строя самия компютър! Тази прекалено скъпа, извънредно сложна машина не може да бъде поправена бързо и... особено без помощта на Експерта...

– С тази задача, естествено, ще се заеме Джек?

– Не. Джек е зает с друга сериозна задача.

– Значи Лендъл, шефе? Той е специалист по такива машини...

– И той не, Ел. Лендъл не може да бъде внедрен. Сътрудниците от фирмата „Сметка“ го познават много добре... С тази задача ще се заемеш ти.

– А какво ще стане с Експерта?

Шефът ме погледна и отговори уклончиво:

– Ще зависи от това чия страна ще вземе той в предстоящата битка.

Припомних си всичко това, докато слушах сумтенето на Ред, който нито веднъж не се обърна към мен. Най-после пътешествието ни свърши. Отново свалиха превръзката от очите ми и ме вкараха в асансьор. След тъмния коридор от светлината остра болка преряза очите ми. Замижах и в същия миг ме подхванаха ръцете на Ред.

– Дръж се – каза безизразно той. – Ще минеш обработката, ще се напиш...

Не мисля, че ме заплашваше нещо сериозно. Иначе не биха ми развързали ръцете. А Ред го направи и даже ми даде възможност да ги поразтрия, после ме поведе по дълъг, неприятно пуст коридор към ниска метална врата. Озовахме се в истински басейн. Бял купол се извисяваше високо горе, стъпала водеха към прозрачна вода. Куполът на басейна бе покрит с фалшиви цветни витражи, и явно стърчеше над някакви здания, но аз не бях срещал подобно нещо в градския пейзаж.

По заповед на Ред се съблякох. Бельото, в което бях скрил нишките, измъкнати от одеялото, отнесе мрачен момък, на вид от ония, които обичат да се събират по запустели места. И повече не видях бельото си, а и в бъдеще съдбата едва ли щеше да ми го върне...

Обработката беше прилична.

Мощни струи вода ме шибяха едновременно от три страни, одраха кожата ми като с гласпапир. После Ред най-старателно изследва кожата ми със силните си дебели пръсти дали няма някъде защито апаратче. Но и с това обработката не свърши. Косите! Нима не са прекрасно място за миниатюрна кинокамера? И Ред острига

косите ми... Ноктите! Нима не може да се скрие под тях микрофон? И Ред старателно изрязва ноктите ми...

Облякох дрехите, които ми донесе все същото момче, бяха доста чисти, но поизносени и поисках от Ред цигара.

– Пуши! – разреши ми той и ми даде цял пакет.

Коридорите, по които ме поведе пак, бяха необикновено пусти. Само веднъж се мерна под крака ми мраморна плочка с фирмения знак на строителната компания „Лоуъл“ и парченце фолио с емблемата на фирмата за сладкарски изделия „Херши“ с отпечатък от женски устни в шоколаден цвят. Не е уловка, помислих аз. Строителите и фирмите за сладкарски изделия разпространяват продукцията си из цялата страна.

– Е, Милър – каза Лесли, когато Ред ме въведе в кабинета му, – сега ще те изпратя да си починеш. Но трябва да знаеш, че всичко, което ще ти бъде казано сега и за в бъдеще, е истина. Не искам да те обърквам, навярно се досещаш защо... А ето ти и потвърждение. Гледай екрана!

Обърнах се към екрана на телевизора и видях басейна, в който току-що бях. На стъпалата му стояха хора и сред тях познах... Лендъл! Четецът от Консултацията! Облечен в шикарен яркозелен костюм, той

недоверчиво се озърташе, извисявайки се над опекуните като строителен кран. Не ми се харесаха очите на Лендъл! Той явно се страхуваше. Мъчеше се да скрие страха си, срамуваше се от него, но от способността му да се контролира нямаше и помен! Няколко удара, и с Лендъл можеха да правят вече каквото си искат. Здравно са се хванали с Консултацията, щом за няколко дена са успели да купят Джой Беримън и да отвлекат Лендъл и мен...

Лесни внимателно наблюдаваше лицето ми.

– Ясно ли ти е всичко?

Кимнах.

– Искаш ли да живееш с Лендъл в една стая?

– Не! – отвърнах бързо.

– Защо?

Усмихнах се и той разбра. Лендъл може и да са сломили, но с мен щяха още доста да се поизмъчат...

Стаята, в която ме настаниха, по нищо не се различаваше от стаите в приличен хотел. Даже имаше и телефон. Вдигнах слушалката и веднага чух гласа на Ред:

– Искаш ли нещо?

– Да плюскам – казах аз.

– Наспи се – изсмя се той. – С гладен стомах по-добре се спи.

Окачих слушалката. В думите на Ред имаше истина. Пък и стаята не приличаше на килия. Имаше всичко, необходимо за човека. Значи... Значи, ще се опитат да ме купят... Струва си да обмисля... Струва си. Легнах на леглото, главата ми се замая...

А когато се събудих, пред кревата на висок стол седеше Лендъл. Остриганата му глава нелепо стърчеше над високата, скриваща врата му яка. Шикарният костюм бе сменен със старомодна поизносена дреха. В такъв вид не ще излезеш на улицата... И, прочел сякаш мислите ми, Лендъл безнадеждно каза:

– Докато ти спеше, Ел, аз огледах всичко. Ние сме на деветия етаж, и отвън няма никаква стълба, освен това двойни щори, така че оттук нищо не може да се хвърли...

Лицето на Лендъл беше изподрано, лявото му око подпухнало.

– Биха ли те? – запитах аз.

Той трескаво замига – моите думи не му се поправиха. Като навит, той сега можеше да мисли само за едно – за бягство.

– Ел, какво ще стане с нас?

Свих рамене.

– Ел! Аз не съм участвувал във вашите машинации. Напуснах фирмата „Сметка“ само защото вашият шеф ми предложи повече. Не съм му издавал даже никакви

тайни, макар че можех. Аз съм чист пред съвестта си, Ел, няма ще ме убият заедно с теб?

– Не ти харесва моето съседство, а? – мрачно запитах аз.

– А не, аз не за това, Ел! – нова мисъл му хрумна и той неестествено се оживи. – Ел, аз съм чист, чист. Те трябва да ме пуснат! Ел, заклевам те, потвърди им го и когато ме пуснат, аз ще те измъкна. Ще видиш, ще те измъкна!

– А, не, момче, спасявай се сам, както можеш.

– Ел, но аз наистина съм чист!

– Ами тогава възползвай се от своята чистота!

– Ел, те не ми вярват!

Част втора

Задача, която може да свърши Лесли

Разбира се, Лендъл беше жалък. Но не биваше да го отписвам. Можеше да ми дотрябва. В известен момент бих могъл да го пожертвувам, както ме жертвува Джой Беримън. И нямах никакви угризения на съвестта.

Облякох се, излязох в тесния коридор и се ослушах. В стаята на Лендъл не се чуваха никакви звуци, но той си беше вътре. Седеше

в креслото, подложил ръце на тила и безцелно разглеждаше тавана. В позата му имаше такова отчаяние, че се усмихнах. А той, като ме видя, се наведе напред и запита:

– Теб не те бият? Защо?

Беше жалък. Но той сам утежняваше положението си. Никога не бива да губиш самообладание – това е правилото на професионалисти. И си помислих – каква ли пакост е сторил Лендъл на фирмата „Сметка“, щом така здраво са се заели с него? Издаване на производствена тайна? Едва ли... В това отношение Лендъл беше наистина чист.

А може би всичко е свързано с Експерта? Версията изглеждаше интересна. Ако излезех прав, трябваше да огледам цялата история отстрани. Кръвопийци! Някой жертвуваше Лендъл, някой жертвуваше и мен. Някой поставяше под ударите Експерта, някой – Джой Беримън. Играта явно се водеше на много високо ниво. Шефът и Джек Беримън, от една страна, Лесли и фирмата „Сметка“ – от друга. А аз? Нима шефът действително ме е ценял толкова малко, че е могъл спокойно да ме хвърли в тоя котел? Тази мисъл не ми се хареса. Спомних си възхищението на шефа след операцията с фармацевтите... Не, не бива да мисля така...

Тая версия изсмуках от пръстите си... Добре! Тръснах глава и попитах Лендъл:

– Какво знаеш за фирмата „Сметка“?

Лендъл трепна и изплашено ме загледа.

– Успокой се. Не ме интересуват греховете ти. Интересно ми е какво можеш да добавиш към онова, което веднъж ми разправи?

Закрил очи с дланта на дясната си ръка, Лендъл се излегна по-удобно в креслото, сякаш набираше кураж, но в това време вратата се хлопна. Влезе Лесли, усмихна се и ме повика:

– Милър, искам да поговоря с теб.

Беше във весело и много демократично настроение. Излязох след него, но не останахме в коридора, а отидохме в моята стая.

– Милър, искам да почна с главното. Задоволява ли те твоята работа? Твоята бивша работа?

Свих рамене.

– Тогава аз ще отговоря. Не те задоволява. Нали е така? Първо, тя е противозаконна. Второ, не те удовлетворява. Трето, не се рентири. Имам пред вид не парите, а неврозата, от която страда всеки професионалист. Освен това работата ти е престъпна, защото такива като теб ограбват не просто частните фирми, а самата

държава, самия народ, чиито представители, колкото и да е парадоксално, са самите те.

– Е – възразих, – ако се погледне на нашите действия като на известно преразпределение на информацията, всичко изглежда съвсем иначе. Вместо с ценното изобретение или откритие да разполагат шепа хора, то веднага става достойние на мнозина.

– Промисленият шпионин, по правило, е въоръжен, Милър, няма защо аз да ти го казвам. А оръжието вече е предпоставка за престъпление.

Премълчах. Нали хората, които охраняват фирмите, не са агънца и всички те великолепно владеят оръжието.

– Виж какво, Милър. Ти имаш глава. Много добра глава. И в заблуденията си не си отишъл много далеч. Не е ли по-добре да преминеш на работа при нас? Преимствата са очевидни, каквото и да приказваме. Дейността ти ще бъде строго законна. И освен това, не ще е нужно постоянно да се боиш от всички и всичко. Ще живееш спокойно, както подобава на гражданин на една голяма страна. А за да отпаднат и последните ти съмнения, ще ти кажа направо – в най-близко време имаме намерение да ликвидираме Консултацията. На всички ни е дошла до гуша. Разбира се,

не ще можем да ви дадем под съд. Вие работите чисто, почти не оставяте следи. Но ще приложим към вас вашите методи.

– А това ще бъде ли законно?

– Аз поемам отговорността, Милър.

Замислих се.

– Не те карам да бързаш с отговора. Имаш време цяла седмица. Помисли. Няма да ти преча. Наспи се и знай, че при нас си в безопасност – Лесли помълча и неочаквано запита със съвсем друг тон: – Впрочем, защо реши да се преквалифицираш в цифровчик?

Да, не оставах вече никакви съмнения. Лесли наистина работеше за фирмата „Сметка“. Защото кой друг може да се бои от цифровчиците, елита на промисления шпионаж? Помнех добре заниманията на единствения наш цифровчик Кронър-младши, който разкри секретния зумерен код на компютъра „Ласифик телефонен енд телеграф къмпани“. Узнал кода, Крокър-младши даде поръчка за доставка на телефонни и телетайпни апарати и доста изгодно ги пласира, оставайки извън обсега на закона и личната полиция на „Ласифик къмпани“.

Но това е епизод.

Истинските цифровчици не гонят печалби. Тях ги интересува информацията. Информацията, която се пази не в частни

лица, а в запомнящите устройства на компютрите. На една конференция на ЮНЕСКО известният специалист Бърнърд Бенсън заяви, че натрупаните в запомнящите устройства тайни отдавна представляват реална опасност. Като преразправи класическия случай с някакъв експерт, арестуван за системни кражби на информация от блока на паметта на компютъра на една голяма фирма. Клиентите на тази фирма срещу определена такса можели да се свързват по секретен телефон направо с компютъра. Узнал номера на секретния телефон, експертът, използвайки печатащата приставка към телефона си, се занимавал с кражба на информация дотогава, докато самата машина не съобщила на стопаните си, че я използват неправилно. По това време експертът вече бил успял да се добере до информация, която не подлежала в никакъв случай на разпространение.

Но аз никога не съм бил цифровчик. Аз съм химик. Така и казах на Лесли.

– Но напоследък – възрази той – проявяваш много голям интерес към компютрите.

С бързо движение той извади от джоба си магнетофон. Апаратът бе съвсем малък, но гласът на шефа прозвуча съвсем ясно и

разбираемо, сякаш изговаряше текста специално, за да бъде записан на лента.

– ...На фирмата „Сметка“, разполагаща с новия компютър на Експерта, действително не са нужни промишлени шпиони. На тях им е достатъчно само информацията, получена от случайни разговори, от официални публикации, от рекламни проспекти. Всички тези откъслечни данни, които не говорят нищо дори на специалиста, се програмират от Експерта и подават на компютъра, а машината вече сама дава идеята и дори технологията...

Лесли изключи магнетофона и впери очи в мен.

– Не си представляваш, Милър, какви трудности преодоляхме, докато създадем този компютър. Дори и през ум не ни минаваше, че ще се наложи да мислим за неговата защита, но сега само с това се занимаваме. Ти си талантливо момче, Милър, но този път залъкът ще ти заседне в гърлото. Мислил ли си за това?

Не отговорих. Беседата ни още от самото начало страдаше от известна едностранчивост и за мен бе добре дошло. Нека си каже всичко. Впрочем, Лесли долови мислите ми.

– Досещаш ли се защо те натикаха в багажника на колата?

Досещах се.

– За да ме разменят ли?

Той с удовлетворение кимна.

– Да. Но помни, че това не изключва моето предложение. Ние все едно ще направим размяната, но ако пожелаеш, можеш да работиш при нас. Ще сторя за това всичко, което е необходимо.

И така, Лесли си каза думата. Тя попадна на добра почва. Не можех да не се замисля за бъдещето си. И сега, когато седях в креслото до прозореца с решетки, подреждах мислено като пасианс възможностите, които имах. По-точно – вариантите измежду които можех да избирам. Уви, не бяха много.

Първо. Да приема предложението на Лесли. Ако Консултацията наистина виси на косъм, не си струва да оставам повече в нея. Сестрата на Беримън ми даде прекрасен пример... Второ. Да се опитам да разбера доколко е сериозно предложението на Лесли. Ако цялата операция е само негова лична инициатива, дори и подкрепена от фирмата „Сметка“, рано е да се отказвам от Консултацията. Още повече, че в душата си вярвах в непоклатимостта както на шефа, така и на Беримън... Трето. Да се опитам да похитрувам с Лесли, да поизчакам, за да мога да избира единственото правилно решение.

Когато Лесли си отиде, спрях се на третия вариант. За първите два няха достатъчно информация. Така че оставаше третият. Третият... Изпих кафето, донесено от Ред, и пак взех да мисля за Лендъл.

Както вече казах, Лендъл се занимаваше в Консултацията с четене. Имаше нюх към интересната информация и работата му прекрасно потвърждаваше известната теза: осемдесет процента от тайните сведения агентът винаги може да получи от официалната преса. Когато напусна фирмата „Сметка“, Лендъл не се смути. Такива винаги ги следят. Помнят ги. Наистина: онзи, който продава тайни, за да печели от това пари, винаги може да извърши сериозно престъпление – да организира за сметка на новия си господар свое собствено производство. Така че не изпускахме Лендъл от очи нито ние, нито сътрудниците на Лесли... Впрочем, мен не това ме интересуваше. Имаше по-важни неща. Например, кой бе предупредил Лесли за акцията, която подготвихме против фирмата „Сметка“? Само от подслушвателна апаратура, монтирана в демонстрационната зала ли бе узнал? Или от Джой Беримън, успяла да измъкне нещичко от брат си?

Опитах се да възстановя беседата си с Лендъл с всички подробности. Дори не беше

беседа. По заповед на шефа, преди около две седмици Лендъл ме запозна с работата на експерта.

– Предположенията ми – каза тогава Лендъл, – може да се окажат несъстоятелни. Така че се отнеси критично към тях, Ел, без да забравяш впрочем и това, че и в най-невероятните случаи се крие зрънце истина. Човек, Ел, успешно решава най-различни задачи по класификация и разпознаване на обекти, явления и положения. Ето защо в наше време промишлените фирми се стараят да открият колкото се може по-ефективен начин за използването на човека в качеството му на елемент или звено в сложните автоматични системи. За сега е невъзможно човекът да се замени със специализиран разпознаващ апарат. Само човекът притежава способността да предвижда, тоест интуитивно да избира правилните начини за решаване на внезапно възникналия проблем. А машината, Ел, дори и най-умната машина, не притежава подобна способност. Освен всичко казано дотук, следва да помниш и това, че броят на взетите от човека решения не е безкрайно голям, въпреки безкрайно разнообразните състояния на външната среда, обуславяща решенията. Например машинописката, каквито и варианти на един и същ звук да й

предлагат, винаги ще удря един строго определен клавиш... Откакто се появи компютърът, създаден от Експерта, положението се промени. Тази машина, Ел, е способна да реагира с определен брой решения на безкрайно разнообразните изменения в характеристиките на външната среда. Тоест, имаме работа със система. Със система човек-машина. Единна, цялостна, в която огромно значение има и единият и другият елемент...

Припомняйки си тези думи, подсъзнателно чувствавах важността им. Нещо повече, почнах да осъзнавам, че моето положение по някакъв начин зависеше от информацията, която ми бе предал Лендъл... Да, наистина не бива да го отписвам... Най-малкото, необходимо ми е отново да поговоря с него.

Но когато след обед почуках на съседната врата, тя се оказа заключена. Лендъл го нямаше. Телефонът също бе изключен и дори Ред не се вестяваше. И трите дена, през които бях оставен сам на себе си, изминаха мъчително бавно, като в пустиня. В тесния коридор, отделящ ме от външния свят, не се чуваха нито стъпки, нито гласове.

А после всичко се промени. Дойде Лесли и аз разбрах, че се е случило нещо...

– Е – запита той, – какво реши?

Поклатих глава.

– Възпира ме примерът на Лендъл.

– Говори по-ясно, Милър.

– Лендъл премина към нас, но кариерата му едва ли може да се смята за удачна. Боя се да не се случи и с мен същото. Шефът не вярвам да чака, докато ви предам всичко, което знам. Рано или късно ще ме натикат в багажника на друга кола...

– Не – твърдо заяви Лендъл. – Дните на Консултацията са преброени. Що се отнася до Лендъл, ти си прав – той не направи кариера. Но той не е професионалист, ти го знаеш. Практически, той никому повече не е нужен. И твоят шеф, и ние изстискахме всичко от него. И... Лесли за секунда се смути. – Ако си решил да работиш при нас, имаш прекрасна възможност да го докажеш.

Погледнах въпросително Лесли.

– Преди няколко часа – равнодушно заговори той, – Лендъл убил опекуна си и се вмъкнал е техническия отдел. За съжаление там държим оръжие и Лендъл успял да го завладее. Нещо повече, заплашва, че ще убие тримата заложници – чиновниците, които са работели там, ако не му предоставят автомобил и възможност да избяга.

– Не съм очаквал, че Лендъл е толкова чевърст. Наистина ли е завладял оръжието?

– И ние не го знаехме – мрачно каза Лесли. – Няма да крия, че на мен нищо не ми струва да пречукам Лендъл заедно със заложниците, още повече, че за труповите на чиновници винаги мога да обвиня него. Но, Милър, на мен ми е нужен самият Лендъл. Жив. Ти правилно се досети – мен ме интересува Експерта и аз вече се уговорих с твой шеф за размяната. С Лендъл. Или... с теб, ако не поискаш да останеш при нас. Готов ли си да ни помогнеш?

– Да – отвърнах аз. – Но няма да бъде лесно.

И неочаквано Лесли се усмихна.

– А при фармацевтите лесно ли ти беше?

Тръгнахме по много дълъг коридор, който няколко пъти завиваше под прав ъгъл и спряхме пред вратата, зад която се укриваше Лендъл. Няколко души в цивилно облекло (Никакви полицаи! Нали случилото се засягаше само хората на Лесли!), бяха издигнали барикади в двата края на коридора и напрегнато наблюдаваха какво ще стане. Скрих се зад една бетонна колона и викнах:

– Лендъл, не стреляй! Аз съм – Милър!

Дори по гласа усетих колко е съсипан Лендъл.

– Към мен ли искаш да се присъединиш? Или е провокация? Да знаеш, че имам

военен автомат и ако някой влезе с теб, няма да се поколебая – ще убия и теб, и твоите приятели!

– Лендъл, те искат да бъдем заедно.

– Правилно – разсмя се неестествено, трескаво той. – Плъховете трябва да бъдат изолирани, иначе ще разнесат чума. Влизай, Ел!

Открехнах предпазливо вратата и влязох в стаята, като очаквах всеки момент изстрел. Но не последва изстрел, макар че самата стая ме порази. Тя беше празна. Само в най-отдалечения ъгъл бяха струпани на гигантска камара бюра, кресла, чертожни дъски, стативи. В една пролука забелязах цевите на два автомата и преbledнялото лице на Лендъл.

Заложниците – трима човека - стояха недалеч от вратата. Ръцете им бяха завързани, на врата на всеки от тях бе нахлузена примка, завързана за вентилационната тръба. Ако не беше стъкленият блясък на ужас в очите на заложниците, човек можеше да помисли, че се занимават с някакъв идиотски спорт.

* * *

– Е? – тържествено попита Лендъл, надзъртайки от леволицето си. – Нали ти казах, че ще успея да се измъкна! – така

странно се захили, и аз си помислих, че шефът, май, е надценявал психиката му.

А Лендъл не мирясваше:

– Ще се измъкнем, Ел! Ще ни дадат кола и възможност да си отидем. Няма да посмеят да откажат, защото държа нещичко в ръцете си! – Той хитро погледна към заложниците.

– Мислиш ли – запитах аз, – че фирмата няма да припише на теб всички трупове?

– Не ще посмеят – възрази той и страните му почервеняха.

– Защо?

– В моите ръце е Експертът!

– Експертът? – удивих се аз. И си помислих – изобщо виждал ли е той експерта? Шефът показвал ли е пленника си на другото, освен на мен?

– Той е тук, Ел! – възбудено заговори Лендъл. – Сред заложниците. И никой няма да поиска да загуби Експерта! Знаем каква е работата – той хитро ми намигна, но хитростта му явно имаше болезнен характер.

– Каква е работата? – запитах търпеливо.

– Ти си забравил, Ел! – настроението на Лендъл се променяше всяка минута. – Спомни си какво ти казах в Консултацията! В системата човек-машина еднакво са важни както единият, така и другият елемент. Но – и това е много важно, Ел! – зад всяка система стои все пак човекът! Представи си

великолепен, много рядък музикален инструмент. Например, цигулка. Всеки човек може да извлече от нея звуци. Няколкостотин могат да свирят сносно. Десетина свирят великолепно. Но по правило, има само един майстор, който умее да направи великолепната цигулка божествена! Говоря за Експерта, Ел. За гения на програмните импровизации! За човека, който единствен умее да си служи с такъв сложен компютър. Сега разбра ли? – Лендъл се наслаждаваше от ефекта. – Не работи зле главата ми, а? Сам се досетих за това. А всички вие забравихте Експерта и решихте да повредите машината... Безсмислено, Ел! Механичният мозък не може да бъде гениален без помощта на човека! Само човекът може да го направи гениален! – Лендъл прекъсна разгорещения си монолог и подозрително впери очи в мен: – Разбери кой от тях е Експертът! По-бързо! И го доведи тук!

Аз се приближих до заложниците. Всички бяха облечени в тъмни комбинезони и приличаха на техници средна ръка. На един от джоба му се подаваше логаритмична линийка. Имаше лунички, лицето му бе неизразително, но именно той привлече вниманието ми, защото в очите му, докато очите на другите бяха помътнели от страх, се долавяше желание да разбере случилото се.

– Ел! – викна Лендъл зад барикадата. – Казват, че Експертът е бил веднъж сериозно ударен от ток. Търси белег на лявата ръка!

С облекчение въздъгнах: Лендъл явно никога не бе виждал Експерта... И заповядах: – Ръцете!

И тримата като манекени изпънаха напред вързаните си в китката ръце. Вените се бяха издули, лицата им бяха потъмнели от напрежение... Още един час и ще почнат да падат. Когато последният от тях изплези език, песента на Лендъл ще е изпята. Желанието му да живее, дори подкрепено с двата военни автомата, няма да има никакво значение за Лесли... Значи... Значи, аз все пак трябва да заложа на Лесли...

Обърнах се към Лендъл, за да му извикам, че Експертът не е сред заложниците, но луничавият закрещя с отчаяние:

– Аз съм Експертът!

Най-вероятно думите му бяха продиктувани от страх, но Лендъл ги чу.

– Ел! – изхриптя той тържествуващ. – Виждаш ли, познах! Домъкни Експерта тук! По-живо!

Но не се наложи да употребя сила. Махнах примката от шията на луничавия и той сам тръгна към барикадата на Лендъл. На три крачки от нея двамата се спряха и луничавият, озъртайки се, повтори:

– Аз съм Експертът!
– Как ще го докажеш?
– Питайте ме каквото искате!
– Кои са тези хора? – Лендъл посочи с
цвета на автомата останалите заложници.

– Охрана! Те трябваше да ме охраняват!
– Защо си в комбинезон на техник?
– Работех в лабораторията. Не съм конте!
– Отлично! – заяви Лендъл. Тази
информация бе достатъчна за прекалено
възбуждения му мозък. Но моята оценка на
случилото се бе по-друга. И казах
съмненията си на Лендъл.

– Ти ли си Експертът?
– Да! Да! Да! – отвърна все така истерично
луничавият.

Луди, реших аз... На устните и на двамата
се бе появила пяна. Очите им се бяха напели
с кръв. Ако имах оръжие, бих могъл просто
да ги застрелям. Но нямах оръжие, а не бих
успял да скоча върху Лендъл...

– Ръцете! – закрещя Лендъл. – Покажи си
ръцете! Аха, Ел, виж! Има белег!

Замълчах. На ръцете му нямаше никакъв
белег. Лендъл виждаше само това, което му
се искаше да види. Впрочем, той май
промени решението си:

– В ъгъла! Легни! По корем! – изкомандва
той на заложника. И трескаво се обърна към
мен: – Ел, мога ли да ти вярвам?

– Да! – нямаше смисъл да възразявам.
– Тогава надени си примката на Експерта!
– Умората, напрежението, възбудата
объркваха мислите на Лендъл. Пръстът му
всяка секунда можеше да натисне спусъка...
Дългата шия нелепо стърчеше над тясната
яка, бръчките на лицето... На колко ли е
години? – изведнъж помислих аз. Към
петдесет, не по-малко... Той сам избра тоя
изход...

– Добре – казах. – Но дай ми дума, че
няма да стреляш в мен, докато има изгледи
да успеем.

Той се учуди, но, след като помисли,
забеляза тържествено:

– Ще ти дам възможност да се измъкнеш
оттук, Ел!

Когато се обръщах, се спънах в крака на
едно повалено кресло. Това стана толкова
неочаквано, че Лендъл трепна и изпразни
половината пълнител в бюрото, до което
току-що стоях.

Наоколо още хвърчаха трески, когато
сграбчих тънката шия, гореща, изпъната,
странно хлъзгава под пръстите ми. Докато се
боричках с Лендъл, опитвайки се да измъкна
автомата от ръцете му или да го стисна за
гърлото, разбрах, че той наистина не е на
себе си. Само лудите са толкова силни!

Но и аз самият вече не бях напълно нормален. И към нашата лудост се прибавяше отчаянието – да загубим изведнъж всичко, до което бяхме успели да се докопаме. Ударих няколко пъти Лендъл с ръба на ръката си. Най-после ударът излезе успешен. Лендъл не можа да си поеме въздух и изпусна автомата. Падна на колене, затърси го по пода със свити пръсти, хъркаше, удряше си главата в мебелите и аз си помислих, че ако стане, няма да мога да се справя с него... Но той не ставаше. И почти веднага усетих на рамото си тежката ръка на Лесли.

– Да вървим – каза той.

Изправих се. Поразително, колко много мебели успяхме да изпочупим... И когато ме отвеждаха, разбрах, че Консултацията наистина ще загине при тази акция... Наистина ще загине... Ако... Ако Лесли успее да замени мен или Лендъл срещу истинския Експерт, който се намираше в ръцете на шефа.

Грешеше ли Лендъл, като говореше за неравнозначността на машината и човека? Интуитивно съзнавах, че във верния отговор се крие не само моето спасение. Какво искаше шефът? Да унищожи компютъра на Експерта. Какво искаше Лесли? Да замени мен или Лендъл за Експерта. Какво искаше

Лендъл? Да замени Експерта, за да запази живота си.

Но ако на Лесли наистина толкова е необходим Експертът, то ние май, изобщо не биваше да се бъркаме в работите на фирмата „Сметка“. Защото още от самото начало ключът беше в ръцете на шефа, но той просто не е знаел как да го използва. Плашеше го главно компютърът. На хората той винаги гледаше като на някаква част от производството. И, струва ми се, грешеше. Не машината, а човекът! Лендъл си изигра своята роля, излезе от играта, но без сам да знае, ми подхвърли спасителната идея. И сега всичко зависеше само от мен. Ще съумея ли да попреча на гениалния импровизатор да се върне при своя инструмент или не? А още по-конкретно – ще съумея ли да спася Консултацията или сам ще загина с нея?

Не ми се искаше да мисля за бъдещето, но умореният ми мозък строеше кошмарни варианти. Виждах как година след година се усъвършенствува методиката на Експерта, как една след друга фалират конкурентните фирми на „Сметка“, как най-после идва време, когато промишлеността на цялата страна започва да зависи само от тази фирма... Ето го предупреждението на Абрахам Линкълн, мислех аз в безсилната си

яроост. И трудно може да се противопостави нещо...

И все пак имаше някакви изгледи да успея.

Не мога да кажа че прекарах добре нощта. Но затова пък добре я оползотворих. Усмивнатия Лесли посрещнах спокойно.

Интересувах ме не шегите му, с които се мъчеше да ме ободри. Интересуваше ме дали е въоръжен. Забелязах, че джобът на сакото му е леко издут. Такава играчка, помислих си аз, навярно има и под мишницата му. Важното е да не прехвърли на друго място именно тази, която държеше във външния си джоб.

– Съчувствувам ти – каза Лесли. – Прекарал си зле нощта. Включвах камерата и наблюдавах лицето ти. Беше разтревожено.

Това беше, така да се каже, любимата му тема – въпросът за доверието. С това искаше да подчертае, че продължава да говори истината. Ония неща, които той искаше да минат за истина. Но може, изведнъж помислих аз, действията му наистина да са справедлива реакция срещу оня дух на промишлен шпионаж, проникнал във всички сфери на производството? Онзи дух, който бе направил практически невъзможно безкористното разпространение на техническите новости. С този проблем се сблъскваха много остро най-различни

фирми. Какви ти фирми! НАСА, организацията, занимаваща се с изучаването на Космоса, не можеше вече да работи нормално и обяви, че ще предава бесплатно в ръцете на желаещите изобретенията, направени от нейните сътрудници покрай основните им задачи. Например, нови планери, нови лепила, нови методи за заваряване... Достатъчно беше да изпратиш отворена картичка за двадесет и пет цента, за да получиш цялата интересуваща те информация. Но никой не се заинтересува от тази безплатна информация, макар че промишлените шпиони продължаваха своя лов за свършено идентична информация...

Да, най-добрият начин да скриеш една тайна в наше време, колкото и да е парадоксално, е все пак нейната публикация. Защото никой не е в състояние да изчете всички списания, на които няма параф „Секретно“ или „Поверително“.

* * *

Отпътувахме привечер. Мощният автомобил с рев разкъсваше вечерния въздух. Потънал в мрачни мисли, не забелязвах нито усмихнатия се Лесли, нито смучещия пура Ред, нито даже Лендъл, вперил безсмислено поглед в стъклото. От време на време Лендъл стенеше и ми изглеждаше ужасно стар...

Не знам имаше ли на Земята човек, който така остро да усеща несигурността на днешния ден, неопределеността на утрешния... Компютърът на Експерта – тържеството на фирмата „Сметка“ – се извисяваше над съзнанието ми като планина, в чиито бездънни пещери бе почнала да се стича безценна информация. Ще мине време и в оголения, натъпкан с подслушвателна и наблюдаваща апаратура свят на хората ще остане само правото на такива тривиални истини, като тази, че „след нощта идва утрото“... Нищо повече... И ние жалки, задъхващи се в потока на незнанието, като за вода, като за хляб, като за въздух ще умоляваме Експерта да ни даде и глътка знания... Няма значение какви! Просто – знания! Защото те са толкова необходими на човечеството, както хлябът, водата, въздухът...

Когато навлязохме в гората, Лесли спря колата, излезе и ме повика да отида при него.

– Те ще бъдат тук след десет минути. Как мислиш, какво да правим с Лендъл? Видът му не ми харесва.

– Трябва да развържеш ръцете му – подхвърлих аз. – Мисля, че повече няма да прави никакви фокуси.

Лесли кимна и даде знак на Ред. Извърнах се, за да не гледам как Лендъл, хлипайки, разтърква изтръпналите си ръце.

– Ти си човек на място – тихо каза Лесли. – Дори и да не дойдеш при нас, радвам се, че се разплатихме. За фармацевтите.

Кимнах. Лириката не ме интересуваше. Леко издутия джоб на сакото – ето на какво се крепеше светът. В краен случай, реших аз, може да стрелям и през плата. Все едно. Главното е да успея.

За да не събудя подозрения, помолих го да ми даде цигара.

– Помни – каза Лесли. – Очаквам решението ти. При нас ще си много нужен, ти имаш прекрасна закалка, прегледах внимателно биографията ти. А там рано или късно ще си счупиш главата.

Усмяхнах се. Не биваше да отвличам вниманието си с разговори. Лесли, сега вече вярвах в това, рано тържествуваше. Той не знаеше, че всичко трябва да се реши буквално в секундата, която още не бе настъпила, но се приближаваше с далечния мощен рев на автомобилния мотор, който не можех да сбъркам с никакъв друг.

Рохкава земя, влажни листа... Навярно наскоро бе валяло. Когато чу мотора, Лесли се дръпна от дървото и застана отляво,

малко пред мен. Ред и Лендъл седяха в колата.

Изминаха пет минути и отпред между дърветата се появиха двама души. Пръв вървеше шефът, неимоверно едър в шлифера си с топлата пухкава подплата. След него на половин крачка вървеше Експертът. Веднага го познах. Само ръстът му ме учуди.

На екрана експертът изглеждаше доста висок. Но сега наред с шефа изведнъж се бе смалил, фигурата на шефа го бе съвсем подтиснала. Но самоувереността на Експерта не бе намаляла. Той заговори нещо на шефа и вдигна ръка за поздрав.

Лесли се изправи, отговаряйки на приветствието, тази секунда ми бе достатъчна, за да бръкна в джоба на самото му и да стрелям направо през плата, без да изваждам пистолета. Преди Лесли да се хвърли върху мен и да ме повали, видях как Експертът се хвана за гърдите и падна по лице на земята. В листата.

Ръката на Лесли зашари в тлеещия джоб. Това ме спаси. Шефът, Беримън и Кронър-младши (кой от коя страна се появи, така и не разбрах) обкръжиха колата и разоръжиха Лесли и Ред. Всичко стана в миг и в пълна тишина. Само Лендъл на няколко пъти глупашки се захили, без да разбира какво

става. Може би искаше да се засмее, но излезе много жално.

– Върви в колата – заповяда му шефът и след като го проследи с поглед, обърна се към Лесли. – Искрено съжалявам. Станало е някакво недоразумение, Искан да мисля, че изстрелът на Милър...

– Ами! – прекъсна го Беримън. – Ел стреля великолепно. При него грешка няма.

– Прегледайте Експерта!

Опрял се на дървото (като Лесли преди две минути), наблюдавах как Кронър-младши проверява пулса на Експерта. Но Беримън беше прав – аз стрелях добре и грешка при мен нямаше...

Шефът изглеждаше невероятно разстроен. Дори не се опитваше да го прикрие. По дяволите, помислих аз, с какво се е занимавал през тази седмица? Преценявал е също като мен вариантите на най-изгодния изход? За миг съжалих, че не бях прикачил на костюма му някакво микроапаратче, за да разбера какво е все пак мнението на шефа за случилото се. Какви ли бяха истинските му намерения? И в играта на коя карта бе залагал повече – на моята или на Лесли?

– Джек – помолих аз, – запали ми една цигара.

Беримън изпълни молбата ми. От всички само той беше в отлично настроение. Големите му красиви очи горяха възторжено.

– Уверен ли си, че постъпи правилно? – запита ме шефът.

Кимнах. Не ми се искаше да му обяснявам. В мен се бореха доста съмнителни чувства. Еднакво съмнителни както по отношение на самия шеф, който се бе възползвал (сега разбирах) от оная точка на договора, която предвижда внедряване на шпионин във фирмата на конкурента, без знанието на самия шпионин, така и към всички участници. Утешаваше ме само едно. Бях изиграл всички. Изиграл бях Лесли, като се възползвах от излишната му увереност в успеха. Изиграл бях и Лендъл, който пръв от всички бе разбрал ролята на Експерта. Надхитрих и шефа, който се бе поддал на своите фантазмагории... И аз не се съмнявах в успеха. Нека компютърът да не е унищожен, нека продължава да работи. Без Експерта, без мощния му интелект – той е просто машина. Обречена на посредственост. Поне до... до появяването на нов гений.

Не знаех в какво е неповторимостта на Експерта. А всъщност и не исках да знам. Той вече не можеше да се меси в нашите работи. Моят изстрел донесе на

Консултацията всичко, от което се нуждаеше тя. И преди всичко пари. И тъй като всичко стоеше точно така, не се стърпях и казах на пребледнелия от яд Лесли:

– Виждаш ли какво значи професионализъм?

– Виждам – каза той. – Но не бързай да се перчиш. Аз все пак ще унищожа вашето дюкянче.

Дойде ред на шефа. Изглежда, някои неща вече му бяха станали ясни.

– Сега тук ще пороботят моите хора – каза той на Лесли – и ти няма да получиш никакви факти. А после, след един час ще те пусна да си ходиш. Надявам се, разбираш, че е безсмислено да намесваш полицията в тая работа. Нямах факти. Работи си спокойно и Консултацията ще те забрави. Гарантирам.

Лесли се извърна, но Ред изведнъж се засмя и кимна на шефа.

– Върви, Ел – рече шефът. – Зад храстите има кола. Ще ми разправиш всичко по-късно. А сега трябва да уточним някои подробности с нашия приятел – и той кимна по посока на Лесли. – Ти извърши истински подвиг, Ел. Едва сега го оцених напълно.

Не го доизслушах. Нека уточнява подробностите. В това той е майстор.

Меките листа под краката ми приятно пружинираха. След пет-шест крачки ме

настигна Беримън. На лицето му още се четеше възхищение и, задъхвайки се, той заговори:

– Ел! Аз се досещах! В цялата тази работа още от самото начало ме смущаваше едно нещо – нямаше в кого да стреляме. Нима в компютъра? И ти си прав. Откри целта! Това наистина е подвиг!

Така... Сега и аз имах право да задавам въпроси:

– Джек, а защо сестра ти взе участие в тая работа?

Той хитро ми намигна.

– Ти страшно ѝ се харесваш. Не се сърди. Тя умно си изигра ролята. С Лесли само такава игра можеше да се играе. – И неочаквано той разцъфна като роза: – Ел, сестра ми ти е длъжник. Тя получи хонорар за отвличането ти от ръцете на самия Лесли! Така че ще си разделите сумата. Не е лошо, а? Все ми се струва, че на Лесли му е жал не толкова за стария бърборко Експерта, колкото за похарчените на вятъра пари!

Когато отидох при колата, видях Джой. Почувствах раздразнение.

– Сядай!

Джой послушно се намести на съседната седалка и аз подкарах колата, Усещането беше приятно. Изглежда, вече се съвземах.

– Искат да ми видят сметката! – подразних Джой.

– Ако знаеше само – пламна тя, – как старателно опитвах да ти дам знак! Надявам се, то е изиграло своята роля!

Тя беше удивително мила. Когато излязохме на шосето, я погледнах и си помислих – какво ми напомня усмивката на Джой? Какво ми напомня?

И изведнъж се сетих.

В коридора на зданието, в което Лесли бе отвел мен и Лендъл, веднъж видях парченце фолио с рекламната емблема на фирмата за шоколади „Херши“, Отпечатък от красиви устни в шоколадов цвят... Да, устните на Джой бяха точно такива!

Звездите зоват!

Научно-фантастичен разказ

Робърт Йънг

Хабърд и друг път беше виждал куиджи, но куца куиджи срещаше за пръв път.

Наистина, ако не се смята изкривеното й ляво краче, тя всъщност не се отличаваше от останалите птици, изложени за продажба. Същата яркожълта качулка и огърлица от сини капчици, същите прозрачно сини маниста на очите и светлозелени гърди, също така причудливо извит клюн и същото странно, неземно изражение. Тя беше дълга към шест дюйма и вероятно тежеше около тридесет и пет грама.

Хабърд се сети, че отдавна мълчи. Момичето въпросително го гледаше иззад тезгяха.

– Какво й има на крачето – попита той, като се покашля.

Момичето сви рамене.

– Счупено е при товаренето. Намалихме й цената, но все едно, никой няма да я купи. Купувачите искат те да бъдеш първокласни и без всякакви недостатъци.

– Ясно – каза Хабърд. И си припомни малкото, което знаеше за куиджи: те бяха от Куиджи, полудив затынтен край на

Венерианската тройна република; веднага или при повторение запомнят всичко, което им кажеш; откликват на всяка горе-долу позната дума; лесно се приспособяват към новите условия, обаче се размножават само в родината си, затова се налага да ги доставят от Венера; за щастие те са много издръжливи, издържат ускорението и намалението на скоростта и полетът не е опасен за тях.

Полетът...

– Значи, тя е била в Космоса – се изтръгна от Хабърд.

Момичето направи гримаса и кимна.

– Космосът е за птиците, аз винаги съм го казвала.

От него, разбира се, очакваха да се размее. Той даже се опита. Откъде, в края на краищата, момичето може да знае, че той е бивш космонавт. На вид е най-обикновен човек на средна възраст, доста такива се шляят през този февруарски ден по магазините. И все пак не успя да се размее, макар и да се стараеше с всички сили.

Момичето като че ли нищо не забеляза.

– Интересно, защо само смахнати летят към звездите – продължаваше тя.

Защото само те могат да се справят със самотата, и то не за дълго – едва не каза Хабърд. Но вместо това попита:

– А какво правите с тях, ако никой не ги купи?

– С кого, с птиците пи? Е, вземат книжен чувал, вкарват малко естествен газ... съвсем малко...

– Колко струва тя?

– Куцата пи?

– Да.

– Значи, вие сте вивисектор?... Шест и деветдесет и още седемнадесет и петдесет за клетката.

– Вземам я – каза Хабърд.

Да се носи клетката беше неудобно, покривалото непрекъснато се смъкваше и всеки път куиджи издаваше силен писък – в аеробуса, а също и по улиците на предградието всички се обръщаха и го зяпаха, и Хабърд се чувстваше като последен глупак.

Надяваше се да се промъкне в къщи и да се качи в стаята си така, че сестра му да не види покупката. Напразни надежди. От Елис нищо не можеш скри.

– Я чакай, за какво си си хвърлил паричките? – попита тя, като се появи в

антрето в същата минута, в която той пристъпи прага.

Хабърд покорно се обърна и отговори:

– Това е птицата куиджи.

– Птицата куиджи?

Лицето на Елис доби онова изражение, което той отдавна беше определил като „натрапчиво-войнствено и обидено“: тя разшири ноздри, сви устни и бузите й хлътнаха. Смъкна покривалото и впери очи в клетката.

– И таз добра – възкликна Елис. – Пък е и куца!

– Та нали не е някакво си чудовище – каза Хабърд. – Просто птица. Съвсем мъничка птичка. Не й трябва много място и аз ще се погрижа да не пречи никому.

Елис го измери с дълъг леден поглед.

– Да, постарай се! – процеди тя. – Направо не си представям, как ще се отнесе към това Джек. – Тя рязко се обърна и изчезна. – Вечерята е в шест – подхвърли през рамо.

Той се качваше бавно по стълбата. Усети умора и че го обзема чувство на безизходица. Да, право казват: колкото повече живееш в Космоса, толкова е по-малка надеждата да намериш отново общ език с хората. Космосът е голям и в Космоса ти идват големи мисли: там четеш книги, написани от големи хора. Там се променяш,

ставаш друг... и в края на краищата даже близките ти започват да гледат на теб като на чужденец.

А нали в действителност се стремиш да бъдеш като всички, които те заобикалят на Земята. Стараеш се и да говориш като тях, и да постъпваш по същия начин. Даваш си дума никога никого да не наричаш рак. Но рано или късно от езика ти неизбежно се откъсва нещо непривично за ушите им или постъпваш не така, както е прието у тях, и в тебе се впиват враждебни погледи, и навсякъде враждебни лица, и, в края на краищата, неминуемо си отхвърлен. Нима може да се цитира Шекспир в общество, чийто бог е някакъв червенобузест филантроп зад кормилото на огромен кадилак! Нима можеш да признаеш, че обичаш Вагнер, когато твоята цивилизация се опива от ковбойски оперети?

Нима можеш да купиш птица в свят, който е забравил (а може би и никога не е знаел) какво означават думите „почитай всичко живо“.

Двадесет и пет години, мислеше Хабърд. Дадох най-добрите си години. А какво получих срещу това? Четири стени, които ме отделят от целия свят и жалка пенсия, която не стига даже, за да запазиш чувството си за собствено достойнство.

И все пак не съжالياва за тези години: величественото, бавно движение на звездите, неописуемият миг, когато в зрителното ти поле изплува нова планета – от златно, зелено и лазурно петънца се превръща в кълбо и затъмнява целия Космос. И пристигането, когато новият свят доверчиво те приветствува, възвестява ти красотите си – упоителни и плашещи, за непознати хоризонти, за цивилизации, неща, които не са се и присънвали на невежия човек-рак, който никога няма да познае вдъхновението и пълзи по дъното на дълбокия океан на земната атмосфера, притиснат от милионната ѝ тежест.

Не, той не съжالياва за тези години, макар и да му струваха много. За всичко истински хубаво трябва да се плаща скъпо, а ако нямаш смелост да платиш, за цял живот оставаш просяк. Тогава ти си беден и духовно, и умствено.

Господството на духа над плътта, дълбокият и проникновен поток на мисълта: безпрепятствено минаваш по сигурните коридори на знанието, с трепет пристъпваш в храмовете, издигнати от думи; и в редките ослепителни мигове пред погледа ти се открива звездния образ на божеството.

И онези, другите мигове, когато пред душата, потресена от самотата се разкриват бездънните глъбини на ада...

Хабърд трепна. И отново бавно се спусна на дъното на океана. Пред него беше унилата врата на стаята му. Той хвана неохотно дръжката на вратата и я натисна.

Срещу вратата е шкафът, претъпкан със стари, много стари книги. Отдясно - някаква развалина, която той искрено смяташе за писалище, само че в чекмеджетата му нямаше нито книги, нито писалки, нито бордови дневник, а долно бельо, чорапи, ризи, всичко онова, което смъртният наследява от прадедите. Леглото – тясно и твърдо, според него точно такова, каквото е необходимо – беше до прозореца, подобно на непреклонен спартанец; на пода изпод покривката се подаваха обувки.

Хабърд постави клетката на масата, свали палтото и шапката си. Куиджи с одобрение огледа своя нов свят, като куцаше с лявото краче, скочи от летвичката и започна да кълве зърна от съдинката, която се продаваше заедно с клетката. Хабърд известно време го наблюдава, после съобрази, че не е прилично да гледа, когато друг яде, даже когато този друг е само една птица; закачи палтото и шапката си в гардероба, отиде в банята и се уми. Когато

се върна, куиджи беше приключил с яденето и сега замислено се разглеждаше; в клетката имаше и огледало.

– Всъщност, време е да ти дам първия урок - каза Хабърд. – Да видим как ще се справиш с Кийтс, „Красотата е истина, истината е красота – и само това ви е известно на Земята, само това ви е нужно да знаете.“

Куиджи, навел глава настрани, го гледаше със синьото си око. Секундите бързо се нижеха.

– Добре – каза накрая Хабърд – ще опитаме още веднъж. „Красотата е истина...“

– Истината е красота – и само това ви е известно на Земята, само това ви е нужно да знаете!

Хабърд се отдръпна. Тези думи бяха казани почти без интонация с доста скърцащ глас. Но все пак те звучаха отсечено и ясно, и за първи път в живота си – ако не се смятат разговорите с другите космонавти – той чуваше думи, които нямаха нищо общо с телесните нужди и функции. Прокара ръка по бузата си – усети, че ръката му леко трепери. Но защо досега не се беше сетил да си купи куиджи?!

– Според мен – каза той, – преди да продължим по-нататък, трябва да ти дам име. Нека бъде Кийтс, щом като започнахме

с него. Или, всъщност, по-добре мистър Кийтс, та нали трябва да отбелязва и пола ти. Разбира се, действувам напосоки, но не ми мина през ума да попитам в магазина, мъж ли си или жена.

– Кийтс – каза Мистър Кийтс.

– Прекрасно! А сега да опитаме един-два стиха от Шели.

(С края на ухото си Хабърд долови, че пред къщата спря кола, чу гласове в антрето, но, погълнат от Мистър Кийтс, не обърна никакво внимание.)

Кажи, звезда с крила от светлина,
кажи, къде отиваш ти!

В каква ли бездна непрогледна
ще свършиш своя огнен път?

– **Кажи, звезда** – започна Мистър Кийтс.

– Значи, това е истина. Само това липсваше в моя дом – птица куйджи, която декламира стихове.

Хабърд се обърна без желание. На прага стоеше зет му. Обикновено Хабърд заключваше вратата. А днес забрави.

– Да – каза Хабърд. – Тя декламира стихове. Нима законът забранява това?

– ...с крила от светлина... – продължаваше Мистър Кийтс.

Джек поклати глава. Той беше тридесет и пет годишен, .но изглеждаше на четиридесет, а доводите му – като на петдесетгодишен.

– Не, не е забранено – каза той. – А трябва да се забрани.

– **Кажи къде отиваш ти?...**

– Не съм съгласен – каза Хабърд.

– **В каква ли бездна непрогледна..**

– И освен това трябва да има закон, който да забранява да се носят в къщи, където живеят хора.

– **Ще свършиш своя огнен път?**

– Ти какво, искаш да кажеш, че не бива да я държа при себе си?

– Не точно това. Но те предупреждавам, дръж я по-далеч от мене! Сам знаеш, че са носители на микроби.

– Ти също – каза Хабърд. Не искаше да го казва, но не се сдържа.

Джек изду ноздри, сви устни и бузите му хлътнаха. Забавно, помисли Хабърд, след дванадесет години съвместен живот мъжът и жената добиват еднакъв израз на лицата.

– Дръж я по-далеч от мене и толкоз! И от децата също. Не искам тя да отравя мозъка им с високопарните глупости, на които я учиш!

– Можеш да не се тревожиш, ще я държа по-далече от децата.

– Да си вървя, а?

– Да.

Джек така тресна врата, че в стаята всичко се разтресе. Мистър Кийтс една не изскочи

между пръчките на клетката. Хабърд, ядосан, понечи да го настигне.

Но веднага се овладя. Струва ли си да им дава точно този повод, който те само чакат, за да го изгонят от къщи? Пенсията му е нищожна, с нея никъде не може да отиде да живее – може би само в изоставените къщи – а да започва работа къде да е само заради парите – това не е за него. Рано или късно, той неизбежно ще се издаде пред колегите си, както се случваше винаги и навсякъде, и или с клевети и лъжливи обвинения, или с насмешки, все едно, ще го изгонят от работа.

С натезало сърце той св върна назад, в стаята. Мистър Кийтс вече са беше поуспокоил, но бледозелените му гърди все още се издигаха и спускаха прекалено учестено. Хабърд се наведе над клетката.

– Извинявай, Мистър Кийтс – каза той. – Навярно и при птиците е като при хората: бъди като всички инак лошо ти се пише.

* * *

За вечеря той закъсня. Когато влезе в столовата, Джек, Елис и децата вече седяха на масата и той дочу думите на Джек:

– До гуша ми е дойде от наглостта му. В края на краищата, къде щеше да се дене, ако не бях аз? Щеше да стигне до изоставените къщи!

– Аз ще поговоря с него – каза Елис.

– Даже сега – каза Хабърд, седна на масата и отвори пакета си със синтетична вечеря.

Елис го дари с обидения си поглед, пазен специално за такива случаи.

– Джек току-що ми разказа, колко грубо си се държал с него. Не би било зле да му се извиниш. В края на краищата, това все пак е негов дом.

У Хабърд всичко трепереше от напрежение. Обикновено всеки път, когато го упрекваша, че живее по милост, той отстъпваше. Но днес нещо му пречеше.

– Да, разбира се, вие ми дадохте покрив над главата и ме храните, и за едното и за другото аз ви плащам твърде малко, така че нямате никаква полза от мен. Но такава щедрост едва ли ви дава право да искате да унищожите частица от моята душа всеки път, когато се опитвам да защитя човешкото си достойнство.

Елис тъпо го погледна. След това каза:

– Кому е нужна тази частица от душата ти? Защо говориш така странно, Бен?

– Той говори така, защото е бил астронавт – прекъсна я Джек. – В Космоса всички разговарят така... сами със себе си, разбира се. Това им помага да не откачат... или да не забележат, че вече са откачили!

Осемгодишната Нанси и единадесетгодишният Джим веднага прихнаха. Хабърд отрязва малко късче от своя почти истински бифтек. Всичко в него трепереше още по-мъчително. А после си помисли за Мистър Кийтс и треперенето спря. Той студено ги огледа. За пръв път от много години не се боеше.

– Ако ето тази сбирщина съответствува на нормата – каза той, – тогава ние, вероятно, наистина сме откачили. Слава богу! Значи не всичко е загубено!

Лицата на Джек и Елис заприличаха на силно изопнати маски. Но и двамата премълчаха. Вечерята продължаваше. Хабърд обикновено ядеше малко. Рядко беше гладен. Но днес имаше отличен апетит.

Другият ден беше събота. В събота сутрин Хабърд винаги миеше колата на Джек. Но сега не го направи.

След закуска се затвори в стаята си и прекара три часа с Мистър Кийтс. Този път се заеха с Декарт, Ницше и Хюм. Наистина, с прозата Мистър Кийтс не се справяше така блестящо. От всяка тема той запомняше не повече от една-две фрази.

Ясно неговото силно място беше поезията.

През деня Хабърд, както обикновено, мина през космодрума, гледаше как кацат и

излитат междупланетните гиганти на близките рейсове. „Пламяк“ и „Скитник“, „Обещание“ и „Песен“. От всички Хабърд най-много обичаше „Обещание“. Някога и той летеше на него – струваше му се, че това е било много, много отдавна, а всъщност беше минало не чак толкова много време. Някакви си две-три години, не повече... Пренасяше снаряжение и хора на орбиталните сортировъчни станции, на Земята доставяше боксити от съзвездието Кентавър, руда от Марс, хром от Сириус и други полезни изкопаеми, от които се нуждаеше човекът, за да поддържа своята хитроумна цивилизация.

В началото пътуваш по близките рейсове, това е като прелюдия, а после ставаш пилот на орбитална станция. Тук може да се провери по силите ли ти е опасният миг, когато изплувал от дъното, започваш свободно да се носиш по осеяния със звездни острови океан на Космоса. Ако издържиш, не се изплашиш, не отстъпиш, значи, можеш да работиш на големи кораби, които пътуват в далечни и продължителни рейсове.

Но бедата е там, че колкото и да се стараеш, вътрешният ти свят с годините като че ли обеднява. И лека-полека става все трудно да понасяш самотата на далечните полети: самотата расте и те смазва, и тогава

вече не могат да те спасят нито коридорите на знанията, нито храмовете, издигнати от думи, то те смазва и ти губиш власт над себе си – все по-често и по-често и, в края на краищата, те отписват от кораба и те обричат до края на живота си да пълзиш по дъното на океана. Ако управляването на космическия товарен кораб за далечно пътуване беше сложно и ти непрекъснато си зает с работа, а не просто самотно да бдиш в кабината, пълна със самоуправляващи се уреди, или ако полетите на междузвездните лайнери и другите космически кораби не струваха толкова скъпо и не се броеше всеки грам... сега не може и да се мисли да вземеш със себе си макар и нещо дребно освен най-необходимото... да, тогава всичко щеше да бъде по-иначе.

Ако... мислеше Хабърд, като стоеше на снега до оградата на космодрума. Ако... мислеше той, като гледаше как се приземяват корабите, как към тях се приближават огромни автотоварачи и пълнят лакомите си бункери с руда, боксит, магнезий. Ако... мислеше той, като наблюдаваше как малките кораби изчезват през синевата във висините, там, където по беззвучния океан плуват гигантските орбитални станции.

Сенките ставаха по-дълги, денят клонеше към края си и той, както винаги се поколеба – да отиде ли при Маккъфри, началника на космодрума. И както обикновено, и все по една и съща причина реши, че няма смисъл. Причината беше същата, която го караше да избягва обществото на хората като него, бившите космонавти: тези срещи пробуждаха много остра, много мъчителна тъга.

Той се обърна, мина покрай оградата към вратата и като дойде аеробусът, си тръгна.

Настъпи март, зимата незабелязано премина в пролет. Дъждовете измиха снега, по канавките потекоха кални ручеи, полянките оголяха. Долетяха първите червеношийки.

Хабърд закова за Мистър Кийтс летвичка на прозореца. И Мистър Кийтс седеше там по цял ден. Само от време на време прелиташе до клетката си, да се подкрепи със зърна. Повече от всичко той обичаше утрините: сутрин слънцето златно, ослепително, се издигаше над покрива на съседната къща и когато ослепителната вълна стигнеше прозореца и нахлуеше в стаята, той почваше стремително да лети в радостно опиянение, правеше осморки, кръгове, спирали, силно цвъртеше, кацаше на летвичката и даже успяваше да подскача на едно краче – златна прашинка, крилата жива частица от самото

слънце, частица от утрото, удивителна в пера, която утвърждава всяко ново чудо на красотата, дарявано от деня.

В резултат на уроците на Хабърд, репертоарът му ставаше все по-широк. Достатъчно беше да се произнесе фраза, в която имаше макар и една позната дума, способна да предизвика някакъв отклик и той отговаряше с разнообразни цитати от Ювенал до Джойс, от Русо до Ръсел или от Еврипид до Елиът. Той имаше слабост към първите два стиха от „Бреговете край Дувър“ и често ги декламираше сам без какъвто и да е повод.

През цялото това време сестрата и зетят не досаждаха на Хабърд, просто го оставиха на мира. Даже за това, че той вече не изпълняваше съботното си задължение – престана сутрин да мие колата – не казаха нищо, дори за Мистър Кийтс не споменаха нито веднъж. Но Хабърд не можеше да бъде измамен така лесно. Те изчакваха и той разбираше това, изчакваха някакъв подходящ случай, изчакваха той да прояви невнимание и да се разправят с него.

Никак не се удиви, когато веднъж, като се върна от космодрума, видя, че Мистър Кийтс се е свил на летвичката в ъгъла на клетката – целият някак си нещастен, разрошен, в сините му очи беше застинал страх.

По-късно, на вечеря, Хабърд забеляза, че през столовата се промъква котка. Но не каза нищо. Котката е психологическо оръжие: щом като хазяинът ти е позволил да имаш любимо животно, ти едва ли можеш да възразиш, ако той се е снабдил с любимец от друг вид. Хабърд просто купи нова ключалка и сам я постави на вратата на стаята си. След това купи райбер за прозореца и всеки път, когато излизаше от къщи проверяваше добре ли са затворени вратата и прозорецът:

И зачака следващия им ход.

Не се наложи дълго да чака. Този път нямаше нужда да измислят как да се избавят от Мистър Кийтс, удобният случай сам дойде.

Една вечер Хабърд слезе в столовата и от пръв поглед разбра, че е дошъл часът. Можеше да го прочете и на лицата на децата – и не толкова по това как го гледаха, колкото по това как избягваха погледа му.

Изрезката от вестник, която му пъкна Джек, сякаш намали напрежението.

„От Куиджи-треска е заболяло семейство от петима души, Дитвил, щат Мисури, 28 март 2043 година.“

Днес доктор Отис Фарнъм определи заболяването, което повали едновременно на легло мистър и мисиз Фред Крадлоу и трите им деца, като куиджи-треска.

Неотдавна мисиз Крадлоу купила в местния магазин двойка птици куиджи. Преди няколко дни всички в семейството започнали да се оплакват от парене в гърлото и тъпа болка в ръцете и краката. Извикали доктор Фарнъм. „Обстоятелството, че куиджитреската е заболяване само малко по-сериозно от обикновена простуда, не може да повлияе на нашето отношение към това никому ненужно заболяване – каза доктор Фарнъм в своето изказване за печата – аз отдавна се възмущавах, че у нас без всякакъв контрол продават тези извънземни птици и смятам да се обърна към Световната медицинска асоциация с предложение всички птици в целия свят, доставени от Венера и намиращи се в магазините, а също и купени от различни хора, които ги държат в къщи, да бъдат подложени на обстоен преглед. От куиджи няма никаква полза и без тях на Земята ще бъде само по-добре“.

Хабърд я прочете, и невидящият му поглед се втренчи в масата. В съзнанието му жалко изписука Мистър Кийтс.

Джек сияеше.

– Виждаш ли, аз ти казвах, че те са носители на микроби – каза той.

– Доктор Фарнъм също е носител – възрази Хабърд.

– Е, е, какво приказваш! – намеси се Елис.
– Какви микроби може да разнася лекарят?

– Същите, които разнасят всички надуты безпринципни хорица, например вирусите на „жаждата за слава“... „необмислените действия“, „ненавист към всичко непривично“... Този провинциалист, еснаф е готов на всичко, само и само да стане известен. Ако имаше власт, той би изтребил със собствените си ръце всички птици куиджи в целия свят.

– Каквото и да приказваш, този път няма да се измъкнеш – каза Джек. – В статията ясно е казано, че е опасно да се държи птицата куиджи.

– И кучета, и котки – също... И автомобили. И ако прочетеш за нещастен случай, за автомобилна катастрофа в Дитвил, щата Мисури, ти ще се откажеш ли от колата си?

– Ти за колата по-добре си мълчи! – развика се Джек. – И утре тук да няма и помен от тази отвратителна птица или се измитай ти сам!

Елис го дръпна за ръката.

– Джек...

– Мълчи! Омръзнаха ми пищните му думи. Въобразява си, че щом някога си е бил космонавт, то нас за нищо не ни бива. Вири си носа само защото ние живеем на Земята –

Джек се обърна с лице към Хабърд и продължи, като го сочеше с пръст: – Е добре, кажи ми щом си такъв умник! Дълго ли, според теб, биха просъществували космонавтите, ако ни нямаше нас, които ходим по Земята и използваме и преработваме всичко, което вие докарвате от тези проклети планети? Ако ги нямаше потребителите, по цялото небе нямаше да лети нито един кораб. Цивилизацията, и тя нямаше да съществува!

Хабърд го измери с дълъг поглед. После стана от масата и произнесе точно тази дума, с която си беше обещал да не обижда никога прикования към Земята смъртен – най-страшната обида в езика на космонавтите, съкровеният смисъл на която беше непостижим за тъпите полуслепи твари, пълзящи по дъното на океана...

– Рак! – каза той и излезе от стаята.

Когато се качваше по стълбата, ръцете му все още трепереха. Той почака пред вратата си, докато треперенето не спря. Не бива Мистър Кийтс да вижда колко е подтиснат.

Замисли се над тази фраза. Не бива прекалено много да се очовечават животните. Макар и да ти се струва, че в Мистър Кийт има много човешко, той все пак е само птица. Може да разговаря и има

характер, свои симпатии и антипатии, но все пак не е човек.

А нима Джек е човек?

А Елис?

А техните деца?

Е да... разбира се.

Защо тогава той предпочита обществото на Мистър Кийтс?

Защото Елис, Джек и децата им живеят в друг свят, в свят, който Хабърд много отдавна е напуснал и в който вече няма сили да се върне. Мистър Кийтс също не принадлежи на този свят. Той също е отхвърлен и с него може да общува, нещо, от което най-много се нуждае човек.

А тежи само някакви си тридесет и пет грама...

Хабърд точно вкарваше новия ключ в новата ключалка, когато тази мисъл му дойде в главата и като прохладен летен дъжд уми душата му. Ръцете му отведнъж отново се разтрепериха.

Но сега вече това нямаше значение.

* * *

– Седни, Хаб – каза Маккъфри. – Хиляда години не съм те виждал.

Хабърд толкова дълго вървя по космодрума и толкова дълго чака в препълнената приемна, в дъното на която студено мъждукаше матовото стъкло на

вратата, че вече не чувстваше предишната си увереност. Но нали Маккъфри е стар приятел. Кой ще го разбере, ако не Маккъфри! Кой друг ще му помогне?

Хабърд седна.

– Няма да отнемам времето ти с празни приказки, Мак – каза той. – Искам отново да летя.

Ръката на Маккъфри стискаше молив. Ръката се отпусна и острият връх на молива бързо и отривисто зачука по масата.

– Вероятно, няма нужда да ти напомням, че вече си на четиридесет и пет и самообладанието ти е изменяло много пъти, повече, отколкото допускат правилата и че ако полетиш и то отново ти измени, ти ще се простиш с живота, аз – с работата.

– Да, няма нужда да ми напомняш това – каза Хабърд, – ти ме познаваш от двадесет години, Мак. Нима мислиш, че аз щях да искам разрешение да летя, ако не бях твърдо уверен, че ще се справя?

Маккъфри повдигна молива, после отново го отпусна. Острият му връх замря забит в една точка, а в ушите все още звучеше загриженото почукване.

– А защо си тъй уверен?

– Ако самообладанието не ми измени, ще ти кажа, когато се върна. А ако измени, ще

кажеш, че съм откраднал кораба. Това лесно ще уредиш.

– Всичко е лесно... само че съвестта ще ме гризе.

– А сега като ме гледаш, съвестта не ти ли гризе?

Моливът отново зачука по масата. Чук-чук-чук... чук-чук...

– Казват, че имаш акции от „Междувездни съобщения“. Мак, ти си вложил капитал в тази работа.

Чук-чук-чук... чук-чук...

– В „Междувездните“ има късче от моята душа. Значи, ти си вложил капитал и в мен.

Чук-чук-чук... чук-чук...

– Знам, че печалбата или загубата могат да зависят от някакви си сто или двеста фунта. Не те обвинявам, Мак. Знам и това, че пилотите са евтина стока. Не се изисква много време да се научиш да натискаш копчета. Но все едно, помисли колко пари ще спечелят „Междувездните“, ако пилотът успее да прослужи не двадесет години, а четиридесет.

– Ти още първата минута ще можеш да кажеш дали не си сгрешил – замислено каза Маккъфри. – Веднага щом изплуваш на повърхността.

– Така е. Още първите пет минути всичко ще ми стане ясно. А след половин час ще узнаеш и ти.

Маккъфри изведнъж реши.

– На „Обещание“ няма пилот... – каза той.

– Ела тук утре сутринта в шест нула-нула. Точно на секундата.

Хабърд стана. Пипна бузата си и почувства, че тя е мокра.

– Благодаря ти, Мак. Никога няма да забравя това.

– Хайде стига, стари жераве! И гледай да се върнеш здрав и читав, че инак няма да си намеря място до края на живота си.

– До нови срещи, Мак.

Хабърд бързо излезе. До шест нула-нула имаше още толкова работа. Да направи специално сандъче, да побеседва преди тръгване с Мистър Кийтс.

Господи, колко отдавна не е ставал на разсъмване. Той вече забрави този цвят на зряла диня, който обагря от изток небето при изгрев, забрави как бавно, спокойно и величествено светлината залива земята. Забрави всичко прекрасно, всичко изчезна в миналото. И само му се струваше, че го помни. За да разбереш колко много си загубил, трябва да преживееш всичко отново.

В пет и четиридесет и пет той слезе от аеробуса до вратата на космодрума. Пазачът

беше нов и не го познаваше. По молба на Хабърд той извика Мак. Мак заповяда веднага да го пуснат. Хабърд измина дългия път по космодрума, като се стремеше да не гледа високите върхове на корабите за близки разстояния, които като вълшебни замъци се възвишаваха на фона на лимоненожълтото небе. През годините, прекарани на Земята, той отвикна от космическия комбинезон и тромаво краче в тежките обувки. Ръцете си пхна в дълбоките, вместителни джобове на куртката.

Мак стоеше до „Обещание“ на края на стартовата площадка.

– В шест и девет минути ще се срещнеш с „Кенаверъл“ – каза той. И повече не произнесе нито дума. Какво друго би могъл да каже.

* * *

Напречните греди на стълбата бяха просто ледени, ръцете веднага замръзнаха. Стълбата сякаш нямаше край. Не, ето го и краят. Задъхан, Хабърд прекрачи люка. Помаха на Мак. След това затвори люка и влезе в тясната кабина за управление. Затвори зад себе си вратата на кабината. Седна в креслото на пилота и затегна колана. После извади от джоба на куртката сандъчето с дупчици. Извади от него Мистър

Кийтс, извади мъничко дюшече, с тънки ремъчета прикрепи към него Мистър Кийтс и го сложи обратно в клетката – сега ускорението няма да е опасно.

– Звездите зоват, Мистър Кийтс – каза Хабърд.

Той даде сигнал за готовност и техникът на кулата започна веднага броенето. Десет... Числа, помисли Хабърд... Девет... Той сякаш броеше годините... Осем... сякаш броеше изминатите години... Седем... Самотните беззвездни години... Шест... Кажу, звезда... Пет... с крила от светлина... Четири... Кажу, къде отиваш ти... Три... В каква ли бездна непрогледна... Две... ще свършиш своя огнен път... Едно...

Сега ти вече знаеш как ще бъде по време на полета – по това, как безпощадно се е отпуснало натежалото тяло, как усеща всяка своя клетка нарастващата скорост; знаеш по гаденето, което пълзи към гърлото и по първите, като че опитващи почвата бодвания на страха някъде в мозъка; знаещ по това, как се съгъства тъмнината в илюминатора и, когато преминаваш през нея, в теб се впиват първите остри лъчи на звездите.

Но ето, най-после корабът изскочи от дълбините и заплува, сякаш без всякакви усилия, по океана на Вселената. Далече-

далече сияеха звездите, като светещи жалони, показващи пътя към някакви неизвестни брегове.

Кабината леко се разтресе – заработи апаратът за изкуствена гравитация. Всички неприятни усещания безследно изчезнаха: Хабърд гледеше през илюминатора и му беше страшно. Сам, мислеше той. Сам в океана на Вселената. Той впи пръсти в яката на комбинезона, страхът го душеше. САМ. Тази дума с бялото острие на всеобхватния ужас все по-дълбоко се връзваше в мозъка. САМ. Кажу го на глас, заповяда си той. Кажу го на глас! Пръстите му отпуснаха яката, хванаха сандъчето с дупчици и почнаха неловко да разкопчават тънките ремъчета. Кажу!

– Сам – дрезгаво произнесе той.

– Ти не си сам – отвърна Мистър Кийтс, скочи от своето дюшече и се настани в сандъчето. – Аз съм с теб.

И ето, няма го вече бялото острие, бавно стихва болката. Мистър Кийтс излетя и кацна пред илюминатора. Със синьото си мънистено око погледна Космоса. Бодро разпери крилца.

– Аз мисля, следователно съществувам, cogito ergo sum – каза той.

Ако знаехме предварително

Научно-фантастичен разказ

В. Н. Комаров

Баркалов караше автомобила с пределна скорост, доколкото позволяваше криволичетното планинско шосе. Най-сетне пътят зави за последен път и се гмурна надолу в долината, прерязана от правата като светлинен лъч лента на железопътната линия.

Баркалов натисна педала докрай и автомобилът, понесъл се напред, излезе на успоредния с насипа участък на шосето. Отзад усещаше стремителното дишане на настигащия го пътнически експрес.

Изведнъж до слуха на Баркалов стигна грохот на далечно срутване. Той намали скоростта и се ослуша. Стихващите тътнежи се чуваха отпред и вляво от пътя.

– Странно – помисли Баркалов. – Срутването е доста далеч от железопътната линия и не е възможно да я е засегнала. А може това да е безобиден чисто теоретичен парадокс, който няма нищо общо с действителността? Но срутването все пак стана! И точно по същото време! Вероятността да е случайно съвпадение е практически нищожна...

* * *

Когато семинарът завърши, академик Матвеев потърси Баркалов в бюфета.

– Добре че не ви загубих от погледа – каза Матвеев и на Баркалов се стори, че в гласа му има вълнение. – Знаем, че бързате, но много ви моля, Сергей Николаевич, елате за малко в кабинета ми.

* * *

Баркалов наистина бързаше: в джоба му беше билетът за Южния експрес, който трябваше да го отведе до наблюдателната станция на института, където астрономите се събираха да проверят един предсказан от тях ефект. До тръгването на влака оставаше по-малко от два часа, а имаше да свърши още някои работи и на Баркалов никак не му се искаше да се бави. И тъкмо понечи да каже, че няма време, спря го вълнението в гласа на академика и изписалата се на лицето му тревога. Странно бе и това, че академикът се обърна към него по име и бащино име – обикновено той не наричаше колегите си така, навярно за да пести време. Към всичко друго академик Матвеев беше

световно известен учен, истински генератор на най-странни идеи и Баркалов се смяташе за негов ученик. И вместо да му откаже учтиво, Баркалов стана от масата, без да изпие кафето си, и тръгна след Матвеев.

В коридора на втория етаж академикът пусна Баркалов да върви напред, като го придържаше за лакътя, сякаш се боеше да не го загуби. Баркалов все повече се учудваше.

Когато влязоха в кабинета. Матвеев въздъхна с облекчение, поне така се стори на Баркалов, посочи кресло на гостенина си и сам седна срещу него.

– Бях на вашия доклад. Сергей Николаевич, в който излагахте математическата си теория – започна той без всякакви предисловия. – И искам да ви кажа, че смятам работата ви за изключителна. Много сте талантлив, Сергей Николаевич, дори нещо повече... предвиждам, че тази теория ще разкрие не само съвършено нови възможности за математиката, но и ще окаже огромно влияние върху физиката.

Баркалов слушаше и не вярваше на ушите си. Онова, което говореше Матвеев, бе поразително. Той никога никого не хвалеше. Ругаеше честичко, без дипломация и компромиси. Но до хвали... – Баркалов не можеше да си спомни такъв случай.

– И сте длъжен да довършите работата си – продължаваше Матвеев.

– С това именно се занимавам – промърмори Баркалов, като все още нищо не разбираше.

Академикът помълча и, като наведе напред глава, загледа внимателно изпод вежди Баркалов.

– И затова, скъпи Сергей Николаевич, длъжен сте... да се пазите.

– Нищо не разбирам! – не се сдържа и възкликна Баркалов.

– Е, нали знаете поговорката: който сам се пази и бог го пази.

– Извинете, Ростислав Валерианович – не издържа Баркалов, – говорите със загадки. Да не би да ви е известно нещо за мен, което аз самият не знам?

– Точно така – с раздражение отвърна Матвеев.

– Тогава кажете, най-сетне, за какво става дума? – замоли се Баркалов, като погледна с тревога часовника си.

– Там е работата, че така просто не може да се обясни – загадъчно каза Матвеев и, като стана с рязко движение, заситни из кабинета. – Знаете ли хипотезата за цикличната във времето Вселена?

– Идеята за вечното възвръщане?

– Да. Още докато е бил жив Айнщайн, Курт Хедел е построил модел на Вселена, в която временно подобните геодезки линии са затворени. В такава Вселена периодично всичко се повтаря.

– Но доколкото не ме лъже паметта – забеляза Баркалов. – Айнщайн се е отнесъл към работата му твърде критично.

– Сведенията на очевидците са противоречиви – възрази Матвеев. – Но работата не е в това.

– И доколкото си спомням – продължи Баркалов. – Чандрасекар по-късно посочил, че затворените траектории в модела на Хедел трябва да бъдат отхвърлени, ако изхождаме от принципа на физическата разумност.

– Е-е... мили мой – забеляза Матвеев, – подобна аргументация няма голяма стойност. Какво значи физическа разумност? Това е много разтегливо понятие.

– Какво искате да кажете?

– Хеделевият модел, разбира се, е несъстоятелен. В случая Чандрасекар е безспорно прав. Но всичко това не изключва възможността изобщо да съществуват циклични модели.

– Да не сте открили нещо? – с интерес запита Баркалов.

– Точно така... – някак без ентузиазъм измърмори академикът. – Конструирал съм нещо.

– Много интересно – каза Баркалов и пак погледна часовника си.

Матвеев забеляза жеста му.

– Бързате ли?... Напразно. Все едно, рано или късно Вселената ще се върне към същия този момент.

– Сериозно ли говорите? – изуми се Баркалов. – Но едно нещо е теоретичният модел и съвсем друго...

– И съвсем друго е действителността, реалността? Това ли искахте да кажете? Елате.

И без да гледа към Баркалов, Матвеев прекоси кабинета и отвори вратата зад бюрото. На Баркалов нищо друго не оставаше, освен да го последва. Вървяха по дълъг тесен вътрешен коридор, минаха през дебела защитна оловна врата и се озоваха в просторна зала, изпълнена със сложна апаратура.

Академикът се спря при пулта, осеян с многобройни бутони и контролни екрани, и погледна изразително госта си.

– Впечатлението е поразяващо! – каза Баркалов. – Но моля да имате предвид, че аз съм чист математик и от цялата тая техника нищо не разбирам. И трябва да ви

предупредя, че за мен се разправят анекдоти като за младия Паули: твърдят, че е достатъчно да се появя в лабораторията и уредите сами излизат от строя. Така че внимавайте, Ростислав Валерианович!

– Няма значение – с някакъв странен глас каза Матвеев. – Те вече работиха. – И без да дава други обяснения, продължи със съвсем друг тон: – Сергей Николаевич, имате намерение да заминете за някъде, нали? Много ви моля да отложите пътуването си.

– Защо? – машинално запита Баркалов и веднага млъкна: отде можеше да знае Матвеев, че ще пътува?

– Защо ли? – повтори въпроса му академикът. – Можете ли да вярвате на моите думи?

– Извинете ме, Ростислав Валерианович, никога не съм вярвал на гадатели.

– Но нали действително смятате да заминавате?

– Това изобщо не е тайна. Приблизително след час.

– С влак ли? По южната магистрала?

– Ростислав Валерианович, ако това е някакъв бас, то...

– Моля, отговорете на въпроса ми – настоя академикът.

– Да, с влак... Да, на юг... – едва сдържайки раздражението си, отвърна Баркалов.

– Вижте какво, скъпи мой – решително каза Матвеев, – за никъде няма да заминете.

– Що за шеги, Ростислав Валерианович? – кипна Баркалов. – Намирате ме в бюфета, едва ли не насила ме завеждате в кабинета си, повеждате разговор за цикличните модели на Вселената, после демонстрирате някаква непонятна за мен апаратура и най-сетне настоявате да се откажа от намисленото пътуване. Съгласете се, че това е най-меко казано, странно.

– М-да... – въздъхна Матвеев. – Чакате обяснения? А аз тъкмо тях исках да избегна.

– Но, Ростислав Валерианович, щом това се отнася до мен, мога ли да знам поне за какво се отнася!

– В някои случаи е по-добре човек да не знае.

– И това казвате вие? – изуми се Баркалов. – Още една загадка! Не са ли прекалено много загадките?“

– Току-що споменахте за гадания и пророчества... Вижте какво, всичко, което ми стана известно, е също, ако искате да знаете, своего рода пророчество. Как мислите, приличам ли ви на пророк? – Матвеев изкриви лицето си в усмивка, но очите му

останаха сериозни. – И така, скъпи мой Сергей Николаевич, – продължи Матвеев, – чувал ли сте за самоорганизиращите се прогнози? Някои предсказания се сбъдват именно защото са били направени. Помните ли легендата за Едип? А на мен никак не ми се иска предсказанията ми да се сбъднат... Е. след всичко това още ли настоявате?

– Разбира се – твърдо каза Баркалов. – Щом сте почнали, изкажете се докрай.

– Е добре – с въздишка каза Матвеев – тогава слушайте: ако не се откажете от пътуването, очаква ви голяма неприятност... с една дума... смърт.

От изненада Баркалов трепна. По гърба му полазиха студени тръпки.

– Що за глупост! – промърмори той. – Вие откъде можете да знаете?

Матвеев кимна към апаратурата:

– Видях...

– Чакайте... – Баркалов пребледня. – Искате да кажете...

– Да, тази апаратура ни дава възможност да надзърнем в предшествувания цикъл, около съответната пространствено-временна точка. Опитвахме се да сканираме по всички координати, но апаратурата е още несъвършена и се получаваха неясни образи. Но нещо все пак успяхме да видим.

– И какво беше то?

– А откъде иначе бих узнал, че смятате да заминавате, и то с влак, и в южна посока?

– И можете ли да ми покажете видеозаписа – тихо попита Баркалов.

– Може би не бива? Не е чак толкова приятно да видиш... Нали ме разбирате.

– Не – твърдо каза Баркалов – трябва да го видя.

– Добре – уморено отвърна Матвеев. – Тогава гледайте екрана. – Той натисна един бутон на пулта.

Матовата повърхност на екрана се изпълни с кълбо синкаворозова мъгла. После тя се разсея, и пред Баркалов се разкри прозорец към друг свят...

Баркалов позна зданието на института, залата за конференции, в която имаше някакво съвещание, между седящите на масата на сцената долови познати лица. После изображението почна стремително да се мести и стана невъзможно да се различи каквото и да било. Когато екранът отново се проясни, мярна се възвишение, после равнина – по железопътна линия се движеше влак. Кадрите отново се смениха с планински пейзаж, но изведнъж екрана прорязаха линии на пропукващи се земни пластове и лавина от срутващи се канари полетя стремглаво надолу. Гигантските канари помитаха всичко по пътя си. За известно време смущения

изпълниха светещата повърхност на екрана, а когато изчезнаха, се появи страшна картина на железопътна катастрофа, по-точно нейните последици: изпомачкани, качили се на камара един върху друг вагони, разрушен насип и тела на убити. Изображението започна да се уголемява, сега се видяха лицата на лежащите на земята хора...

Матвеев натисна друг бутон и изображението застина неподвижно. Баркалов почти приближи лицето си до екрана. В центъра на кадъра видя себе си. Двойникът му, разперил безжизнено ръце, лежеше на края на насипа, смазан от преобърналите се вагони.

– Кога е... станало? – с мъка рече той, като веднага осъзна цялата парадоксалност и нелепост на въпроса си.

Но Матвеев невъзмутимо отвърна с академичен тон:

– Приблизително преди тридесет-четиридесет милиарда години.

– Значи, аз вече съм съществувал? – запита потресен Баркалов.

– И много е възможно даже безброй пъти.

И макар че Баркалов беше чист математик, свикнал да оперира с най-невероятни абстракции, все още не можеше да се съвземе. Може би защото в дадения случай абстрактното и неочакваното се оказа

неотвратимо и безпощадно реално. И още защото реалното го засягаше по най-непосредствен начин.

За да се съвземе напълно, необходимо му беше да обсъди положението от всички страни, да го свърже с обичайните представи.

– Все пак извънредно странно е да осъзнаеш, че вече много пъти си съществувал, много пъти си живял на земята. Особено като никой от нас не е усетил нещо подобно.

– Възможно е да не е точно така – възрази Матвеев. – Не е изключено някакви сигнали от миналото все пак да са идвали до нас. Но ние не сме могли да ги разберем.

– М-да – каза Баркалов, който все още не можеше да асимилира това, което бе узнал. – Следователно, излиза, че аз няколко пъти съм загивал при железопътна катастрофа?

Матвеев неопределено сви рамене и измърмори нещо. За известно време настъпи тишина. Той с тревога наблюдаваше Баркалов. Но математикът се бе овладял дотолкова, че си бе възвърнал способността да разсъждава:

– Старите хора са казвали: от съдбата си не можеш избяга... каквото има да става, няма да ти се размине. Излиза, че е така. Ние само повтаряме онова, което вече

многократно се е случвало, като актьори, играещи една и съща пиеса.

– Но са казвали и друго – възрази Матвеев. – Ако знаем предварително какво ще стане, много неприятности бихме могли да избегнем. И затова са се обръщали към всякакви оракули и астролози. Но, уви, тези хора нищо не са могли да знаят за бъдещето.

– А сега – усмихна се Баркалов – се появи оракул, способен да узнава бъдещето от миналото. А помислил ли сте какъв ще стане животът ни сега, когато ще знаем всичко предварително?

– Всичко ние не можем да узнаем. Можем да получим информация само за онези събития, които се намират в близост до пространствено-временната точка на предшествувания цикъл, съответстваща на момента на наблюдението. Но все пак нещичко наистина ще можем да знаем предварително.

– И каква полза?

– Учудвате ме, Баркалов – сухо отвърна академикът. – Като знаете, че ще загинете, ако пътувате с Южния експрес, можете да не заминете. Много просто!

– Виж за това не помислих – призна Баркалов. – А няма ли да предизвикам така някакъв парадокс, който да доведе до загиването на Вселената?

– Работата е там, че в модела, който създадохме и чиято правдивост, както сам се убедихте, бе потвърдена от експеримента, поведението на световните линии се подчинява на статистически закономерности. А щом вероятността властвува, тогава, както разбирате, са възможни значителни отклонения от средните значения.

– Значи, картините на еволюцията на Вселената не са напълно идентични в различните цикли?

– В известни предели.

– А не сте ли се опитвали да си изясните природата на тези отклонения? Какви са причините, които ги пораждат? Случайни флуктуации?

– Случайните смущения не играят съществена роля. Изчисленията показват, че подобни смущения, така да се каже от естествен порядък, доста бързо „отмират“ с течение на времето.

Сега Матвеев говореше нарочно с лекторски тон, сякаш отговаряше на въпроси след някакъв научен доклад. Явно се стремеше разговорът да не бъде толкова конкретен, за да изгладя поразяващото впечатление, което направи на Баркалов неговото съобщение.

– Естествени смущения ли? – удивен попита Баркалов. – Извинете, не разбирам. А нима могат да бъдат и някакви други?

– Както успяхме да изясним устойчивите отклонения на световните линии се пораждат само в ония пространствено-временни области, където има рязко намаление на ентропията, малко вероятно в рамките на чисто природните процеси.

– Трябва да съм доста оглупял през последния час – усмихна се Баркалов. – Все още не разбирам мисълта ви.

– Имам пред вид, че само разумни същества са способни да създават малко вероятни състояния, придружавани с рязко намаление на ентропията в някои области. В дадения случай – ние с вас.

– Ах, вие за това ли... С други думи, имал съм късмет. Благодарение на вашата теория и вашата апаратура имам възможност да се спася?

– Вие вече се спасихте – усмихна се Матвеев, като посочи часовника си. – Експресът замина преди двадесет и седем минути.

Баркалов скочи:

– Замина?... Но, Ростислав Валерианович!... Нали във влака има хора!

Матвеев пребледня.

– Представете си, за това не помислих. И наум не ми дойде – всичките ми мисли бяха съсредоточени във вас.

– Може ли да посочите района на катастрофата?

– С точност до триста километра в диагонал.

– Може би ще успеем!

– Сергей Николаевич – разпореди се Матвеев, – качете се бързо в автомобила и право на гарата при главния диспечер! А аз ще се опитам чрез нашите канали за свръзка...

Докато Баркалов стигне до главния диспечер, мина не по-малко от половин час. По пътя бе решил да не говори нищо на диспечера за цикличните модели – абсолютно невъзможно е неподготвен човек да схване изведнъж подобно нещо. Ето защо той просто каза, че в института им са получили прогноза за много голямо срутване на земни пластове в района, през който минава Южният експрес и помоли, за да се избегне катастрофата, да задържат влака.

Главният диспечер сви рамене:

– Вече ми звъни по този повод вашият академик, на уверявам ви, напразно се тревожите. Трасето минава на безопасно разстояние от планинския масив. Погледнете на картата.

„Наистина – удивен помисли Баркалов, – никакво свличане не може да преодолее подобно разстояние.“

– А какво каза академикът – осведоми се той.

– Обеща да се обърне към висшестоящото началство. На досега не съм получил никакви нареждания. А и да бях получил...

– Тогава какво?

– Вижте какво, с Южния експрес нямаме телеметрична връзка. Управлява го програмиран автомат – трасето е просто. Така че никакви команди ние все едно не можем да предадем.

– Как така?

– Уверявам ви, системата е абсолютно сигурна. За двадесет години не е имало даже незначителна авария. Възможността за катастрофа практически е изключена.

– А теоретически?

– Е, освен ако са разтворят небесата...

– А ако се разтворят?

– Вие знаете, че стопроцентова сигурност нямате даже в собствения си апартамент. Някакъв нищожно малък риск винаги има.

„Напразно си губя времето тук – помисли Баркалов. – Трябва да настигна експреса с колата. Ако понатисна педалите, ще успял да го настигна точно на границата на опасната зона. А там ще видя вече...“

– Разбира се, ние можем да изпратим контролен вертолет – продължи обясненията си главният диспечер, – но и той може само да извърши наблюдение. Както ви казах, този експрес няма външно управление. Но компютърът му е способен сам да прецени обстановката...

Но Баркалов вече не го слушаше. Разглеждаше висящата на стената огромна схема на железопътните линии, като се мъчеше да запомни къде минава автомобилната магистрала. После изтича бързо по стълбите, седна в колата и почти веднага даде пълна газ...

* * *

Когато до слуха на Баркалов стигна грохотът на далечно срутване, намали скоростта и се ослуша. Стихващите тътнежи се чуваха нейде отпред и вдясно от пътя.

– Странно – помисли Баркалов. – Това срутване наистина не може да повреди железопътната линия – много е встрани.

Пътят зави и пред Баркалов се откри стрелата на железопътната линия. В синевата на сгъстяващия се вечерен здрач той успя да забележи в далечината три светещи точки – светлините на препускащия подире му експрес. Експресът, в който трябваше да бъде самият той, ако през

последните часове не се бе случило всичко това...

Баркалов погледна напред – натам където във вечерния сумрак се долавяха далечните очертания на планината. Местността му се стори позната. И като натисна педала, увеличи скоростта.

Сега Баркалов се движеше така, че разстоянието между него и светлините на експреса да остава неизменно. Ако неочаквано отпред се появи някаква опасност, имаше в запас няколко десетки секунди и можеше да предприеме нещо. Вярно е, че той не можеше даже да си представи, как щеше да помогне в този случай. Но тревогата на хората, които се намираха във вагоните на влака и нищо не подозираха за възможната опасност, го караше да препуска напред.

Отдясно се мярна знак за железопътен прелез и Баркалов трябваше да намали скоростта, а после и да натисна спирачката: пътят бе преграден с бариера.

Прелезът беше на отклонението, което минаваше вдясно от основната линия и спуснатата бариера разтревожи Баркалов. Щом експресът се приближаваше по основната железопътна линия, страничното отклонение трябваше да бъде свободно. При тези обстоятелства преграденото с

бариерата шосе изглеждаше някак противоестествено.

Нейде отзад се зачу нарастващо бръмчене и над главата на Баркалов премина вертолет.

– Академик Матвеев действа – мина през ума на Баркалов. Но в същия миг той видя нещо, от което сърцето му изстина и кръвта нахлу в главата му.

По страничното отклонение по наклона стремително се движеха към прелеза три товарни вагона.

– Ето каква била работата! – мигновено съобрази Баркалов. – Нейде там в планината срутването е разкъсало товарната композиция и трите последни вагона, набирайки скорост, сега се носят към главната железопътна линия.

Баркалов хвърли поглед към светлините на приближаващия се експрес и безмилостно ясно си представи какво ще стане след няколко десетки секунди. Товарните вагони щяха да стигнат основната железопътна линия точно в момента, когато експресът ще мине през разклона. Страничен удар и... Баркалов си спомни картината, която бе видял на екрана – камарата от качени един върху друг изпомачкани вагони, телата на убитите...

Вертолетът направи кръг, върна се обратно и увисна над разклона: явно пилотът бе осъзнал, че катастрофата е неизбежна.

– Но от вертолета нищо не могат да направят – спомни си Баркалов думите на диспечера.

А в това време експресът и товарните вагони неотклонно се сближаваха. Сега вече бе ясно, че пътническият влак няма да успее да изпревари спускащите се по отклонението вагони. Баркалов трескаво търсеше изход от положението...

Решението дойда в момента, когато тъмните силуети на товарните вагони безшумно израснаха и почти наближиха самия прелез. Баркалов даде газ и автомобилът, блъскайки бариерата, излезе на прелеза и прегради пътя. Баркалов не успя да изскочи...

Стържене на метал раздра вечерната тишина. Помитайки колата, товарните вагони все още продължаваха да се движат. Но скоростта им бе намаляла. И когато вагоните,

влачейки пред себе си останките на автомобила, стигнаха главната линия, пътническият експрес вече бе отминал. Катастрофата, повтаряща се може би безброй пъти в предишните цикли от съществуването на Вселената, този път бе предотвратена...

– Баркалов все пак загина – каза академикът на заседанието на съвета, – но загина не подчинил се покорно на установения веднъж завинаги ход на събитията, а съумял да се намеси в този ход и да го измени. Той не успя да довърши новата си теория. Но с цената на живота си запази за бъдещето живота на стотици хора, способни да създадат много повече, отколкото може да направи един човек. И още нещо... Баркалов доказва, че протичането на явленията е подвластно на човека и, каквито и събития да са ставали в предишните цикли, нашето бъдеще зависи само от нас. Нека бъдем оптимисти!

А денят ще бъде хубав!

Научно-фантастичен разказ

А. Мирер

– Крокодили! – оглушително закрещя папагалът.

Андрей се обърна на лявата си страна и погледна надолу, където би трябвало да бъдат пантофите му. Между пръчките на пода се виждаше вода с цвета на хубаво силно кафе. В последната нощ тя се бе покачила с още няколко сантиметра.

Подът, сплетен от тънки лиани, в средата бе провиснал и почти не пружинираше под краката му. „Отдавна е време да оплета нов – помисли Андрей. – Днес ще домъкна лиани.“

Но той знаеше, че все едно няма да направи това нито днес, нито утре и си спомни как в Новосибирск директорът спеше в своя кабинет на стар креват със скъсана пружина и когато му я смениха, направи страшен скандал: „Къде е моята дупка?“

Тихо смеейки се, Андрей се спусна във водата – шест стъпала – и погледна ботушите си. Водата стигаше до коленете му. Покачваше се.

– Лоша работа. Трябваше да пратя по дяволите онези греди – бента.

– Той сам ще се скъса – каза Альонка. – Все едно не можеш да се добереш до него. Там е пълно с крокодили.

– Ще ги прогоним! – отвърна Андрей.

Той ходеше из палатката, като опипваше с крака дъното. Палатката стоеше на четири стълба, провисналият ѝ под приличаше на дъното на огромна кошница. Альонка делова, чистичка като за разходка, с ловджийски панталон, с чиста ковбойска риза и светли коси, сресани с педантична акуратност, стоеше до примуса.

– Как спа? – попита Андрей.

Альонка не отговори. Изглежда не го чу. Тя повдигна капака на кафеника и погледна внимателно почти кипналата вода.

– Дай ми кафето и почисти пистолета преди закуска.

– Ще го почистя след това.

– Вземи, лентяй! – Тя му подаде тежкия пистолет. В лявата си ръка държеше лъжичка с кафе.

– Все едно няма да го сторя – каза Андрей, но вече разкопчаваше кобура.

Той разположи частите върху намастен парцал и докато мушкаше с метална пръчка в цевта, съобразяваше как трябва да се отнася към Альонка. Щом се заинати – търси заобиколна маневра. Това вече се бе научил.

Сглоби пистолета, постави пълнителя и пъхна в цевта осмия патрон. Пистолетът отрази слънцето – червен ръб, който безмилостно се издигаше над черната вода сред черните дънери. В гъсталака изрева маймуна.

– Альона, ти как ме чу, когато говорех за онова нещо – бента. Нали беше до примуса, а той силно шуми?

– Мисля, че това са фокуси на Голямото Кълбо – неочаквано каза тя. – То е съвсем наблизо.

– А често ли става това? И как чуваш?

– Аз водя дневник – отвърна Альонка. – Става според всички правила, вече петнадесети ден. Понякога те чувам, сякаш си зад гърба ми, а не там около Кълбото или в термитниците. В дневника всичко е записано.

– Я стига – каза Андрей, – дотам има цял километър. – Той остави лъжичката и погледна Альонка през тъмните си очила. – И през цялото това време мълчиш? Покажи ми дневника.

– Довечера, довчера, слънцето вече изгря.

– Альонка!

– Ти си отчайващо глупаво момче. Ами, че аз слушам бележките ти записани на магнетофон. Разбра ли? Това е всичко. Пий кафето и да вървим.

Андрей мълчаливо нахлузи комбинезона си, дръпна ципа и окачи върху себе си кинокамерата, термоса, запасната батерия, фотоапарата, ултразвуковия комбайн, комплекта от празни кутии, инструментите, магнетофона. Надяна шлема. Плексигласовото забрало висна пред мокрото му лице като прозрачно коритце.

– Включи вентилатора, ужасен човек си – каза Альонка. – Страшно ми е дори да те гледам... И вземи пистолета.

Под комбайна засъска въздух, провря се през гъстата никелова мрежа и вентилаторът зави като комар.

– Разбрахме се, нали. Отивам при Кълбото.

– Андрейка, те нищо няма да ми направят. Нека веднъж да отидем заедно.

– Не изглупявай. Кълбото ще започне да нервничи и работният ден ще пропадне. Ти имаш достатъчно работа. Стой и слушай.

– Почакай една минутка. Има много крокодили. Чу ли как днес един се промъкна под палатката?

– Тук навсякъде е пълно с гадини. Внимавай.

– Аз съм ужасно внимателна. Като заек. Ей сега ще ги разгоня. Хайде на бас, че ще улуча онзи големия! – Альонка взе от палатката пистолета си и го подпря на лакът. – Не, по-добре от перилата.

Слънцето вече се бе издигнало над черната вода, а по нея пълзяха черни триъгълници, някои съвсем наблизко, други – по-надалеч. След плаващите петна по тихата вода се стелеха следи, огромното им ветрило обкръжаваше палатката. Изстрелът и ударът на куршума треснаха едновременно, стълбовете трепнаха и крокодилът заудря с опашка и потъна във водата.

Палатката отново се заклати, един заплеснал се крокодил тракна със зъби и се скри в тъмната дълбина. Ето че над поляната настъпи тишина, а гладката маслена вода отразяваше слънцето.

* * *

Андрей вървеше по жалоните, оставени на брега, опипваше дъното с прът, заобикаляше ямите. Хлоп-хлоп-хлоп, той върви по лепкавото дъно. Вече и стъпките му не се

чуват. Андрей се повдигна на ръце, стъпи на сухия бряг и изчезна. В джунглата отново прорева маймуна.

Денят започна.

– Днес е особен ден – каза Альонка, като се обърна към папагала. – Разбра ли, кресльо? Е, внимавай...

Тя стоеше под навеса, държеше пистолета и се вслушваше, макар че, кой знае защо, бе уверена, че днес няма да чуе нищо.

– Всички учени са егоисти – каза Альонка. – Утре все едно ще отида в мравуняка. Аз също съм нещо, само дето се чувствавам много особено. Лошо ми е. И все пак утре ще отида.

Тя се опита да си представи, какво вижда сега Андрей, промъквайки се по пружиниращата пътека, и както винаги си спомни атаката на мравките при първото им отиване в мравуняка преди три месеца.

Двамата вървяха по главната пътека, запотени в защитните си костюми и въобще всичко бе твърде обикновено. Както в десетките мравешки градове по Великата Река. Стъпваха внимателно, за да не мачкат насекомите, макар много пъти да бяха си казвали, че това е глупост, сантименталност – това няма да повреди мравуняка, който заема цели сто хектара. Често се навеждаха

и вземаха по някоя мравка с плячката ѝ, за да я поставят в капсула. Понякога махаха от маските си свирепо пръскащи отрова огнени войници.

На завоя Андрей намери нов поток работници – те мъкнеха в челюстите си живи термити – и каза: „Охо, Альона, гледай!...“

Това бе невероятно зрелища – свирепите огнени мравки внимателно влачеха термити, уловили ги нежно през тлъстото бяло шкембенце, а възрастните термити с готовност позволяваха да ги мъкнат неизвестно къде...

Приклекли, двамата разпределяха термити в кутиите и изведнъж Альона каза:

– Андрей, страх ме е!

– Струва ми се, аз също... – неразбрано отвърна Андрей под забралото.

Те застанаха сред пътеката гръб до гръб и Альонка чу щракването на предпазителя и нова вълна на ужас я прикова, дори краката ѝ омекнаха. Малкият тежък пистолет, натъпкан с разпръскващи куршуми в твърда обвивка – оръжие на безсилните, сам се движеше в ръцете му.

– Смехория някаква – промърмори Андрей. – Сякаш реве лъв, а ние не го чуваме.

– Че откъде ще има тук лъвовете?

– Откъдето искаш – отвърна Андрей съвсем глупаво и изведнъж страхът им премина като зъбна болка и те видяха диск, който висеше неподвижно на двадесет метра от тях над ниски дървета и който бе съвсем като летящ диск. Това си помислиха и двамата, блещейки се срещу него през стъклата на маските. Най-накрая Андрей вдигна стъклото и погледна през бинокъла.

– Крилатите.

Андрей гледаше, а тя подскочаше от нетърпение и мрънкаше: „Дай бинокъла, дай бинокъла“, докато и двамата не ги ухапаха мравки. Тогава спуснаха стъклата и се досетиха, че дискът трябва да се засеме. Един огнен я бе ухапал по носа, болеше я ужасно, и докато смени микрообектива с телеобектив, стръсквайки мравките от апарата, носът ѝ подпухна. Андрей бе по-добре, той просто превъртя обектива на кинокамерата. Дискът увисна право над главите им, само на шест метра, и можеше да се види как проблясват слюдените му криле.

– Срещал ли си нещо подобно? – попита Альонка.

– Не си спомням.

Те се засмяха и тържествуващо се спогледаха. Никой никога не бе виждал на

Земята крилати мравки да се роят в диск с правилна форма.

Никой никога! Не напразно бяха загубили три години за подготовка на експедицията, не напразно бяха изработвали костюмите си, парафинирали двеста сандъка с екипировка, домъкнали цяла лаборатория и кръстосвали десет хиляди квадратни километра по Великата Река.

– Обичам те – каза Андрей, както винаги не на място.

Те се смееха, а дискът висеше над главите им, като се поклащаше леко и жужеше приятно. Така се развеселиха, че втория пристъп на страх понесоха леко – без да се изпотят и без да измъкнат пистолетите. Но престанаха да се смеят. И когато колоните на огнените тръгнаха към тях, шумолейки по пътеката между дърветата, отначало не се учудиха много.

Но само отначало.

„Навярно така изглежда войната, гледана от самолет“ – помисли Альона.

Мравките вървяха в стройни колони и като се наведе, през лупата на забралото си тя видя, че пипалата на всеки огнен са кръстосани с пипалата на съседа му. Броните светеха на слънцето, главите бяха вдигнати, могъщите челюсти стърчаха като рога на тевтонски шлемове. Едрите, дълги по

два сантиметра войници се движеха със заплашителна бързина, но Альонка се наклони още повече и видя в центъра на колоната верига от работници с дълги коремчета и дебели антени. Андрей бе навел камерата над самата земя и снимаше.

Снимаха колкото имаше лента в апаратите, после се опитаха да сменят касетата на кинокамерата и в това време ги атакуваха отгоре крилатите – други, не онези от диска, – и веднага покриха забралата, загризаха костюмите, вентилаторите завиха, всмуквайки мравки към решетките, а долу вече се изкачваше пехотата... Альонка се уплаши. Тя видя, че Андрей трескаво чисти забралото и че целият бе шумящ, облепен с огнени. Тогава тя сграбчи контейнера, който носеше на гърба си и натисна копчето.

...Альонка затвори очи. Това беше великолепен и страшен ден, ден, в който разбраха, че е намерена „разумната мравка“. Друг разум. После настъпи останалото: работа, работа, работа, умни мисли, суетни мисли... Но тогава на пътеката бе великолепно и страшно, контейнерите олекнаха, а земята стана плътно червена и по застиналите слоеве тичаха други, без да развалят редиците, и също застиваха на слоеве като огнена лава. Докато нейният

контейнер доизхвърляше последните аерозолни капки, мравките си отидоха...

Под пода се чу сумтене, стържене. Аълонка погледна през люка и смръщи нос. Едричък крокодил бавно се промъкваше между ъгловия кол и стълбата. Изглежда той си въобразяваше, че е взел всички предпазни мерки – над водата стърчаха само очите и ноздрите му – и явно се мъчеше да не сумти и полека да вие опашката си в кафеникавата вода. Над палатката се понесе оглушителното: „Кр-р-рокодили! Кр-р-рокодили!“ Крокодилът затвори очи и се хвърли напред. Звукът бе такъв, сякаш прекараха пръчка по мокра ограда – пластините на бронята му се удариха в кола. Не бе успял да се потопи, когато Аълонка изстреля в него два куршума, а папагалът Володя неуверено повтори: „Кр-р-рокодили?“

– Срамота! – каза Аълонка. – Какъв пазач си ти, ти си жалка птица!

Папагалът замълча. Той не обичаше стрелбата.

– Аз пък не обичам да мия съдове. Въпреки това дисциплината ни е необходима като въздуха.

Тя хвърли във водата ведро, вързано с въже, поля мръсните съдове и отново седна. Нека Андрей сам си мие мазните чинии. И освен това ѝ се искаше да помисли дали

„мравката, заплашваща разумните Демидови“ наистина има разум? Но с Андрей знаеха, че дори и без разум техните мравки са истинско чудо на природата. На бърза ръка съпрузите Демидови ще станат знаменитости, ще ги поканят при академик Квашин на прочутата торта с вишни. Шумът около тях ще бъде потресаващ. защото Андрей бе предсказал всичко това по-рано и бе имал наглостта да излезе пред учения съвет със своя мравешки мит.

„Любопитно – помисли Аълонка. – че още не сме отишли по-нататък от първия въпрос! Може ли да се смятат за признак на разумна дейност термитни ферми, в които мравките отглеждат термити като домашни животни и ги използват за храна? Андрей като зоопсихолог продължаваше да държи на своята мистична теза, че мравките враждебно се отнасят към термитите, а огнените са преодолели древната вражда. А инфразвуковото плашило, създадено, за да пропъжда бозайниците, бе нещо съвсем ново и Андрей твърдеше, че то има сходни честоти с рева на лъва. Но лъвският рев не е признак на разум. И по-нататък какво... Летящият диск е ултразвукова антена. Съдържанието на предаването не ни е известно. но може да се предполага. че... Стоп. Това не знаем. Възможно е дискът да

наблюдава околността, да предава съобщения на Голямото Кълбо и на изпълнителите на неговите команди. Ние знаем само, че дисковете придружават колоните войници, а работните групи променят поведението си, когато дискът се задържи над тях.

И така, правят се опити. Към диска се праща ултразвуков сигнал и колоната променя посоката си или се разпръсва... „Но какво мърморите там, кандидатите на биоложките науки, Демидов?“ – попита Альонка. Някъде в дълбините на гората гласът на Андрей тънко, тънко зазвуча. Пак същият феномен. Как ли да си го обясни?

Тя прелисти страниците и бързо записа деня и часа и като пишеше думите, извърна глава в посока на мравуняка. Гласът млъкна. Тя прочете записаното: „По дяволите, Трябваше да взема контейнера“.

Альонка се хвърли в палатката. Като навличаше комбинезона, стъпи в една дупка на пода, падна и болезнено удари гърба си.

„Ах, кучета!“ – възхитено каза Андрей и изведнъж изруга. Тя никога не бе чувала от устата на Андрей нищо подобно и, просъсквайки от болка, се хвърли да издърпа карабината, която бе под чувалите. Щом я окачи на шията си, съобрази, че върши глупост. Андрей мърмореше някъде страшно

далеч. Комбинезонът ѝ се измокри отвътре, ковбойката прилепна към стомаха ѝ и се смачка. Без да се оглежда, Альонка скочи във водата, примъкна лодката и се пхна в нея. Водата май се бе покачила още повече, но Альонка все едно не можеше да достигне сандъка с аерозола.

Запълзя нагоре по стълба, стигна единия контейнер, после другия, хвърли ги в лодката, отново скочи във водата и отново се прехвърли през борда. Лодката се наклони и загреба вода. Всичко това отне не по-малко от петнадесет минути, заедно с гребането.

...Андрей изскочи от гората внезапно. Той бягаше тежко и глупаво размахваше някакво клонче. Крилатите се виеха над него като стълб, а дискът плаваше в обичайната си позиция – десет метра встрани.

Тя тичаше срещу него и търсеше копчето на контейнера. Когато Андрей спря и вдигна ръка към лицето си, Альонка насочи контейнера, но разстоянието бе все още голямо. Сврѣх сили тя пробяга още няколко крачки и внезапно крилатите се вдигнаха нагоре и отлетяха. Само дискът жужеше над пътеката. Отлетяха... Тя седна на пътеката, като стискаше в ръце контейнера. Виждаше лошо, потта разяждаше очите ѝ, и всичко в тоя свят бе потно и безсилно...

Андрей се наведе и я повдигна за лактите.

– Да вървим. – Гласът му бе някак прекършен. – Да вървим. Онези, летящите, ми прегризаха костюма.

* * *

– Разкажи ми приказка, Альонушка.

– В къщи вече е зима – каза Альонка, – сняг, ски... Скоро ще има ваканция.

– Това не е приказка – Андрей тракаше със зъби в чувала.

– Приказка.

– Не, зимата ние ще видим. Разкажи ми истинска приказка.

Тресеше го, въпреки противоотровата. Тридесет ухапвания на огнените не се разминават току-така.

– В едно село живеят хора – започна Альона. – Там живее и вождът на име Дъжд в Лицето, но името му е тайно и не бива да се произнася. Наричат го Онзи, чието Име Не Бива Да Се Казва. Той е голям бунтовник. Тридесет години го ловят и не могат да го хванат, защото напада внезапно, руши и жили, а после си отива. И огнените не го пипат и на войниците пътя дотам е забранен.

– Защо?

– Защото умее да разговаря с огнените. Те го разбират.

– Хубава приказка... Благодаря... – промърмори Андрей. – Аз спя.

... Тя стоеше над Андрей и се вслушваше в неговото дишане – болно, тежко и познато до последния звук. Стоеше горда, пазеше неговия сън и знаеше, че с нищо не можеш да го подкупиш – нито със слава, нито с пари. Той все ще си остане какъвто е, хич не го е еня за слава или за каквото и да е друго... И все ще си остане такъв безпомощен. Колко странно: работно момче, златни ръце и същевременно – съвсем безпомощен, но това знае само тя, защото Андрей никога не отстъпва. В неговата увереност има нещо от голямата машина, от трактора, от танка. Та той всичко предсказва по-рано и макар никой да не му вярваше, освен Симка Куперщайн, успя да постигне своето си.

„Моделът на мозъка в мравченото семейство – казваше Андрей – се нуждае от колективен орган със съответните размери. Да допуснем че двеста хиляди мравки са съединили своите нервни възли... Въпросът е дали може да стане това. Отначало би трябвало да се създаде стационарно кълбо, за да може мравките през цялото време да се намират заедно...“

... А денят бе в самия разгар. Двойният навес бе просветнал като книжен, от зенита си слънцето го пробиваше от едната до другата страна и пареше шията и гърба й. Альонка внимателно постави главата на

мъжа си върху сгъната калъфка и подреди работната маса. В кутиите, свалени от Андрей, шумяха насекоми. Трябваше да обработи лова, докато насекомите не бяха загинали. Трябваше да дублира и означи записите, да попълни дневника. Альонка с мъка вдигна инструментите, опаковани в сандъка. „А у нас сега е зима. Сняг, ски, скоро ще има ваканция. В къщи е хладно.“ Тя съдържаше сълзите си, онези най-обикновени женски сълзи, по тъмноватата прохладна стая, по газираното питие в хладилника, по вкусната вода от чешмата.

Върху бинокюляра все пак капеха сълзи – пот и сълзи.

Альона решително се избърса с марлена салфетка и шепнешком си зачете нотация: „Не се разкисвай, глупачко, мухла такава. Измий се с филтрирана вода, преоблечи се, съвземи се.“

Тя се изми, пъкна се в палатката и все още хлипайки, зашумка с пластмасовите калъфи на дрехите – много тихо и предпазливо, защото Андрей навярно чувствуваше всичко това с изхапаните си места.

Внезапно Андрей проговори.

– Карай, карай. Не ме боли.

– Събуди се все пак... Какво, не ти ли се спи?

– Не ти разказах аз опита. – Гласът му беше бодър, дори самодоволен. – Ефектен опит, ултразвук право в Голямото Кълбо. Бедното Кълбо нищо не разбра. Временно спря да лети, докато не изключих звука. Но по това време дискът бе заел вече нова позиция. Той висна отзад вляво, но преди това три пъти ме обиколи.

– Обиколи?

– Три пъти, разбираш ли? Разглеждаше ме: къде е техният любим син контейнер? Утре ще повторим опита заедно. Но това не е всичко – Андрей дори се усмихваше.

– Почакай, Андрей. Сигурен ли си, че нито веднъж не сме ходили без контейнера? И въобще буден ли си или не?

– Вече съм здрав... Слушай, докато ходехме с контейнера, който те видяха да действа един-единствен път, атаки нямаше. – Андрей направи ефектна пауза. – Това не са ти условни рефлексии, това е разум. Рефлекс не се изработва от един път. Аз бях точно на триста метра от Кълбото по права линия. За колко време ултразвукът отива дотам и обратно? Отговарям: за две секунди. Добре. Крилатите отлетяха три секунди след като ти вдигна контейнера. Излишната секунда отиде за промеждутъчното преобразуване на сигнала. Да види, да докладва, да получи команда, да

даде команда, да получи отговор и да извърши три изпълнителски действия. Осем операции в секунда. Убедително ли е?

– Герой – каза Альонка. – Ти си страшен герой!

– Аха. Всичко това направих аз. А ти какво чу?

– Почти нищо. Ни-щич-ко.

– Ясно – каза Андрей и попита: – Отначало ти нищо не чуваше. Кога започна да чуваш?

– Виж сам.

Тя взе дневника от огнището. Дневникът се валяше, където го бе хвърлила, когато хукна към Андрей. „По дяволите. Трябваше да взема контейнера“ – прочете Андрей.

– За броени секунди преди атаката се е появила чуваемост... Защо?

– Не зная – отвърна Альонка.

– Вярваш ли в интуицията? Вярваш? Аз също. Днес съчиних сто хипотези за твоето далечно чуване и те всички са неверни. Ох, тежко ми... – Той рязко се обърна настрана. – И още нещо. Трябва да преминем към по-други опити. Ще провокираме атаки. И кой знае защо мисля, че този ефект на далечно чуване ще си го обясним последен, а може би никога няма да успеем да си го обясним.

Андрей въздъхна и затвори очи.

– Знаеш ли, Андрей, страшно ми е. Дори да е низш разум, зачатък – все едно. Защо му трябва да ни напада, щом не му вредим.

– Защо низш? Да даде бог да е... – сънно каза Андрей.

– Добре, спи, мъдрецо;

– Лесно ни се удава всичко, Альонушка. Твърде лесно... Не обичам... лесничкото.

– Спи – каза Альонка. – Съвсем оглупя в тези джунгли. Спи.

– Спя.

Сега той заспа тъй дълбоко, че Альона с влачене го премести в палатката и той проспа целия ден – деня на своята победа – и се събуди едва на следващото утро.

* * *

Още от сутринта беше непоносимо горещо. А слънцето още не бе се показало над гората. Андрей, подпухнал като гумена възглавница, пиеше кафе и пишеше план за опитите през деня. Той бе страшно възбуден, имаше токсична треска от ухапванията. Не му се искаше да закусва.

Крокодили не се виждаха.

Сред забутаните джунгли, в наводнените гори – трипанозомни, маларийни и бог знае още какви – започваше най-важният, решителният ден.

Альонка мислеше за всичко това и въртеше своята утринна въртележка:

закуска, съдове, екипировка. На това отгоре намери калъфи за контейнерите, яркооранжеви като презрели портокали. Обгори и изхапаните места на Андрей – двадесет и осем. После се пъкна в палатката и записа в дневника: „Много вяло самочувствие, неравномерен пулс. Изпитвам тревожни опасения. Когато се опитвам да ги формулирам, се получава, че О. създава някакво биополе, враждебно на мен и предизвиква тежко настроение.“

– Това е всичко – мърмореше Аљонка, скривайки дневника на дъното на сандъка. – Свършено. Сега да става, каквото ще.

Всъщност на нея ѝ стана по-леко, когато се пъкна в комбинезона и постави термобатериите към слънцето. Вентилаторът започна да гони прохладен въздух по тялото ѝ, и на нея ѝ стана хладновато, дори кожата ѝ настръхна. Андрей крачеше по пътеката и пъшкеше, дискът жужеше над тях и Аљонка се почувствува спокойно и уютно.

– Сега ще започнат – каза Андрей. – Дай първо да пробваме магнетофона.

Включиха магнетофоните и Андрей зашепна цифри. Аљона повтаряше онова, което чуваше. Цифрите Андрей бе преписал на листче от таблицата на случайните числа. След всеки пет групи от цифри, те увеличаваха разстоянието помежду си и

Аљона отбелязваше: „Петнадесет метра, чуваемостта е по-добра.“ Действително, при по-голямо разстояние тя го чуваше по-добре вместо по-зле.

И внезапно мравките започнаха втория си опит.

Атака.

Крилатите се стовариха върху шлемовете им откъм гърба съвършено неочаквано. Веднага покриха цялото забрало. Аљонка слепешком смъкна калъфа на контейнера, включи секундомера и замря с поглед към стъклото. Слепоочията противно я заболяха – стъклото гъмжеше от мравки до самите ѝ зеници.

По забралото се стичаше алена каша, плъзгаха се криви челюсти, свличаха се, щракаха като клещи, пръстеновидните коренчета бяха изпънати, жилата се въртяха като черни стрелкички.

„Не жият, пазят отровата – помисли Аљонка. – пазят я, пазят, пазят за работа.“ Стана ѝ горещо дори само при мисълта за работата им. Огнените гъмжаха по стъклото и под маската беше червено като при пожар. Устните ѝ сами продължаваха да броят: „Двадесет и девет, тридесет. Още десет секунди и вдигай контейнера.“

Тя вдигна контейнера и натисна три пъти копчето на секундомера. Огнените ѝ пречеха

да види каквото и да е, но тя знаеше, че Андрей също е вдигнал своя контейнер и съжали гърдите му, подпухнали като възглавница, и гърба му, подут, дори още по-зле.

Сега започна второто броене. „Двадесет и един, двадесет и два...“ – броеше Аљонка, а огнените стържеха с челюсти навсякъде – по гърдите, под мишниците и тя пак превключи секундомера и най-последно, както се бяха уговорили, натисна спусъка на контейнера.

Аерозолът засъска. Забралото веднага се изчисти. Секундомер – стоп, контейнер – стоп. Няколко крилати още тичаха по стъклото, пречеа й да види Андрей. Тя ги махна – бягайте, недисциплинирани. Пехотата, не успяла да влезе в бой, правеше кръгом на пътеката.

Аљона, потръпвайки, тръгна през мравките към Андрей.

– Колко? – попита той.

– Тридесет и седем.

– При мен точно четири секунди.

– Бавно реагираш – каза Аљонка. – Погледни стъклото си.

– Чисто е.

– Няма отрова. Хапеха, но не жилеха, това е всичко.

– О – извика Андрей, – половината от Нобеловата награда е твоя.

– Моя. А те откъде знаят какво е тяло и какво е костюм?

– Бог знае откъде – отвърна Андрей. – Записваме още едно потвърждение.

– Да. Поздравявам те, те са разумни същества.

– Бях уверен, че ще си отидат, когато вдигнем контейнерите.

– А те не си отидоха, нали от предишния път знаят, че това само по себе си не е опасно – каза Аљонка и погледна щастливото му лице. После и двамата се обърнаха към Кълбото, което стоеше в сянката на дърветата. Голямото Кълбо приличаше на голям огън, на горски пожар, на стъкло, разтопено от горелка.

– Прилича на гънки на мозък, нагорещени от мисъл – каза Андрей.

В огнената дълбина шумолеше и скриптеше. Живите гънки бяха направени от малкоподвижни, слепи мравки, вкопчили се с крачетата си. Те бяха скрити под плътния бягащ слой на работниците като под мантия. Работниците се носеха в неспирен бяг, катереха се по изпъкналостите на Кълбото, чистеха го, хранеха го, охлаждаха го, прибираха отпадъците. Те денонощно обикаляха повърхността от триста хиляди квадратни сантиметра... Ето какво бе Кълбото... Мозък, съставен от милиони

отделни единици. Мозък, който нямаше как да се премери и претегли. Бранеха го не левкоцити и антитела, а войници, въоръжени с челюсти и с отровни жила. Ето ги, стоят, подравняват редици като гренадири и отразяват светлината като дифракционна решетка, а над тях сияе Кълбото и цялата поляна розовее от отразената му светлина.

Всеки път Андрей гледаше Кълбото с възторг и отчаяние. Дори човешкият мозък може да се изследва. Могат да се измерят биотоковете му, да се дразни с изкуствени дразнителни. Да, какво ли не може да се прави с мозъка! А към този не можеш да се приближиш. Изминаха три месеца, работеха къртовски, а какво бяха узнали за механизма на разума? Нищо... Най-прости неща им бяха неизвестни. Как се предават сигналите до Кълбото? С ултразвук, с електрическо поле? Каква роля играят антените? Неизвестно... Какво представляваха шестсантиметровите мравки с дълги антени? Само майки ли бяха те или същевременно имаха ролята на нервни възли? Пак неизвестно. И по какъв ли начин Кълбото се усъвършенствува, как усилва полезните признаци, как отхвърля вредните?

Не бяха се сдобили дори с мъртви мравки от Кълбото. Нямаха нищо, само догадки. Оставаше им да снимат, да записват, да

снимат, да записват, докато свършат лентите.

Альона монтира статива и постави фотоапарата. Тя насочи обектива към горния край на Кълбото, но после си спомни нещо и наведе обектива право надолу. Преди месец на това място бяха доловили усилено движение по време на еволюцията на „летищите дискове“ и оттогава го снимаха почти ежедневно. Всеки път щом във визъора се виждаше, че се разкъсва мантията, тя натискаше спусъка.

Сънливо и мъдро шаваха под мантията дългомустакати мравки с гладки изпъкнали гръбчета. В центъра на кадъра се оказа мравка здравеняк. с дебело коремче и съвършено неподвижна. Върху нея се намираха едновременно пет парчета неуморни работници.

Втори кадър.

Работник пъха в челюстите на тлъстокореместия някакво лакомо късче. Още един кадър, още, още... Стори й се, че могъщата антена, която се мерна на около пет сантиметра от кореместия, си е неговата антена... Кадър – работник влачи към дълбините тяло на дългомустаката мравка.

Андрей постави на площадката бял квадрат с буквата „Z“ и отвори плоска кутийка. Мед със захар. Това бе ежедневен

трик – Андрей засичаше времето, а дискът педантично правеше кръг над кутийката и толкоз. Мравките не пипаха меда. Най-смешното бе, че медът все пак изчезваше – изяждаха го случайни мравки, които кой знае защо не бяха способни да приемат командите на дисковете. Работниците, на които бе отрязана едната антена, също веднага се хвърлиха в кутийката.

Андрей махна с ръка на Альона и вдигна комбайна на статива. Альонка включи кабела от комбайна към кинокамерата. Започваше синхронен запис на ултразвук със заснемането на акустичната зона на диска.

В момента, когато кинокамерата се насочи към кръглите издатини на акустичната зона, мравките се хвърлиха встрани и върху повърхността на Кълбото се очисти едно твърде голямо петно. Апаратът работеше като бесен. Альона движеше телеобектива по петното, а лентата бе малко, както винаги в подобни случаи.

В средата на петното започна движение. Между мравките от мозъка се запромушваха дребните дълги не повече от сантиметър работници и суетливо се застичаха към центъра на петното, катерейки се един върху друг.

Лентата свърши и докато Альона сменяше касетата, работниците се бяха строили като

порядъчно дълга тръба и тя растеше пред очите им, протягаше се към тях, тъмнееше в средата...

След около две минути тръбата престана да расте. Тя бе странно образувание с не съвсем правилна форма, широко около пет и дълго около десет сантиметра.

– Вълновод – убедено каза Андрей. – Гледай ги колко са светли. Басирам се, че са родени днес.

...Камбаната гръмна, разбивайки и сърцето и черепа, и всичко стана виолетово, и веднага нещо тежко я удари в гърба и тила. Пъплейки по земята, тя зарови мазната пръст и се запромушва в нея с пръстеновидно тяло. В земята, в земята, докато бясната светлина не бе я изгорила, надолу, надолу, надолу...

Светлината я удари в очите. Альона лежеше на земята, гледаше виолетовото небе. Андрей свали статива от гърдите ѝ, напръска маската ѝ с аерозол и вдигна стъклото. Альона седна.

– Като червей. Те ме превърнаха в червей. В пръстеновиден червей.

– Нищо, мъничката ми, нищо – бърбреше Андрей. – Е, сега всичко премина, те повече не ще посмеят, нищо...

Тя заплака и всичко премина, както минава лош сън след първите минути на

пробуждането. Тя плю в посока на Кълбото и спусна стъклото.

– А ти... как го понесе?

– Да, какво... Не зная... – каза Андрей. – Нищо особено. Главата ми силно се завъртя, и толкоз. Индивидуално въздействие.

– Какво имаш в ръката? – попита Альона.

– Изотопи – Андрей ѝ показа оловна тръба с пластмасова дръжка – кобалтов излъчвател. – Още вчера го бях взел със себе си – да го проверя. Когато ти падна, веднага счупих капачката и стрелях и ти престана да се гърчиш. Стрелях втори път по акустичната област и „тръбата“ се разбяга.

– А къде е капачката?

– Ей там се въргала.

Оловната капачка самотно се веляше върху отъпканата земя, мравките я заобикаляха почти на половин метър.

– Така ви се пада – каза Альонка.

Те тръгнаха към лодката. Андрей се опитваше да я придържа, но инструментите и камерите стърчаха на всички страни и му пречеха да се доближи до Альона. В лодката веднага смъкнаха комбинезоните. Нямаха сили да търпят повече мократа дебела тъкан върху тялото си. Альона седна и се загледа надолу по брега. Корените се преплитаха по странен начин като в японски гравюри. До самия бряг два пъти плесна риба и

полукръгли вълни пробягаха по водата, пресичайки се една друга.

Андрей протегна тежката манерка, обшита с войнишко сукно. Чаят бе хладен и свеж. Опряна на борда, Альонка пиеше на малки глътки. Да отплува и никога повече да не види Кълбото, нито брега – нищо, да лежи с домашните си панталони върху килима и да чете.

Андрей седеше, отпуснал подутите си ръце, лицето му бе кафяво-розово като на съомга.

– Е, може да се радваш – каза Альонка. – Хипотезата за разумните мравки получи експериментално потвърждение.

– Да – каза той и се обърна.

Альона почувствува, че сърцето ѝ силно подскочи – чук-чук – и отиде право в стомаха. Палатката им самотно се поклащаше в далечината над поляната.

– Да тръгваме. Сложи си шапката.

Андрей сложи шапката. „Лошо му е. Съвсем му е лошо.“

– Какво беше това, Андрей? Инфразвук?

– Не зная. Навярно. Но това сега не е важно. Как се чувствуваш?

– Прекрасно.

– Премери си пулса.

– Зарежи тая работа. Не е повече от осемдесет.

– Греби към бента.

– Никакъв бент. Ще обядваме и ще спим.

– Добре – с мек глас каза Андрей. –
Остани да обядваш, аз отивам при бента.

– Ти ще умреш!

Андрей погледна към нея и сложи черните си очила, които тя ненавиждаше. Лодката направи завой на място и тръгна към бента.

– Те мислят и се грижат за бъдещето – промърмори Андрей. – затова пък ние с теб спряхме да мислим...

– Това пък какво е?

– Сега ще видиш. Разумът винаги е хуманен... И защо разумният да кажем... агрегат, Кълбото, се опитва да ни унищожи? Задаваш ли си този въпрос?

– Продължавай – каза Альонка. – Давай, давай, слушам те.

– До вчерашния ден дори и не си представях колко нервни възли има Кълбото. Феноменална цифра! Те са не по-малко от осем килограма. Три пъти повече от моите.

– Чудесно! Само не се отвличай.

– Добре. Ние, хората, знаем, че крокодилът например не може да мисли. Той не е устроен като нас. Крокодилът е примитивно враждебно същество. Сега постави се на мястото на Кълбото. Ние сме гигантски зверове, нима можем да мислим, щом не притежаваме колективен мозък, по

подобие на неговия? Разбира се, че не! Мислещ бозайник – това за Кълбото е по-голям феномен, отколкото мислещ крокодил за човека.

– И все пак той можеше да се досети...

– Не! Догадката, интуицията също се базират на опита. Всички големи животни от негова гледна точка са без разум и са негови врагове. То няма никакви причини да ни отделя от ягуарите и мравоядите. Ние сме само по-силни, по-опасни и притежаваме ужасни оръжия, но за него оръжията не са нещо свързано с разума. Това е наша, човешка асоциация. Кълбото няма оръжие. Ние сме неразумни, опасни, заплашващи го същества... Като неопитомени лъвове бродим около неговия дом и то в ужас се стареа да ни премахне. Друго държане то не може да има, докато... – Той я погледна внимателно и взе веслото. – Дай да погребва малко.

Лодката се извъртя и там, където бе седяла Альона, сега застана носът. Тя откачи пистолета от комбинезона си и се обърна напред. Зад гърба ѝ плискаше веслото, носът на лодката режеше застоялата вода като пача. Блатото пукаше бирени мехури, над водата се виждаха гнили коренища и сиви стълбове от комари, а отляво на брега цъфтеше гигантско виолетово-розово цвѐта.

То също миришеше на гнило. А пред тях май имаше цяло стадо крокодили.

– Как ще работим сега с огнените! – попита Аълона. – Още една такава атака...

– Ще бъдем по-внимателни, по-умни – отвърна Андрей от кърмата. Трябва да разберем психологията на противника. Той не ни разбира, но ние го разбрахме. Именно днес. Ще трябва непрекъснато да отчитаме, че пред нас е обратен разум. Той е убеден в своята изключителност, защото е единствен в своята Вселена. Такъв е неговият еволюционен опит. Колективът, необходим за еволюцията на разума, той съдържа вътре в себе си, а всичко, което е отвън, е враждебно. Страшен горделивец. Сам си е и баща, и майка, и любов... Чудесно, а?

– И ужасно.

– Аълонушка – каза Андрей.

– Какво?

– Боиш се, нали?

– Да – отвърна тя. – И е обратно. На мен ми беше обратно – поправи се тя. – А сега ми няма нищо.

– Защото тръбата бе насочена към теб. И после онова – далечното чуване – ти чуваше, а аз – не.

– Ех ти, логико! Ясно е, че тръбата се целеше в кинокамерата. Не се отклонявай. Как ще работим? Те ще измислят нови неща.

Да предположим, че увеличат далечината на въздействието на новия... уплашвател. Ако увеличат обхвата и ни уловят двамата едновременно? Какво ще сторим?

– Трябват му четиридесет дни – замислено каза Андрей. – Тръбата се състоеше от мравки от днешния приплод, обвивката им още не се бе втвърдила... Аълонка, не ти ли се струва, че това е сън? Експерименталният обект разумно и с ненавист експериментира над изследователите си !... Доживяхме!

– Тихо! Тихо! – прошепна Аълона.

Стъпила с единия крак на седалката, тя даде откос по водата. После извади празния пълнител.

– Улучих трима наведнъж – съобщи Аълонка. – Те са твърде жизнеспособни. Ние всичките сме твърде жизнеспособни.

Андрей не отвърна. Приближаваха бента. На това място реката бе станала съвсем плитка, един от простреляните крокодили съскаше и удряше плитчината като парен чук.

И в Аълона нещо трепна. Крокодилът искаше да си отиде, да се зарие, да се скрие от смъртта. Аълона се обърна на другата страна. Вляво се тъмнееха наводнените джунгли. вдясно слънцето заслепяваше

очите, а пред тях се извисяваше планина от стъбла.

Андрей поведе лодката покрай бента, оглеждаше обелените набъбнали стъбла и безбройните водопадчета, стичащи се по тях, а Альонка, надвесила над очите си бяла шапчица, гледаше във водата и държеше пистолета готов.

Андрей забарабани с веслото по стъблата и бента, мокро заблестял на слънцето. отстъпи малко назад.

– Виждаш ли колко е водата, там горе? – попита Андрей.

– Да, виждам.

– Шест метра. Ако се скъса, ще мине вълна, която ще залее коритото и на пресъхналата река.

Альонка не го слушаше. Тя си мислеше, че двамата с Андрияша бяха така уморени, че вече нищо не можеше да ги учуди. Дори и Кълбото.

* * *

Андрей знаеше, че спи и сънува. Това бе странно, защото той никога не сънуваше. Альонка седеше сама в голяма празна стая, а той бе застанал пред картата и й показваше как ще потече водата, ако взривят бента. „Ето целият остров на огнените, ето нашата поляна, ето – ръкавът на реката, ето – бентът.“ На картата бентът бе нанесен

старателно – две паралелни линейки и щрихи като крачета на стоножка. „Сега водата се е повдигнала с пет метра над предишното ниво и речният ръкав почти на километър е натъпкан със стъбла. Те се повдигат заедно с водата и непрекъснато набъбват. Разбра пи? Кълбото е в центъра на острова. То е спуснато на половин метър в старото пресъхнало корито на реката. Засега то все още е в безопасност, но водата вече е само на половин метър от билото на брега. Ако премине през билото, Кълбото веднага ще се окаже два метра под водата. Дори два и половина“.

Альонка плесна с ръце и изчезна, стопи се... Остана празната стая, големите прашни стъкла... Андрей с отчаяние си помисли, че тя е прекалено уморена, но той все пак е длъжен да се изкаже докрай. „Ела тук. слушай... След два-три дни бентът ще се скъса. Стъблата просто се тътрят по водата. Мислехме, че взривът ще спаси положението. Глупости! След него ще се стоварят изведнъж всичките пет, дори шест метра вода и до мравуняка ще достигне двуметрова вълна, ще го покрие... целия. Не бива да се чака, взривът е опасен, следователно водата трябва да се отведе встрани постепенно, за няколко денонощия. Ще се наложи да прокопаем канал.“

„Кълбото – каза Альонка. – защо Кълбото не вземе свои мерки?“

„Как защо? – Андрей започна да се ядосва. – Та в неговия еволюционен опит няма наводнения, то е неподвижно. Навярно се е запазило досега, защото в старото русло почвата е хигроскопична. Едно наводнение – и край. Откъде да знае, че хората са спуснали по реката повече дървета, отколкото тя може да пропусне?“

„Престани да се сърдиш – отвърна Альона някъде отдалеч, – престани, моля те...“

Тогава сънят свърши и започна действителността.

– Събуждай се. Водата тръгна.

... Фенерите се люшкаха под палатката и осветяваха дъното на лодката, мокрите стълбове и черните огледала на водовъртежите около стълбовете. Андрей застана на колене в лодката и започна да разтоварва съдържанието на сандъците, а Альона поемаше от мостчето вързопчета, кутийки, които щяха да останат затворени в херметичните сандъци... Той се стараеше да разсъждава, но провисналото крило на палатката безизходно се поклащаше над самата му глава. Сякаш мътната вода го бе вече покрила и той я виждаше над себе си.

От дъното на сандъка измъкна ръчен прожектор, който досега не им бе потрѣбвал.

Прожекторът светеше с пълна сила, батериите му съвсем не бяха се изтозили през тези три месеца.

– Хайде – каза Андрей, – обличай се. Вземаме снимачните апарати и кутийките. Повече кутийки. Сака за насекоми и лопатката. Контейнерите са в лодката.

Той с усилие завъртя винта, залят със защитна смазка, закрепил прожектора на носа на лодката и стъпи на мостчето. Наоколо бе тягостна тишина. Само птица някаква извика протяжно: „Е-а-а-а...“

Альона му подаде комбинезона.

– Колекциите затворени ли са? – попита Андрей.

– Да.

– Оръжието?

– Всичко е тук.

Така. Сега не можеш вече да скочиш във водата – тя щеше да залее вентилацията. И той докара лодката до стълбата.

– Сядай.

Така. Сега Андрей продаваше вещи отгоре надолу. Мърмореше си, за да не забрави нещо: апарати, кутийки, сакче... карбини, две кутии с комплексна храна, патрони. Кибрит имат в кутиите. Спирт, пистолет. Още какво? Помисли да вземе и заснетите ленти. Нямахме смисъл. Лодката бе малка, а

сандъците, които оставяха тук – херметични, и нямаше да потънат.

Лодката тръгна.

Жълтият лъч на прожектора се насочи към брега и се заклати напред, като подскачаше над върховете на дърветата и светеше право в черното небе. Альона наведе прожектора, за да не налетят в тъмнината на някое дърво, и седеше, вгледана във водата, която бучеше в плитчината пред острова.

Нататък дърветата се издигаха все по-високи, закриваха небето и бледите му звезди, и изведнъж те се натъкнаха на мравуняка, който бе право пред лодката, и в жълтия лъч се завъртяха искри като алени светлинки. Альонка протегна ръка:

– Течението е много силно. Чувствува ли?

– Не разбирам – хрипкаво каза Андрей, – щом водата се носи тъй бързо, може би Кълбото не е потопено. Някъде тя са оттича.

* * *

Великият град на огнените загиваше. Глинести потоци удряха пътищата, водата изскачаше изпод земята, носеше се през редиците на войниците и през стволите на дърветата, проядени от термитите.

Първи загинаха слепите работници в гъбените плантации, зазидани в дълбоките подземия на пещерата под кълбото. После

водата се повдигна в термитните разплодници и погълна майките, които снесоха последните си яйца в нея, погълна безброй поколения бели термити и стражите. Това бе достатъчно, за да загине от глад мравунякът, но втората вълна нахлу в следващите етажи на града. В казармите запотъваха работниците-листорези, работниците-доячки и мравките-бъчви, наредени в пещерите-складове, а по мътните водовъртежи се търкаляха живи топчета от свили се едроглави войници. Крилатите войници се носеха в мрака, без да слушат команди – хилядите войни вече нямаше какво да охраняват.

...Утрото завари хората до Кълбото. Водата стремително връхлиташе в старото корито, но после завиваше в речния ръкав, така че основата на кълбото оставаше все още над повърхността. Но пещерите под мравчения мозък бяха вече потопени. Оттам се издигаха и носеха по течението труповете на крилатите – но тези крилати не бяха безполови войници, а самци. Първите самци, които им се отдаде да видят – странни същества с къси декоративни криле. Може би поради това, че самците бяха загинали. Голямото Кълбо, което се състоеше от самки и безполови работници, за известно време изключи, замря. С отчетливо шумолене

работниците се носеха по извивките, но мозъкът бе неподвижен и дисковете-информатори стояха на ръба над пещерата като огромни червени очи.

– По дяволите! – каза Андрей, раздра закопчалката и задърпа камерата от калъфката ѝ. Дисковете винаги бяха стояли във въздуха и все имаше сериозни спорове – разпадат ли се за почивка или си живеят все така скупчени.

Премина третата вълна и удари основата на мозъка. Внезапно дисковете излетяха и с жужене се хвърлиха в различни страни.

– Гледай! – извика Альонка.

Голямото Кълбо заработи. Навсякъде, където можеше да се види нещо, хаосът се сменяше с порядък. Топките от вкопчилите се мравки, които безсмислено се търкаляха по водата, тръгнаха към близките дървета и се изсипаха върху кората им като огнени потоци. Мравките започнаха да отстъпват от пещерата в колони и влачеха в челюстите си каквото могат. Над главната пътека кръжаха алени смерчове – крилати войници вдигаха във въздуха потъващите работници, измъкваха ги от хаоса от клончета и насекоми, от вентилационните хълмчета на мравуняка, дори от бордовете на лодката. Спасяваше се една нищожна част, шепа, но Голямото Кълбо се сражаваше както може, а

водата се повдигаше и вече долните краища на гънките на мозъка отиваха под водата заедно с мантията. Андрей снимаше. Альона сменяше касетите, държеше на колене запасния апарат и му го подаваше, и той снимаше на най-малката скорост, снимаше всичко. Как работниците помъкнаха храна по гребена на билото, как потънаха войниците от охраната, как мравките от горните възли започнаха стремително да снасят яйца и как в продължение на няколко минути мравките от мантията мъкнеха яйцата към върха.

Това беше ужасно. На връщане потокът се скриваше под водата, в слепия си стремеж към безпомощните мозъчни, които още шаваха някъде в низините.

Наистина ужасно – живият мозък загиваше пред очите им, без да се опитва да се спаси, без да им обръща каквото и да е внимание.

Двамата се въртяха наоколо като стръвници. Лодката се надигаше заедно с водата и Альона говореше в магнетофона, сменяше касетите и следеше секундомера; в коя секунда Голямото Кълбо престана да приема информация, кога загинаха двигателните центрове, кога дисковете неподвижно виснаха в мокрия въздух.

Оставаше всичко на всичко половин метър, когато „тръбата“ зашава на предишното място. Мозъкът вече не

работеше и това беше просто спазъм, тръпка на мисълта – този път в тръба се скупчваха и миниатюрни „минита“ и млади работници и старци с почти кафява и без блясък обвивка. И изведнъж те се разбягаха, без да достроят тръбата. Всички. От тавана на пещерата изпъзляха работниците – кой накъдето му видят очите, и всичко свърши. Буци мазна пръст западаха във водата, просветляла от огнените, а по бордовете на лодката безсмислено се щураха дългоноги войници.

Андрей не се оглеждаше. Альона побутна към него сакчето, изхлипа и поведе лодката напред. Под клоните на дърветата, които се свеждаха сега до самата вода, Андрей пусна сакчето, натисна с коляно дръжката му и отчупи парче от онова, което по-рано беше Кълбото. После направи това още веднъж.

Альонка остави веслото, лодката премина над пътеките и той отново хвана гладката дръжка на сакчето, стръска от него боклуците с труповете на мравките и похлупи диска, който тихо жужеше над самата вода. След секунда капакът на голямата кутия щракна.

А сега към къщи... „Върна се морякът вкъщи, вкъщи се завърна от морето, и ловецът се прибра от хълмовете...“ Лодката се люлееше, докато пресичаше направо поляната. Пред тях се виждаше палатката и Андрей гледаше напред, все напред – само и

само да не погледне встрани. Сега там пируваха рибите, ровеха в мътната вода и крокодилите, които не се гнусяха от нищо.

Альонка престана да хлипа, тихо се возеше на кърмата, и оправяше дрехата си. Тя въздъхна дълбоко и каза с дрезгав решителен глас:

– Сега ще ядем. Не си ял от вчера сутринта. Радиостанцията в ред ли е?

„Вярно – помисли Андрей. – Трябва да си вървим. Да си вървим като от гробища.“ Погледна ръцете си, които още бяха в груби защитни ръкавици. Свали ръкавиците. Наведе се над радиостанцията и дебелите гънки на комбинезона се врязаха във възпалената му кожа. Тогава вдигна ръка към гърлото си, сграбчи яката и я разкъса. Тъканта се раздра с пронизителен трясък. Андрей измъкна краката си от ботушите и захвърли комбинезона на рибите.

Лодката пристана на мостчето. Андрей подаде ръка на Альона и седна до радиостанцията. След два-три часа вертолетът щеше да излети.

...Докато затваряха херметически сандъците, комбинезонът му все още се въртеше над водата – може би го буташе вентилаторът, може би крокодил го бе взел за потъващ човек.

* * *

Самолетът бе техен, съветски, с огромен надпис „Аерофлот“ и червено знаме нарисувано на стабилизатора. И екипажът бе свой, съветски, и тъй чудесно и странно бе да слушат руски думи от други хора, а някъде съвсем далеко останаха нощните звуци на джунглата, утринният вопъл на маймуната и хрипкавият рев на крокодилите.

Те седяха в самолетните кресла с високи облегалки, държаха на колене съветски списания и проспекти на Аерофлот и идваха на себе си. Сандъците им бяха на сигурно място в багажника, куфарът с дневниците – в мрежата над Альонкината глава. Стюардесите се надпреварваха да се грижат за тях – бульон, печено пиле, коняк...

– Контролирай си апетита – каза Альонка.
– Ще разориш „Аерофлот“, стари крокодиле от джунглата.

– Няма. Той ще навакса – нагло отговори Андрей и се усмихна на стюардесата. – Бих изял още малко хайвер и нещо по-съществено.

– Разбира се, разбира се, моля – отвърна стюардесата и се затича по пътеката между креслата.

Планините бяха вече назад, зад кръглите прозорчета се носеше шумът на моторите – на вълни, на вълни като край вълнолом, долу бе замряла безкрайната синя Атлантика, а

над нея висяха кръгли облаци. Огнени облаци. Облаци, нажежени от разсъмването.

Всичко беше наред: течеше петият час от началото на полета, разсъмваше се, но връщането бе отровено от горест, като храна, смесена с хинин.

Андрей вече бе извадил бележник и пишеше формули – ред след ред. „Колко страшно е всичко това – помисли си Альона, – той е най-близкият ми човек, а не зная какво мисли в момента. Какво лице имаше само, когато дойде вертолетът и той товареше сандъците, без да забрави нещо и заедно с радиста издърпа с въже палатката като огромна риба.“

Лицето му бе страшно. Подпухнало, мръсно, отчаяно. На голите му гърди тъмнееха петна от ухапванията. И Альонка пак се огледа наоколо с тъга и вместо дългия салон видя джунглата, стълбовете комари и си каза „пст“ като на котка: „Гледай го. Седи си и по вида му нищо не можеш разбра. Спокоен, сресан, в бяла риза. Седи, работи и не иска да му досаждаш със съчувствие.“

– Андрюша, какво правиш?

– Ревизирам математическата логика – твърде отчетливо каза Андрей. – Извеждам критерий за поражението във всяка победа. – Той кимна и се усмихна нерадостно. – Ти също мислеше за това, нали?

– Уверена съм, че има още огнени – каза тя. – И не едно Кълбо, а много. След половин година ще организираме голяма експедиция и ще ги намерим.

– Стига... Как е Онзи, Чието Име Не Трябва Да Се Произнася?

– Наричат го Дъжд в Лицето. Той започва голям поход. Ти знаеш ли как започват походите?

– Зная.

– Не. Не знаеш. Слушай...

Поход!

По дърветата бягат старшините, и във всеки дом започва трескава суетня. Поход! Жените бързат към брега, следват воините и не се решават да заплачат. Допреди малко седяха с мъжете си край огнището, децата тихо премляскваха в хамаците, а сега факлите вече угасват и хрипкавото дишане на гребците се отдалечава... Така започва походът. С женски сълзи.

– Добре... – каза Андрей.

– Андрюша, та ти грешиш. Няма такива особени униками, трябва да има още, още. Обезателно ще ги намерим!

Андрей се намръщи. Разтърка силно лицето си с длани, сякаш се опитваше да разглади бръчките му.

– По-добре ми прочети стихове. Онези: „Кръгли са на радостта очите и големи на страха.“

– Но това е нелогично! Уникални животни природата не създава, а нравченото семейство е едно животно. От гледна точка на еволюцията, естествено.

– Ама, че беда, дори ти си догматик! Мравунякът теоретически е безсмъртен, какво животно е той. Гледай! – Той отвори бележника. – Страница девета. Моля!

– Ето ти вероятността да се появи Кълбото. Гледай по-нататък. Страница... страница... аха, ето я. Ето вероятността Кълбото да съществува повече от десет години. Виждаш ли? Минус пета степен. Произведението от вероятностите – минус двадесет и трета степен. Това не е събитие, граничещо с чудо. Това е самото чудо. Един милион, милиони години ще минат, докато се появи отново. И то, ако се създадат същите условия...

– Значи по-рано ти си се излъгал?

– Да. Кълбото се оказа с няколко степени по-сложно.

– Не вярвам, не вярвам! Има още огнени. Даже зная къде. В квадрат двадесет и осем – двадесети девет. Второто Кълбо е в този квадрат.

– Альонушка, Альонушка, не трябва...

– Има – каза Альона.

Навярно лицето му беше нещастно. Стюардесата ги погледна отдалеч и приближи:

– Искате ли да отидете в пилотската кабина? Слънцето изгрява пред самолета. Искате ли да го видите?

Летците стояха на местата си, свободно отпуснали ръце. Работеше автопилотът, а пилотите пееха, пееше и радистът, приповдигнал слушалките, а зад тях лежаха дългите километри нощен въздух и черни

облаци над планините... Пееха за облаците над планините, за радостта и мъката от нощния полет, за живота... Альона приседна до Андрей и се заслуша в песента. С цифри като мравки Андрей запълваше страница след страница, а Альонка сънено затвори очи. В съня ѝ войните продължаваха да вървят под звездите, и по техните пътища в джунглата избухваха безшумни пожари.

Дъжд в Лицето вървеше заедно с тях. На завоя на пътя той протегна ръка и каза: „Денят ще бъде хубав!“

Синият тайфун

Фантастичен разказ

Александър и Сергей Абрамови

– Много е ниско – каза капитанът.

Капитанът имаше предвид барометъра – тежък, обкован с мед, останал на капитана навярно още от баща му, а на него – от дядо му, защото и барометърът и почернялата лула, а и самата морска професия се предаваха в семейство Лепикови по наследство: от Артур на Ян, от Ян пак на Артур. А под барометъра висеше любителска снимка, на която весело се усмихваше жена – жената на капитана, прегърнала десетгодишно момче – сина на капитана, който, разбира се, се казваше Ян и когото също така очакваха в бъдеще и барометърът, лулата от калуна, и капитанският мостик.

– Много, много е ниско – повтори капитанът и Малинин загледа замръзналата на долното деление стрелка, гледаше я, без да разбира, и запита:

– Времето ли се разваля!

Капитанът кимна, без да обяснява, а и Малинин не очакваше никакви обяснения. Отначало капитанът ще обмисли, ще обмисли сериозно и чак тогава ще каже –

кратко и ясно. Малинин стоеше, вперил поглед в Артур Лепик, немногословния червеносестонеец, а капитанът стоеше и гледаше семейния барометър. Така измина минута-две, докато най-после взе решение и, като се сети за Малинин, каза:

– Ще променим курса.

„Ама че мъка! – мислеше Малинин, като крачеше по коридора подир капитан Артур Лепик. – Нищо не ми обясни, а ти върви подир него, измъквай думите му с клещи... Курса ще променяме... Защо? Май се изплаши от времето? А програмата отива по дяволите...”

Малинин поизлъга: програмата се изпълняваше великолепно, по графика, установен в института, съставен от самия Малинин и утвърден от най-високото началство и от научния съвет. А Малинин излъга от жалост към себе си, поради обзелата го в момента носталгия. Вече трети месец експедиционният кораб на Института по океанография се намираще в плаване: отначало в Японско море, после в Южно-Китайско, сега се връщаше вкъщи. Трети

месец Малинин мечтаеше за твърда земя, за трева, за асфалт. Бе му омръзнало вечно люлеещата се палуба на „Миклухо-Маклай“, вечно люлеещият се свят. Но щом сложеше маската и акваланга, забравяше за твърдата земя и за тревата, и за асфалта. Гмурваше се в морето, като в сладък сън, от който не ти се иска да се събуждаш, да отвориш очи – още една минута, само една, и още една минута, и още, и още...

– Трябва да се каже на Рогов – напомни капитанът.

„Какво да кажем на Рогов? – удиви се Малинин. – Че времето се разваля? Че променяме курса ли? Рогов страшно ще се зарадва, просто ще бъде щастлив: та той от миличкия капитан Артур три кожи ще одере. Какво го интересува него някакъв си древен барометър!“

Рогов беше началник на експедицията и заедно с всички участници три месеца вече се мотаеше по моретата, въпреки своите петдесет и шест години, професорска титла и титлата член-кореспондент на Академията на науките. Рогов беше бог, във всеки случай за Малинин, скромния кандидат на науките, чиято докторска дисертация бавно, но сигурно набъбваше в чекмеджето на вечно олюляващото се бюро.

– Рогов ще ви вдигне такъв скандал – отмъстително каза Малинин.

Но капитан Артур Лепик не се изплаши.

– Няма да вдигне скандал – каза той. – Тайфун.

Докато Малинин се мъчеше да съобрази какво означава това, те стигнаха до каютата на Рогов, капитанът се спря на прага, свали фуражката си и изтърси:

– Беда, Павел Николаевич...

Рогов остави писалката – той пишеше нещо в бележника си – погледна през тъмните стъкла на очилата си.

– Каква беда, Артур Янович?

– Налягането е много ниско. Пълно затишие.

Рогов свали очилата, потърка очите си – осъзна съобщението и бързо запита:

– Съобщихме ли на брега?

– Нямаме връзка.

– Нещо с апаратурата ли?

– Предавателят е в ред, мълчи етерът.

– Смущения?

– Няма смущения. Тишина, досега не е имало такова нещо.

Малинин си помисли, че капитанът днес е прекалено многословен, такова нещо също не се бе случвало досега.

– Вашето решение? – запита Рогов. Той отново сложи очилата си, стана от бюрото и отиде при капитана.

– Ще избиколим – каза капитанът. – Ако това е тайфун, може би ще успеем да се измъкнем.

... Не успяха да се измъкнат. Навлязоха в зоната на тайфуна след четиридесет минути неочаквано, което бе особено страшно. И все пак капитанът съумя да изведе кораба от епицентъра на тайфуна: ревящият хаос остана нейде вдясно, североизточно, – защото именно оттам се зададе непрогледният синкавочерен мрак с нарастващия грохот, сякаш милиони там-тами биеха тревога.

И заедно с грохота и тъмнината се изви и вятър. Не, не вятър – смерч, ураган (каква друга дума да подберем!). „Миклухо-Маклай“ потопи нос, после се затресе, като предаде вибрацията на палубата на палубните надстройки, на командния мостик, където стояха тримата: капитанът, Малинин и Рогов, спря за секунда, сякаш бе срещнал преграда, и отново тръгна напред, но вече по-бавно, по-трудно, преодолявайки ударите на вятъра и вълните.

На Малинин му стана страшно. Наметалото, което бе взел предвидливо от каютата, мигновено се превърна в мокър и

студен парцал, фуражката му веднага хвъркна, не успя да я хване. Вятърът се опитваше да издърпа пръстите му, стиснали парапета, да го изблъска назад, към навигационната кабина, да го притисне в преградната стена, да го сплеска, да го смаже.

Капитанът раздвижи устните си и Малинин, напрегнал се, едва чу през грохота на вълните и воя на вятъра:

– Имаме... късмет... вървим... по края...

– Машината ще издържи ли? – викна Малинин и, като не чу гласа си, закрещя по-силно: – Машината ще издържи ли?

Капитанът, се наведе към ухото му:

– Трябва... Да вървим в кабината...

И като го хвана за ръка, го помъкна по хлъзгавата настилка към вратата, дръпна я към себе си. Тя се отвори неочаквано леко и капитанът залитна, падна, като събори Малинин. И веднага, сякаш чакаше само този случай, вятърът заля палубата с чудовищна вълна. Тя подхвана Малинин, запрати го към трапа, като удари главата му в стойката. За секунда той загуби съзнание, но в следващия миг дойде на себе си, запълзя към отворената врата, борейки се с бесния напор на вятъра. После някой пак го бутна и той се търкулна в кабината, седна до преградата, и се заоглежда шашардисан. След него се

вмъкна и капитанът, като дълго се бори с нещо, което сякаш дърпаше вратата и, затворил я най-после, се обърна.

– Жив ли сте?

Малинин само кимна – не му се искаше да говори – и се огледа наоколо. До него на пода седеше Рогов и се държеше за главата, явно също се беше ударил. Отпред, стиснал щурвала, стоеше морякът Володя – приказлив и шегаджия. Даже сега, като погледна към Малинин, хитро му намигна: какво временце, а? и отново впери поглед напред в тъмнината, която нахлуваше в навигационната кабина заедно с водата през счупеното стъкло.

Капитанът извади пробката на преговорната тръба и викна:

– Машинното! Какво става?

Някой отдолу се обади:

– Засега се държим. Дълго ли ще продължава, капитане?

– Не знам – каза капитанът и затъкна тръбата с тапата: не обичаше излишните въпроси.

Рогов изстена и каза жално:

– Ако вярваме на това, което знаем за тайфуните, дълго ще трае: най-малко още едно денонощие...

Малинин се ужаси: още цяло денонощие този адски грохот, тази мократа и мрак. Не,

той просто няма да издържи, няма да му стигнат силите. И после...

– Образците – не каза той, а изхриптя, – ще се разпилеят по дяволите!

И тази мисъл, толкова проста и ясна, така го ужаси, че той забрави и страховете си, и болката в главата, и че лабораторията с образците и пробите е два трапа надолу, че го очакват метри мокра палуба, вятър, вой и бесни вълни, забрави всичко това, надигна се, пъшкайки, и тръгна към вратата, като се държеше за преградната стена.

– Къде? – мрачно викна капитанът и го хвана за ръката.

– Пуснете ме – вяло рече Малинин. – Трябва да отида. Там са моите образци.

– Стойте тук! – капитанът го блъсна, Малинин залитна и се плъосна на пода. – Нищо няма да им стане на образците: ще преминем.

„Къде ще преминем? – удиви се Малинин. – Наоколо е мрак...“

Погледна през счупеното стъкло на кабината и видя това, което преди няколко секунди бе видял и оценил капитанът.

Отдясно всичко си беше както преди тъмно и страшно. Но отляво по курса им, от югозапад бе изплувало ясно синьо пространство, нелепо и странно в мастиления мрак на тайфуна. Сякаш

шегаджия-бояджия, без да бърза, бе нанесъл равни сини мазки, пребоядисвайки синкаво-черната стена.

– Ляво на борд! – Капитанът отместил с рамо Володя, но морякът не пусна щурвала и те заедно завъртяха наляво, а после капитанът се спусна към машинния телеграф и превъртя ръчката на „пълен напред“. И веднага викна в тръбата: – Пълен напред! Чуваш ли, Максимич, пълен напред!

Нелепо вирнатият нос на кораба в квадрата на прозореца се олюля и запълзя наляво, а самият кораб осезаемо увеличи скорост. Малинин помисли, че тайфунът наистина ги е пуснал, както заповяда великият капитан Артур Лепик, пуснал ги е в това синьо пространство, запълващо цялата видимост по курса им.

Навлязоха в него така неочаквано, както преди час в зоната на тайфуна. И веднага стана светло, грохотът престана, вятърът стихна и палубата престана да се олюлява, сякаш някой, сетил се за старинното моряшко поверие, бе излял върху бушуващите вълни бъчва масло.

– Дръж така! – каза капитанът и пак викна в машинното: – Да не се намалява скоростта! – А после отвори леко без усилия вратата на кабината и излезе на мостика.

Малинин помогна на все още стенещия Рогов и двамата се присъединиха към капитана, който с удивление оглеждаше морето.

А имаше наистина какво да се гледа.

Там, откъдето току-що се бе измъкнал „Миклухо-Маклай“, се люлееше тъмносиня с отблясъци завеса, която отвътре бе синя, а оттук превръщаше мрака на тайфуна в синева, от което той бе станал нежносин, като небето в тропиците, и странно тих, даже няма, сякаш някой го бе затворил в прозрачен аквариум, непропускащ нито вятъра, нито рева и грохота на вълните, беснеещи преди малко и изведнъж вкаменили се. Всичко това бе останало там, зад синята завеса и ти се струваше, че корабът непонятно как я бе разкъсал. Но какво да приказваме: всичко бе толкова непонятно, невъзможно, просто им се е сторило, и вятърът, и вълните трябва да са били страшен сън.

Малинин направи крачка назад: под краката му нещо изскърца. Бяха парчета стъкла, кой знае защо не отнесени от водата. И този звук, неочакван, изведнъж му подсказа, че тайфунът не е мит, не е сън. И тогава капитан Артур Лепик каза:

– Такива неща не се случват в действителност.

А Рогов му отвърна с някаква странна интонация нито удивление, нито насмешка:

– Прав сте, капитане, не се случват. Остава да предположим най-простото: всички сме се побъркали. Такова обяснение задоволява ли ви?

Вместо капитанът отговори Малинин.

– Странно побъркване: по-скоро прилича на масова халюцинация. Само че какво да приемем за халюцинация: тайфунът или пълното затишие? Ако е тайфунът, тогава ми обяснете: кой изпочупи стъклата в навигационната кабина, кой изкърти парапета на мостика? Ако се разходим из кораба, може да прибавим още стотина въпроса. А, ако тайфунът е реалност, а пълното затишие – халюцинация, тогава защо не ни помете от палубата?

– Цяло дете сте – рече Рогов. – Вие не си представяте колко сложни могат да бъдат халюцинациите... – той се засмя. – И аз не си представям – и се обърна към капитана: – Артур Янович, алармирайте всички, проверете състоянието на кораба, узнайте възстановена ли е връзката с брега и не намалявайте скоростта: трябва да се отдалечим колкото се може повече от дяволската синева.

Капитанът кимна и отиде в кабината. След няколко секунди зави сирената, страшен звук в подозрителната тишина.

Рогов се намръщи.

– Неприятен звук... Но да оставим шегите. Вие какво мислите, приятелю, за този феномен?

– За завесата ли? – Малинин сви рамене.

– За синия тайфун ли? С фантастика не се занимавам, а и научно обяснение не намирам.

– А ненаучно?

– Може би силова бариера?

– Може би. Откъде?

– Състоянието на атмосферата... – той се поколеба, – или друго: тайфуните съвсем не са изучени. Кой знае дали не носят силово поле, което при определени условия се превръща в нещо като пашкул около ураганната зона.

Рогов изхъмка и Малинин пак не разбра: одобрява ли налудничавата му хипотеза или не.

– А казвате, че не се занимавате с фантастика – и Рогов погледна надолу, към палубата, където капитанът, придружен от старши помощник-капитана и боцмана, обхождаше владенията си, вероятно силно повредени от тайфуна. – Артур Янович – викна Рогов, – как е връзката?

Капитанът се спря и погледна нагоре. Гледаше явно не към мостика, а по-нагоре и, като проследи погледа му, Малинин видя, че на върха на мачтата го няма обикновеният червен флаг. Капитанът каза нещо на боцмана, който веднага изтича нанякъде, а капитанът викна:

– Няма връзка. Етерът мълчи – и си тръгна, считайки въпросът за приключен.

– Работата е лоша – каза Рогов.

– Защо? – не разбра Малинин. – Тайфунът ще премине, връзката ще се възстанови. А и не сме далеч от брега – две денонощия път.

Рогов не отвърна: все се послушваше, после предложи:

– Да слезем долу. Ще ви покажа нещо...

Малинин тръгна след него недоумяващ и развълнуван. Свикнал бе с Рогов, познаваше чудатостите му, например прекалената му тайнственост даже в най-простите неща. Но тази тайнственост бе само поза, а сега на Рогов не му беше до шеги. Малинин бе готов да се закълне, че учителят му е сериозно разтревожен от нещо.

Спуснаха се на палубата, минаха край капитан Артур Лепик, който наблюдаваше мрачно как моряците закрепят падналата от бурята спасителна лодка. Малинин не се стърпя и погледна нагоре: на мачтата отново се мъдреше червеният флаг – боцманът бе

изпълнил веднага заповедта. Но флагът не се развяваше, както обикновено, а висеше неподвижно, и Малинин едва сега забележа, че вятърът съвсем е стихнал, сякаш се бяха върнали назад във времето, в онзи миг, когато капитанът гледаше барометъра си.

– Пак затишие – рече Малинин.

– Това не е затишие – отвърна Рогов. – Това е нещо друго. Вижте – той се наведе през борда, – какво е станало с морето.

Малинин погледна към водата и се стъписа. Морето никога не изглежда прозрачно, погледът ти потъва в плътния със стоманен цвят воден слой. Но този слой е чист, не е мътен, а различните цветове оттенъци в него само подчертават чистотата му. Сега водата не беше чиста: приличаше на суспензия, гъмжеше от някакви примеси, които придаваха на морето мръснозелен цвят.

Малинин понечи да се върне, но го спря резкият глас на Рогов.

– Къде?

– В лабораторията. Трябва да вземем проби.

– Чакайте – махна с ръка Рогов. – Има време.

Когато пусне капитанът момчетата, тогава ще вземем. А сега... – той пак се послуша. – Струва ми се, че намалихме хода...

Малинин също усети, че корабът рязко намали скоростта си. Но тогава трябваше да се промени и звукът, който идваше от машинното отделение: би станал по-мек, по-глух. А машината работеше така, сякаш плаваха с пределна скорост: по време на плаването Малинин се научи да определя по слух режима на работа на двигателите.

– Странност след странност – загадъчно каза Рогов и добави: – Впрочем, да чуем какво иска да ни предаде нашият мил студент: явно го е изпратил Артур.

При тях дотича развълнуван и запъхтян Нолик – студент по география, чиято дипломна работа, както и дисертацията на Малинин, се оформяше в експедицията.

– Павел Николаевич, капитанът ви вика.

– Идваме – Рогов със съжаление се отдели от борда и се обърна. – Сега Артур ще ни удиви със своето съобщение.

Малинин вървеше с Нолик и мислеше с какво още може да ги удиви капитанът. Че машината не движи кораба? Това и така е ясно. Явно, съпротивлението на средата толкова е нараснало, че забавя хода. Лесно ли се плава в желе? Някой да е пробвал?

Капитанът току-що бе излязъл от машинното отделение и на обикновено непроницаемото му лице бе изписано удивление.

– Всичко знаем – изпревари го Рогов. – Зад борда става нещо странно: прилича на планктон, само че плътността е много по-голяма. Спрете кораба. Ще вземем проба – и викна на отдалечаващия се вече капитан: – Впрочем, корпусът не се ли е прегрял?

– Още не – каза капитанът и отиде в кабината, а Малинин – за кой ли път – се разстрои: защо Рогов съобразява по-бързо от него? Всичко е толкова просто: щом се е увеличило триенето, увеличила се е и температурата...

Той сърдито каза на Нолик:

– Извикай момчетата, донесете тук уредите.

Нолик изтича в лабораторията, а капитанът изглежда, вече бе успял да предаде нареждането: двигателите вече не работеха, корабът повървя още малко по инерция и легна в дрейф.

Когато Рогов с Малинин отидоха на кърмата, Нолик с лаборантите вече спускаха зад борда лодката с уредите, двама моряци стояха при лебедката. А капитан Артур Лепик. пушейки своята неизменна лула, ги наблюдаваше, като изразът на лицето му показваше, че не го интересува нито странната граница между тайфуна и затишието, нито загадъчният феномен с морето, забавящ хода на кораба, ако нещо

все пак го интересува, то е само липсата на връзка, пък дори и тя не особено, съвсем малко...

В лабораторната лодка имаше място за двама души. Рогов бързо се прехвърли през борда, а след него скочи в лодката и Нолик. Малинин понечи да каже, че не би било зле Нолик да остане на борда, да погледа как по-възрастните работят, но не успя: Рогов махна с ръка и лодката запълзя надолу.

Тя спря над самата вода, и Рогов си помисли, че думите „над водата“ не подхождат в случая: под краката му се разстилаше странна зелена каша, гъста и лепкава на вид. Той клекна и потопаи ръката си.

– По-предпазливо! – викна отгоре Малинин, но Рогов не го чу.

Досега му се струваше, че за тридесет и повече години работа е успял да научи за океана всичко, което знаеше за него земната наука. Преплувал го бе надлъж и шир. Чел бе лекции в Оксфорд и МГУ, в Харвард и Беркли. Работите му се цитираха на много симпозиуми и конференции. Ученият свят го знаеше. Но сега, наведен над зелената каша, която преди половин час беше обикновена морска вода, с ужас разбра, че всичките му завидни познания са нищожни и безсмислени, защото ни едно от тях не

можеше да му подсказе с какво се бе сблъскал. Съзнаваше, че е безсмислено и безполезно да се упреква: науката в негово лице! – за първи път срещаше подобен феномен и този феномен не приличаше на нищо познато. Прекрасна формула е имало някога: „Това не може да бъде, защото никога не е имало такова нещо.“ Затвори очи, извърни се, не вярвай, усмихни се презрително: не, не, не! Но ръката с мъка влизаше в зелената каша, както лъжица в желе, и това желе притискаше ръката му, неприятно охлади кожата. Рогов рязко се изправи, като разлюля лодката и огледа ръката си. Тя беше абсолютно суха.

Отгоре пак викаха нещо, но той не ги чуваше, мъчеше се да си обясни все пак необяснимото с привичните понятия, да намери някакви аналогии, но привичните понятия не подхождаха в случая, а познатите аналогии не му напомняха нищо за такова странно състояние на водата (именно на водата: Рогов не можеше да мисли иначе), което да я превръща в желе.

– Павел Николаевич – Рогов трепна и се обърна. Нолик го гледаше с възторг и ужас, като възторгът бе повече. Естествено: той не е обременен с всички тези знания, той изобщо не е обременен с много знания, затова, не се страхува от необяснимото, а

само му е ужасно любопитно, което се беше изписало и на лицето му. Щастливо качество на младия учен да вярва на това, което вижда, а не на това, което е обяснено или обяснимо. Именно това качество движи напред науката, а Рогов: той го загуби, разпиля го по симпозиуми, по съвещания, по доклади и реферати, които в случая не са му нужни, защото нищо не могат да обяснят нито на него, нито на Нолик, никому. Значи, прекрачи ги, забрави, почти отначало – ето оттук, от това желе зад борда. И не се бой да признаеш поражението си, велики Рогов. Кой знае, виж че то се обърнало в нещо друго, приличащо на победа...

Той тръсна глава, сякаш да се отърси от вцепенението, и запита Нолик:

– Какво има?

– Температурата е невероятна! – Нолик дори се задъхваше от възторг. – По Целзий тридесет и осем градуса. А плътността непрекъснато се увеличава, не успявам да записвам.

– Проби взе ли?

– Разбира се.

– Тогава да се изкачваме: ще ги разгледаме, ще помислим – и изведнъж млъкна, поразен от чутото. – Казваш, плътността непрекъснато расте?

– Расте.

– Това е хубаво – каза Рогов, – просто великолепно – добави той и, като прекрачи борда на лодката, стъпи върху водата.

Именно стъпи: зеленото желе леко се огъна под краката му, като барут, Рогов се олюля и се хвана за лодката, за да запази равновесие. Горещина. Той вдигна глава, махна им с ръка, намигна хитро на смаяния Нолик и направи крачка напред. После още една крачка и тръгна бавно покрай корпуса на лодката. Желето отлично го издържаше, само трудно се ходеше: повърхността му не беше равна и се поклащаше.

– Стойте, Павел Николаевич! – завика Нолик. – Идвам с вас!

И, размахвайки нелепо ръце, затича към Рогов, загуби равновесие и се плъсна по корем, но веднага се изправи, огледа се и запита удивен:

– Защо по мен няма никакви следи? Дори не съм мокър...

– Че това не е вода – спокойно отвърна Рогов, като трепна вътрешно, – ерес, безсмислица! Но не е вода!

– А какво е! – Нолик с надежда погледна своя бог.

– Не знам – въздъхвайки, си призна богът.

– А как ни издържа?

– И това не знам. Ти по-добре не ме питай: сега с теб сме равни – и двамата нищо не

знаем. По-добре помисли: от какво расте плътността на средата?

Нолик сви рамене с гримаса на недоумение.

– Моята хипотеза – внезапно ловджийска страст обзе Рогов: ето жертвата е съвсем близо, само протегни ръка! – Чуждо тяло, поместена в среда, предизвиква повишаване на плътността около него. А значи...

– А значи – възторжено подхвана Нолик, – колкото се отдалечаваме от кораба, плътността ще е по-малка! Нали така?

– Петица – похвали го Рогов. – Да проверим.

Зад тях забръмча лебедката. Рогов се обърна: лодката стремително полетя нагоре, в нея влязоха Малинин и двама лаборанти, и след три минути те се присъединиха към Рогов и Нолик. Малинин се задъхваше от възлнение.

– Издържа ни. Не, помислете си само: издържа – повтаряше той, като глупаво се усмихваше и изведнъж запита сериозно: – Павел Николаевич, това не е вода, нали?

– А какво е? – зададе той на Малинин същия въпрос, който му зададе преди пет минути Нолик.

Но Малинин не се прикри със спасителното „не знам“, размърда устни. помисли, после се засмя и каза:

– Безсмислица, разбира се, но ако е живот?

– Мислещ океан? – лениво запита Рогов. – Много си чел Лем...

– Защо непременно мислещ? – фантазираше Малинин. – Даже сигурно не е мислещ. Микроорганизми, разтворени в хранителна среда. Или не в среда... Самата среда е съвкупност от микроорганизми.

– Не опровергавам – каза Рогов. – В случая всяка хипотеза е допустима. Да проверим нашата с Нолик: нея поне можем веднага да проверим.

Отидоха при лодката. Нолик завърза около кръста си тънко въже, другия му край завърза за лодката и бавно, като по лед, опитвайки повърхността на желето с върха на кецовете си, започна да се отдалечава от кораба. Измина десетина крачки, обърна се и извика:

– Гъстотата е по-малка.

– Връщай се! – заповяда му Рогов, но Нолик не го послуша, закрачи отново и изведнъж краката му затънаха до глезен, залитна и седна. Малинин с лаборантите хванаха края на въжето и издърпаха Нолик към лодката. Рогов се наведе и внимателно разгледа кецовете му: бяха все така сухи, неизвестната среда не оставяше следи.

– Като в блато – изумен измърмори Нолик.
– Затъваш.

– Стига експерименти – сърдито подхвърли Рогов. – Проби имаме, можем да се изкачване.

Той влезе в лодката с Нолик и каза на Малинин:

– Вие с момчетата с втория рейс.

Малинин кимна, без да се обръща. Гледаше корпуса на кораба: зелената „плесен“ – откъсната от средата си, тя приличаше много на плесен – бе плъзнала по корпуса на „Миклухо-Маклай“, стигнала бе чак до илюминаторите. Горният ѝ край, неравен, ажурен, явно пълзеше все по-нагоре, а долу тънкия, почти прозрачен слой на „плесента“ преминаваше във вече познатото им желе и там, където „плесента“ бе плъзнала по корпуса на кораба, желето леко се поклащаше назад-напред, сякаш я побутваше да се изкачва нагоре.

– Е! – изумен възкликна Рогов. – Преди пет минути нямаше плесен.

И Малинин помнеше, че бордът бе абсолютно чист, когато се спускаха надолу. Значи плесента много бързо расте.

– Не е опасно – неуверено, сякаш убеждавайки себе си, рече Нолик. – Нали не оставя следи.

„Вярно – помисли Малинин, – не оставя следи.

По кецовете. По човешките ръце, например. Но по корпуса на кораба, по вещите в каютите...?“ И неочаквано някак особено ясно осъзна, че възторженото им суетене около морския феномен може да бъде опасно, вдигна глава и закрещя с всички сили:

– Артур Янович! Наредете да затворят навсякъде илюминаторите. И по-бързо!

Рогов внимателно разглеждаше зелената кора по борда...

– Няма да успеем – каза той замислено. – Късно се сетихме. Виждате ли: вече е стигнала до каютите.

Взеха да затварят илюминаторите, а плесента вече ги беше покрила, вмъкнала се беше в някои каюти и кой знае какво можеше да стори там.

– Нашият илюминатор е отворен – каза Малинин. – Качвайте се, Павел Николаевич, и изтичайте в каютата.

Рогов сам разбираше, че трябва да бърза. Щом лодката се изравни с палубата, той прескочи парапета, изтича по трапа и бутна вратата на каютата. Зад него сумтеше Нолик, опитвайки се да надзърне през рамото му какво е успяла да направи зелената плесен.

От илюминатора зеленото желе бе плъзнало върху бюрото, потекло беше по полирания дървен плот.

– Още проби за опитите – каза Нолик, като затваряше илюминатора.

– После ще я съберем – махна с ръка Рогов. – да вървим на палубата.

Честно казано, той бе леко разочарован: зелената „плесен“ не беше плъзнала по цялата каюта, не разрушаваше всичко по пътя си, не растеше с всяка изминала минута. Веднъж развихрила се, фантазията му беше неудържима. Откакто стъпи върху плътното желе, Рогов вече не съдържаше въображението си в строго научните рамки. Докато тичаха с Нолик към каютата, бе приписал на „плесента“ разум и очакваше от нея най-бурни прояви. Но потеклото по пода желе малко приличаше на същество или на вещество „сапиенс“ и хилавите крачета на безумната хипотеза се прекършиха. Рогов се усмихна: „Съвсем си се побъркал, старче. Ти си на Земята, а не на алфа Центавър. Откъде накъде тук ще има „разумна плесен“?

Малинин стоеше на палубата и гледаше с капитанския бинокъл. Разстроен, Артур Янович се въртеше около него, опитвайки да си вземе бинокъла. Малинин не го даваше и повтаряше:

– Почакайте, почакайте, сега, сега...

– Нещо ново ли открихте? – поинтересува се Рогов.

– Старото – неучтиво измърмори Малинин, като върна неохотно бинокъла на капитана, който веднага загледа с него, замръзнал като паметник. – Какво ще кажете, ако ние сме в плен?

– На пирати ли? – запита Нолик.

– На „плесента“ – не пое шегата му Малинин: – Артур Янович, дайте на шефа да се полюбува.

Може Малинин и да преувеличаваше, но Рогов вече бе готов на нищо да не се учудва, да повярва в най-невероятното. До самия хоризонт, а може би и по-нататък, навсякъде се разстилаше равна зелена повърхност. По нея нямаше вълни, нито бели пенливи зайчета, толкова привични за морето. Пък и море ли беше това! По-скоро „суша“, алчно агресивно блато, което бе арестувало кораба завинаги, навеки – каква друга дума да подбере? Рогов се обърна: отзад, там, откъдето бяха дошли в този странен зелен свят, все още се олюляваше прозрачната завеса. Зад нея като в гигантски аквариум бушуваше синият тайфун. През дванадесетократния бинокъл се виждаха вълните, разбиващи се о завесата, вероятно с грохот. Но звуците, както и вълните оставаха зад синята завеса, поставена

неизвестно от кого и неизвестно защо, пропуснала неизвестно как кораба в това дяволско блато. Да, тук царуваше тишина, безоблачно синьо небе, застиналата зелена плесен на блатото се простираше чак до линията на хоризонта.

– Етерът пак ли мълчи? – запита Рогов.

– Мълчи – каза капитанът и добави умолително: – Къде попаднахме, Павел Николаевич?

Рогов сви рамене: един вид питайте ме за нещо по-просто, а Малинин неочаквано изтърси:

– Искате ли да знаете? Мога да ви обясня – и махна с ръка, – само че кой ще ми повярва...

– Днес на всичко вярвам – безнадеждно рече Рогов и не излъга: всъщност какъв смисъл има да вярваш или да не вярваш? От обясненията няма да ти стане по-леко. Пък и кой може да докаже дали са верни или не? Всичко е възможно зад синята завеса на тайфуна.

– Говорете – помоли той Малинин.

Малинин започна, като се подхилкваше: „Ако не вярвате – опровергайте ме“. Но Рогов познаваше ученика си: Малинин не обичаше да се шегува, да извърта, не се опитваше да смае със супероригинална идея. Явно, обмислял е идеята си през последните

часове, а насмешките са от неувереност, от привичната му плахост: как ще я приемат?

– Ние не сме на Земята – продължи Малинин. – Или по-точно, на Земята сме, но не на нашата. Проклетият тайфун се е зародил на границата на два свята: този, на който живеем, и другия, чуждия. Не съм оригинален: идеята за паралелните светове съществува отдавна. И някои сериозни учени – вие сте чували Павел Николаевич, – вече се опитват да открият вратата към паралелния свят. Засега неуспешно, слепешката, но опитват! А ние я намерихме, случайно се натъкнахме на нея и се промъкнахме тук, където всичко е друго, не приличащо на привичното, земното. Четох в някакъв фантастичен роман как един човек пътешествува от един свят в друг, по-точно пътешествува неговото биополе, и контактува в паралелните светове с биополетата на своите аналози. Авторите предполагат, че тези светове се отличават само по време: някъде то изостава от нашето, нейде го изпреварва. А защо да не допуснем, че тези паралелни светове изобщо не приличат на земния? Ето например, този – той посочи с ръка наоколо и се засмя: – Красив е нали?

– Красив – кимна Рогов. – Вашата хипотеза има право на съществуване – той

помълча и добави: – Впрочем, както и всяка друга. Ти нямаш ли своя хипотеза Нолик?

* * *

Нолик нямаше свои хипотези: очарован от хипотезата на Малинин, беше готов да я приеме на вяра. Пък и Рогов не направи никакви възражения: тя обясняваше всичко. А че е невероятна, какво от това – прескочи невероятното и тогава всичко става понятно и обяснимо. Но хипотезата си е хипотеза, а трябва да се измъкнат от плена.

* * *

– Необходими са амонитови шашки – каза Рогов. – Нали имате, капитане?

– Имаме.

– Тогава включете моторите.

Рогов имаше наум следното: ако машината сама не ги измъкне от блатото, взривът ще помогне да разчистят пътя. Може да помогне. А после – Рогов сам провери – зелената каша с отдалечаването от кораба губеше плътността си. До тайфуна има няколко километра, ще опитат да преминат. По-добре тайфун, отколкото тая зелена гадост, пък била тя и безобидна.

* * *

На него, разбира се, не му се искаше да тръгват: кога ли пак ще му се представи такъв случай – да попадне на колонии неизвестни на науката микроорганизми. Че са микроорганизми, Рогов не се съмняваше. А къде са те – на Земята или в съседен свят

– всъщност нямаше значение. Нямаше за него – учения. А за ръководителя на експедицията имаше и още как. Затова, не вярвайки много в хипотезата на Малинин, той насочи кораба към зоната на тайфуна, към опасността, но към привичната, земна опасност. А тук оставаше мнимата безопасност на зеленото спокойствие, интересно и загадъчно...

* * *

А в това, че безопасността е мнима, Рогов веднага се убеди. щом влезе в каютата. Зелената „плесен“ бе плъзнала по пода, като бе заобиколила предпазливо отворената бутилка минерална вода, чугунената преса за попиване, пластмасовите химикалки, кожената папка със сребърен монограм – всичко, което беше на бюрото и в бюрото. Самото бюро го нямаше, нямаше го и дървеният стол, завинтен за металния лист, с който са покрити подовете и в каютите. Бяха изчезнали, макар Рогов ясно да помнеше, че когато Нолик затваряше илюминатора, „плесени“ бе плъзнала по бюрото.

Рогов изскочи в коридора. От съседната каюта излезе Малинин, изплашен и изумен.

– Масата ли? – бързо запитва Рогов.

– Голяма работа масата – Малинин неочаквано по детски изхлипа. – Дисертацията ми...

И тогава Рогов прихна да се смее, отначало се кискаше тихо, после все по-силно и по-силно: заливаше се от неудържим весел смях. И заедно със смеха минаваше страшното напрежение, в което – без сам да подозира – се намираше през последните два часа. Нека да бъде истерия – наречете я както искате – но именно тя разпръсна всичките съмнения, колебания, хипотези и идеи, всичко, освен една – да бягат. По-скоро да бягат от това място.

Малинин смилено чакаше любимият му началник да се насмее, а когато Рогов притихна и изтри насълзените си от смеха очи, запита:

– Как сте със здравето?

– Отлично – каза Рогов. – Зелената плесен изплюска дисертацията ви. И бюрото, и стола. А бутилката с минерална вода не зачете. Също и попивателната преса.

– Излиза, че тя яде само дърво, така пи? – попита Малинин.

– Напълно възможно. Във вашия свят е допустимо всяко предположение, даже най-глупавото. И, за бога, не се разстройвайте; приключението си струва топче хартия, впрочем, ние с вас лесно ще възстановим написаното...

Взрив прекъсна думите му. Последва втори, трети. „Миклухо-Маклай“ се затресе и

бавно потегли. Гръмна още един път и корабът забележимо увеличи скоростта си.

– Докато не сме навлезли в тайфуна, трябва да почистим тази гадост – каза Рогов на Малинин. – Предайте на Артур да изпрати момчетата по каютите. Иначе няма да стигнем до Владивосток, „плесента“ всичко ще изплюска.

Малинин тръгна по коридора, като нагаждаше крачките си към неравномерния ход на кораба. А Рогов затвори очи, облегна се на стената и зачака.

Стоеше и слушаше двигателя.

След малко моторът заработи равномерно и силно, и корабът заплава по-бързо: явно „плесента“ не успяваше да се „сплоти“, да препречи пътя му. А после към бученето на мотора се прибавиха и други звукове: грохот на вълни, свистене на вятър. А след секунда „Миклухо-Маклай“ трепна, залюля се, подскочи нагоре и пропадна надолу, сякаш в пропаст. Рогов не успя да се задържи и се сгромоляса на металния под. После се изправи и, като се държеше за стените, тръгна към трапа за палубата. Корабът бе навлязъл в тайфуна, далечната синева се превърна в познатия мрак на бурята и на Рогов се прииска да излезе на въздух, просто да подиша соления морски въздух, да го лъхне обикновеният земен вятър.

Заплаха от Земята

Научно-фантастичен разказ

Казвам се Холи Джоунс и съм на петнайсет години. Много съм умна и много знам, но външно това не ми личи. В лицето съм като недовършен ангел. Направо блудкава.

Родена съм тук, в Луноград, което винаги изненадва ония от Земята. Фактически аз съм трето поколение: дядо и баба пристигнали с първите заселници, когато дошли двете хиляди учени от Земята. А аз живея с родителите си в „Артемис“, новата кооперация в Пето херметизирано равнище, зад площада „Циолковски“. Но не се свъртам много в къщи – заета съм.

Сутрин ходя в политехническата гимназия, след обед уча или летя с Джеф Хардисти – той е моят сътрудник, или пък, ако е пристигнал туристически кораб, водя земните мишки из града. Днес „Огненият“ пристигна още по обед, така че от училище отидох направо в туристическото бюро.

Първото стадо туристи вече се беше изнизало от Карантинната, но аз не бързах да се обаждам – директорът Бродски и без това знае, че съм най-добрата. Разбира се, работя като екскурзоводка само временно (всъщност аз съм конструктор на космически

кораби), но като върши човек нещо, трябва да го върши свястно.

Шефът веднага ме мярна:

– Холи, ела, моля ти се! – и се обърна към някаква жена, която стоеше встрани. – Вашата екскурзоводка ще бъде Холи Джоунс.

– Моето име е Брентуд. Ариъл Брентуд – каза жената. – А Вашето е Холи! Старинно име. Наистина ли сте екскурзоводка, мила?

Общо взето, аз съм търпелива с онези от Земята – някои от най-добрите ми приятели са земни мишки. Както казва татко, да си се родил на Луната е късмет и не бива да се надувам с това – повечето хора на Земята нямат възможност да отидат другаде. Но понякога тия земни мишки ужасно не дразнят! Кой ще работи като екскурзовод, ако не учениците!

– Можете да видите документите ми – отвърнах аз късо и започнах да я изучавам точно, така, както тя ме изучаваше.

Лицето ѝ ми изглеждаше някак познато. Реших, че съм виждала снимката ѝ в светската хроника, която човек чете в списанията на Земята – някоя богата мадама, от ония, дето често пътуват до Луната. Тя беше почти отвратително

красива... найлонова кожа, мека, къдрава, сребристоруса коса... размерите ѝ точно каквито трябва, и точно тук и там си имаше достатъчно, за да ме накара да се почувствувам като дъска; плътен, топъл глас и въобще всичко, необходимо да подтикне по-грозните жени да мечтаят да подпише договор с Дявола... Но особено уплашена не се почувствувах – тя си беше от Земята, а за мен земните мишки не са страшни.

– О, не, моля ви! – отвърна бързо тя и тръгна по пътя на всички туристи: учуди се, че екскурзоводка ѝ трябва само докато стигне до хотела; удиви се, че няма таксита; пак се удиви, че няма носачи и накрая се смая, като видя, че две момичета слизат съвсем самички в „подземния град“.

Аз въобще не слушах; подадох на шефа картата си да я разпише и вдигнах куфарите ѝ. Ние не сме длъжни да носим багажа на туристите, а и повечето туристи умират да видят как тук вещите им почти не тежат. Но просто исках да я накарам да тръгне.

Влязохме във външния тунел и точно когато бях стъпила на подвижния тротоар, тя спря:

- Забравих да си взема карта на града!
- Няма такива.
- Ами!

– Мога да ви покажа единствената карта на града. Стерео е, но можете да видите на нея само големите обекти – като Залата на планинския крал, например, или хидропонните¹ ферми и Пещерата на прилепите.

– Пещерата на прилепите – повтори тя. – Където се лети, нали?

– Да, където летим.

– Искам да я видя!

– Добре. Нея първо... или картата на града?

Тя реши да идем първо до хотела.

Обикновено до „Антей“ се стига с подвижния тротоар в западна посока и след това се вземе пневмовлакът до булевард Дайана. Но аз знам всички преки пътечки и ние слязохме на тунела, за да вземем подечника за персонала. Мислех, че спускането ще ѝ хареса.

Но когато ѝ казах да внимава и щом ръчката мине покрай нея да се хване здраво, тя се взря в шахтата, след това прехапа устна и попита: „Как точно да се хвана за ръчката?“

Когато стигнахме долу, тя трепереше... „Мили Боже, Холи, как го издържаш? Не ти ли домъчнява за Земята?“

Туристически въпрос номер шест... Отвърнах: „Била съм на Земята“, но не

продължих. Преди две години мама ме накара да ида на гости на леля в Омаха и аз бях адски нещастна: ту студено, ту топло; ами прах, ами разни гадини! Тежах цял тон и всичко ме болеше, а леля непрекъснато ми вадеше душата да съм ходела да се разхождам, когато единственото ми желание беше да се свия в някоя вана и там да си крея тихичко! Отгоре на всичкото хванах сенна хрема. Може би никога не сте чували за сенна хрема: от нея не умираш, но искаш да си мъртъв.

Телефонирах на тате и му казах, че не издържам повече и той ми разреши да се върна в къщи. Тия от Земята не могат да разберат, че те живеят като диваци, а не ние. Но земните мишки са си земни мишки, а лунните хора са си лунни... никога няма да се спогодим.

Като всички луксозни хотели и „Антей“ е на първо херметизирано откъм запад, така че Земята може да се вижда. Помогнах на Ариъл Брентуд да се регистрира при робoadминистратора и ѝ показах стаята: беше с отделен балкон. Онази веднага излезе, започна да зяпа Земята и да вика „ох“ и „ах“.

Погледнах и аз, и видях, че вече минаваше тринайсет: слънцето се беше спряло точно над връхчето на Индия – имах

достатъчно време да хвана още някой клиент.

– Нужна ли съм ви още? – попитах.

Вместо да ми отговори, тя каза с благоговение: „Холи, не е ли това най-красивата гледка, която си виждала?“

– Хубаво е – съгласих се аз. Гледката откъм тая страна е малко еднообразна, като се изключи това, че се вижда как Земята „виси“ в небето. Туристите точно това искат, да гледат Земята, макар че са я напуснали, кажи-речи, преди малко. Все пак Земята не е лоша, дори променливото време е нещо интересно, стига, разбира се, да не го изпитваш на гърба си. Да сте карали някога лято в Омаха?

– Величествено е – прошепна тя.

– Ъхъ – съгласих се аз. – Искате ли идете някъде? Или ще ми разпишете документите?

– Какво? Извинявай, аз направо бленувах. Не, не точно сега... да, искам! Холи, искам да изляза ТАМ! Трябва да изляза! Имаме ли време? Колко още ще бъде светло?

– Ъ? до залеза има още два дни.

Тя се смая.

– Колко странно! Холи, можеш ли да намериш скафандри? Трябва да изляза!

Дори ме трепнах – свикнала съм туристите да говорят всякакви глупости. Предполагам, че в техните очи обикновеният херметизиран

костюм изглежда като скафандър. Отговорих само: „На нас, момичетата, не ни е разрешено да излизаме. Но мога да телефонирам на един приятел.“

Джеф Хардисти ми е сътрудник в конструирането на космически кораби, така че, когато има нещо интересно за него, аз винаги му го прехвърлям. Джеф е на осемнайсет и вече учи в института, но аз кълва здраво, за да го настигна, та да можем да създадем бюро „Джоунс и Хардисти, космически инженери“. Аа съм много добре по математика, така че ще се дипломирам доста бързо. Междувременно ние и без това си проектираме космически кораби.

Това не го казах на Ариъл Brentуд, тъй като туристите са на мнение, че момиче на моите години изобщо не е способно да е конструктор, камо ли пък космически.

Джеф си е уредил лекциите така, че да може да води туристи във вторник и четвъртък; той чака до Западния шлюз и учи между две обиколки. Свързах се с него чрез видеофона на директора на шлюза. Той се ухили:

– Здравсти, Машабен модел!

– Здравсти, Непозволено тегло! Свободен ли си да вземеш една клиентка?

– Абе, трябваше да водя някакво семейство, което закъснява.

– Зарежи ги. Ариъл Brentуд... елате, моля Ви, пред екрана. Това е Джеф Хардисти.

Джеф изблеци очи и на мен ми стана малко неприятно. Но и през ум не ми минаваше, че Джеф може да хареса земна мишка... макар да е известно, че в тези случаи мъжете са роби на химическите процеси в тялото си. Съзнавах, че тя е изключително декоративна, но за мен бе немислимо Джеф да хареса някоя земна мишка, колкото и добре да е проектирана тя. Та със земните ние не говорим на един и същ език!

Аз не изпитвам никакви романтични чувства към Джеф – ние сме само сътрудници. Но всичко, което засяга бюрото „Джоунс и Хардисти“, засяга и мен.

Като се срещнахме при западния шлюз, Джеф направо щеше да падне. Срамувах се за него и за първи път се уплаших. Защо са такива деца тия мъже!

Ариъл Brentуд като че ли не забеляза смущението му. Джеф е много едър; в костюма си за излизане прилича на Великана Мраз от „Рейнско злато“. Тя му се усмихна, вдигнала поглед към него, и му благодари, че заради нея си е изменил плановете. Неговото лице стана още по-глупаво и той избърбори, че за него било удоволствие.

Моят костюм и без това си стои в Шлюза, така че като прехвърля някой клиент на Джеф, той може да ме кани да се разходя с тях. А този път, с тая платинена заплаха до него, едва ми проговори. Когато излязохме от облекалнята, Джеф дори не ме попита защо не съм се облякла и аз – хвана ръката ѝ и я поведе към шлюза. Трябваше насила да я дръпна, та да я накарам да ми подпише картата.

Дните, които последваха, бяха най-дългите в живота ми. Видях Джеф само веднъж... на подвижния тротоар на булевард Дайана, и то – в обратната посока. Тя беше с него.

Знаех какво става. Той беше престанал да ходи на лекции и три вечери подред я водил в Дънкън Хайнс – да гледат Земята. Не е моя работа... дано тя успее да го научи да танцува – аз не успях... Джеф е свободен гражданин и ако иска да се излага и да не ходи на лекции, и да не си доспива заради тая писана кукла, това си е само негова работа.

Но той няма право да зарязва „Прометей“!

Имаме работа до гуша, конструираме междузвездния кораб „Прометей“. На тоя проект робуваме вече повече от година, и за да имаме достатъчно време, жертвуваме дори от часовете за летене.

Разбира се, в наши дни междузвезден кораб не може да се построи заради горивото. Но татко смята, че в близко бъдеще ще се разработи нова технология и ще се построят генератори за превръщане на масата – което означава звездни кораби! Кой ще знае, ако не баща ми – нали на „Луна“ той е главен инженер за космическото пространство и лектор по методика на хидропонните ферми в института? Така че Джеф и аз конструираме целия кораб – жилищни помещения, допълнителни помещения, лекарски кабинет, лаборатории – всичко.

Татко смята, че само се упражняваме. Мама обаче ме разбира. Мама е химико-математичка и е умна почти колкото мен. Тя знае, че ние искаме да сме готови с проектите си, още докато другите конструктори се мотаят.

Ето затова така се нервирах, когато Джеф започна да си губи времето с онова създаване. По-рано използвахме всяка минута. Джеф идваше веднага след вечеря и привършили с уроците си, се залавяхме за истинската работа – „Прометей“... сравнявахме си изчисленията, спорехме ожесточено за всеки детайл и прекарвахме чудесно. Но в деня, в който го представих на Ариъл Брентуд, той изчезна. Бях

привършила с уроците и се чудех дали да започвам или да го почакам – правехме коренни промени в предпазния щит на генератора – когато телефонира майка му. „Джеф ме помоли да ти се обадя, мила. Той ще обядва с някаква туристка и няма да може да дойде.“

Тя ме наблюдаваше и затова аз си придадох учудено изражение: „Защо Джеф смята, че го чакам? Сигурно си е обърнал срещите.“ Мисля, че тя не ми повярва – прекалено бързо се съгласи с мен.

Цялата седмица след това аз постепенно се убеждавах, че „Джоунс и Хардисти“ няма никога да съществува. Джеф вече не проваляше срещите ни – как се проваля среща, която изобщо не си уговорил? В четвъртък следобед ние винаги ходехме на летене – освен ако на някой от нас му се налагаше да води туристи. Но този четвъртък той не ми се обади. Знаех къде е – беше я завел на кънки във Фингаловата пещера.

Останах си в къщи и работих над „Прометей“. Преизчислявах масите и рамото на момента за хидропонните помещения и складовете, въз основа на промените в предпазните щитове. Но правех грешки и на два пъти трябваше да погледна в логаритмичните таблици, вместо да си спомня. Така съм свикнала да се джафкам с

Джеф за всяко нещо, че направо не можех да функционирам.

По едно време погледнах надписа върху листа: „Джоунс и Хардисти“ – така пишеше там, както и навсякъде другаде. Казах си: „Холи Джоунс, стига си се лъгала. Много вероятно е това да е краят. Ти си знаеше, че един ден Джеф ще хареса някоя.“

„Да... но не някоя земна мишка!“

„Но ето че точно така стана. Що за инженер си ти, щом не можеш да гледаш истината в очите? Тя е красива и богата – ще накара татко си да му даде работа на Земята. Чуваш ли ме! На Земята! Така че си потърси друг сътрудник...“

Изтрих „Джоунс и Хардисти“ и написах „Джоунс и сътрудници“. Взрях се в новия надпис. След това започнах да изтривам и него... но той взе, че се замаца. Една сълза беше капнала. Което е смешно!

Във вторник следващата седмица мама и тате си бяха в къщи за обяд. Това е нещо необикновено, тъй като тате обядва на космодрума. Обикновено тате не вижда друго освен космическите си кораби, а тоя ден взе че забеляза как си бях набрала от автомата само салата и почти не хапнах.

– Не ти достигат точно осемстотин калории – каза той, като се взираше в

чинията ми. – Не можеш да караш без гориво – да не ти е лошо?

– Благодаря, съвсем добре съм – отговорих с достойнство.

– М-м-м... сега се сещам, че от няколко дни се влачиш като парцал. Може би трябва да се прегледаш? – той погледна мама.

– Никакъв преглед не ми трябва! – Не съм се влачила, няма ли една жена право да не бърби непрекъснато? Но понеже мразя да ходя да ме гледат разни доктори. добавих: – Сега хапнах малко, защото днес следобед искам да летя. Но ако настоявате, ще си поръчам печено и картофи и ще легна да спя.

– Леко, жабче! – отвърна той нежно. – Не съм искал да ти се меся. Като се върнеш, направи си един сандвич... и поздрави Джеф от мене.

Отвърнах само „Добре“ и помолих да ми позволят да стана от масата: унизително ми беше самото предположение, че не мога да летя без Джеферсън Хардисти, но не ми се искаше да разисквам въпроса.

Тате викна след мен: „Не закъснявай за вечеря!“, но мама го спря: „Джейкъб, моля те...“, а на мен ми каза: „Лети, докато се умориш, мило, напоследък никак не се движиш. Ще ти оставя вечерята на топло. Искаш ли нещо специално?“

– Не, каквото набереш за себе си – интересно, не е типично за мен да не се интересувам какво ям. На път за пещерата се запитах дали не съм хванала нещо. Но бузите ми не бяха топли и стомахът ми си беше наред, макар да не чувствавах глад.

След това ми хрумна нещо ужасяващо. Възможно ли беше да ревнувам? Аз?

Немислимо. Аз не съм романтична: аз съм жена с кариера. Джеф е мой сътрудник и приятел и под мое ръководство можеше да стане велик конструктор на космически кораби, но нашите връзки бяха съвсем делови... взаимно зачитане на способностите и никакво лигавене! Една жена с кариера не може да си позволи подобни неща – ами че погледнете колко ценно време за работа е изгубила мама около моето раждане!

Не, не ревнувам; просто се безпокоя, защото сътрудникът ми се е хванал с една земна мишка. Джеф никак не го бива да се оправя с жените, а освен това никога не е бил на Земята и си представлява какво ли не. Ако тя го помами да иде на Земята. свършено е с „Джоунс и Хардисти“.

А, не знам, защо „Джоунс и сътрудници“ не може да замести „Джоунс и Хардисти“. „Прометей“ никога няма да бъде построен!

Когато стигнах до това страшно заключение, вече бях в Пещерата на

прилепите. Не ми беше до летене, но отидох в съблекалнята и си взех крилата.

Много от нещата, писани за Пещерата на прилепите, създават погрешни впечатления. Всъщност Пещерата е резервоар за въздух за града – точно какъвто има и в другите колонии. Помпите на дъното изпомпват толкова въздух, колкото е необходимо. Просто имаме късмет, че резервоарът е толкова голям, че можем да летим в него. Но никой не го е строил специално за летене – той е просто голяма вулканична пещера; ако навремето вулканът бе изригнал, сега щяхме да си имаме само кратер.

Понякога туристите ни съжеляват нас, лунните жители, че не сме можели да плуваме. Ами нали опитах веднъж в Омаха, та водата ми влезе в носа и ме изплаши до полуда! Водата е за пиене, а не за игра; предпочитам да летя. Чувала съм земните мишки да казват, че, о, да, те били „летели“ много пъти. Ама тяхното не е летене! Веднъж и аз „летях“ като тях, между Хайт сендс и Омаха. Беше ужасно и ми стана лошо. Тези неща никак не са безопасни.

Оставих обущата и полата си в съблекалнята и пъхнах краката си в опашката; след това дръпнах ципа на крилата и помолих някого да ми стегне каишките на раменете. Моите крила не са

конфекция – те са тип „Чайка“, правени по мярка за тежестта и за размерите ми. Крилата ми струваха доста много на тате, защото аз непрекъснато растях и те ми омаляваха, но тези, най-новите, съм си ги купила от хонорарите като екскурзоводка.

Те са направо чудни! Конструкциите са от титанова сплав, лека и яка, като птича кост, махови пера около китката, раменни връзки с коригиращо обтягане, естествено движение, автоматично биене на крилето при забавяне. Скелетът на крилата е облечен в пера от стиреново фолио, с отделни пера за крилата на рамото и за маховите крила. Та те направо летят самички!

Свих крилата си и отидох към шлюза. Докато той се задействуваше, разтворих лявото крило и пипнах контролното устройство – бях забелязала, че често, щом въздушният поток ме понесе, започвам да се накланям. Но крилото се отвори нормално и аз реших, че всъщност сигурно правя много резки движения – това лесно може да се случи при крила от моя тип, защото те са изключително маневрени. След това зелената светлина светна и аз сгънах крилото и побързах да изляза, като хвърлих поглед върху барометъра. Три атмосфери – с две повече от земното морско равнище и почти два пъти повече, отколкото

използуваме в града; дори един щраус би могъл да лети при такова налягане. Развеселих се и изпитах съжаление към всички земни мишки, приковани от земното си тегло – шест пъти по-голямо от това, което всъщност им е нормално, които никога, никога, НИКОГА няма да летят.

Така добре ми беше, че забравих и Джеф, и неговата слабост. Разперих крила, затичах се, посвих се, за да се вдигна и загребах въздух... свих крака и въздушният поток ме понесе.

Гребях с пръсти съвсем леко и се оставих потокът да ме носи към средата на площадката, където помпата всмуква въздух. Ние наричаме това място бебешката стълба, защото можеш да се оставиш въздушният поток да те носи, докато стигнеш до покрива, без изобщо да шавнеш с крило.

Като се изкачих малко, аз се огледах. Пещерата беше почти празна, във въздуха нямаше повече от двеста души, а стотина бяха накацали долу и някъде по пътя – достатъчно място имаше за лудории. Така че щом се поиздигнах, излязох от потока и започнах да махам с крила. Да се плъзгаш по въздушните струи е нищо работа, но да летиш е вече друго. Дори да няма въздушен поток нагоре, при планиране трябва само леко да загребваш с върховете на пръстите

си, за да поддържаш скоростта; дори една слаба старица може да го направи. Тялото ти се повдига поради диференциалните въздушни налягания; макар че не е нужно да знаеш именно на какво се дължи – гребеш леко с пръсти и въздухът те поддържа, все едно, че лежиш в удобно легло.

Но когато летиш истински, гребеш с ръце така, че да засилиш движенията на раменните мускули. И вместо, както при планиране, да се мени само ъгълът на маховите крила, сега и маховите, и вторите крила се движат рязко при всеки удар нагоре и надолу: те вече не те повдигат, те те тласкат напред, докато тежестта на тялото ти се носи от раменните крила, до подмишниците.

Така летиш по-бързо или се изкачваш, или и двете, като контролираш ъгъла на атака с краката си – имам предвид с опашката, в която са краката ти.

Уф, така като го обяснявам, изглежда много сложно, а не е – човек просто лети. Лети като птица. Нали новородените птиченца се научават да летят, а те не са много умни. И като го научиш веднъж, правиш го без да забелязваш, както дишаш... а нямате идея колко е приятно!

Изкачих се до тавана с мощни удари на крилата си, увеличавайки ъгъла на атака и

свивайки крила, за да се вдигна без шум – изкачих се под ъгъл, на който повечето от летящите не биха издържали. Малка съм. но съм цялата мускули и летя от шестгодишна. Веднъж стигнала горе, аз се отпуснах да планирам и се огледах. Долу на пода, близо до южната стена, туристите се опитваха да летят с планери – ако изобщо може да се лети с тях. Покрай западната стена пък, в галерията за посетители, беше претъпкано с туристи, които ни наблюдаваха с изблещени очи. Интересно дали там бяха и Джеф и неговата Цирцея – реших да ида да видя.

Така че се гмурнах рязко надолу към галерията, изравних се над главите им и много бързо прелетях над тях. Не зърнах Джеф с неговата земна мишка, но понеже не гледах накъде летя, настигнах друг летящ и едва не се сблъсках с него. Мярнах го тъкмо навреме, свих крила и паднах под него, така че загубих височина, преди да съм в състояние да се контролирам отново. Понеже галерията е висока, никой от нас не беше в опасност, но аз бях изпаднала в глупаво положение и грешката си беше само моя: бях нарушила едно от правилата за безопасност.

Правилата не са много, но са необходими; първото е, че оранжевите крила винаги имат предимство – те са на начинаещи. Този

летящ нямаше оранжеви крила, но пък аз го настигнах. А онзи, който е под тебе, или когото настигаш, или е близо до стената, или лети обратно на часовниковата стрелка, има предимство.

Почувствувах се много неудобно, питах се кой ли ме е видял, така че се върнах по целия път, убедих се, че въздухът е чист, спуснах се след това като ястреб към галерията, разперих крила, вдигнах опашка и паднах като камък.

Спрях точно над галерията, навеждайки и разпервайки опашка с такава сила, че усетих как мускулите на краката ми се стягат; загребах въздух с две крила, сгъвайки ги горе. Изравних се с изключително бързо плъзгане. Видях как очите на туристите изскочиха от орбитите и си казах самодоволно: „На, да видите!“

Дявол да го вземе! Сега пък някой щеше да падне върху мене! Някой спря точно над мене и едва не ме събори. Загребах въздух и спрях на крило, и като изрекох една-две моряшки, обърнах се да видя кой се беше стоварил отгоре ми. Познах черно-златната шарка – Мери Мулънбърг, най-добрата ми приятелка. Тя се понесе към мен, като се въртеше около крилото си.

– Здравсти, Холи! Уплаших те, а?

– Не си ме уплашила. И по-добре внимавай, защото контролърът може да те накаже да не летиш един месец.

– Може, ама не може. Той е на кафе.

Отдалечих се, все още раздражена, и започнах да ее изкачвам. Мери ме извика, но аз се престорих, че не чувам, като си мислех: „Драга моя, ще лети над тебе и ще те изтласкам от коридора“.

Кое то беше глупаво, защото Мери лети всеки ден и раменете и гръдните ѝ мускули са като на Херкулес. Когато тя ме настигна, ядът ми беше вече минал и известно време ние летяхме нагоре една до друга.

– Да кацнем ли? – викна тя.

– Да кацнем – съгласих се аз.

С Мери човек винаги може да си побъбри чудесно, пък и нямаше да е лошо да си поема дъх. Насочихме се към мястото, на което кацахме обикновено – скоба за прожекторите – там по правило не се каца, – но пък контролърът много рядко стига дотук.

Мери стигна до скобата първа, спря и кацна страшно чисто. Аз се подхлъзнах малко, но Мери подаде крило и ме закрепил. Не е лесно да кацнеш. Преди две години едно момче, което току-що беше сменило оранжевите крила на начинаещ с постоянни, се опита... разби си лявото крило и маховите върху едни скоби, падна, премятайки се, и се

уби. Той можеше да се спаси – можеш да се спасиш с едно повредено крило, ако загребваш силно с другото и се плъзгаш под остър ъгъл, а след това намалиш скоростта точно при кацане. Но тоя нещастник не знаеше как да го направи: счупи си врата, като Икар. Оттогава не бях използвала тези скоби.

Сгнахме крила и Мери издаде рамо напред. „Джеф те търси“ – каза тя, като се хилеше лукаво.

Вътре в мене всичко трепна, но аз отвърнах хладно:

– Така ли? Не знаех, че е тук.

– Къде ще е. Ей го долу – тя посочи с лявото си крило. – Виждаш ли го?

Крилата на Джеф са в червено и сребърно, но тя сочеше към района за туристи.

– Не.

– Разбира се, че е там – тя ме погледна косо. – Но ако бях на твое място, нямаше да го търся.

– Защо пък не? Освен това защо трябва да го търся? – Мери може да вбеси човека.

– Ъ? Ами че ти тичаш, щом той свирне. Но днес го е пипнала оная земна сирена; може да ти е неудобно.

– Мери, за какво говориш?

– Ъ? Не ме будалкай, Холи Джоунс, знаеш какво имам предвид.

– Извинявай, но не знам – отвърнах аз с хладно достойнство.

– Хм. Тогава ти си единственият човек в Луноград, който не знае. Всекиму е известно, че си луда по Джеф; и всеки знае, че тя ти го е взела... и че ти просто вриш от ревност.

Мери е най-добрата ми приятелка, но някой ден ще ѝ одера кожата.

– Мери, това е направо абсурдно! Как можеш изобщо да си помислиш!

– Мила моя, хич не се преструвай. Аз съм на твоя страна – тя ме потупа по рамото със средните си крила.

Така че аз я блъснах назад. Тя падна, но направи кръг, изкатери се отново и седна до мен, като все още се хилеше. Това ми даде време да реша какво да кажа.

– Мери Мулънбърг, първо на първо, аз не съм луда по когото и да било и най-малко по Джеф Хардисти. Той и аз сме само приятели. Абсолютна глупост е да ми говориш, че ревнувам. Второ на второ. Ариъл Brentуд е дама и .никому нищо не е взела, най-малко на мен. И трето на трето, тя е просто туристка, която Джеф развежда – работа като всички други.

– Разбира се – съгласи се Мери спокойно.
– Сгрешила съм. Все пак... – тя сви крила и млъкна.

– Какво „все пак“? Мери, карай направо!

– Ами... чудно ми е как знаеш, че говоря за Ариъл Brentуд... след като нищо не съм казала.

– Ами нали спомена името ѝ!

– Не съм.

Премислях отчаяно.

– М-може и да не си. Но е лесно да се отгатне. Ариъл Brentуд е клиентка, която аз самата прехвърлих на Джеф, затова предположих, че нея имаш пред вид.

– Така ли? Не си спомням даже да съм споменала, че е туристка. Но щом вие двамата се занимавате с тая туристка, защо не я водиш из града ти, а Джеф да я води само в безвъздушното пространство? Нали работите по споразумение?

– Ъ-м... не съм знаела, че я води и в града...

– Тогава ти си единствената, която не знаеш.

– ...пък и не ме интересува – това е работа на помирителната комисия. Но и така да е, Джеф никога няма да вземе хонорар за развеждане из града.

– Разбира се! Няма да вземе хонорар, който да депозира. Добре, Холи, щом не съм

права, защо не идеш да му помогнеш? Тя иска да се научи да лети с планери.

Нямам ни най-малко желание да се тикам между тях двамата.

– Ако Джеф Хардисти иска моята помощ, ще се обърне към мен. Междувременно ще си гледам собствената работа... което препоръчвам и на теб!

– Спокойно, юнга – отвърна тя, без да ѝ мигне окото. – Правя ти услуга.

– Благодаря, не ми е нужна!

Наблюдавах я как се отдалечава, след това измъкнах лявата си ръка от разреза за ръцете и докопах носната си кърпичка – много неудобна работа, когато носиш крила, но прожекторите ми бяха насълзили очите. Изтрих си очите, издухах си носа, пъхнах си носната кърпичка обратно, вмъкнах си отново ръката, след това проверих всичко – пръстите на ръцете, на краката и се приготвих да скоча.

Но не скочих. Просто си седях така, с увиснали крила и мислех. Трябваше да си призная, че Мери е донякъде права: Джеф напълно си беше загубил ума... по една земна мишка! Така че рано или късно той ще замине за Земята и това ще е краят на „Джоунс и Хардисти“!

Тогава си казах, че аз възнамерявах да стана космически конструктор като тате още

преди да се сдружим с Джеф. Не бях зависима от никого; можех и сама, като Жана д'Арк.

Почувствах се по-добре... изпитах студена, сурова гордост, като на Луцифер в „Изгубения рай“.

Разпознах червено-сребърните крила на Джеф, още докато той беше далеч от мен и отначало реших да се измъкна, преди да ме е усетил. Но ако Джеф поиска, може да ме настигне бързо и така че си казах: „Холи, не ставай глупава. Отде накъде ще бягаш? Просто ще бъдеш хладно-учтива“.

Той кацна близо до мен, но не много близо.

– Здравсти, Десетична точко!

– Здравсти, Нуло. Много ли открадна напоследък?

– Ограбих градската банка, но ме хванаха. – Той се намръщи и добави. – Холи, много ли ми се сърдиш?

– Отде накъде, Джеф, как я измисли тая глупост?

– Ами... Мери Портата каза нещо.

– Тя ли? Не ѝ обръщай внимание! Половината от нещата, които разправя, не са верни, а в останалите тя нищо не влага.

– Да бе, в ума ѝ е станало късо съединение. Та значи не ми се сърдиш?

– Разбира се, че не. Защо да ти се сърдя?

– И аз не знам. Не съм идвал да работим по кораба тия дни... но бях страшно зает.

– Няма нищо. Аз самата бях много заета.

– Ами... много хубаво. Слушай, Пробен образец, направи ми една услуга. За една приятелка... една клиентка, тоест... всъщност тя ми е и приятелка. Тя иска да се научи да лети с планери.

Престорих се, че обмислям.

– Познавам ли я?

– Ами да. Всъщност ти ни запозна, Ариъл Brentud.

– Brentud! Джеф, толкова много туристи ми минават през ръцете, как да си спомня? Чакай да си помисля. Висока? Руса! Изключително красива?

Той се захили като манекен на витрина и аз едва не го бутнах надолу.

– Тя е! Ариъл!

– Спомням си я... считаше, че аз трябва да й нося багажа. Но тогава не ти е нужна помощ, Джеф. Тя ми изглеждаше много умна. С хубаво чувство за равновесие.

– Да, разбира се. Но всъщност аз искам вие двете да се запознаете. Тя е... направо е чудесна, Холи. Свестен човек, от глава до пети. Ще я обикнеш в момента, в който я опознаеш. А пък... ето ти добър случай да се запознаете...

Зави ми се свят.

– Много мило от твоя страна, Джеф, но се съмнявам дали тя иска да ме опознае по-добре. Аз съм само прислужничката, която тя е наела – знаеш ги земните как мислят.

– Ама тя въобще не прилича на земна жителка! И иска да се запознае с тебе по-отблизо – тя ми каза!

* * *

„След като ти си й го внушил“, промърморих аз. Но сама се бях вкарала в клопката. Да не ми пречеше доброто възпитание. щях да му кажа: „Махай ми се от очите. Дехерметизиран череп! Не ме интересуват твоите приятелки от Земята!“, но всъщност казах: „Добре, Джеф“, след това разперих крила и се спуснах по потока.

* * *

Така че започнах да уча Ариъл Brentud „да лети“. Гледайте сега! Тия „крила“, дето ги дават на туристите, имат голяма носеща повърхност, а нямат контролни устройства (освен едно на маховите крила); те са с вграден дихедрал, който ги прави солидни като маса, имат съвсем незначителни степени на обръщане – за да може туристът да си мисли, че „лети“, като си маха ръцете. Опашката е неподвижна и скосена, така че ако трябва рязко да забавиш (почти не се случва с туристи), кацаш на крака. Какво трябва да прави туристът? Само да потича

няколко метра, да си сгъне краката (без това не може) и да се плъзне нагоре по един въздушен „чаршаф“. И след това да разправя цял живот и на внуците си как е летял, наистина летял, „също като птица“.

* * *

И маймуна може така да „лети“.

Понесох унижението да надяна един такъв чифт, та Ариъл да може да ме наблюдава, докато аз се премятам по бебешката стълба, за да ѝ покажа, че наистина може да „лети“. След това с облекчение се отървах от тях, натиках нея самата в едни по-големи крила и си сложих моите чудесни „чайки“. Бях изгонила Джеф (двама инструктори не са нужни), но когато я видях да се издига във въздуха, той се спусна и кацна до нас.

– Здравсти, Ариъл. Здравсти, Блип.² Слушай, много си я стегнала на раменете.

– Я трай! – казах аз. – Ако си спомняш, уговорили сме се да работим един по един. Ако искаш да помагаш, махай тия шарени перки от себе си и си сложи планери... и аз ще те използвам да покажа на Ариъл какво не бива да прави. Иначе – марш оттук; не ни трябва салонни пилоти.

Джеф се нацупи ужасно, но Ариъл беше на моя страна.

– Прави както казва учителката, Джеф.

Джеф не поиска да вземе планери, но и не ни остави на мира. Кръжеше около нас, като ни наблюдаваше и контрольорът го смъмри, защото се пречка в района на туристите.

Признавам, че Ариъл бе добра ученичка. Тя не ми се разсърди дори когато споменах, че е доста закръгленичка и затова не може да пази равновесие добре; само каза, че вече е забелязала колко съм тънка аз, и как ми завижда. Така че аз се отказах да я ядосвам и дори открих, че ми става симпатична – разбира се, когато не мислех за нищо друго, освен за урока. Тя бе упорита и схващаше бързо – добри рефлексии и добро чувство за равновесие. Казах ѝ го и тя призна свенливо, че е била в балетно училище.

* * *

Някъде привечер тя каза: „Възможно ли е да опитам с истински крила?“

– Ъ? Не, Ариъл, според мен не.

– Защо не?

Сега ме постави на тясно. Вече беше научила всичко, което можеше да се научи с тези ужасни планери. Ако искаше да научи повече, трябваше да има истински крила.

* * *

– Ариъл, опасно е. Вярвай ми, различно е от това, което правеше досега. Можеш да се нараниш, дори да се убиеш.

– Ще те държат ли тебе отговорна?

– Не. Преди това ти ми разписваш картата.

– Тогава бих искала да се опитам.

Прехапах устни. Ако се пребие без моето участие, не бих проляла и сълза, но да я оставя да върши нещо прекалено опасно, докато ми е ученичка...

* * *

– Ариъл, не мога да те спра... а всъщност би трябвало да си прибера крилата и да нямам нищо общо с цялата работа.

Сега беше неин ред да прехапе устни.

– Ако така смяташ, нямам право да те моля да ми показваш. Но все пак искам. Може би Джеф ще ми помогне.

– Сигурно ще ти помогне – изтърсих аз, – ако е такъв глупак, за какъвто го смятам!

Учтивостта изчезна от лицето ѝ, но тя не каза нищо, защото тъкмо тогава Джеф се приземи до нас.

– За какво е спорът?

Ние се опитахме да му обясним, но говорехме едновременно и така го объркахме, че той реши, че аз съм предложила Ариъл да лети с истински крила и започна да ми крещи. Да не съм се побъркала! Може би искам Ариъл да се нарани? Имам ли ум в главата си?

– Млъкни! – изревах аз и след това казах тихо, но твърдо: – Джеферсън Хардисти, ти

искаше от мен да уча приятелката ти и аз се съгласих. Но не се меси и не си въобразявай, че можеш да ми говориш по този начин. На крило! Хващай въздуха!

Той се наду и каза бавно:

– Категорично забранявам.

Мълчание – пет дълги секунди. След това Ариъл каза тихо:

– Хайде, Холи. Да ми намериш крила.

– Добре, Ариъл.

Да, но истинските крила не ги дават под наем. Ние си имаме собствени; иначе няма как. Има обаче крила на старо, които се продават, защото децата например растат твърде бързо или защото някои си правят крила по поръчка, или по други подобни причини.

Докато ѝ помагах да обуе опашката, казах:

– Ариъл... все пак си мисля, че не трябва.

– Знам. Но не бива да оставим мъжете да смятат, че са ни господари.

– Не бива.

– Разбира се, те пак са ни господари. Но не бива да им даваме да го разберат – тя опитваше управлението на опашката. – Разтварям ги с пръстите, така ли?

– Да. Но не го прави. Просто си дръж краката един до друг, а пръстите – опънати. Днес само ще се плъзгаш, както правеше досега. Обещаваш ли?

Тя ме погледна в очите.

– Ще правя точно както ми казваш... даже с крило няма да махам, ако ме ми позволиш.

– Добре. Готова ли си?

– Да.

Тя се справяше чудесно и само веднъж се хлъзна при приземяване. Джеф непрекъснато се въртеше над нас, като правеше различни фигури и осморки, но ние не му обръщаме внимание. Само след това аз я научих да прави широк и плавен завой – с онези ужасни планери също можеш да правиш завой, но трябва да си много опитен; те са предназначени само за летене по права линия.

Накрая се приземих до нея.

– Насити ли се?

– Никога няма да се наситя! Но ако кажеш, ще си сваля крилата.

– Уморена ли си?

– Не. – Тя погледна през крилото си към бебешката стълба. Десетина от летящите се качваха по нея, с неподвижни крила, като лениво се носеха във въздуха.

– Да можех поне веднъж да направя това! Сигурно е божествено.

Премислих го.

– Всъщност колкото си по-нависоко, толкова по-безопасно е.

– Тогава защо не?

– Ами... по-безопасно, но ако знаеш какво вършиш. Да се носиш нагоре по това течение значи всъщност да се плъзгаш, както ти правеше досега. Лежиш съвсем неподвижно и оставяш потока да те издигне. По същия начин се смъкваш надолу, като кръжиш покрай стената съвсем леко. Но ти ще се изкушиш да направиш нещо, за което още не си съвсем готова – ще вземеш да плеснеш с крила, да речем, или ще се опиташ да направиш някой номер.

Тя тържествено поклати глава.

– Няма да направя нищо, на което не си ме научила.

Аз все още не се успокоявах.

– Работата е там, че нагоре е само половин миля, но за да стигнеш дотам, минаваш близо пет, а за да слезеш, разстоянието е още по-голямо. Най-малко половин час. Ще издържат ли ръцете ти?

– Ще издържат, сигурна съм.

– Ами... в края на краищата, можеш да започнеш да слизаш, когато поискаш – не е необходимо да се изкачиш до края. От време на време сгъвай ръцете си по малко, така че да не се схванеш. Само да не започнеш да пляскаш с крила!

– Няма.

– Добре – аз разперих крила. – Следвай ме.

Накарах я да се остави потокът да я тикне нагоре, след това леко се наведох надясно, след това обратно наляво, като през цялото време гребях много бавно, за да може тя да ме настига. В момента, в който попаднахме в потока, аз викнах:

– Стой мирно, където си! – изкачих се нагоре и над нея. – Ариъл!

– Да, Холи?

– Аз ще стоя над тебе. Не си кълчи врата да ме търсиш – аз трябва тебе да наблюдавам, не ти мене. Караш чудесно!

– Чудесно се чувствавам!

– Размърдай се малко. Недей стоя неподвижна. До тавана има още много. Ако искаш, можеш да гребеш по-силно.

– Слушам, капитане!

– Не си ли уморена?

– Боже мой, не! Аз живея, момичето ми! – тя се изкикоти. – А мама твърдеше, че никога няма да стана ангел!

Не отговорих, тъй като червено-сребърните крила се надвесиха над мен, свиха се неочаквано и започнаха да кръжат между мене и Ариъл. Лицето на Джеф бе червено почти колкото крилата му.

– По дяволите, как се осмеляваш!

– Оранжеви крила – изкрещях аз, – настрана!

– Махайте се оттук! И двете!

– Махай се ти и не пречи на мен и на ученичката ми. Знаеш правилата.

– Ариъл! – викна Джеф. – Наведи се извън кръга и се плъзни надолу. Аз ще дойда с теб.

– Джеф Хардисти – казах аз яростно, – давам ти три секунди да се махнеш от пространството между нас. След това ще докладвам, че си нарушил първото правило. За трети път – оранжеви крила!

Джеф изръмжа нещо, спусна дясно крило и се изгуби от погледа ми. Идиотът му! Спусна се на косъм от крилото на Ариъл! Би трябвало да направя оплакване срещу него – когато има начинаещ, пространството около него трябва да бъде напълно свободно!

Попитах:

– Ариъл, добре ли си?

– Да, Холи. Мъчно ми е, че Джеф се разсърди.

– Ще му мине. Щом се измориш, кажи ми.

– Не съм уморена. Искам да се изкачим до края.

Джеф летя известно време под нас, след това започна да се върти над нас... по всяка вероятност по същата причина, поради която и аз се бях изкачила по-високо: за да вижда по-добре. Нямах нищо против да ни гледа – стига само да не се меси. Започнах да се тормозя, че Ариъл може би не разбира колко дълъг може да й се види пътят обратно.

Надявах се, че вече се е уморила и ще ми приплаче. Аз лично можех да кръжа, докато умра от глад. Но за един новак е трудно.

Общо взето, Джеф остана над нас, като летеше напред и назад – той е твърде деен, за да се плъзга спокойно – докато Ариъл и аз продължавахме да се реем нагоре, като постепенно се доближавахме до тавана. Неочаквано ми мина през ум – точно, когато бяхме изминали половината разстояние – че сега аз бях толкова уморена, че ми се искаше да приплача да се връщаме – нямаше нужда да чакам Ариъл да се уморява. Така че викнах:

– Ариъл! Уморена ли си вече?

– Не.

– Да, но аз съм. Нека да слизаме, моля ти се!

Тя не се възпротиви, само каза:

– Добре. Какво трябва да направя?

– Наведи се надясно и излез от кръга. –

Исках да я накарам да влезе в обратния въздушен поток; който да я смъкне надолу, за да започне да кръжи надолу, вместо нагоре. Вдигнах поглед, за да намеря Джеф. Накрая го открих на известно разстояние и доста по-високо, отколкото очаквах, но видях, че идва към нас. Викнах: – Джеф! Чакаме те на площадката.

Може би не ме чу, но и да не е чул, ще види, че слизаме. Отново погледнах към Ариъл.

Не можах да я видя.

След това я видях под себе си да маха крила и да пада – без да може да се спре.

Не знам как е станало. Може би твърде силно се е наклонила, заплела се е в някой от страничните потоци и е започнала да се бори с течението. Не се и опитах да гадая; бях изпълнена с ужас. Имах чувството, че вися така, смръзнала се, цял час и я наблюдавам.

Всъщност изкрещях:

– Джеф! – и се гмурнах надолу с главата.

Но аз не падах, аз не можех да я стигна! Свих крила до крайност – но не можех да падна – тя бе все така далеч от мен!

Разбира се, падането започна бавно – малкото привличане е единственото, което дава възможност на хората при нас да летят. Дори камък да хвърлиш, първата секунда той няма да падне и на три метра. Но тази първа секунда изглежда безкрайна.

След това вече знаех, че падам. Чувах как въздухът свисти покрай мен – но до нея не се приближавах. Все пак усилията й да се справи трябва да бяха позабавили малко падането й, още докато аз се гмурках със свити криле, дигнати над главата ми, колкото

мога по-бързо. Бях си втълпила лудешката мисъл, че ако мога да се изравня с нея, ще я вразумя с две думи, ще я накарам да се гмурне, да изправи тяло и да се плъзне. Но аз не можех да я стигна!

Този кошмар продължи часове.

Всъщност ние не сме падали повече от дваайсет секунди. Но, дваайсет секунди могат да бъдат ужасно много... достатъчно, за да съжаля за всяка глупост, която съм правила или казвала, достатъчно, за да се помоля и за двете ни... и да се сбoguвам с Джеф в душата си. Достатъчно, за да забележа как шеметно се приближава към нас подът и да осъзная, че ако не успея да я изпреваря, и двете ще се разбием там, долу.

Погледнах нагоре и видях Джеф да се спуска над нас. Но той беше още много далече. Загребах въздух, задържах го и започнах да пляскам с крила. Плеснах веднъж, два пъти, три пъти... и я ударих отдолу, като разтърсих и нея, и себе си.

След това подът ни блъсна.

* * *

Чувствах се слаба, изпълнена с някакво сънливо задоволство. Лежах по гръб в затъмнена стая. Мисля, че при мен беше мама, знам, че татко беше. Сърбеше ме носът и аз се опитах да се почеша, но ръцете ми не се помръднаха. Заспах отново.

Събудих се гладна и съвсем бодра. Лежах в болнично легло и все още не можех да помръдна ръцете си – нищо чудно, и двете бяха гипсирани. Влезе една сестра с поднос.

– Гладна ли си? – запита тя.

– Умирам от глад – признах аз.

– Ще я уредим. – Тя започна да ме храни като бебе.

При третата лъжичка извих глава и запитах:

– Какво ми е на ръцете!

– Ш-т – каза тя и ми тикна нова лъжица в устата.

Но по-късно дойде един много симпатичен лекар и отговори на въпроса ми.

– Нищо особено. Три най-обикновени счупвания. На твоите години ще заздравеят преди да се усетиш. Но тъй като ни е приятно да бъдеш при нас, те държа, за да разбере дали нямаш и някое вътрешно увреждане.

– Никакво вътрешно увреждане нямам. Поне не ме боли.

– Казах ти, че това е само претекст.

– Докторе...

– Да?

– Ще мога ли да летя отново? – зачаках уплашено.

– Разбира се. Виждал съм хора много по-зле изпочупени от теб да се съвземат и да правят веднага три кръга.

– О! Е, благодаря. Докторе! Какво стана с другото момиче? Да не е... да не би...

– Брентуд? Тя е тук.

– Тя е до теб – потвърди Ариъл от вратата. – Мога ли да вляза?

Зяпнах, след това казах:

– Ъхъ. Разбира се. Влизай.

Докторът каза:

– Не стойте много дълго – и изчезна.

– Ами... седни – казах аз.

– Благодаря. – Тя не ходеше, а скачаше на един крак. Видях, че другият е гипсиран. Тя седна на крайчеца на леглото.

– Наранила си си крака.

Тя сви рамене.

– Това е нищо. Навехнато. И едно скъсано сухожилие. Две счупени ребра. Иначе щях да бъда мъртва. Знаеш ли защо не съм?

Не отговорих. Тя докосна гипса ми.

– Ето защо. Ти спря падането и аз се приземих върху теб. Ти ми спаси живота, а аз ти счупих двете ръце.

– Няма нужда да ми благодарих. Бих го направила за всеки.

– Вярвам ти и не ти благодаря. Не се благодари на човек, който ти е спасил живота. Исках само да съм сигурна, че знаеш, че аз знам как си ме спасила.

Не знаех какво да отговоря и запитах:

– Къде е Джеф? Той наред ли е?

– Скоро ще дойде. Не е ранен... макар че се чудя как не си счупи глезените. Той така се бухна до нас, че беше нормално да си счупи глезените. Но, Холи... мила, мила Холи... промъкнах се тук, за да можем да поговорим за него, преди той да дойде.

Бързо смених темата. Лекарствата, с които ме бяха натъпкали, ме бяха направили сънлива и доволна, но не чак дотам, че да не се чувствам притеснена.

– Ариъл, но какво стана? Ти летеше така хубаво... и след това изведнъж тая история!

Изречението ѝ стана покорно и глупаво.

– Аз съм си виновна. Ти каза, че слизаме и аз погледнах надолу. Но погледнах наистина, разбираш ли. Преди това цяла бях погълната от мисълта, че летим нагоре – не бях разбрала колко високо сме се изкачили. След това погледнах надолу... зави ми се свят, уплаших се... и стана тя каквато стана. – Тя сви рамене. – Ти беше права. Аз не съм подготвена.

Обмислих това и кимнах.

– Разбирам. Но не се ядосвай – като ми оздравеят ръцете, отново ще те взема да летим.

Тя докосна крака ми.

– Мила Холи, но аз няма да летя вече. Аз си отивам – отивам там, където ми е мястото.

– На Земята?

– Да. С „Антарес“, който тръгва в сряда.

– О! Жалко!

Тя се намръщи незабележимо.

– Наистина ли ти е жал? Холи, аз не съм ти симпатична, нали?

Така глупаво се обърках! Какво да кажа? Особено когато е истина.

– Ами – казах аз бавно – не си ми несимпатична. Просто не те познавам достатъчно.

Тя кимна.

– И аз не те познавам достатъчно... макар че за няколко секунди те опознах до голяма степен. Но, Холи... моля ти се, слушай, без да се сърдиш! Става дума за Джеф. Той не се отнасяше добре към теб през последните няколко дни – искам да кажа, докато бях тук. Но не му се сърди. Аз си заминавам и всичко ще бъде както преди.

Тя сложи пръст право в раната и аз вече не можех да се преструвам, че не разбирам за какво говори, защото ако го направех, тя щеше да си въобрази какви ли не погрешни неща. Така че трябваше да обясня... за моята кариера... как, ако съм била разтревожена, то е било просто, защото „Джоунс и Хардисти“ ще се разпадне още преди първия звезден кораб... как аз не съм влюбена в Джеф, а просто го ценя като приятел и сътрудник... но ако „Джоунс и Хардисти“ пропадне, ще

продължи да съществува „Джоунс и сътрудници“.

– Така че, виждаш. Ариъл, не е необходимо да се отказваш от Джеф. Ако смяташ, че ми дължиш нещо, направо не го смятай повече. Не е нужно.

Тя замига и аз смаяно видях, че се опитва да не се разплаче.

– Холи, Холи... ти изобщо не разбираш. Първо, Джеф не ме обича.

– Не вярвам.

– Второ – аз не го обичам.

– И на това не вярвам.

– Трето – ти казваш, че не го обичаш, – но ще стигнем и до това. Холи, аз красива ли съм?

Смяната на темата е женска черта, но аз никога няма да се науча да сменям темите толкова бързо.

– А?

– Попитах те красива ли съм.

– По дяволите, добре знаеш, че да!

– Да. Мога да пея малко и да танцувам, но едва ли щяха да ми дават роли, ако не бях красива, защото съм третостепенна актриса. Така че съм длъжна да бъда красива. На колко години съм?

Успях да запазя спокойствие.

– Ъ?, По-стара, отколкото Джеф смята. Поне на двайсет и една. Може би двайсет и две.

Тя въздъхна.

– Холи, аз мога да му бъда майка.

– Ъ?

– Радвам се, че не ми личи. Но именно затова, макар Джеф да е толкова мил, няма никакъв шанс някога да се влюбя в него. Но моите чувства към него нямат значение; важното е, че той обича теб.

– Какво? Сега каза най-голямата глупост! Аз съм му симпатична – бях му симпатична. Но това е всичко. – Аз преглътнах. – И това е всичко, което ми трябва. Да беше го чула само как ми говори!

– Чух. Но момчетата на негова възраст говорят не това, което мислят – неудобно им е.

– Но...

– Чакай, Холи. Аз видях нещо, което ти не видя, защото беше в безсъние. Когато ти и аз се бухнахме в площадката, знаеш ли какво стана?

– Не.

– Джеф пристигна като ангел на отмъщението само секундичка след нас. Докато се удряше в площадката, разкъса крилата си и освободи ръцете си. Дори не ме погледна. Просто ме прескочи, вдигна те и те залюля в ръцете си, като през цялото време плачеше.

– Какво?

– Плачеше.

Премислих какво бях чула. Може би тоя пън все пак малко ме харесва!

Ариъл продължи:

– Така че виждаш, Холи, дори ако ти не го обичаш, трябва да бъдеш много внимателна с него, защото той те обича и ти можеш много да го нараниш.

Опитах се да мисля. Романите са нещо, което жената с професия трябва да избягва... но ако Джеф наистина... ами... дали ще бъде голям компромис с моите идеи да се оженя за него след време, само за да е щастлив той? И за да продължи да съществува бюрото за конструиране на космически кораби? Искам да кажа, с тази цел?

¹ **Хидропоника** – отглеждане на растения, на култури без почва – б. пр.

² **Блип** – (радио) отразено изображение, излъчване на сигнал на екран – бел. пр.

Тази планета е населена

Научно-фантастичен разказ

Ерик Симон

Гласове:

– Балонът е пуснат. Подготовката протича по предварителния план.

– Някакви усложнения?

– Не.

– Добре. Можете да вървите. Кажете на хората си, че на всяка цена трябва да спазват графика.

* * *

– Стигнахме до целта – каза Първият Наблюдател. – Няма никакво съмнение, че тази планета е населена.

– В такъв случай влизаме в орбита? – осведоми се пилотът.

– Разбира се – отговори Мислителят, който беше водач на експедицията. – Съобщи на Отговорника по гравитацията да пусне машините.

– Няма нужда – Отговорникът по гравитацията се обаждаше от другия край на космическия кораб. Както винаги в такива случаи гласът му звучеше малко изменен в апарата. – Машината на носа вече работи. Предполагам, че ще открием населена планета – прибави той, а акустическото

възпроизвеждане от съобщителната уредба вече бе достатъчно ясно, за да могат космонавтите в централата на кораба да доловят радостните нотки на триумф в гласа му. Отговорникът по гравитацията смяташе за населени почти всички планети, към които се насочиха. В повечето случаи се оказваше, че не е така, но този път той наистина имаше право.

– Добре – обърна се Мислителят към пилота. – Тогава можеш вече да започваш. Но по-предпазливо, ако може, завивай меко, иначе машинистът пак ще се сърди. И много не се приближавай – е, ти си знаеш. А ти, Антир – той се обърна към Първия Наблюдател, – можеш да събудиш колегите си и Учените. Скоро ще има работа за вас.

Пилотът започна подготовката. Увеличи оборотите на машината на носа, след това включи и тази на кърмата, като ги уравни така, че изкуствените гравитационни полета да направляват космическия кораб в отдалечена орбита около земята.

* * *

Други гласове:

– Ето снимките. Вижте тук... и тук.

– Наистина изглежда, че е спътник.

Сравнихте ли параметрите на орбитата?

– Да. Не е регистрирана. Вероятно пак таен спътник.

– Или направляваща сонда. А може би само носеща степен или откъснала се част. Може да проверите. Но не се престаравайте, явно не си струва труда.

* * *

Вторият Наблюдател прегледа данните на пси-детектора.

– Странна планета наистина – каза той. – Гъсто населени са всъщност само малки области, а същевременно почти няма напълно необитаеми райони. Искане ми се да зная, въз основа на какви принципи са били разселени жителите на планетата.

– Това интересува и мен – каза Четвъртият Наблюдател, който чертаеше картата за гъстотата на населението на планетата по данните от детектора. Той се занимаваше с цивилизацията на разумните същества и с тяхната история и гореше от нетърпение да се запознае с новооткрити братя по разум, тъй като много рядко се представяше такъв случай. По-точно това бе първата нова цивилизация; другите две населени планети, които бе посетил, отдавна бяха известни. Те поддържаха постоянна

връзка със своята родна планета и там вече нямаше нищо особено за проучване.

– Анализът вече даде ли някакъв резултат? – попита той Втория Учен, кибернетик и лингвист.

– Зависи – бе неопределеният отговор. – За предаване на сведения жителите на тази планета използват предимно електромагнитни вълни, като се модулират акустическите вибрации. Вече познаваме този начин от други светове. Хванахме много такива предавания. Някои неща, както изглежда, са език, други звучат по-скоро като... бих казал музика. А някои от предаванията са по-сложни: досега още не сме успели да установим, какво всъщност представляват. Може би кодирани картини? Нямам представа.

– А езикът? Какво казват? Открили ли са ни вече? – запита Четвъртият Учен.

Вторият Учен го погледна примирено и даже малко виновно.

– Пак старата песен. Все още не можем да превеждаме техния език. Опитих с Великата Електронна Машина. Етрис ми помогна. Включихме дори и неговия логически анализатор. но нищо.

– Така е, за съжаление – прибави Мислителят.

– И сега какво ще стане? – попита Четвъртият Учен.

– Все още не знаем, дали те са ни открили – намеси се в разговора Третият Учен, който като психиатър по-малко се занимаваше с проблемите за установяването на контакт.

– Те са в стадия на ранна епоха на космически полети. Вероятно съвсем в началото – съобщи Първият Наблюдател, който току-що влезе в централната лаборатория и не бе чул началото на разговора.

– Тогава те сигурно са ни забелязали – констатира Четвъртият Учен. – На такова ниво на техническото развитие това е вероятно.

Мислителят не бе така уверен.

– Не е сигурно. Зависи коя фаза на ранната епоха на космически полети са достигнали.

– Та и аз това казвам – отвърна Първият Наблюдател ядосано. – Съвсем в началото. Те имат космически кораби без екипаж, най-вече такива, които се движат в орбита около планетата. Може би понякога успяват да пуснат и някой малък кораб с екипаж, но това става много рядко. Във всеки случай досега не сме открили такъв. А може би и изобщо не изпращат хора в космоса.

– Така е – обобщи Мислителят със задоволство. – Възможно е те да ни смятат за някой от техните спътници без екипаж – щом имат толкова много, това дори е вероятно.

– Тогава ще бъдем принудени да се приземим, без да ги предупредим предварително – каза Четвъртият Учен.

– Обикновено става така – каза Мислителят.

* * *

Гласове:

– Тези хора сигурно са луди. Много добре знаят, че районът е забранен, а и причините за това. Изглежда им е омръзнал животът. Просто трябва да ги оставим там и да продължим.

– Невъзможно. Все пак това са хора, макар както изглежда малко луди. Обществеността...

– Съобщение за полковника.

– Получихте ли го най-после?

– Да. Нашият крайцер откри яхтата и сега ги извеждат от опасната зона.

– И, разбира се, идиотите протестират.

– Да! Казаха, че ще се оплачат, че това са международни води и изобщо, че било позор.

– Така си и мислех... Те нарочно са влезли. Объркаха целия ни план. Сега трябва да чакаме до утре. В никакъв случай

не бих искал някой пак да се забута в забранения радиус. Ясно ли е, капитане?

* * *

Малко по-късно отново се събраха в централната лаборатория. В обсъждането вземаха участие повечето от специалистите: Мислителят, ръководител на експедицията, двамата наблюдатели, Четвъртият Учен, който бе специалист по проблемите, свързани с чужди цивилизации, и Вторият Учен, който подготвяше установяването на контакт като лингвист. Другите учени и специалисти едва ли биха могли да вземат участие в разговора по тези въпроси.

– Наистина не зная какво бихме правили без детектора – каза Вторият Наблюдател, който в момента преглеждаше най-новите данни на уреда.

– Ако точно не бяхме определили къде има хора и къде не, изобщо нямаше да можем да се приземим. Поне до момента на установяване на контакт по радиото. Сигурен ли си, всъщност, че те все още не са ни открили? Имаха достатъчно време.

– Напълно съм сигурен – отговори Вторият Учен. – Ако знаеха за нашия кораб, непременно щяха да ни сигнализират – не техните обикновени предавания, а нещо съвсем просто, например поредици от цифри или нещо подобно. Не сме приели нищо от

този род. Нашите предавания изглежда също нямат ефект – сигурно те ги смятат за свои собствени. А там долу те имат много различни езици.

– И все пак ти като че ли си успял да преведеш някои неща? – учуди се Отговорникът по гравитацията.

– Не. Само забелязах, че отделните думи принадлежат към различни групи и системи, но още не зная какво означават. За да могат да се свържат думите с понятия, е необходима много повече информация, трябва да се установи пряк контакт – с една дума трябва да се приземим.

– Къде? - попита Мислителят:

– Да погледнем картата – каза Първият Наблюдател делово. – Най-обширните незаселени области са на полюсите на планетата. Тук – той посочи на разгънатата карта, – има един цял континент, който практически е необитаем.

– Какво значи „практически необитаем“? – прекъсна го Мислителят. – Там има ли хора или не? Ти сам знаеш, че според Върховното Правило ние...

– ...не бива да нанесем при приземяването си вреда на нито едно разумно същество. Зная – допълни Първият Наблюдател започнатото изречение.

– На нито едно! – настойчиво повтори Мислителят.

– Да, разбира се. Ето, тук на този континент има няколко точки, където живеят хора – най-вече по крайбрежието: останалото са обширни райони, които са безлюдни. Същото е положението и на островите на другия полюс. А бихме могли да използваме и някои изолирани райони на континентите.

Той посочи Либийската пустиня, Южна Арабия, Таримския басейн и някои части от Австралия.

– Но и тук на някои места живеят отделни групи хора. Въпреки това тук би могло да се намери някое подходящо място.

Четвъртият Учен се наведе над картата, която сам бе начертал:

– Полярните области се изключват. Те едва ли са подходящи за установяване на контакт – положението тогава би било почти същото, както и ако останем в орбита. Но тук би било благоприятно, ако мястото е достатъчно. Непосредствено до района за приземяване има гъсто населена ивица земя. Това много ще улесни установяване на контакт.

Той сочеше пустиня и долината на река.

– Възможно ли е това според последните данни на детектора?

Мислителят се обърна към Втория Наблюдател, който в момента сравняваше новите стойности с предишните.

– Коя област имате пред вид? А, така ли... да, може да стане. В този случай няма опасност някой да попадне под антигравитационния лъч.

– Напълно сигурен ли си? – попита още веднъж Мислителят. – Предвиждаш ли разсейването на лъча на по-големи разстояния? Трябва да помислим и за пилотите – точково приземяване на непозната планета... Понякога...

– Никога досега... – започна ядосано пилотът, но Мислителят веднага го прекъсна примирително: – Не, разбира се, че не. Ще успееш. Но ти разбираш ли, че ние не бива да поемаме и най-малкия риск, когато става дума за живота на хора. И най-малкия риск!

– Не бива да повредим дори постройки или съоръжения на хората – добави Вторият Наблюдател, като механично прелистваше останалите данни от последния тест на детектора. – Освен това там може да има и животни – например редки животни или пък домашни животни. Дори ако и на тях нанесем щети, ще имаме неприятности. Не се знае как ще реагират жителите на планетата – във всички случаи те ще имат право, та това си е тяхна планета. Детекторът дава данни само

за наличието на разумни същества, за щастие, тъй като в противен случай изобщо не можехме да го използваме. Би трябвало обаче да използваме и нещо като детектор за...

Последва вик на изненада.

– Откри ли нещо? – осведоми се пилотът.

Вторият Наблюдател бързо запрелиства данните от стария тест, според които бе начертана картата. Когато намери това, което търсеше, той каза бавно, като че се страхуваше да не сбърка:

– Това е... Тук! – той енергично посочи една точка в средата на Тихия океан. – Този остров... или не, това всъщност е малка островна група... Преди пет дни тя все още бе населена.

– А сега... сега вече не е ли? – Мислителят нетърпеливо се обърна към него.

– А сега вече не е населена – повтори механично Вторият Наблюдател с поглед, вперен в двете колонки цифри – от старото и новото измерване. – И дори морето около островите е съвсем пусто в окръжност от... Като че ли те точно знаят радиуса на нашия антигравитационен лъч!

Всички бяха станали на крака и скупчени около Втория Наблюдател, разглеждаха данните – даже и техниците, които едва ли разбираха нещо от тези цифри.

– Наистина – измърмори Отговорникът за гравитацията. – Точно радиусът на антигравитационния лъч – като се прибави и разстоянието за гарантиране на пълна сигурност... Удивително съвпадение.

– Това не е случайно – каза убедено Четвъртият Учен. – Те все пак са ни открили.

Мислителят потвърди:

– И аз не вярвам, че е случайно. Те могат случайно да изчислят правилно радиуса, но фактът, че са ни освободили място за приземяване... Можеш ли да се приземиш тук? – попита той пилота.

– Да, ще стане. Но по-добре щеше да бъде, ако имаше повече суша.

– Това е покана! – каза настойчиво Мислителят, като че това вече отдавна не бе ясно и за всички други.

* * *

Гласовете:

– Най-после сме готови. Всичко ли е наред?

– Всичко е нормално. Само че балонът... Като че ли нещо отгоре го притиска.

– Не говорете глупости. Може би изтласкването е малко по-слабо. Нищо чудно при това бавене. Но балонът още се държи, нали?

– Да.

– Ето, значи всичко е наред. Крайно време беше, достатъчно чакахме.

* * *

Пилотът съсредоточено наблюдаваше уредите пред пулта за управление. Всички, освен Отговорникът по гравитацията и машинистът, които бяха на пост при машините аа гравитация, готови да се намесят при най-малката неизправност, се бяха събрали при пилота, за да следят приземяването. Двата Наблюдатели контролираха с помощта на детектора района на приземяването, за да могат да отклонят незабавно космическия кораб в случай, че внезапно отнякъде се появят хора. Всички мълчаха – знаеха, колко трудна е задачата на пилота.

Внимателно, балансирайки върху антигравитационния лъч, космическия кораб се спускаше към планетата, към жадувания контакт с хората. Те ще изследват планетата, ще се запознаят с нейните жители; Учените ще могат да обменят знания и теории. Може би хората имат нужда от тяхната помощ и те ще бъдат в състояние да им я окажат. А след това ще дойдат и други кораби, след време ще се установи здрава връзка между всички населени планети. И всички заедно ще изследват нови светове. Разкриват се много

нови възможности, а това е само първата стъпка.

* * *

Гласовете:

– Уредите за наблюдение работят ли?

– Да, сър.

– Всичките? А вторият комплект сеизмографи и записващите устройства? Лично ли проверихте?

– Да, сър... Там Самолет! Точно над... не, хеликоптер! Изглежда, че е хеликоптер!

– Къде? Нищо не виждам. Привиждат Ви се призраци, сержант. Стегнете се!

– Но...

– Глупости! Пълна безсмислица. И изобщо, откъде може да се вземе този хеликоптер? Контролираме цялото въздушно пространство. Никой не е толкова луд. Капитан, колко остава?

– Петдесет и осем секунди. Петдесет и шест...

* * *

Те вече бяха съвсем близо. Скоро корабът щеше да се приземи, щяха да изключат машините за гравитация и да поздравят жителите на планетата...

– Там има нещо! – извика внезапно Вторият Наблюдател. – Почти точно под нас!

– Хора? – ужасен изкрещя Мислителят.

– Не... нещо голямо, люлее се във въздуха. Никакви хора. Но може да повредим това нещо.

Пилотът, който при вика на наблюдатели бе преустановил спускането и бе задържал кораба почти неподвижен, спокойно каза:

– Не се страхувайте. Ще го заобиколим. Смятам, че ще успея.

Той отново включи управлението и спускането продължи. След няколко минути трябваше да кацнат.

– Може би това е уред, с който хората следят приземяването ни – каза Мислителят.

Те напрегнато се взираха в екрана, където вече ясно се виждаше островът. Експлодиращата светкавица не успяха да видят – бяха много близо до слънцето, което се възпламени до тях за части от секундата.

* * *

Гласовете:

– Пълен успех, сър. В щаба ще бъдат много доволни.

– Зная. А как е сержантът?

– Нервна криза. Твърдо е убеден, че е имало хеликоптер. Но сега е по-добре. Сигурен съм, че нашият психиатър ще му избие от главата тази натрапчива идея.

– Е, да, в известен смисъл това е обяснимо – непрекъснато психическо натоварване... И после тази история с яхтата малко преди това.

– Но това, разбира се, беше халюцинация. Иначе сега нямаше да можем да се отървем от протести.

– Да. И без това тази работа вдигна достатъчно много шум. При това островът е наш. А на собствената си територия можем да правим колкото си искаме опити с ядрено оръжие.

Мистериум фантастикум

Научно-фантастичен разказ

Ерик Симон

(Модел за научнофантастичен роман)

Действащи лица:

Комендантът

Професорът

Пътникът без билет

Лекарката

Марсианецът

Шпионинът

Място на действието: космически кораб –
една пращинка между звездите

Време на действието: относително

* * *

Беззвучно мълчаха във величествената тишина на безкрайността необятните простори. Царствено самотен, корабът пореше космоса. Безбрежни звездни простори – нищото, а в него корабът, управляван от силната водеща ръка на човека – смело предизвикателство към равнодушието на вселената. Гласът на безкрая звучи абстрактно. По волята на смелия завоевател на космоса космическият кораб се плъзга напред, следвайки зова на мамещите звезди. Отворена бе нова врата към вселената.

– Ние сме пратеници на човечеството – каза комендантът на кораба и сивите му очи уморено засияха. – Независимо от всички трудности ще изпълним задачата. Нищо не може да ни спре. Целта ни са звездите. Да отидем в звездната галерия и да ги разгледаме.

– Да, да, сър – каза шпионинът и крадешком се огледа наоколо, със злобен блясък в кривогледите очи и миниатюрна бомба в джоба на панталона.

Звездите блестяха студено и многообещаващо.

– Звездите! – прошепна лекарката.

– Къде? Какви звезди? – попита пътникът без билет.

– Виждаш ли трепкащите светещи точкици на огромния екран на нашата звездна галерия? – попита го професорът.

– Да, виждам ги – отговори пътникът без билет с ясен момчешки глас. – Това ли са звездите?

– Това са звездите – каза професорът.

– Копнежът по звездите ме доведе на борда на космическия кораб. Винаги съм си

мечтал за приключения между звездите. Значи това са звездите...

– Звездите! – прошепна лекарката.

– Звездите – каза професорът – всъщност не са звезди, а слънца. Може да се каже, че и слънцето в действителност е звезда. Звездите са много далеч и затова изглеждат толкова малки. Звездите със светлинни колебания се наричат променливи звезди. Освен това има и двойни звезди, неподвижни звезди, блуждаещи звезди и околополюсни звезди. Блуждаещите звезди обаче не са звезди, а планети като Земята...

– Земята! – прошепна лекарката.

– Благодаря, професоре – каза комендантът. – Това, което ни разказа за звездите, е много интересно. Трябва ни обаче време, за да усвоим толкова много нови знания. Не всеки е специалист като тебе. Молим да продължиш лекцията утре. Съгласен ли си?

– Разбира се! – каза професорът. – С ваше разрешение утре ще ви говоря за разликата между двойните звезди и околополюсните. Двойните звезди са звездите, които за разлика от обикновените звезди...

– Ако ни откриете, астрономическите знания на човечеството ще дадат нов тласък на нашата древна цивилизация – каза

марсианецът и неговите четири правоъгълни очи излъчваха безкрайна мъдрост.

– Не се тревожи, ще ви открием – каза пътникът без билет. – Всъщност ние още не знаем, дали вие съществувате, но ако ви има, рано или късно ще ви открием, а аз ще бъда там, защото тайно се промъкнах на борда на космическия кораб.

Лекарката каза:

– Твърдо вярвам, че човечеството не е само в космоса. Един вътрешен глас ми казва, че по време на тази експедиция ще открием братя по разум. Те ще ни приемат в голямото семейство на космическата цивилизация.

– Сигурно има и други цивилизации – каза професорът. – Те вероятно са се развивали по същите закони, както и човечеството. След първобитното общество идва робовладелческият строй, после феодализмът...

– Дори ако това са разумни дървесни жаби? – попита шпионинът с унищожителен сарказъм.

– Твоят въпрос е напълно лишен от научна обосновка – обясни сериозно професорът. – Науката не познава никакви разумни дървесни жаби, следователно такива не съществуват. Както и всички жаби, дървесната принадлежи към амфибиите.

Възрастните жаби са земноводни, дишат с бели дробове и имат силни задни крачка и изхвърлящо езиче. Снасят яйцата си във водата, там се развиват и ларвите им. В началото те дишат с хриле и всички ние ги познаваме под името „попови лъжички“. Зелената дървесна жаба живее в храстите и по дърветата, на краката си има ципа за закрепване към кората на дърветата. Характеризира се с...

– Интересно – каза пътникът без билет. – Излиза, че дървесните жаби не са разумни? Наистина много поучително. На такава експедиция човек винаги научава нещо ново.

– Ние не сме дървесни жаби – забеляза марсианецът малко обидено.

– Вие не сте дървесни жаби – потвърди лекарката. – Във всеки случай не сте разумни дървесни жаби, доколкото разбрах.

Професорът каза:

– Засега това е само наше убеждение, потвърдено от научни знания с теоретически характер. Но като ви открием, ще можем да се уверим със собствените си очи, че не сте дървесни жаби.

– О, много благодарим – каза марсианецът.

– Няма защо – отговори комендантът.

– Досега сме ви липсвали точно ние – каза пътникът без билет.

– Нашият космически кораб ще витае като фар на оранжевото небе на планетата ви – обобщи лекарката.

– Той няма дълго да остане там – забеляза шпионинът, хилейки се злорадо. – Аз ще го хвърля във въздуха с моята миниатюрна супербомба!

– Във вакуум – съобщи професорът. – Думата „вакуум“ произлиза от латински и означава „празнота“.

– Но и ти самият също ще загинеш – заключи комендантът и уморено обърна блестящите си сиви очи към шпионина.

– А по ваши данни ние ще ви построим нов космически кораб, много по-голям и по-хубав, дори ако за това е необходимо да изразходваме енергийните си резерви за четири години и вече няма да можем да фосфоресцираме! Освен това ще ви вдигнем и паметник – обеща марсианецът. – Всъщност ние още не знаем какво е това „паметник“, но вие ще ни научите.

– Ние нямаме тайни от вас. С удоволствие ще споделим нашите знания с братята си по разум. Заедно ще открием ерата на Великото Знание.

– Какъвто и вид да имате – мечтателно каза лекарката. – А може би ще се влюбя в някой марсианец...

Марсианецът смутено наведе своите четири очи и стана инфрачервен до върха на пипалцата си. Той беше много свенлив марсианец.

И те дълго останаха така – смълчани в звездната галерия, потънали в съзерцания на светещите луни на вселената.

Изведнъж рязко прозвуча алармен сигнал. Светнаха цветните лампички, мамещите звезди трепнаха за миг, а след това заблестяха отново, още по-ярко.

– Всички по местата – извика комендантът.
– Заемете изходни позиции. Отново трябва да се върнем към работата си – търсят ни. И

внимавайте, особено ти – извика той след шпионина, който бързаше през кораба, тъй като в суматохата бе загубил супербомбата, – особено ти не бива да забравяш нито за миг, че си кривоглед.

И тъй, всички бяха готови.

* * *

Читателят разтвори все още не съвсем стария, но вече овехтял от четене роман с огромен космически кораб, гигантски спираловидни постройки и група дребни човечета на разкъсаната корица, готов да бъде увлечен в света на бъдещето.

В**Научно-фантастичен разказ**

Ерик Симон

– Както е известно, съществуват процеси, които чисто теоретически са възможни, но тяхната термодинамическа вероятност е толкова безкрайно малка, че практически те никога не се осъществяват – каза проф. Надел и хвърли разсеян поглед към слушателите в малката аудитория.

Повечето от студентите досега записваха, но при тези думи оставиха настрана писалките, флумастерите, химикалките и моливите и се настаниха по-удобно, доколкото това изобщо е възможно на седалките в аудиторията, явно нарочно толкова тесни, че да е невъзможно някой да заспи по време на лекция. Във всеки случай студентите заеха най-удобната възможна поза, тъй като това, което щеше да последва, вече им бе известно: примерът с тухлата, която подскача, или пък някой от многото варианти на този пример.

* * *

– Нека приемем, че на масата се намира предмет с маса един милиграм – продължи проф. Надел. – Само чисто теоретически е възможно всички молекули на този предмет

случайно да се движат по такъв начин, че той да се издигне нагоре, например на височина един сантиметър. Необходимата за това механична енергия ще бъде набавена от топлинния запас на тялото, следователно то спонтанно ще се охлажда, така че процесът няма да бъде в противоречие със закона за запазване на енергията.

На това място лекцията на проф. Надел бе прекъсната от приглушения вик на асистента, който седеше на стол в предния десен ъгъл на аудиторията. Професорът обаче не обърна внимание на това и каза:

– И тъй, каква е вероятността B_2 тялото да се издигне, сравнена с вероятността B_1 то да остане неподвижно, както сме свикнали да става обикновено?

Той започна да пише на дъската уравнения и да ги обяснява. При това бърчеше челото си и като че неволно движеше рамене. Невежеството на студентите, поради което бе принуден да обяснява такива обикновени неща, а може би и нещо друго, явно го правеше неспокоен.

След около десет минути на дъската бе написан резултатът:

$$V_2 / V_1 = 10^{-10700000000000}$$

– И тъй, вие виждате, колко неизмеримо по-голяма е вероятността предметът да остане неподвижен. От възникването на нашата галактика е изминало неизмеримо много време и все пак то е безкрайно малко в сравнение с времето, което трябва да чакаме, докато предметът се издигне само на един сантиметър във въздуха и остане така, да кажем една секунда. Така че с чиста съвест можем да твърдим, че такива процеси са невъзможни.

* * *

Студентите разсеяно гледаха пред себе си; примерът им бе познат. Професорът бе изпълнил цялата дъска с уравнения и чакаше асистентът да я изтрие. Той обаче седеше на стола си и като хипнотизиран гледаше професора, без да може да помръдне. Защото той виждаше нещо, което студентите не можеха да видят, тъй като им пречеше масата за експерименти: от десет минути вече професорът плуваше на около двадесет сантиметра над пода и ритмично движеше краката си, обсипани със скреж и обути в обувки с гумени подметки.

Гениалният дом

Научно-фантастичен разказ

Дмитрий Биленкин

– Моля – с широк жест го покани Бигс. –
Избирайте.

– Тук ли? – запита Смолин, като излизаше
от реалета.

Тревата на поляната беше зелена и
свежа. Редките брези хвърляха прошарена
сянка. От трите страни напираше гората, а от
четвъртата поляната се спускаше
терасовидно към сребриста рекичка, отвъд
която се редуваха хълмове чак до хоризонта.
В синкаво-млечната далечина в небето се
врязваха снежни върхове.

Смолин пое дълбоко въздух:

– Чудесно е тук...

– Тогава да пристъпваме – делово каза
Бигс.

Той измъкна от седалката на реалета
голяма, явно тежка чанта, извади оттам
полупрозрачен кристал и го подаде на
Смолин. По форма приличаше на
кристалното яйце, с което Смолин си
играеше в детинството. Само че по размери
това яйце бе доста по-голямо от старинната
играчка.

– Да, големичко е – доловил погледа му,
рече Бигс. – Обикновен експериментален
образец. Дръжте...

„Яйцето“ неочаквано се оказа леко.
Смолин неловко го притисна до гърдите си.
На пипане беше топло и еластично. В
зеленикавата му вътрешност преливаха
някакви вълни, припламваха слаби
виолетови светлинки.

– Странен вид има – промърмори Смолин.

– Естествено – усмихна се Бигс. –
действайте.

– Как?

– Много просто. Избирате площадка.
Където искате. Няма значение ако почвата е
малко неравна, или има слаб наклон.
Заставате там, където, според вас, трябва да
бъде центърът на площадката. Внимавайте
само до най-близкото дърво или храст да
има десетина метра. Това е всичко.

Смолин направи няколко неуверени
крачки.

– Може би тук? – запита той.

– Прекрасно. Хвърлете яйцето.

– Просто така?

– Естествено.

– Жалко за хубавото място...

– Няма да бъде повредено. Хвърляйте.

Смолин пусна предпазливо кристала на земята. Светлият край на облака, засиявайки ослепително, докосна слънцето. Поляната потъна в сянка. Като прожектори лъчите на слънцето падаха косо върху снежните върхове на далечната планинска верига.

– Сега се отдръпнете.

Все от същата чанта Бигс извади лъскава черна тръба, завършваща с призматичен рефлектор. Отстъпвайки към реалета, той взе да размотава шнура.

– По-далеч, застанете по-далеч, сега тук ще се извие вятър. Свалете видеофона си, може да се повреди – Бигс свали от китката си своя видеофон и го остави на седалката на реалета. – Оставете и вашия тук, така ще бъде защитен от лъчите. Сега всичко е наред. Започваме.

Бигс включи шнура и насочи тръбата към кристала. В нея нещо забръмча. Нищо не се случваше. Цвърчаха щурци, зеленикавият кристал продължаваше спокойно да си лежи сред лайкучките. Само беше потъмнял и в тревата приличаше на обикновен камък. После нещо се измени. Мъгла обви кристала и онова, което преди малко приличаше на

камък, взе да се топи, превърна се в ръждивочервена маса. почна да набъбва.

– Аха – рече Бигс. – Виждате ли?

Увеличи обема си, приемайки формата на гъба. Бясно заизпуска кълба дим, заприлича на миниатюрен атомен взрив. Само че безшумен и без огнени струи. Изви се вятър, забуча, заогъва върховете на близките брези, понесе се над горичката. Захвърчаха сухи листа, клечици и безследно изчезваха в тъмния гъбовиден вихър.

– Да поседнем – предложи Бигс. – Няма да стане скоро. – Той седна, като продължаваше да държи тръбата на излъчвателя. – Като духа от бутилката, а? Нали прилича?

Не, вече не приличаше на духа от бутилката. Сега над поляната, опирайки се на тънко краче, бе надвиснала кафява маса. Извиваше се, ставаше постепенно ъгловата. В нея избиха жълти и червеникави петна, които бързо меняха формата си. Въздухът затрептя като в мараня, пречупвайки очертанията на наведените дървета.

Отдолу от масата се отделиха четири израстъка и дружно докоснаха земята.

– Кафявата фаза – обясни Бигс. – Въздухът предоставя на нашето отроче азот, кислород и въглерод. Останалите необходими вещества, то както подобава на

всяко порядъчно растение, си взима от почвата. А моят излъчвател играе ролята на слънце... Това е вече сегментарната фаза!

Вятърът поутихна. На метър и половина от земята се бе образувала гладка плоскост с пет, забити в почвата, опори – четири в ъглите, петата, най-дебела, точно в центъра. Тревата наоколо бе покрита сякаш със скреж. Масата, заела вече солиден обем в пространството, ставаше явно стъкловидна, макар че вътрешното кипене не стихваше. Очерта се една полусфера, втора трета. Очертах се обемите на някакви форми, които бързо, като в калейдоскоп, променяха повърхнините си. Те се издаваха навън, извиваха се, хлътваха навътре. Една от полусферите потече и сега представляваше стена, а в средата ѝ имаше най-обикновен леко изпъкнал прозорец.

Вятърът съвсем стихна. Къщата продължаваше да се оформя. Сякаш вътре работеха нечии сръчни пръсти. Бигс отдавна бе оставил излъчвателя и разсеяно гледаше встрани, като дъвчеше сламка. Облакът изпълзя от слънцето и първият ярък лъч се отрази в кристалните плоскости на прозорците, огря извитите стени, очертах се сенките, сякаш бе положена последната мазка на четката.

– И така – Бигс погледна часовника си, – само за седемнадесет и половина минути. Честита ви нова къща...

– Да-а... – вирнал брадичка, Смолин оглеждаше къщата. – Ембриотехниката, както виждам, е отишла много напред. Каква бързина и точност!

– Стараем се – Бигс сдържано се усмихна. – Впрочем, главното в случая не е скоростта. Изобщо класическата ембриотехника е вече отминал етап. Макар че основният принцип е същият – да вършим всичко като природата, да го правим дори по-добре от природата. Съвпадат и основните начини на строителство. Зародиш, семе, клетка, в която е заложена цялата генетична програма за развитието на организма, както в жълъда е скрит бъдещият дъб. Храненето и растежът за сметка, така да се каже, на местните материали – въздуха, почвата, водата, енергията на слънцето... тоест на излъчвателя, но това не е съществено. С една дума, аналогията е пълна, освен скоростта – тя е милион пъти по-голяма. Човек ускорява всички процеси, до които се докосне. Сега да обобщим най-главното. Обожавам последователности! Вие искайте да поживеете и поработите в усамотено и красиво място. Така ли? Така, избрахте мястото, ето ви и къщата. Харесва ли ви?

Смолин кимна. Къщата приличаше на изящна раковина, охранявана от брезите. Макар да беше издигната над земята и опорите да изглеждаха хилави, не се получаваше впечатление за неустойчивост. Коя бе причината? Не в стълбата, която се спускаше от входната врата. Очевидно се криеше в пропорциите. Къщата просто се включваше в околния пейзаж. В нея имаше характерната за творенията на природата естественост. Да, създателите ѝ умееха да работят с размах и вкус.

– Неловко ми е някак – промърмори Смолин. – Такова нещо заради един човек. Аз разбирам, къщата не е построена само заради мен, в нея ще живеят и други хора. Но... Това пък какво е?

Внезапно подът на къщата засвети, като хвърляше на земята мека разсеяна светлина.

– Да вървим!

Бигс грабна чантата си и заситни към къщата.

– Тази светлина – подхвърли той, – означава, че къщата е готова да приеме стопаните си. Впрочем, вие се страхувахте, че строителството ще повреди поляната. Надзърнете под пода.

Смолин се наведе. Цялата плоскост на пода излъчваше топли, слънчеви отблясъци. Под къщата и около нея проблясваха

капчици гъста роса. Тревата навсякъде изглеждаше както преди, само около централната опора се виждаше изсъхнала ивица.

– И там ще се оправи – махна с ръка Бигс. – Съгласете се, че нашата къща с нищо не е повредила природата.

– Значи тази светлина замества на останалата в сянка трева...

– Точно така. Влизайте, влизайте. Трябва да ви представя на къщата.

– В какъв смисъл?

– Е, да ви запозная. Все пак това не са просто стени, покрив и така нататък. Пред вас е квазисъщество. Расте, храни се, диша – живее в известен смисъл.

– Живее!

– Добре, добре – функционира. В случая и философът ще се обърка. Може да не изтривате краката си, колкото и да са мръсни подметките. Стълбата ще изсмуче всичко.

Подметките леко полепваха към стъпалата. Смолин натиска по-силно крака, обувката му потъна в пореста, еластична материя.

– Не е ново...

– А, излишни новости не са необходими. Те и без това изобилстват, гарантирам.

В антрето Бигс се спря.

– Последната операция, само за минута. Виждате ли този червен кръг на стената! Тук е контактът. Махаме предпазителя. Има гнездо за батерията. Взимаме я... – Бигс извади от чантата си цилиндър, свали капачката му. Разкриха се металните пластинки на контакта. – Ето! Пъхаме батерията в гнездото – следете! – така, влезе... За месец, а и за повече къщата е обезпечена с енергия. Сроктът за зареждането ѝ наново зависи от вашите потребности и състоянието на небето. Освен това къщата разполага и с малък запас активационна енергия, която се е натрупала по време на строителството. Но това е дреболия, както впрочем и светлината на слънцето. Истинското сърце на къщата е тук! Сега да разгледаме помещенията. Моля.

Стаите бяха две – по-малката за кабинет, по-голямата за спалня. Слънчевата светлина от прозорците се отразяваше от кехлибарените плоскости на стените. Отблясъците като в чаша се събираха в извития кремав таван. В спалнята на огромен стереоекран се поклащаха сенките на брезите. В стаите нямаше никакви мебели. Смолин вдигна вежди.

– Мислемебели ли?

– Да.

Бигс махна изящно с ръка. Подът се изду, образува облегало и седалка – Бигс, без да се огледа, се отпусна в оформилото се вече кресло.

– Не ви ли харесва?

– Не казвам, че не ми харесва. Но по-просто е да се поставят обикновени мебели. Ще се спести излишно изразходване на мускулна и мисловна енергия.

– Преувеличавате – с незабележимо движение Бигс преправи креслото си и сега почти се излегна в него. – Не е толкова сложно и трудно. Или е по-добре да мъкнем цялата обстановка със себе си? Две премествания са равни на един пожар, са казвали едно време. Впрочем, не намирате ли, че светлината е прекалено рязка? Не вземем пердета, но...

Бигс капризно присви очи. Кристалът на прозореца, оставайки все така прозрачен, мигновено потъмня и светлината в стаята стана приятна, разсеяна.

– Тънка работа – призна Смолин.

– Това не е нищо! – скочилият Бигс имаше вид на фокусник, в ръкава на който трепти гълъб. – Елате, тук се вижда колко е тънък биолитът на прозореца. А при по-силен удар? А ако дете се разлудува? Затича се, блъсне се... Все пак височината е към два метра. Да възпроизведен положението. Аз

имам по-голяма маса от едно дете, затичвам се... Не гледайте мен, а прозореча! Едно, две...

Бигс се спусна. Материалът беше толкова прозрачен и тънък, струваше ти се, че Бигс ще изхвъркне като снаряд през прозореча. Смолин неволно понечи да го хване. Напразно. За част от мига, по-бързо от зеницата на окото, прозорецът се сви и отблъсна Бигс, както стената топка. Смолин ахна. Прозорецът бавно почна да се разширява, изпъкналият биолит се изглади и всичко прие предишния вид.

– Не би ли било по-просто да направите биолита по-дебел? – с недоумение промърмори Смолин.

– Въпрос е дали е трябвало – Бигс се усмихна. – О, вие не може още да си представите каква е нашата къща. Добре, да продължим разглеждането. Тук е кухнята, тук – банята, тук – тоалетната. Вода, между впрочем подава самата къща: колкото и дълбоко да се намира водоносният пласт, централната опора ще стигне до него не по-зле от корена на дървото. Тук е сауната... Тук... Тук...

Бигс продължаваше да изрежда, това пречеше на Смолин да посвикне с къщата. Мъкнеше се след него и само кимаше в отговор.

– Във всички помещения, обърнете внимание, въздухът е свеж, горски! Въпреки че в къщата непрекъснато стават обменни реакции. Даже тухлата мирише, камо ли живо същество... Напразно ще търсите вентилационна уредба или някакъв процеп. Пълна херметичност. Вентилация в обикновения смисъл на думата няма, а въпреки това въздухът е прекрасен – Бигс благоговейно понижи глас: – Прозорците дишат, те вентилират въздуха. Милиарди невидими устица, без прозрачността да пострада, как ви се струва? Ето защо слоят е толкова тънък. Всичко е предвидено! Функционално нашата къща е организъм. И като всеки организъм тя се стреми да поддържа в себе си оптимална среда. Принципът на хомеостата. Но главната разлика е, че е способна и да се самоподдържа, и да произвежда всичко необходимо за човека – да се самозащищава, както стана с прозореча, и да охранява човека. Растение, чиито реакции са ускорени милион пъти. Нека бушуват бури, да стават земетресения, враг да ви напада с оръдия – можете да спите спокойно. Къщата ще пусне допълнителни корени, мигновено ще уплътни стените си, с една дума ще се приспособи към новите условия.

– Прекрасно жилище за бурните планети...

– Идеално! Ето по кое се различава нашата къща от всички творения на природата и техниката. Растението съществува само за себе си. Машината изцяло ни принадлежи, но уви, тя е инертно физическо тяло. Ние кръстосахме двата типа еволюции, взехме достойнствата им и премахнахме недостатъците. Основната програма за жизнената дейност на къщата е да обезпечавя нуждите на човека, като свои собствени. Ако тя имаше поне проблясък на разум, би ни осъзнала като своя най-важна част. Но... нещо не сте във възторг от нашата къща. Какво има?

– Работата е там... – търсейки думи, Смолин взе да се разхожда из стаята. – Не, първо един въпрос. Защо на мен – именно на мен – предложихте експерименталната си новост? Моите вкусове и предпочитания са...

– Именно те определиха избора. Къщата е експериментална, но не в техническо отношение, тук всичко е изпробвано. Както се досещате, тя ще промени коренно начина на живот на цялото човечество. Ето защо трябва предварително да знаем кой как ще я възприеме. По отношение на прогреса едни хора винаги приветствуват всяка новост, а други я посрещат с неприязън. Нас ни интересува именно тази по-голяма част от

човечеството. Вие сте типичен неин представител.

– Много съм ви признателен – измърмори Смолин. – Поласкан съм, че ме смятате за типичен консерватор.

– Умерен, умерен! – Бигс леко се усмихна. – Нима това е оскърбително понятие? Не сме в двадесети век. – Усмивката на Бигс стана ослепителна. – Просто ми е нужна откровена критика.

– Ще има критика, не се безпокойте – Смолин с мъка си оформи кресло и седна срещу Бигс. – Не искам да се спирам на дреболиите. На прозорците, които са толкова съвършени, че не могат да се отворят, макар понякога да е приятно да те лъхне ветрец...

– Съгласен съм – кимна Бигс. – Къщата пази своята цялост, това е обратната страна на медала. Надяваме се, че в бъдещите модели...

– Дреболия! А давате ли си сметка какво сте направили? Къщи, никнещи като гъби, ще покрият цялата земя. Освен резерватите много скоро не ще остане незастроено място. Нима историята с автомобилите на нищо не ни научи? Те поне бързо ръждясваха. А милиардите ваши къщи? В какво ще превърнете планетата?

– Вярно! – Бигс се удари по коляното. – Милиарди, казвате? Във всяко кътче на

земята. А какво ще кажете за стотици милиарди? Трилиони? Всеки човек ще получи възможност да си построи такъв дом по свой вкус. И не един, а колкото поиска. Ето я истинската перспектива. Не ме гледайте така! Сега ще ви покажа нещо. Елате, елате!

Бигс хвана Смолин и го заведе в антрето.

– Тук – пръстът на Бигс посочи гнездото на батерията, – е скрита най-важната особеност на къщата. Почакайте, не възразявайте! В какво е основното противоречие на съвременното строителство! Че на човека са нужди помещения в най-различни места на планетата – за работа, за почивка, когато пътува, а не може да живее едновременно във всичките. Затова има толкова празни и полупразни сгради, които са необходими само за определен случай, временно. Излишен разход на материали и пространство. Какво, следователно, трябва да бъде идеалното строителство? Къщата да я има, докато е необходима и, когато нуждата от нея отпадне, да я няма. Ние се намираме точно в такава къща.

– Нима искате да кажете. че...

– Да!!! Първо – махане капачето. Тук, както виждате, има най-обикновен бутон за изключване. Второ – сваляме, без да пипаме батерията, предпазителя! Натиснете!

– И... какво ще стане!

– Къщата ще изчезне.

Ръката на Смолин замря на бутона.

– А ще успеем ли да избягаме?

– Докато човекът е в някое от помещенията, къщата ще остане цяла. Посмело. Така... Сега – навън. Не бързайте, задействува със закъснение от три минути. За всеки случай. Разположете се спокойно на тревата и гледайте.

Къщата пред очите им почна да омеква, да се смалва, да се топи. Обви се в мъгла, задуха вятър. Клоните на брезите се запревиваха, замириса на озон.

Бигс спокойно гледаше часовника си.

– Точно деветнадесет минути. – Той стана и се протегна. – Какво ще кажете?

– Гениално! – Смаян, Смолин се взираше в мястото, където до преди малко стоеше къщата. – Не съм и сънувал такова нещо!

– Вярвам – с пружиниращи крачки Бигс обходи мястото. – Чиста поляна. Къщата я няма, разпадна се, като върна на природата всичко, което бе взела. Напълно затворен кръг! А!

Смолин затърси някакви следи по тревата. Пет отъпкани кръгчета с увехнала трева по края. Нищо друго. Не, не само това. Точно в средата лежеше цилиндърът на батерията, а до него зеленикавото яйце.

– Можете да го вземете – ликуваше Бигс – и пак да го използвате.

– А този... зародиш... същият ли е? – кой знае защо запита шепнешком Смолин.

– И да, и не – весело отвърна Бигс. – От този „жълд“ ще израсне нова къща, не по-лоша от предишната. Което сега и ще видим...

Той тръгна, подсвирквайки си, към реалета за излъчвателя.

Отново задуха вятър. Излегнат на тревата, Смолин наблюдаваше как расте къщата. Неговата къща. Къща, която се появяваше и изчезваше като в някакъв фокус, която можеш да пренесеш на другия край на света в чантата си, да я построиш там и пак да я скриеш в джоба си. Къща, която всичко взима от природата и връща на природата като дървото, като лайкучката.

– Моля, заповядайте! – извика Бигс.

Зданието бе малко по-различно от предишното. Пропорциите, размерите се бяха запазили, разликата бе в някои дребни подробности.

– Правилно – изпревари въпроса му Бигс. – Децата никога не приличат напълно на родителите си. Впрочем, еднообразието омръзва. Сега вече сам се разпореждайте, като стопанин.

Смолин влезе в къщата, сам постави батерията, разгледа помещенията. Бигс вървеше с безразличен вид подире му. Въздухът навсякъде бе свеж и приятен, от крановете бодро протичаше вода, стереоекранът превключваше от една програма на друга, мислемебелите, извивайки се послушно, приемаха нужната форма.

– Това е – усмихна се Бигс. – Сега ще донеса нещата ви.

– Защо? Аз сам.

– Не, това е мое задължение.

Свивайки рамене, Смолин остана в креслото. Обхвана го мълчанието на къщата. Никакъв звук, пълна неподвижност като в омагьосан замък. Не съвсем. Косите лъчи на слънцето осветяваха пращинките и той забеляза, че стените привличаха към себе си този светъл пърхащ рой. Навсякъде се усещаше присъствието на къщата, като невидим, услужлив слуга. Едва сега Смолин осъзна, че не е заобиколен просто от стени, а е вътре в организъм, който диша, живее свой таен живот. Скочи рязко и отиде до прозореца. Пейзажът навън бе спокоен, привичен. Обърна се. Стаята беше стая – просторна, уютна. Нервите му се отпуснаха. „Консерватор си ти – укори се Смолин. – Наистина си консерватор. Живяхме в

пещери, в небостъргачи, сега ще поживеем в ембриоди. Въпрос на навик само.“ Поглади стената. На пипане материалът приличаше на дърво, на гладка борова дъска. Пръстите му усетиха приятна прохлада, но това не беше студенината на камъка, на пластобетона; така прохладна можеше да бъде само кората на бора в някоя гъста сянка по пладне.

Непонятен шум в антрето привлече вниманието му. Зачу се глух удар.

– Бигс, да ви помогна ли? – викна Смолин.

Изтича в антрето и замря, като вцепенен. Разрошен, мърморейки ядосано, Бигс блъскаше с рамо вратата, но тя не помръдваше. От вещите, които трябваше да донесе, нямаше и следа.

– Но тя е заключена – изуми се Смолин.

– Не е заключена – промърмори Бигс. – Заяде нещо. Хайде заедно, едновременно...

Смолин се спусна да му помага. От дружния тласък вратата леко се огъна.

– Аха! Още малко...

– Бигс! – Смолин ужасен го хвана за ръката. – Гледайте. Стената сраства с вратата!

Зачервеното от усилията лице на Бигс пребледня.

– Хайде, бързо, по-силно! Раз, два...

Сякаш блъскаха скала.

– Бигс – задъхан рече Смолин, – това не ми харесва. Как ще излезем оттук? Слушайте, да не сте сбъркали зародиша? Може би това е блиндаж или затвор, за любители на старини?

– Смейте се – търкайки мрачно рамото си, каза Бигс. – Невероятно, но къщата като че ли иска да ни зазида.

– Тогава извикайте техническата помощ!

Бигс го погледна изпод вежди.

– Видеофоните ни останаха в реалета, ако си спомняте.

Смолин машинално опипа китката си, където винаги, откакто се помнеше, беше верижката, необходима и привична като въздуха.

– Но такава несъобразителност – кипна Смолин. – Това... Къде отивате?

Бигс изтича в стаята, трескаво оформи табуретка и с всички сили я запрати в прозореца. Табуретката се смачка.

– Така си и мислех – Бигс захвърли табуретката. – Ругайте, проклинайте, нищо не мога да разбера!

– Успокойте се – кротко каза Смолин. – Мен – не, но вас навярно ще ви потърсят, ако не днес, утре.

– Кажете по-добре – след месец! Ама че съвпадение! Всички знаят, че тази нощ аз

отлитам при жена си на Марс и дълго няма да ме има.

Смолин тихо се разсмя.

– Толкова забавно ли намирате положението ни? – измърмори Бигс.

– Извинете... Забравих, че за вас това не е просто приключение.

– Не е там работата – Бигс шумно седна в креслото. – Понятие нямам какво може да е станало. Нарушена е основната програма за опазване на обитателите. Къщата престана да ми се подчинява. А втората програма изключва това.

– В нея има ли ясна, еднозначна в този смисъл команда?

– Е, не съвсем. Когато имаш работа с генетиката, не може да се регламентира всичко до най-малки подробности. Даден е общият принцип.

– Ах, общият принцип – Смолин кисело се усмихна. – Веднъж, като се ровех в литературата, попаднах на древен юридически казус. Двама мъжаги пресрещали в тъмна безлюдна уличка самотни жени и най-учтиво им искали назаем пари. Не заплашвали, тяхното оръжие било самото положение, страхът от възможно насилие. Но формално те не нарушавали закона, нелепо е да се забранява на някого да иска от непознати хора назаем пари.

Когато ги уловили, наложило се да допълнят закона.

– Защо оприличавате къщата на разумно същество? – намръщи се Бигс. – Стотици пъти е изпробвана и никога...

– Ами ако тази е мутант?

– Мутант? – Бигс замря с отворена уста. – Какъв идиот съм! Как може да бъде такъв метафизик! Слушайте, вие имате поразителен ум!

– Познах ли?

– Не, в случая не е само това! – жестикулирайки, Бигс взе да се разхожда припряно из стаята. – Какво са нашите жалки мутации в сравнение с мигновената приспособимост. Имаме съвсем друг тип еволюция. Това ще преобърне цялата теория, нещо повече – ще създаде нова! Разбирате ли?! Биологичната еволюция е мутации плюс подбор; техническият прогрес е също своего рода мутации: изобретения, открития – и пак подбор. А в новата от хибриден тип еволюция нали трябва да има свои, особени случаи на мутации и подбор? Ама че сме безмозъчни метафизици! Каква е първата, основна цел на къщата? Правилно, самосъхранението. Заповедта ни да се самоунищожи къщата, противоречи ли и? И как още! При какви условия „програмата за самоунищожение“ не би била изпълнена, дори ако е натиснато копчето? Аха,

досетихте ли се? Няма да бъде изпълнена тогава и само тогава, когато в къщата се намира човек. Това е всичко! Къщата стотици пъти е умирала при експериментите, а това нали е еволюция, нали е подбор. И къщата се е научила как да заобиколи забраната, без да я нарушава. Заточвайки ни, тя придобива безсмъртие!

– А какво става с втората програма? – запита Смолин.

– Действията ѝ произтичат и от двете програми – Бигс ликуващо потри ръце. – Нали да се грижи за човека къщата може само тогава, когато човекът е в нея. Само! Не, това е поразително... Създадохме особен тип еволюция и мислехме, че идеално сме я приспособили към себе си. А тя веднага внесе поправки, приспособявайки нас. Гениална къща, а, какво ще кажете?

– Забележително – сухо каза Смолин. – А какво ще ядем сега, като сме затворени?

– Да-а... – Бигс клюмна. – В бъдещите модели предвиждахме да научим къщата да приготвя всякаква храна, но в тази... – Бигс се почеса по главата. – Боя се, че колкото и да е гениална, няма да се сети да ни поднесе бифтек. Нищо, нали изяснихме причината. Ще измислим как да я надхитрим.

– Не можем ли някак да установим контакт с нея – не издържа Смолин. – Нали

съществува контакт на равнището мислемебели?

– Глупаво, но вече опитам. Виж, в бъдещето...

– Още ли мислите за бъдещи модели? След този урок?

– Че как иначе! Новите свойства са нови възможности. Урок? Нима огънят не е унищожавал имущество и хора, но без него нямаше да има цивилизация. Нищо, ще се справим. Ще те надхитря аз теб, безмозъчна твар!

Бигс размаха юмрук и този нелеп жест се стори на Смолин естествен. Въпреки всякаква логика той възприемаше къщата като одухотворено, даже злонамерено същество.

Бигс въздъхна шумно и се отпусна в креслото.

– Всичко е много просто – оживи се отново той. – Какво пречи да разбием прозореца? Способността на материала да се уплътнява. При какви условия прозорецът няма да се уплътнява? Тогава, когато в къщата се изчерпи енергията. Със слънчева енергия тя не е успяла да се запаси, а батерията... ще извадим. На работа, по-живо и аз, може би, ще успея да хвана марсолета – Бигс изтича в антрето и след малко се върна с цилиндъра в ръка.

– Най-последно – каза Смолин. – Нелепо е, но докато ви нямаше, ми се стори, че къщата е отгатнала плановете ни.

– И че е блокирала батерията, нали? – весело запита Бигс. – Знаете ли, и на мен ми хрумна подобна мисъл. Да, колко е силен първобитният страх! Така, сега на работа.

– Какво трябва да правим?

– Ще отворим крановете, водата да тече. Особено топлата, така ще се изразходва повече енергия... Ще запалим навсякъде осветлението, ще включим стереоекрана, ще образуваме много мебели. Живо, започваме!

По-безумно нещо Смолин не можеше да си представи. Гърмеше музика, стените ослепително сияеха, от сауната излизаше пара, на екрана като призраци подскачаха танцьори, водата шуртеше от крановете, а те с Бигс трупаха на камара маси, столове, дивани, кресла, всички криви, недооформени като светкавичните им мислеобрази. Подът се тресеше, те едва се провираха между някакви скамейки, табуретки, софи, които се появяваха в най-неподходящия момент по прищевките на Бигс, а в краката им се търкаляше цилиндърът на батерията, но не им беше до нея – завладял ги беше някакъв неистов бяс. В изпотените прозорци мрачно чернееше нощта.

От беснеенето мислите им се объркаха, сърцата им биеха, изнемогвайки, и къщата

изнемогваше – все по-вяло се оформяха мебелите, водата не шуртеше така победоносно, светлината не заслепяваше очите и даже движенията на танцьорите станаха бавни. Музиката заскрибуца и спря на полутакт.

– Още малко – задъхвайки се промълви Бигс.

Внезапно очите му се разшириха. С вик той се хвърли на пода и хвана цилиндъра. Нещо бледо, като подземни коренчета, опитваше да обхване батерията.

– Къщата я напипа!!!

Смолин гледеше смаян, как Бигс се мъчи да издърпа цилиндъра, как от пода изникваха нови шаващи израстъци.

– Че помогнете де!!!

Викът му извади Смолин от вцепенението. С ужасни усилия двамата успяха да повдигнат цилиндъра от единия край, но другият сякаш бе сраснал с пода.

– Няма значение – с мъка прошепна Бигс.

– Само къщата да не се докопа до пластинките на контакта... Внимателно, сам да не ги докоснете.

С ловки движения Бигс успя да провере ръката си под свободния край.

– Къде е капачето?

Никъде го нямаше, загубило се бе в хаоса от мебели. Смолин за малко не извика, когато появилият се встрани израстък

докосна ръката му. Бигс се опитваше с лакът да прикрие пластинките на контакта. Израстъците сякаш бяха смутени. Не пускаха цилиндъра, но свободните се движеха в някакъв безпорядък.

Минута-две нищо не се чуваше освен сумтенето на хората и лекото шуртене на крановете. Светлината в стаята ставаше все по-жълта.

– Скоро всичко ще свърши – прегракнало каза Бигс. – Каква реакция, а? Каква мълниеносна пренастройка, и то в агония! Щастие имахме, че пластинките на контакта не се докоснаха случайно до пода. Къщата продължава да търси източника на енергия. Достатъчно е един израстък да се докопа до пластинките...

– Светлината гасне.

– Рано е още! Припомнете си как се държи потъващият. Ако къщата завладее батерията, край на свободата ни.

Светлината мигна няколко пъти и угасна. Млъкнаха и крановете.

– Наистина прилича на агония – прошепна Смолин.

– В къщата още тлее животът.

– Как мислите, все така ли ще бъде до края?

– Че какво друго й остава.

Смолин трепна.

– Въздухът! Може би е по-добре...

– Да пуснем батерията ли? Задушаването не става мигновено, ще успеем.

– Смятате ли, че прозорецът вече ще поддаде?

– Да, ако го ударим по-силно.

Подът сякаш се бе изпотил от усилията – силна миризма излизаше от него. Преодолявайки погнусата си, Смолин размърда ръката си и напипа в тъмнината един израстък. Той слабо се раздвижи. Смолин веднага дръпна ръката си. Мъртвата тишина на къщата не можеше да ги измами. Напрегнатата, страшна с безмълвието си борба продължаваше. Той живо си представи как агонизиращите тъкани се преустройват, как трескаво сноват сигнали, свързващите организма токове отслабват, а къщата инстинктивно с последни усилия търси спасителния приток на енергия, търси слепешката, настойчиво...

Смолин почувствува, че се задушава. Пое трескаво въздух, но вместо облекчение в гърлото му нахлу тежка задушлива миризма, сърцето му заби в паника, в мозъка му се заби остра болка.

– Бигс... Нима толкова бързо?!

– Спокойно, без паника! Това е миризмата на къщата, която се задържа долу... Вие станете и хвърляйте! Бързо при прозореца, чувате ли?

Смолин искаше да стане, но краката му се подкосиха. Пред очите му се завъртяха червени петна. Като че ли нямаше вече въздух. В гърлото, дробовете навлизаше нещо лепкаво, задушавашо.

„Къщата... В нея всички реакции са ускорени... Тя умира и отделя, отделя... Трябва да успеея...“

Той напипа нещо и залитайки, се изправи. Болката в главата заглушаваше ужаса, край... Като от друг свят до него стигна нечие сумтене.

„Това е Бигс... Сметките ни излязоха криви... Хайде, още една крачка...“ Напипа нещо тежко. Вдигна го от пода. През прозореца се виждаше някакво съзвездие. „Натам, в съзвездието...!“

Ръцете, тялото запратиха тежестта право в центъра на съзвездието, то се изви и Смолин усети, че сам залита, пада и страшната болка в мозъка му блажено стихва. Всичко угасна.

...Миг, вечност? Тъмнина, нещо мокро тече по лицето му...

– Дойдохте ли на себе си?

Нечии ръце внимателно го повдигат, въздух лъхва мокрото му лице, до ухото такъв познат глас. Бигс?

– Аз... аз ли разбих прозореца?

– Всичко е наред... Не, вие не го разбихте.

– Значи вие...

– Къщата. Погледнете.

Смолин повдигна глава почти без усилие. Хиляди искрящи точки обсипваха прозореца и звездите се губеха сред тях.

– С последни усилия – зашепна Бигс. – къщата разтвори всичките си устица. Напи дишането е най-важно.

– За кого? – Смолин стисна ръката на Бигс.

– За нас, разбира се – в гласа на Бигс имаше удивление. – Всичко, което правеше къщата, го правеше само за нас. И преди да загине, тя се погрижи пак за нас. Нали сме нейната душа.

Бигс се изсмя. Смолин, опирайки се на рамото му, се изправи.

– Можете ли сам да се движите?

– Както виждате.

– Тогава да не губим време. Темпо, темпо! Ще разбием прозореца и... Ах, колко лошо стана! Сега, предполагам, няма да искате и да се приближите до къщата.

– Нищо не разбирате – неочаквано и за самия себе си каза Смолин. – Трябва да се сприятелим с къщата, но трябва и тя да свикне с нас. В случая е нужно да потърсим общ език, а това занимание е за спокойни хора като мен.

Новата сигнална

Научно-фантастичен разказ

Север Гансовски

Във връзка с 60-годишнината от Великата октомврийска революция редакцията ще даде възможност на читателите да се запознаят с някои от най-интересните съветски научнофантастични разкази, публикувани в предишни годишници на списанието. Разказът „Новата сигнална“ от Север Гансовски – печатан в книжка 5 на 1964 година – поместваме с оригиналните илюстрации на народния художник Борис Ангелушев.

Това се случило през май 1942 година по време на нашето настъпление към Харков.

Коля Званцов служел в картечно-артилерийски батальон и в края на май ротата им две седмици се биела край едно селце, чието име съм забравил. Положението било тревожно. Участъкът на ротата бил спокоен, но отпред се извършвало прехвърляне на големи бойни части. Оръдейната канонада долитала вече от фланговете. Известно било, че съседният полк е отбит и е отстъпил. Съществувала опасност противникът да се яви в тила им,

чакали заповед от дивизията, но връзката била прекъсната.

Местността наоколо била безлюдна и самото селце, в което ротата заемала отбранителна позиция, вече не съществувало като населен пункт. То представлявало само пожарища и развалини. Имало една полуразрушена къща, където бил настанен командният пункт на ротата. В избата се били приютили единствените останали живи и неевакуирали се жители на селцето – старец на около шестдесет и пет години с глухонямата си дъщеря. Старецът делеял с бойците

картофите, които бил скътал в избата. Той бил още доста як, заедно с дъщеря си помагали на войниците да копаят окопи и позиции за оръдията.

И ето тогава в това селце с Николай започнали да се случват странни неща. Една сутрин командирът на ротата изпратил Званцов на разузнаване.

Николай и още един боец, Абрамов, тръгнали да разузнаят къде точно се намира противникът. Изминали около пет километра, без да се натъкнат на свои или чужди части, после, когато лежали на височинката зад горичката, чули шум от приближаващи се танкове. Танковете се показали зад младата горичка. Званцов познал нашия бързоходен Т-70 и с него два Т-34. Това можело да бъде танков разузнавателен взвод и Николай решил да изчака, докато танковете се приближат, тогава да ги спре и да си изясни общата обстановка.

Лежали с Абрамов и чакали и изведнъж Званцов почувствувал, че не само те наблюдават танковете, че и други зорки очи – и дори не един чифт очи, а много – следят приближаващите се танкове и измерват разстоянието. Обърнал се, зашарил с очи наоколо и посочил на Абрамов отсрещната горичка, на около двеста метра от тях. Двамата се вгледали внимателно и веднага

видели, как иззад храстите едва забележимо се надига дулото на „змия“ – противотанково немско оръдие, което на фронта наричаха така заради дългото му тънко дуло и малката главичка на заглушителя.

И веднага се раздал изстрел, полетял снаряд. Т-70 се разтърсил, кулата му се накривила, танкът изригнал огромно черно кълбо дим и Николай Званцов почти физически усетил как там, вътре, в мига, когато избухнали боеприпасите, в дивата ярост на високите температури изведнъж се изпепелили три тела, изведнъж се прекъснали всякакви мисли, страх, храброст, планове и три руски момчета престанали да съществуват.

Званцов и Абрамов скочили и завикали, сякаш с вика си можели с нещо да помогнат на танкистите, но после се опомнили и легнали, за да не ги открият.

Боят в това време се разгарял. Противотанковата батарея в горичката открила огън по останалите два танка. Отбранявайки се със стрелба, те започнали да се оттеглят.

И в този миг Николай пак почувствувал, че друга група хора отгоре наблюдава и тях двамата, и батареята, и танковете. Дръпнал Абрамов за ръката, свлекли се от височинката в канавката. И навреме, защото

над тях прелетял „Юнкерс-88“ и по песъчливия ръб на канавката веднага се занизали дупчици със стъклени капки вътре, които се образуват, когато в пясъка попаднат с голяма скорост куршуми от тежкокалибрена картечница.

В същия този миг Званцов по непонятен и непостижим начин прозрял цялата картина на боя. Артилеристите от фашистката батарея искат да ликвидират двата танка, танкистите се стремят да се измъкнат от огъня, командирът на „Юнкерса“ вижда танковете в далечната горичка и възнамерява да ги бомбардира, а картечарят му съжалява, че не е улучил двете мънички фигурки на края на гората, които били Званцов и Абрамов. Всички тези стремежи, намерения и съжаления минали през съзнанието на Званцов, сякаш бил получил ново вътрешно зрение.

И не само това.

За миг той прозрял и това, което ще стане.

Предварително знаел, че двата танка няма да завият встрани, към младата горичка, откъдето се били появили, а ще се насочат през откритото поле към далечната гора. И наистина, щом Званцов почувствувал това, предният танк започнал да се оттегля.

Званцов знаел, че „Юнкерсът“ няма да преследва двата танка, а ще се насочи към

гората, и самолетът, сякаш подчинявайки му се, взел курс вдясно, след две секунди легнал на едното си крило и започнал да пикира.

Той знаел, че батареята сега ще открие огън и преди да осъзнае напълно това свое прозрение, „змиите“ прекратили огъня по танковете и започнали да стрелят напред.

В течение на няколко мига Званцов разбирал всичко за всички. Виждал неща, които не може да се видят със зрението, четял всички мисли на разстояние няколко километра и усетил не само това, което става в момента, но и което щяло да се случи в близкото бъдеще.

После усещането се прекратило и той пак станал предишният Званцов.

Танковете се скрили зад хълма, батареята замлъкнала. Разузнавачите допълзели до горичката и тръгнали към частта си да доложат за положението.

Целият ден Званцов все мислил за това, как и по какъв начин е могъл да види и почувствува неща, недостъпни за очите и чувствата.

А после започнали сънищата.

Първият сънувал още същата вечер, когато легнал на пода в къщата, където се помещавал командният пункт на ротата им.

При това сънят бил много ясен, сякаш Званцов виждал всичко наяве.

Присънило му се, че се намира в голяма красива градина. Даже не в градина, а в парк, също като Гатчинския край Ленинград с големи стогодишни дървета, пътечки, посипани с пясък, и пищни цветни лехи. Встрани, зад поляната, се виждал двуетажен дворец, а пред самия Званцов – мъничка къща без прозорци. Даже не къщичка. а някакъв облицован с мрамор куб с вратичка.

Щом започнал да сънува – а той разбирал, че това е сън, а не действителност, Званцов се зарадвал, че поне насън ще си почине в тази прекрасна градина. А да си почине много му се искало, защото вече почти единадесет месеца бил на фронта.

Званцов стоял с широко разкрачени крака. Зачуло се бръмчене на мотор и в парка навлязъл голям открит камион с блестящи бидони за мляко. Камионът спрял. Пристигналите с него двама души изпратили нанякъде шофьора, изчакали, докато се отдалечи, и бързо започнали да разтоварват тежките пълни бидони.

В ръката на Званцов се оказала връзка ключове. Той отключил вратичката на къщичката. Вътре имало малка стая без прозорци, а на пода отвор. Широка извита стълба водела надолу. Званцов, а след него

и двамата с тежките бидони се спуснали по стълбата в друго помещение. Тук на ниски поставки стояли пет или шест ковчега.

Званцов и хората, които, изглежда, той ръководел, започнали да свалят капациите на ковчезите. Те били празни. В бидоните нямало никакво мляко, а разглобени на части автомати с дискове.

Това толкова учудило Званцов, че той се събудил. Събудил се и видял, че на две крачки от него, на пода в командния пункт седи непознат човек с голяма фуражка и го гледа вторачено, изпитателно с широко разтворените си светли очи.

Миг или два те се гледали един друг, после човекът с фуражката се извърнал. Званцов бил озадачен от появяването на непознатия. Мрачният лейтенант Петрищев, командирът на ротата, седял както обикновено на масата, наведен над картата. Разузнавачът Абрамов спял на единственото легло по гръб с разперени ръце и отворена уста. И всичко други също спели, а през прозореца се виждало звездното небе и тъмната фигура на часовоя.

Званцов се обърнал на другата страна, затворил очи и веднага се включил в продължението на съня.

Сега той се намирал вече в двореца. Разбирало се по това, че през прозореца на

стаята се виждала същата градина с алеите и лехите. До Званцов стоял някакъв господин с побелели коси, зелено сако, голф и високи обувки (в съня си Званцов определил този човек именно като „господин“, а не като „гражданин“). Званцов и господинът разговаряли на някакъв чужд език, при това Николай като действащо лице от съня знаел този език, а в качеството си на действително съществуващия боец Званцов не разбирал нито дума.

Те разговаряли доста бурно и жестикулирали. Господинът с посивялата коса се обърнал към вратата, викнал нещо. Тя веднага се отворила. Двама мъже въвели трети, който се оказал шофьорът на камиона от предишния му сън. Но сега той бил отслабнал, с измъчено лице и разкъсана устна. Господинът и Званцов, пак като герой от този странен сън, се нахвърлили върху шофьора и започнали да го бият. Отначало шофьорът не се защищавал, а само криел главата си. Но неочаквано в ръката му блеснал нож, той се спуснал напред и ударил Званцов в лицето. Ножът се хлъзнал по брадичката и засегнал шията му. Тогава другите двама повалили шофьора на земята, а Званцов, притискайки с ръка шията си, се отдръпнал встрани, извадил от джоба си огледалце и се огледал. Но там видял не своето лице, а чуждо.

В този миг Званцов почувствувал, че го разтърсват, и се събудил.

Бил негов ред да застъпи на пост пред командния пункт. Станал, взел полуавтомата си, залитайки, излязъл на улицата и застанал на пост.

Огледал селото. Разсъмвало се. И изведнъж осъзнал, че някъде вече е виждал лицето, което в съня го погледнало от огледалото. Виждал го бил сравнително скоро: може би преди месец или седмица, или ден. Но в същото време, както често става със сънищата, съвсем не можел да си спомни как изглеждала то.

През следващото денонощие ротата успяла за малко да се свърже с щаба на дивизията. Оттам получили заповед да удържат на всяка цена селото, за да осигурят настъплението на други големи части. Но противникът не се показал и даже батареята, която засеки разузнавачите, се била преместила някъде.

Званцов узнал, че непознатият с фуражката се казва Удубченко и е пълномощник на Специалния отдел на дивизията. Отделът им още в самото начало на май се бил натъкнал на засада на есесовски танков батальон и загубил три четвърти от сътрудниците си. Удубченко бил по онова време ординарец на началника на отдела и след катастрофата веднага бил

произведен (по неговите думи) в пълномощник. След три дни някои части от дивизията били отрязани, отделът бил жестоко бомбардиран и единствено той останал жив. Взел със себе си имуществото на отдела – огромна и много неудобна пишеща машина „Ундервуд“ и единствената неизгоряла папка с дела – и започнал да се промъква на изток към своите.

До изясняване на самоличността му Петришчев го оставил при командния пункт. Удубченко не се разделял с папката ни денем, ни нощем. Войниците в ротата му се подигравали и го питали, ако се наложи, с машината „Ундервуд“ ли ще се защитава от немците. На това той отговорял, че има пистолет ТТ и го показвал.

Към Званцов Удубченко проявявал някакъв по-особен интерес. Николай забелязал, че през цялото време той се старае да остане насаме с него и когато работели на окопите, на няколко пъти улавял настойчивия му поглед.

Званцов пак започнал да сънува странни сънища.

Веднъж му се присънило, че върви през поле, засято със слънчоглед. Нощ е и е тъмно. Върви уверено и стига покрайнината на гората. На самия ѝ край над полусрутен стар окоп стърчи изкривен обгорен съветски учебен танк, ветеран от боевете през 41-ва

година. Бронята му отвътре е изкорубена, очевидно от взривовите на боеприпасите. И по издутите места изкривено и неграмотно нечия ръка е надраскала с бяла боя на руски: „Броня здрав и наши танкуви бързи“. Званцов чете надписа, но не се възмущава, а само се усмихва. Но от танка нататък вече престава да върви свободно, а се навежда и с прокрадващи леки скокове започва да притичва от дърво до дърво. Така изминава около половин километър, после ляга на тревата и пълзи опрян на лакти. Пред него се показва поляна, обляна в лунна светлина. Званцов вижда силуети на някакви големи камиони, покрити отгоре, и хора с черни шинели, обикалящи около тях. Званцов ги наблюдава дълго, после удовлетворено кимва на нещо и пълзешком тръгва обратно...

Тук сънят се прекъснал. Известно време се мяркали отделни несвързани картини от стария сън в градината, сетне последвала цяла голяма част без прекъсване.

Сега Званцов, пак нощем, стоял на самотна поляна и нещо чакал, като гледал напрегнато нагоре към небето. Най-после отдалеч се зачул шум от самолет. Званцов извадил от джоба си фенер и сигнализирал няколко пъти. Невидимият самолет се приближил, после започнал да се отдалечава. Това не разтревожило Званцов. Легнал на тревата и зачакал.

След известно време на голяма височина в небето, но вече без да се чува шум на мотор, припламнала светлинка. Званцов веднага извадил от джоба си второ фенерче и дал сигнали и с двата. Светлинката стремително започнала да пада, сетне угаснала. Но на фона на светлеещото небе вече се виждала черната летяща към земята птица. Това бил безмоторник. На двеста метра височина той престанал да се спуска, плъзнал се над гората като черна сянка и кацнал, заоравайки със спуснатия си колесник тревата на поляната, пробягал около петдесет крачки и спрял недалеч от Званцов.

В същия миг търбухът му се разтворил, навън се изсипали десетина тъмни фигури. Званцов скочил, вдигнал ръка и те, подчинявайки се на командата му, бързо и безшумно тръгнали след него към гората. Стигнали при обгорелия танк с неграмотния подигравателен надпис, дело на немска ръка, и оттам продължили много предпазливо. Пред тях се показала поляната. Званцов разделил отряда на три групи. Зад дърветата се виждала фигурата на часовоя в черен шинел. Званцов извадил ножа си, леко, както става на сън, закрачил към часовоя, затиснал изотзад с ръка устата му, а с другата забил ножа в гърлото му. Веднага

зад него се чуло изсвирване, дошлите с него хора се спуснали към покритите камиони, които стояли на поляната.

Войници с черни шинели изскочили насреща им и се завързал кратък ожесточен бой. Един от камионите блъвнал неочаквано червен пламък и се пръснал. Няколко фигури изхвърчали встрани. Но Званцов с пистолет в ръка вече се промъквал към друг. Там се навъртал някакъв човек, който трескаво драскал по борда с някаква кутийка, друг в кабината се мъчел да запали мотора. Званцов застрелял първия, после втория, метнал се в кабината и за да не губи време, дори не избутал убития, натиснал стартера, дал пълен газ и се измъкнал от поляната. Чул как зад него експлодирал трети камион.

Вече се разсъмвало. Горски път с недълбоки тревясапи коловози се носел насреща му. Званцов препускал с все сила към целта, която знаел, въртял докрай волана, а камионът подскачал ту на една, ту на друга страна. Някакви хора се опитали да му препречат пътя, но само отскочили встрани, спасявайки се от колелата. По стъклата на кабината заиграли разноцветни звездички от куршумите.

После гората се отдръпнала назад, бялнала се полската шир. Отпред в низината се водел бой. Движели се мънички танкове, също като играчки, батарея стреляла по тях,

притичвали в начупена верига войници. Званцов се спуснал от хълма по криволичещ път, който водел към самия център на боя. До него главата на убития се блъскала в облегалката и Званцов все не можел, не можел, нямал и секунда свободна да отвори вратата и изхвърли трупа.

Вече ясно се чували картечните откоси. Врълетяла линията на окопите, войници с удивени лица изскачали, вдигали ръце, опитвали се да го спрат. Той профучал край тях, прелетял край минно поле, край него избухнала мина, но вече бил далеч – веригата атакуващи останала назад. Криволичещият път летял насреща му. Сякаш не Званцов завивал, а самата земя се извъртала – мяркащите се късчета хоризонт, проточилите се в редица храсти, зелените хълмчета на малките горички – въртяла се, навивала под радиатора двата коловоза и изправяла пътя по мълниеносния му бяг.

Най-последно навлязъл в сянката и прохладата на нова гора. Клонци зашибали кабината. Званцов намалил газта, завил към горско селище, към някаква малка къщичка, натиснал спиралката и спрял.

Няколко души в цивилно облекло се спуснали насреща му. От страшната скорост пред очите му още се мяркали дървета, поляната с къщичката се въртяла, но той вече бил изскочил от кабината и заедно с

цивилните започнали да свалят брезентовото покривало на камиона. Под него имало голяма рамка с надлъжни метални шасита.

Пристигнали още три камиона, дотичали още хора. Званцов с цивилните бързо нахвърлили клони върху камиона, който той докарал, и го избутали в гората, в самия гъсталак под дървета. Появили се трима войници в зелени униформи. Седнали в камионите и един след друг префучали край къщичката, вдигайки облаци прах...

Този сън се присънвал на Званцов три нощи подред и съвсем го измъчил. Щом затварял очи, веднага започвал нощният бой с хората в черни шинели на поляната, или шосето летяло под радиатора на камиона.

На четвъртата нощ видял заключителната част на сънищата си.

Вечерта си легнал в командния пункт, свалил ботушите си, наместил под рамото си шинела и пъхнал главата си в шлема. Затворил очи и в същия миг започнал да сънува.

Пътувал с влак. Тракали колела, долу летели траверси, а той знаел, че вози и благополучно ще закара нещо извънредно ценно. Влакът спрял пред чужда непозната гара. Към Званцов дотичал началникът на гарата с бял жезъл в ръка, потен, на лицето му се четяло почителност и страх. А той,

Званцов, чакал обясненията му студено, презрително и властно.

После станцията изчезнала и той се озовал в голяма зала с тераса отдясно. Отпред нямало никого, но отзад, Званцов знаел това, стояла тълпа хора все в мундири: маршали, генерали и полковници от фашистката армия. В залата било тихо. Широката бяла врата пред него се разтворила, зачули се бързи стъпки и в залата влязъл... Хитлер. Хитлер. с мустаци и перчем, облечен в сива куртка и брич. Той се запътил към Званцов, тълпата от военни зад него замряла. Спрял се, гледал около минута Званцов с безумен и в същото време нежен поглед. Отнякъде изскочили двама с фанфари, застанали отляво и отдясно на Званцов, напълнили с въздух дробовете си, вирнали глави и... остро кукуригане на петел огласило залата.

Кукуригането на петела разбудило Званцов.

Това бил единственият оцелял в селото петел.

Званцов се събудил съвсем смаян. Какво означава това и защо му се присънват такива картини?

Разбирал, че неправилно сънува тия сънища, че това са чужди сънища, които не могат да му се присънват на него, съветския

войник Званцов, и просто по погрешка попадат в главата му.

Но чии са тогава тия сънища? И както седял така на пода в стаята, се огледал. Званцов добре познавал лейтенант Петрищев, командира на ротата. Заедно били служили край Брест и в него бил уверен както е себе си. До Званцов хъркал Вася Абрамов. Двамата ходели заедно на разузнаване. Не веднъж животът на единия зависел от съвестта и смелостта на другия. Званцов знаел биографията му и нямал причини да се съмнява в него.

Още един човек спял в командния пункт. Свързочникът Зорин. Той бил съвсем младо момче, родено през 1923 година. Не, сънищата, които по погрешка сънувал Званцов, не можели да бъдат предназначени нито за един от тримата.

Изведнъж Николай почувствувал, че някой го гледа отзад. Обърнал се и видял, че Удубченко седи до стената, притискайки към гърдите си неразделната папка и го гледа със светлите си очи.

После се надигнал, приближил се до Званцов и неочаквано запитал с тих глас:

- Знаеш ли немски?
- Не – казал Званцов.
- А полски?
- Също не.

Званцов наистина не знаел никакви чужди езици. Удубченко един миг гледал Званцов, сякаш очаквал нещо, после казал: „Добре“ – и излязъл.

Това било много подозрително. Дори звучало като парола: „Знаеш ли немски“ „Не.“ „А полски?“

Но в същото време Званцов разбирал, че сега не може нищо да направи. Да грабне например полуавтомата си, да го насочи към Удубченко и да викне на хората, че е шпионин. Но защо? Откъде накъде?

„Защото сънувам такива сънища.“

Глупаво.

Званцов наметнал шинела си и излязъл на улицата.

Идиотски и подъл сън! Той, Званцов, да стои мирно пред кучето Хитлер! Та той би го разкъсал на парчета, ако му се случеше да го види така отблизо.

Званцов свил цигара, всмукал и се огледал.

Нощта била топла, ароматна. Миришело на разцъфнали ябълкови дървета и жасмин. Но селото, обляно от синкавата фосфоресцираща светлина на Луната, изглеждала грозно и страшно. Диво и самотно стърчели комините на изгорелите къщи. Гробна тишина. Навсякъде – и в черните дупки на развалините, и в дерето

зад градината, и в далечната горичка зад полето се спотайвала заплаха.

Званцов знаел, че зад горичката вече може би се съсредоточава фашистката пехота, че може би в този миг го наблюдава вражески разузнавач иззад полуизгнила купа сено.

Главното – не било ясно къде точно е противникът, къде са своите и накъде трябва да се обърне ротата, за да не я ударят в гърба.

В отсрещния край на градината между ябълковите дървета доловил някакво движение. Званцов трепнал, загледал напрегнато натам. Движението се повторило. Навел се и, като се стараел да не настъпва сухите съчки, тръгнал напред и видял глухонямата девойка, дъщерята на стареца. Тя копаела с лопата земята. До нея се търкалял голям грубо скован сандък, върху него чувал с жито.

Почувствувала присъствието на Званцов, нямата уплашено се озърнала и отскочила встрани.

Званцов погледнал ямата, сандъка и чувала. Разбрал, че старецът и дъщеря му не вярват, че ротата ще удържи селото срещу немците, и предварително закопават житото, за да не го вземат немските мародери. От тия мисли му станало тежко и съвестно пред нямата.

Поискал с жест от нея лопатата, плюл на дланите си и бързо изкопал яма в рохкавата градинска пръст. Двамата поставили там сандъка с чувала, нахвърлили отгоре пръст и я утъпкали.

На Званцов му се допило. Отначало помолил девойката да му даде вода, после съобразил, че тя не чува, и започнал със знаци да ѝ обяснява какво иска. Тя го гледала тъпо, без да разбира. После му дала знак да я последва. Наближили къщата. Нямата се навела към прозорчето на избата. Долу светнало газениче, по стълбата се изкачил старецът.

Като узнал, че Званцов иска да пие, поканил го да го нагости с чай и мед. На Званцов много му се пиело чай с мед, но в същото време разбрал, че този мед, картофите и житото, закопано в градината до ябълковото дърво, ще бъдат може би занаят единствената храна на двамата.

Докато разговаряли, зад оградата се мярнал пак Удубченко с папката и старецът, гледайки неодобрително към него, рекъл:

– Все ходи-ходи. И за какво?

Старецът все пак склонил Званцов да приеме поканата. Избата била голяма. В единия ѝ ъгъл от пода до тавана имало насипани картофи, почнали вече да покарват. Миришело на кисело. Имало пейки с дрипи – леглата на стареца и дъщеря му,

маса, някакви сандъци. На влажната тухлена стена на ръждив дебел гвоздей висяло огледало.

Старецът увеличил фитила на газеничето, разпалил самовара. Започнали да пият липов чай с мед. Разговорът не вървял, старецът не бил от приказливите. Оказало се, че е учител, и Званцов забелязал, че ръцете му наистина не са ръце на човек, занимавал се със селски труд.

Нямата гледала в лицето на Званцов и през цялото време се усмихвала безсмислено. Старецът обяснил, че тя през целия си живот е живяла тук, в съседното село, не знае езика на глухонемите и е неграмотна.

Горе се зачули стъпки, избата се намирала точно под стаята на командния пункт. Званцов казал, че навярно си е дошъл ротният командир, на когото той може да дотрябва, благодарил за чая и излязъл на улицата.

Тази нощ грохотът на артилерийската канонада се чувал съвсем в тила на батальона, а на сутринта дошла заповед от дивизията да задържат позицията три денонощия, след което батальонът трябвало да се изтегли на изток и присъедини към дивизията.

Очаквали бой, готвели се за него, а немците тъй и не се показвали.

От сутринта Званцов с Абрамов тръгнали пак да търсят противника. Навлезли в младата горичка, където преди била немската противотанкова батарея, после завили на североизток към гората, която трябвало да бъде заета от една кавалерийска част. В нея те никога досега не били ходили.

Не открили никакви военни части нито в покрайнините, нито километър навътре в гората. Званцов с Абрамов вървели по края на гората, така че селото, където била ротата, се оказало зад слънцето.

Мястото било неравно. Спуснали се в дерето. Там навсякъде се търкаляли почернели гилзи от изстреляни снаряди. Изкачили се горе на билото – по него минавала линията на старите окопи. На Званцов, кой знае защо, му се сторило, че вече е бил тук и познава тия места. Прескочил няколко полусрутени съобщителни хода. В пролуката между дърветата се мярнало нещо черно. Странно предчувствие проболо сърцето на Николай.

Пред разузнавачите, повален над окопа, стоял старият танк от съня на Званцов. По изкорубения борд имало надпис с разкривени букви: „Броня здрав, наш танкуви бързи.“

Това така удивило Званцов, че веднага гърбът му плувнал в пот и той почувствувал как гимнастърката полепва по кожата му.

Навътре в гората водела пътечка, същата, която помнел от сънищата си.

Изкашлял се – гърлото му изведнъж пресъхнало, – кимнал на Абрамов и двамата предпазливо тръгнали по пътечката.

Не били изминали и километър, когато пред тях се раздало рязко: „Стой! Горе ръцете, не мърдай!“ И зад храстите изскочил човек с насочен автомат.

Той бил облечен в черен моряшки шинел.

– Кои сте вие?

– Свои – отвърнал Званцов, – разузнавачи от пехотата. А вашата част каква е?

– Ръцете! – зачул се друг глас.

Разузнавачите се обърнали и видели, че втори матрос стои зад тях с автомат.

– Хайде махайте се оттук, момчета – рекъл първият. – Нашата част е секретна. Оттук не може да се минава. Петров, изпрати ги.

Вторият матрос ги придружил до края на гората и разузнавачите тръгнали към ротата си. Но преди да се отдалечат, Званцов успял да забележи силуетите на някакви големи камиони, покрити с клони. В селото се върнали вече по тъмно.

По пътя Абрамов се мъчел да отгатне що за секретна част може да е това. Но Званцов почти не го слушал. Сънят му се бил превърнал в действителност. Струвало му се, че ще полудее.

До късно вечерта не можел да реши трябва ли да разкаже на лейтенанта за сънищата си и без да реши нищо, съвсем измъчен, легнал да спи. В стаята било шумно: Идвали свръзките от взводовете, телефонистът поддържал непрекъснато връзка с батальона.

Званцов заспал чак към полунощ и щом притворил очи, веднага му се присънило, че се оглежда в някакво мътно стъкло в прашно огледало и в него се отразява лице, но пак не неговото, а чуждо. Лице!

Сякаш нещо прорязало съзнанието му. Събудил се, озарен от някаква мисъл. Станал бързо, взел полуавтомата си, излязъл от къщи.

Нощта била ветровито. Времето се разваляло.

Званцов се огледал, почакал, докато очите му привикнат към тъмнината, проверил дали ножът е в ножницата и с бързи крачки излязъл от селото. Знаел къде тази нощ стоят часовите и за да не попадне на тях, тръгнал през зеленчуковите градини, къде пълзешком, къде с прибежки.

Излязъл на пътеката, заобикаляща дерето. Отначало вървял неуверено, но когато пред него се ширнала слънчогледовата нива, разбрал, че върви правилно.

Забързал. Често се оглеждал, почти тичал. На излизане от нивата пред него започнала да се мярка сянка. Без да я изпуска от очи, тръгнал след нея и в горичката я наближил. Бил старецът от избата. Но сега той вървял изправен, леко, пъргаво. За да не вдига шум, Званцов изул ботушите си. Дочул стъпки зад себе си, скрил се в храстите и видял как край него минал бледен, озъртайки се, Удубченко.

Званцов така си и мислел, че той трябва да е някъде тук и тръгнал след него.

Минал горичката, но на широката просторна поляна видял, че Удубченко е изчезнал и че по тревата върви само старецът. Званцов предпазливо заобиколил поляната и се приближил до стареца, който спрял се, гледал нагоре към небето.

Званцов, вече хванал предпазителя на автомата, за да го свали, се озъртал, обмисляйки как да действа в случай на нападение изотзад, но в този миг нещо изпращяло под краката му.

Старецът се обърнал към него и не било ясно дали е видял Николай. Облак закрил луната.

Званцов понечил да се скрие зад храста.

Старецът, гледайки към Званцов, казал нещо не по руски. И изведнъж Николай усетил върху главата си жесток удар. Обърнал се и видял, че на крачка от него

стои глухонямата дъщеря на стареца с някакъв продълговат предмет в ръка.

Краката и ръцете му започнали да се вдървяват и той си помислил: така умират, но в този миг гръмнал оглушителен изстрел, както може да стреля само пистолет ТТ. Куршумът профучал край Званцов и улучил стареца, който изохкал и се навел. Зад гърба на глухонямата девойка се появил Удубченко, с един замах я повалил на земята и се спуснал към стареца.

След две минути всичко свършило. Старецът и момата, която сега вече не била глухоняма, а злобно ругаела на немски, лежали вързани на тревата, а Удубченко. треперейки от възбуда, казал на Званцов:

– Гадове! Какви гадове... А аз, разбираш ли, мислех, че и ти си с тях, едва не те застрелях...

Николай взел от тревата продълговатия фенер, изпуснат от момата, отишъл в средата на поляната. Гореще вече бръмчал немският самолет и Званцов му давал сигнали, когато на поляната. привлечени от изстрелите, се появили моряци в черни шинели от съседната горичка, където била разположена батарея гвардейски минохвъргачи или „Катюши“.

Званцов им обяснил всичко. А по-нататък събитията се развили точно както в съня на Николай.

Самолетът отлетял. Известно време над поляната било тихо. После в небето припламнала светлинка. Огромна черна птица, безшумно прелетяла над гората, безмоторникът се снишил и кацнал над поляната.

Вратата се отворила.

Но Званцов с Удубченко и моряците били нащрек. Полетяла граната; раздал се залп, фашистите от десантния отряд, изненадани, дори не се опитали да се съпротивляват. Целият отряд бил пленен и откаран в ротата на Званцов.

На сутринта започнали боеве.

Но Николай Званцов не можал да вземе участие в тях. Заедно с Удубченко, стареца, бившата глухоняма и останалите живи немци от десантния отряд веднага били изпратени в щаба на дивизията, в Специалния отдел на армията. Там се изяснило, че „старецът“ е опасен немски разузнавач-диверсант, а „глухонямата“ – негова помощница. Били оставени специално в тила на отстъпващите немски части, за да откраднат новото оръжие, една от „катюшите“ – значението и силата на които щабът на Хитлер още тогава разбирал.

Фашисткия диверсант бил открил батареята и по радиото, скрито в избата между картофите, дал координатите на поляната в гората за десант. На още преди

да съобщи това, той многократно обмислял цялата операция, по-точно почти постоянно мислел за нея и си представял как ще се осъществи, как ще откара една „катюша“ през фронта, даже как ще я закара в Германия и ще получи награда от Хитлер. Мечтаел и си представял всичко това нощем, седейки в избата под помещението на ротния команден пункт. И всички тия мечти и желания по някакъв непонятен начин се предавали на Званцов и той ги сънувал в сънищата си. И Званцов насън говорел немски и полски, което събудило подозренията на Удубченко.

Може би този фашист е мечтаел някак много активно, разпалено и възбуждал около себе си някакво неизвестно още на нас електромагнитно поле, но по-скоро работата не била в качеството на неговите мечти, а в някакви особени способности, проявили се изведнъж у Званцов.

В специалния отдел на армията Званцов разказал за първите си сънища, за камиона с бидоните и шофьора. Според показанията на немца това се отнасяло до спомените му в Полша през 1939 година, когато те още през лятото започнали тайно да вкарват оръжие в

немските чифлици на територията на полската държава и да създават там фашистка „пета колона“. За една такава история, когато едва не ги издал полски шофьор, си спомнил „старецът“ през оная нощ, когато на Званцов му се присънил паркът и гробницата, където немците криели автоматите си.

В специалния отдел много се удивлявали на способността на Званцов да долавя чужди мисли и даже искали да го задържат при щаба на армията, за да чете мислите на ония пленени немски офицери, които отказвали да дадат нужните показания. Но Николай вече нищо не сънувал, чувствувал се неудобно в щаба и помолил да го изпратят пак в батальона, което и направили...

Всичко това Николай Званцов ми разказа през дългите февруарски вечери на 1943 година в Ленинград, когато лежахме заедно в санитарния батальон, в голямото сиво здание срещу Витебската гара.

Някаква странна сила, нова, неизвестна нам способност на организма се бе появила в него, бе свършила своята работа и си бе отишла.

Тунел в пространството

Научно-фантастичен разказ

Кирил Буличов

Пазарът в града беше малък: три реда покрити дървени сергии и тесен двор, в който дъвчеха овес напрегнати коне. От каруците търгуваха с картофи и зеле.

Когато я видях, аз се удивих, колко е чужда на този отдавна установен, уютен свят. И както често става с мен, веднага си представих нейния дом, живот, близки. Реших, че е дошла от скрит в гората разколнически манастир, където баща ѝ, мрачен, ограничен, но упорит старик властвува над няколко бабички. Там живее и майка ѝ, надебеляла, ленива, с отекли крака. И тя, която никога не е ходила на училище, не е имала приятелки, сега, след поста и молитвите, на двадесет и пет години, е престанала да се нуждае от тях.

За разлика от останалите търговки, жената никога не спираше, не предлагаше своята стока – едрите яйца в кошница и ранните домати, подредени до тегликата в правилна пирамида като гюлета до оръдие.

Беше облечена в захабена синя басмена рокля, тънките ѝ загорели ръце бяха голи. Тя гледаше над главите на минувачите, сякаш

дълбоко се беше замислила. Не видях цвета на косата и очите ѝ, защото жената беше вързала ниско бялата си забрадка и тя се издаваше като козирка над очите ѝ. Когато някой се приближаваше до нея, тя му отговаряше с усмивка. Усмивката ѝ беше плаха, но доверлива.

Жената почувствува погледа ми и се обърна. Така бързо, готова да бяга, се обръща кошутата.

Отместих поглед.

Не, тя никога не е била в разколнически манастир. И не защото по тези места горите не са големи: те се редуваха с поляни и ливади по течението на попресъхнали реки и плитки езера, всичко открай време беше заселено, и манастири не е имало никога. Просто на шията ѝ, на тънка верижка, висеше шлифовано парченце кехлибар, а не кръстче.

Тя живее в далечно село и мъжът ѝ, здрав, набит и лекомислен, ѝ е заповядал да продаде събралите се през седмицата яйца и узрели домати. После той ще изпие донесените пари и, измъчван от пиянско

разкажание, ще купи с остатъка кърпа за малката дъщеря...

Искаше ми се да чуя гласа ѝ. Не можах да си отида, без да го чуя. Приблжих се и, като се стараех да не поглеждам очите ѝ, поисках да ми даде десет яйца. Леля Альона не ми беше казвала нищо за яйца – тя ми каза да купя млади картофи за обяд. И пресен лук.

Гледах тънките ръце с дълги сухи пръсти. На безименния пръст имаше тънко златно пръстенче – бях прав, тя е омъжена.

– Колко ви дължа? – попитах, като погледнах лицето ѝ (очите ѝ се оказаха светли – струва ми се, сиви).

– Рубла – каза жената, като правеше от вестник кесия и внимателно поставяше там яйцата.

Взех пакета. Яйцата бяха едри, дълги, а черупката – леко розова.

– Отдалече ли сте ги донесли? – попитах.

– Отдалече.

Тя не ме гледаше.

– Благодаря – казах. – Утре ще бъдете ли тук?

– Не знам.

Гласът беше нисък, глух, даже дрезгав и тя произнасяше думите грижливо и ясно, сякаш руският език не ѝ беше роден.

Когато се върнах в къщи, леля Альона се удиви на моята неловка лъжа, че не е имало

млади картофи на пазара, взе кесията с яйцата, занесе я в кухнята и викна оттам:

– Какво си купил. Коля? Та яйцата не са кокоши.

– А какви? – попитах я.

– Пачи, сигурно. Колко даде?

– Рубла.

Леля Альона е единствената ми останала роднина. От пет години ѝ обещавах да дойда при нея, все я лъжех и изведнъж пристигнах. Причината не беше само ненужната разпрания в Москва, крушението на плановете ми, а пламналият страх, че времето можеше да ми отнеме леля Альона, която пише подробни писма със старомодни разсъждения, изпраща честитки в празниците и рождения ми ден, ежегодно буркани със сладко и с нищо не показва обидата си от моите празни обещания.

Когато пристигнах, леля Альона не повярва веднага в щастието си. Понякога тя ставаше през нощта и идваше при мен, за да се убеди, че съм тук. Деца нямаше, мъжът ѝ беше убит на фронта и ме обичаше повече, отколкото заслужавах.

Не успях да поживея и седмица в тихото градче на границата на полето и гората и след като се убедих за сетен път, че не мога да почивам, започнах да тъгувам по неуредения привичен живот. по кориците на Волфсон и Трепетов на горната полица и по

своята задочна, вече ненужна полемика с тях. И разправията, която ме подтикна да пристигна тук, започна да добива своите действителни, скромни размери. Добре, няма да отида в Хорог, ще напусна института. И какво ще се измени? Ще има друга, почти същата лаборатория и почти същите разговори и конфликти. А да замина просто така, внезапно, когато леля Альона предварително се оплакваше колко бързо ще минат останалите ми две седмици, беше жестоко.

– Ти, сигурно, не си и виждал кокоши яйца – каза леля Альона. – И с какво ли ви хранят в Москва?

– Най-добрият начин да се разреши нашият спор – отговорих аз, като минавах от кухнята в стаята и отварях стар брой на „Иностранная литература“, – е да се счупят две яйца и да се изпържат.

Преди вечеря напомних на леля молбата си.

– Все пак да отида до колониала, а? – каза леля. – Да купя обикновени.

– А не. Да рискуваме!

Като постави пред мен пържените яйца, леля Альона си наля заварка от чайника, изваден изпод доста употребявана, но все още горда госпожица с ватирана фуста, доля горещата вода от самовара и отчупи с щипците правилна бучка захар. Тя се

преструваше, че моите експерименти с яйцата не я интересуват, сипа си чай в чинийката, но в момента, когато аз вдигнах вилицата над чинията, тя не издържа:

– На твое място – каза тя, – бих се ограничил с чай.

Жълтъците бяха едри, изпъкнали като половинки от зрели ябълки. Аз помислих, че е интересно да се изчисли СЕП на жълтъците.

На вкус бяха почти като истински, макар, разбира се, нямаше съмнение, че прекрасната непозната ми беше продала вместо кокоши някакви други, непознати в нашите краища яйца. И аз направих удоволствие на леля Альона. като попитах:

– А какви са яйцата на яребицата?

– Защо само на яребицата? Има още бекаси, глухари и даже жерави и орли. Всички птици снасят яйца. – Леля Альона много години беше учителка и назидателната ѝ ирония беше професионална.

– Правилно – не се предадох аз. – Щрауси, славеи и даже птичечовка, но главното за яйцата е тяхната хранителност. И вкусът. А тези са отлични.

2.

Свила краката си, обути в дебели вълнени чорапи – преди дъжд я мъчеше ревматизъм – леля Альона седеше на продънения диван и четеше „Ана Каренина“. До нея лежеше

познатият – от медните закопчалки до изтритото синьо кадифе на корицата – но съвсем забравен за двадесет години, дебел албум с фотографии.

– Помниш ли го? – попита леля Альона. – Днес подреждах сандъка и го открих. По-рано ти обичаше да го разглеждаш. Случваше се, седиш на този диван и ме питаш: „А защо чичо има такива пагони? А как се казва това куче?...“

Поставих тежкия албум на масата под оранжевия абажур с пискюли и се опитах да си представя какво ще видя, когато го отворя. И не си спомних.

– Кой е този, забравил съм...

Леля Альона остави „Ана Каренина“, стана от дивана, наведе се към мен.

– Моят годеник – каза тя. – Ти, разбира се, не го знаеш. След революцията той живя във Вологда, стана някакъв началник. А тогава, през шестнадесета, го наричаха мой годеник. Даже не помня защо? Много се стеснявах. И тези също няма откъде да познаваш. Това са лекарите от нашата земска болница. Те заминават на фронта със санитарен влак. Вторият отдясно е вуйчо ми Семьон. Казват, че е бил отличен лекар, златни ръце. Между земските лекари, трябва да ти кажа, е имало забележителни хора. Самият Чехов е

познавал вуйчо ми, заедно са се борили с холерата.

– А какво стана после с него?

– Той загина, през деветнадесета година.

Вуйчото беше суров, фуражката му ниско нахлупена над челото, шинелът не му седеше добре, взел е от склада първия, който му е попаднал.

– Къде ли е годеницата му? – продължаваше леля Альона. – Май се казваше Маша. Очите ѝ бяха запомнящи се, зеленикави. Разказвах, че когато Семьон загинал, тя два дни сякаш се вкаменила. А после изчезна и никой вече не я видя.

– Може би е заминала нанякъде?

– Не. Сигурна съм, че е загинала. Тя не можеше да живее без него – леля Альона разлистваше албума. – Аха, ето я и нея, забутала се е.

Кой знае защо. годеницата на чичо Семьон беше фотографирана отделно. Снимката бе пожълтяла от времето. Залепена на картон. Отдолу плетеницата от щамповани букви сочеше името и адреса на фотографа. Маша беше в тъмна рокля с висока яка, боне с червен кръст, кръст имаше и на широката бяла превръзка на ръката.

Познавах я.

Не само защото съм я виждал преди двадесет години в този албум, а може би съм

чувал и за съдбата ѝ. Не, аз я видях вчера на пазара. Значи тя не е загинала... Що за глупост? Жената от снимката не се усмихваше. Тя гледаше сериозно – хората от старите снимки винаги са сериозни. Снимането тогава е траело дълго и усмивката не се е задържала на лицето. Те всички са се готвили да отидат на фотограф във Вологда. Започнала седемнадесета година. Маша закъсняла. А доктор Тихонов, възрастен, грозноват, умен, със златни ръце, уговорил сестра Мария да се снима отделно. За него. Едната снимка взел със себе си, другата оставил в къщи. И нищо не е останало от тези хора. Само малко парченце от живота им, от скъпите им, здрави, сякаш вечни връзки, живееше още в паметта на леля Альона. Сега в моята памет. И кой знае защо, в тези места след много години отново трябваше да се роди Маша...

...Короната на ябълката под прозореца беше черна, но неравномерно – различната плътност на чернотата създаваше усещане за обем и далечните листа пропускаха частица от черното небесно сияние. На тъмносивото, копринено лятно северно небе все още не можеха да се разгорят звездите и потрепващите листа ги гасяха. Но една от звездите успя да прониза листата с лъча си и като се разгаряше, се спусна по тази пътека

към прозореца. Леко звездно сияние проникна в стаята. Трябваше да стана и да видя какво става, но тялото ми отказа да направи каквото и да било движение. Леглото започна бавно да се люлее, както става насън, но аз знаех, че не спя. Жената от пазара влезе в стаята, при това се изхитри да не раздвижи завесата, да не скръцне вратата. Тя беше облечена странно – светъл, дълъг чувал, тук-там позакърпен, с прорези за главата и ръцете, който достигаше до коленете. Краката бяха боси и мръсни. Жената сложи пръст на устните си и кимна към преградката. Тя не искаше да събуди леля Альона. Жената се казваше Луш. Това беше странно име, но беше така лесно за произнасяше, сякаш беше от пух.

* * *

...Не ми се искаше да влизам след Луш във входа на пещерата, защото в тъмнината се криеше нещо страшно, опасно – даже по-опасно и страшно за Луш, отколкото за мен, защото то можеше да задържи Луш там завинаги. Тя протегна дългата си тънка ръка и здраво обхвана моята китка с твърдите си пръсти. Трябваше да бърза и да не мислим за страшното.

* * *

Изгубих Луш в прохода, осветяван от мъждиви факли, които горяха там от толкова

време, че таванът беше покрит с два пръста сажди. Но аз не можах да вляза в залата, където беше прекалено светло, защото тогава нямаше да изпълня обещаното...

* * *

– Ти защо не спиш? – попита леля Альона зад преградката. – Загаси светлината.

Бях благодарен на леля Альона, че ме изведе от пещерата. Но тревогата за Луш остана и докато отговарях на леля Альона „Загасям вече“ – аз разбрах, че съм сънувал появяването на жената, макар да бях сигурен, че ако леля Альона не ми беше попречила, щях да намеря Луш и да се опитам да я изведе от пещерата, от която още никой не беше излизал.

* * *

През нощта още няколко пъти се оказвах в подземие и отново и отново вървях по този коридор и се спирах пред осветената зала, като се проклинах, че не мога да престъпя кръга на светлината. Повече не видях Луш. Събудих се рано, обезсилен и изпълнен със същото ирационално безпокойство за тази жена.

– Как спа? – леля Альона влезе в стаята и започна да полива мушкатото на прозореца. – Сънува ли хубави сънища?

За нея сънуването е нещо като отиване на кино. А пък аз сънувам рядко. И веднага

забравям. Скочих от диванчето и то изскърца с всичките си пружини.

– За гъби ли ще ходиш?

– Не, ще поскитам из града.

– Само не купувай яйца – засмя се леля Альона. – Още вчерашните не си изял.

След час бях на пазара. Минах край гърнета с мляко, буркани с мед, табли с цариградско и френско грозде. Вчерашната жена не беше тук, пък и не би трябвало да е тук.

Следващата сутрин – няма да пропадат я – леля Альона ми свари още две яйца. През деня на плажа, зад градската градина, почувствувах бръмчене в главата и видях как в небето сред облаците плува остров, но го гледам не отдолу, както би трябвало, а отгоре. Гледам лошо обработената нива, наредените в кръг колиби, оградени с висок наклонен плет. Луш изтича от колибата към сухото дърво, на което висеше човек и започна да ми маха, за да се спусна по-бързо при нея. Но аз не можах да се спусна, защото бях долу, на плажа, а островът летеше сред облаците. Около мен момчета играеха волейбол с шарена детска топка, а на будката с лимонада и сладолед някой обещавахе на продавачката, че непременно ще върне бутилката. Гледах отгоре към отдалечаващия се остров и фигурата на Луш

стана съвсем малка, тя навлезе в нивата, а тези, които я преследваха, вече бяха готови да изскочат иззад плета. После заспах и съм спал, изглеждаше, около два часа, защото когато дойдох на себе си, слънцето беше високо в небето, изгореният ми гръб не болеше, будката беше затворена, волейболистите бяха преплували на другия бряг и там играеха футбол с шарената детска топка.

Професията ми е такава, че винаги се опитвам да свържа причините и следствията. Като се прибрах, извадих от шкафа в кухнята останалите пет яйца, сложих ги в празна кутия от обувки и ги пренесох зад преградата. Сложих кутията върху шкафа, за да не я достигне котаракът. Мислех да занеса яйцата в Москва и да ги покажа на един биолог. Там правеха опити с мексикански наркотици. Наистина, това беше отдавна, преди пет години и лабораторията може да е сменила темата си.

Но идеята ми се провали още на следващия ден. Събудих се от грохот. Котаракът беше паднал от шкафа заедно с кутията. По пода, като блестеше под лъчите на утринното слънце, се беше размазана смес от черупки, белтъци и жълтъци. Котаракът съвсем не беше изплашен от падането и се промъкваше към диванчето:

наведох глава и видях, че точно там, където искаше да се скрие в тъмния процеп, се клатещи пухесто, яркорозово птиче, по-голямо от пиле, с дълъг тънък клюн и яркооранжеви голи крака.

– Стой – извиках на котарака. Но закъснях.

На два сантиметра от протегнатата ми ръка той хвана пилето и се извъртя, за да не попадне в плен. На прозореца спря, нагло ме погледна с дивите си зелени очи и изчезна. Докато се измъкна от чаршафа и изтичам до прозореца, от котарака вече нямаше и помен. Стоях и тъпо гледах счупените яйца, съборената кутия от обувки. Котаракът сигурно е чул как се излюпва пилето, заинтересувал се е и се е изхитрил да се качи на шкафа.

– Какво става? – попита леля Альона зад преградката. – С кого воюваш?

– Твоят котарак унищожи всичко.

Леля не повярва за необикновеното пиле. Каза, че ми се е присънило. А за счупените яйца каза: „Не трябваше да ги изнасяш от кухнята. Щяха да си останат цели.“

Не ми се беше случвало да виждам яркорозови пилета, които се излюпват от яйца, предизвикващи сънища наяве. Освен това съществуваше прекрасната непозната, присъствието на която придаваше загадъчност на сюжета.

Реших най-внимателно да претърся градината, която се беше смалила толкова тъжно в сравнение с детските ми спомени. Тогава ми се струваше широка, непроходима, в нея можех да се загубя. А всъщност имаше всичко на всичко два люлякови храста, крива ябълка, която даваше на леля Альона киселици за мармалад и жасмин край оградата, и всичко това много натясно. Затова пък около къщата, където имаше много слънце, пищно растяха цветя и треви – всякакви подивели остатъци от предишните цветни лехи и случайни пришълци от съседните градини. Над тревите и пелина се издигаха къдравите шапки на морковите, чадърчетата на копъра и даже самотен цъфтящ картофен храст. Точно на един от листата му намерих перце розов пух.

Занесох перцето в къщи и го сложих в плик. Ако розовите птици са известни на науката, пухчето ще е достатъчно.

– На пазар ли? – попита проницателната леля Альона, като видя, че почиствам обувките си. – Там е прашно.

– Ще се поразходя – казах аз.

3.

Видях онази жена едва на петия ден. Ходех на пазара като на работа. И не само по веднъж, а по три, четири, пет пъти на ден. Жените вече ме познаваха, а и аз ги знаех по

лице. Видях я на петия ден и веднага я познах, макар че беше без забрадка и лицето ѝ под тежката светла коса странно се беше изменило, беше станало по-спокойно и не внушаваше асоциации нито с разколнически манастир, нито с жесток и алчен мъж. От реката подухваше свеж вятър, тя бе наметнала на раменете си черен шал на рози. Очите ѝ бяха зелени, а веждите извити високо на изпъкналото чело. Имаше пълни, но не ярки устни и малко масивна за това лице брадичка.

Тя не ме забеляза веднага – беше заета с купувачите. Този път пред нея имаше купчина големи, червени ябълки и пред сергията ѝ имаше опашка.

Аз вече свикнах да ходя на пазара и да не я намирам. За това, отначало, появата ѝ тук ми се стори като продължение на сънищата, в които тя се казва Луш.

За да се успокоя, минах на сянка и наблюдавах как продава ябълки. Как поставя тежестите на кантара и понякога ги поглежда отблизо, като че ли е късогледа или не е свикнала с тях. Как винаги добавя още една ябълка, така че ябълките да са винаги повече от тежестите. Как прибира парите в плоско кожено портмоне и оттам вади рестото, като внимателно го преброява. Когато купчината ябълки намаля, аз се наредих на опашката.

Пред мен имаше трима души. Тя все още не ме забелязваше.

– Дайте ми килограм, моля – казах, когато ми дойде редът. Жената не вдигна очи. – Здравейте – казах аз.

– Малко вземаш – каза бабичката, която си тръгваше от сергията с пълна чанта. – Вземи повече, жена ти ще е доволна.

– Нямам жена – казах аз.

Жената вдигна очи. Тя, най-последно, се реши да ме погледне.

– Помните ли ме? – попитах.

– Защо да не помня? Помня.

Тя бързо сложи на кантара три ябълки, които тежаха почти килограм и половина.

– Една рубла – каза тя.

– Много ви благодаря. Това е повече от килограм.

Аз бавно ровех из джобовете си, като търсех пари.

– А яйца днес нямате ли?

– Яйца няма – каза жената. – Яйцата бяха случайно. Аз въобще не ги продавам.

– А далече ли живеете?

– Младежо – каза мъж в униформа на районен чиновник, която се състоеше от платнена фуражка и прекалено дебел за времето, широк костюм. – Свършихте нали, можете да не любезничите, обедната ми почивка е към края си.

– Живея далече – каза жената.

Мъжът ме измести с лакът.

– Три килограма, ако може по-едри. Човек ще помисли, че не сте заинтересувани да продавате.

– Още дълго ли ще бъдете тук? – попитах.

– Сега ще ви ги увия – каза жената. – Че иначе не е удобно да се носят.

– Първо ще ви помоля мен да обслужите – каза мъжът с фуражката.

– Обслужете го – казах. – Обедната ми почивка едва започва.

Когато мъжът си отиде жената взе ябълките ми, сложи ги на сергията и започна да прави кесия от вестник.

– А ябълките също ли са особени? – попитах.

– Защо да са особени?

– Яйцата не бяха кокоши.

– Какво говорите... ако не са ви харесали, ще ви върна парите.

Тя посегна към коженото портмоне.

– Аз не се сърдя. Просто ми е интересно какви са птиците...

– Купувате ли? – попитаха отзад. – Или само стоите така?

Аз се отдръпнах, застанах на сянка, извадих от кесията една ябълка, изтрих я с носната кърпичка и отхапах. Жената виждаше какво правя и когато въртях

ябълката в ръка, като я разглеждах, срещнах погледа ѝ. Веднага се усмигнах, като се опитвах с усмивката си да я убедя, че не съм опасен. Тя също се усмигна в отговор, но усмивката ѝ беше плаха, жалка и аз разбрах, че е по-добре да си тръгна, да я съжаля. Но не можех да си тръгна. Работата не беше само в любопитството: боях се, че няма да я видя вече.

Движенията на жената загубиха сръчността си и станаха бавни, неловки, сякаш се опитваше да отдалечи момента, когато ще си отиде и последният купувач и аз ще се върна.

Ябълката беше сочна и сладка. Такива не растат у нас и ако се появят в градината на някой градинар-селекционер, то не по-рано от август. Стори ми се, ябълката има аромат на ананас. Извадих от огризката семката. Беше само една. Дълга, остра, ръбеста. Това не беше никаква ябълка.

Видях как жената изсипа от кошницата последните ябълки, сложи парите в портмонето и го затвори. И тогава, като се приближих към нея, казах тихо:

– Луш.

Жената трепна, портмонето падна на сергията. Тя се опита да го вдигне, но ръката ѝ увисна във въздуха, сякаш жената замря,

сви се в очакване на удар, когато всичко губи смисъл пред физическата болка.

– Извинете – казах, – извинете. Не исках да ви изплаша...

– Казвам се Мария Павловна – гласът беше сънен, глух, думите заучени, като че ли тя отдавна чакаше този момент и в страха си пред него беше репетирала отговора. – Казвам се Мария Павловна.

– Точно така – вторият глас дойде отзад, тих и зъл, – Мария Павловна. Вас какво ви интересува...

Дребен възрастен човек с обветрено тъмно лице, с избеляла, изтъркана фуражка на лесничей ме отместе и сложи ръка върху пръстите на Мария Павловна.

– По-тихо, Маша, по-тихо. Хората гледат – в беззаникавите му очи имаше такава студена ярост, та неволно ми мина през ума, че може би щеше да ме удари, ако наоколо нямаше хора.

– Извинете – казах аз. – Не предполагам...

– Той за мен ли е дошъл? – попита Маша, като се изправи, без да изпуска ръцете на лесничея.

– Ти какво, защо така... Човекът се извинява... Сега ще си отидем в къщи. Никой няма да те закачи.

– Аз ще си тръгна – казах.

– Върви си.

Не успях да се отдалеча. Лесничеят ме настигна.

– Как я нарече? – попита той.

– Луш. Случайно се получи.

– Казваш, случайно?

– Присъни ми се.

Аз му казвах чистата истина и не знаех каква е вината ми пред тези хора, но вина имаше и тя ме принуждаваше послушно да отговарям на въпросите на лесничея.

– Името ли ти се присъни?

– Аз видях Мария Павловна по-рано.

Преди няколко дни.

– Къде?

– Тук. На пазара.

Докато разговаряше с мен, лесничеят поглеждаше към сергията, където жената с треперещи пръсти връзваше празните кошници, подреждаше тежестите на кантара, събираше хартията.

– И какво стана по-нататък?

– Бях тук преди няколко дни. И купих десет яйца.

Какъв ѝ е той? Мъж? Двойно по-стар е, ако не и тройно. Но не ѝ е баща. В тези краища не се обръщат към баща със собствено и бащино име.

Лесничеят не искаше да ме пусне.

– Маша – попита той. – Продавала ли си яйца?

Тя не отговори.

– Аз ти казах да не взимаш. Не ти ли казах, а?

– Исках да купя самобръсначка. С пружина. Нали ви трябва?

– Глупачка – каза лесничеят.

– Яйцата бяха необикновени – казах аз. – По-големи от кокошите и по-други на цвят... После видях сън. По-точно сънувах наяве. И в този сън беше Мария Павловна. Там я наричаха Луш.

– Да – каза лесничеят.

Той беше разстроен. Ненавистта му към мен, толкова очевидна в първия момент, изчезна. Аз бях пречка.. но не опасна.

– Моторът е при вратата – каза лесничеят на Маша. – Хайде. Или ти искаш да отидеш в магазина?

– Исках в аптеката. Но по-добре следващия път.

– Както желаш – лесничеят ме погледна.

– А вие какво правите тук, в отпуска ли сте? – той стана официално вежлив.

– Да.

– Ето защо не съм ви срещал по-рано. Сбогом.

– Довиждане.

Те си тръгнаха. Маша малко по-назад. Тя се беше прегърбила, може би се стесняваше

от високия си ръст. Имаше хубави, скъпи обувки без токчета.

Аз не издържах. Разбрах, че вече никога няма да ги видя и ги настигнах при вратата.

– Почакайте – казах аз.

Лесничеят се обърна, после махна на Маша да продължи напред към мотоциклета.

– Сергей Иванович, кажете само каква беше тази птица? Та аз видях пиленце.

Маша безмълвно превързваше празните кошници към багажника.

– Пиле ли?

– Ами да, розово, голо, с дълъг клюн.

– Дявол го знае. Може да се е родил урод. От това... от радиацията... А въобще, яйцата са обикновени.

Лесничеят вече не изглеждаше нито силен, нито решителен. Той някак се съсухри, остаря и даже стана невзрачен.

– И ябълките ли са обикновени?

– Защо да тровим хората?

– Такива не растат тук.

– Обикновени ябълки. хубави. Просто сортът им е такъв.

Сергей Иванович тръгна към мотора. Маша вече беше седнала в коша и го чакаше.

От вратата на пазара излезе човек, който приличаше на диня. И носеше в ръка мрежа, в която имаше две дини. Дините бяха ранни, южни.

– Сергей – извика диненият шишко. – Толкова години не сме се виждали!

Лесничеят се намръщи, като видя познатия.

– Как е животът, ловът? – Шишкото постави мрежата на земята и тя веднага се търкулна. Шишкото я догони. – Все се каним да дойдем, но работа, работа...

Аз си тръгнах. Отзад се раздаде боботенето на мотора. Явно, лесничеят не беше склонен към приказки. Моторът ме настигна. Маша се обърна, придържайки косата си. Аз вдигнах ръка за довиждане.

Когато моторът се скри зад завоя, аз спрях. Диненият човек пресичаше улицата. Достигнах го пред входа на магазина.

– Извинете – казах. – Виждам, че вие също сте ловец.

– Здравейте, радвам се, много се радвам – диненият човек остави мрежата на асфалта и аз му помогнах да улови дините, когато те се търколиха. Ние придържахме неспокойната мрежа с крака.

– Ловът е моята страст – съобщи шишкото. – Не съм ловувал вече две години. Ще повярвате ли? Вие изглежда само минавате оттук.

– В отпуска съм. Чувам, че се готвите...

– При Сергей ли? Непременно ще го навестя! Тишина, природа, на много

километри няма жива душа. Чудесен човек, истински руски характер, разбирате ли? Само че пие. Ох, как пие! Но това също е черта на характера, нали ме разбирате? Самота, той и кучето...

– Нима той не беше с жена си?

– Така ли? Аз дори не забелязах. Сигурно е возел някого. А как познава гората, навичките на зверовете и птиците, даже ботаническите названия на растенията – просто няма да повярвате! Нали не бързате? Аз също.

Значи така, ще купим туй-онуй и при мен, ще обядваме. Надявам се, няма да ми откажете...

4.

...Къщата на лесничея беше разположена на брега на малко езеро, там, където гората беше отстъпила пред водата. Към къщата беше пристроен плевник и малка зеленчукова градина, оградена с ниски колчета, също като на юг заплетена с лози. Къщата беше стара, посивяла. Но стоеше здраво, като тези манатарки, които се срещаха по пътя. На брега, вързана с верига, се поклащаше лодка. Вятърът на пориви преминаваше над водата, люлееше остриката. Настъпваше топла вечер, изпълнена с комари. Предстоящият дъжд

беше напоил въздуха с лек мирис на гъби и влажни писта.

Спрях на края на гората. Маша беше в градината. Тя плевеше, но в момента когато я видях, се изправи и погледна към езерото. Беше сама – Сергей Иванович сигурно беше в гората. Разбрах, че мога да стоя така, докато стане тъмно, но няма да отида при нея – та нали даже на пазара, в тълпата, моите невнимателни думи я накараха да заплаче. И аз, разбира се, не се приближих към къщата. Постоях още петнадесет минути, скрит зад дебелия ствол на бора. След като изплеви, Маша взе от земята мотичката, занесе я в плевника. Изскърцването на вратата беше толкова силно, сякаш бях там. Като излезе от плевника, тя погледна към мен, но не ме видя. После влезе в къщата. Започна да капе. Дъждът беше дребен, тих и досаден – ясно е, че няма да престане скоро. Обърнах се и тръгнах обратно. Та аз не съм никакъв ловец, не ме бива и за детектив.

Отпред затрака мотор и докато съобразя да се отдръпна от пътя, Сергей Иванович, като свали крака си на земята, рязко спря.

– Е. здравей – каза, като отметна качулката на наметалото. Като че ли не се учуди. – Накъде?

– Ходих към вас – казах аз.

– Към мен се отива в обратна посока.

– Знам. Аз стигнах до края на гората. Видях къщата, Мария Павловна. И се върнах.

Здравите ръце на лесничея лежаха на кормилото. Фуражката беше нахлупена ниско над челото.

– И защо се върна?

– Стана ми неудобно.

– Не разбрах.

– Научих адреса ви, взех пушка, реших да дойда при вас, да половувам.

– И за какво тръгна – да ловуваш или за друго?

– Да поговоря.

– Отказа ли се?

– Когато видях Мария Павловна сама, се отказах.

– Сядай. Ще дойдеш у нас – каза лесничеят, като отместил брезента от коша на мотора. – После бих те закарал до Селище, но не обичам да оставям вечер Маша сама.

– Нищо – казах аз. – Ще стигна. Сам съм си виновен.

Лесничеят се усмихна. Усмивката му ми се стори зла.

– Сядай.

Маша чу шума на мотора и излезе при вратата. Лесничеят каза:

– Посрещай гости.

– Здравейте – казах аз, като излизах от коша. Пушката ми пречеше.

– Добър вечер – Маша гледеше Сергей Иванович.

– Казах: посрещай гости. Покажи ми къде да се измие, човекът идва от път. Сложи масата – той говореше сухо и подбираше прости думи, сякаш искаше да каже, че аз по нищо не се отличавам от случайните пътници, които минават по тези места. – Срегнах ловец по пътя и го доведох. Как ще се добере човекът в такава тъмнина до Селище?

– Той не е ловец – каза Маша. – Защо е дошъл?

– Е, и да не е ловец – съгласи се лесничеят. – Ще прибера мотора в плевника, че през нощта дъждът ще се засили.

– Няма да ви преча – казах на Маша. – Утре сутринта ще си отида.

– Точно така – каза лесничеят.

Маша се скри в къщата.

– Не й обръщай внимание – каза лесничеят, като затваряща плевника. – Тя е малко дива. Но е добра. Да отиваме да си мием ръцете.

В къщата светна прозорец.

– Аз нося водка – казах. – В раницата.

– А аз вече втора година не пия. И не изпитвам нужда.

– Извинявайте.

– За какво се извиняваш? На гости си тръгнал. Не си мисли, ако е за компания, мога. Маша няма да възрази. Как да те наричам?

– Николай.

От баницата с риба се надигаше ароматна пара. Изглежда, страшно бих изгладнял през деня. Маша сложи на масата две ръбести чаши. После седна сама, подпря брадичката си с ръце.

– За срещата – казах аз. – Да станем приятели!

Не биваше да казвам това. На всички, а и на мен, то напомни защо съм тук.

– Не бързай – каза лесничеят. – Ние още не се познаваме.

Той отпи от чашата, като че ли беше вода и я отдръпна по-далече.

– Отвикнах – каза той. – Ти пий, не се стеснявай.

– Изобщо, аз също не пия.

– Ето ти на, събрали се двама пияници – лесничеят се засмя. Той имаше равни, здрави зъби и лицето му стана добро. Там, в града, той изглеждаше по-стар, по-сух, по-груб.

Маша също се усмихна. Част от тази усмивка беше и за мен.

Ядохме, без да бързаме, рибата беше възшебна, можеше да засрами леля Альона.

Приказвахме за времето. за пътя, като че ли се бяхме сговорили да пазим табу.

Едва с чая Сергей Иванович попита:

– А ти самият откъде си?

– От Москва. В отпуск съм тук. При леля.

– Затова ли си любопитен? Или специалността ти е такава?

Изведнъж си помислих, че в Москва, в института, такива като мен разумни и даже увлечени в работата си хора, са включили машинката за кафе, която старателно крият от строгия пожарникар, завиждат ми как се пека на слънце, разсъждават за лова, на който трябва да отидат след две седмици – на лов за звяра, наречен СЕП, което значи – свободна енергия на повърхността. Този звяр е могъщ, живее навсякъде, особено на границата между различни среди. И тази негова всеизвестна, но още съвсем неуточнена и неизползвана сила кара капчиците роса да се свиват в топчици и ражда дъгата. Но малко са хората, които знаят, че СЕП е присъща на всички материални тела и е грамадна: запасът от енергия на повърхността на световния океан е равен на 64 милиарда киловатчаса. Ето този звяр ние се опитваме да хванем не за да го убием, а за да го накараме да работи за нас.

– Работя в НИИ – казах на лесничея.

– А пък аз не се изучих. Не успях. Може би, нямах талант. Ако имах талант, щях да се изуча.

Той пиеше чай от чинийката и отхапваше от захарта. Свършвахме третата чаша, Маша не беше изпила и първата. Отпуснах се, разнежих се и ми се прииска да кажа нещо много хубаво и добро, искаше ми се да остана тук и да чакам, кога Маша ще се усмихне. Навън стана съвсем тъмно, дъждът се лееше и шумът му приличаше на плисък на море.

– Отдавна ли не си ходил на лов? – попита Сергей Иванович.

– Сега ми е за пръв път.

– И сам виждам. Пушката не е чистена десетина години. Ще гръмнеш и ще се разпадне.

– Не съм я зареждал.

– Още чай?

– Благодаря. Вече изпих три чаши.

– Е какво, да се приготвяме да спим. Няма да имаш нищо против, ако ти постелем на миндера, нали, Николай? Все пак как е бащиното ти име?

– Просто Николай. Аз мога да ви бъда син.

– Ти за възрастта не ми натяквай. Може и да ми бъдеш син, ама не си. Когато излезеш на двора, вземи моето наметало.

Станахме от масата.

Щурецът свиреше зад печката – аз мислех, че щурците свирят само в класическата литература. Лесничеят легна на печката, Маша – зад завеската. Завеската стигаше до печката и главата на Сергей Иванович беше точно над главата на Маша.

– Спите ли? – прошепна Маша.

– Не, мисля.

– А той спи ли?

– Не знам.

– Май че спи.

Тя беше права. Аз спях, плувах из тъмната гора и от шумоленето на листата и ромона на капките едва се чуваше шепотът им. Но стаята внимателно събираше думите им и ми ги носеше.

– Аз толкова се страхувах.

– Какво има да се боиш. Рано или късно някой щеше да се сети.

– Аз съм виновна за всичко.

– Не се обвинявай. Каквото било, било.

– Помислих, че е оттам.

– Не, той е тукашен.

– Знам. Има добри очи.

Чуваше се как лесничеят мачка цигарата си, после драсна кибритени клечка и се надвеси от печката, погледна ме. Затворих очи.

– Спи – каза. – Изморил се е. Млад е още. Той не е дошъл тук заради яйцата.

– А защо?

– Заради теб. Красива си, затова е дошъл.

– Не бива така, Сергей Иванович. Все едно, за мен няма човек по-добър от вас.

– Аз съм ти вместо баща. Ти още не познаваш любовта.

– Познавам я. Аз обичам вас, Сергей Иванович.

Те замълчаха. Мълчанието трая толкова дълго, че аз реших, че са заспали. Но още не бяха.

– Той не е натрапчив – каза лесничеят.

– А защо дойде дотук?

– Не стигнал. Върнал се. Като те видял сама, не поискал да те безпокои. Среcíchнах го, като се връщаше.

– Аз не знаех. Видял ли ме е?

– Погледнал те и си тръгнал.

Той загаси цигарата.

– Маша, знаеш ли какво реших? Ако утре отново поведе разговор, ще му разкажа всичко.

– Ой, какво говорите!

– Не се бой. Отдавна искам да разкажа. На образован човек. А Николай е московчанин, работи в институт...

5.

– Как спяхте? – попита Сергей Иванович, като видя, че отворих очи. Той беше

избръснат, облечен в стара, избеляла гимнастърка.

– Добро утро. Благодаря.

Беше късно. През отворения прозорец влизаше ароматен топъл въздух. Ботушите на лесничея бяха мокри – беше ходил някъде по тревата. Печката гореше, на нея нещо къкреше, вреше.

Свалих краката си на земята.

– Жал ми е да си тръгвам – казах.

– А защо? – спокойно попита лесничеят.

– Хубаво е тук при вас, бих останал.

– Не бива – каза лесничеят и се усмихна само с устни. – Ти ще ми отвлечеш Маша.

– Та тя ви обича, Сергей Иванович.

– Така ли?... Да не си се будил през нощта?

– Будих се. Чух разговора ви.

– Не е хубаво. Трябваше да ми покажеш.

Не отговорих.

– Така си и мислех. Може и да е по-добре: няма нужда да повтарям. Както се казва, няма път за отстъпление.

Той изведнъж ми намигна, сякаш бяхме намислили някаква пакост.

Миех се в пруста. когато влезе Маша, в престилката си носеше краставици.

Когато отново се върнах в стаята, Маша попита Сергей Иванович:

– Ще отидете ли?

– Ще закусим и ще тръгнем.
– Аз ще ви приготвя нещо за хапване.
– Добре. Ти не се вълнувай, скоро ще се върнем.

На закуска лесничейт стана сериозен и дълго се замисли. Маша също мълчеше. После лесничейт въздъхна, погледна ме, като държеше чашата в ръка, и каза:

– Все мисля откъде да започна.
– Не е ли все едно откъде?
– Ти, Николай, помисли. Може би ще се откажеш. После да не съжаляваш?
– Вие като че ли ме викате на лов за мечки.

– Казвам ти: по-лошо ще е. Ще видиш нещо, каквото никой на света не е виждал.

– Готов съм.
– Ех, млад си още. Е, добре, свършвай, по пътя ще ти разкажа. Свали от куката пушката. Затъкна широк нож в ботуша си. Маша се суетеше, подготвяше ни за път. Аз нямаше какво да си приготвям.

Маша даде на лесничейа малка раница. Той я преметна през рамо.

– А това е аналгин. Агаш пак я болят зъбите. Забравихте ли?
– Забравих – призна си лесничейт, като прибираще в джоба си шумолящата целофанова обвивка с таблетки.
– Може би Николай все пак ще остане?

Изведнъж разбрах, че тя не говореше за мен като за чужд.

– Няма да го вода далече. До селото и обратно.

– Аз там ви сложих курабийки – градски.
– Е, всичко най-хубаво.
– Нещо сърцето ми е свито днес.
– Без сълзи – каза лесничейт, като поседна преди тръгване. – Само без сълзи. Никак не мога да понасям сълзите ти.

Маша се опита да се усмихне. устата ѝ се изкриви по детски и тя избърса потеклата по бузата ѝ сълза.

– Хайде – каза лесничейт, като ставаше. – Винаги е така. Да тръгваме, Коля.

Маша излезе да ни изпрати до вратата. И когато срещнах очите ѝ, за мен също имаше частица от сърдечната раздяла.

Завихме по една едва различима пътечка. Лесничейт вървеше отпред, като разтваряше клоните ма лещака. Слънцето още не беше изсушило вчерашния дъжд и от листата падаха студени капки.

Той каза:

– Работата е там, че ми е трудно да започна. Ако бяхме заговорили в града, нямаше да ми повярваш.

Пресякохме светла, ухаеш полянка, на която жужеха пчели. По-нататък гората стана тъмна, елхова.

– Отдавна не мъчи това. И като видях, как се връщаш обратно, защото си съжалил Маша, реших да ти разкажа всичко.

Гората оредя. Започнаха да се срещат съборени дървета. Излязохме на голяма поляна. Тук някой беше съборил дърветата, но не ги беше откарал.

– Не те ли учудва? – попита лесничеят

– Ураган ли е имало? Но гората наоколо си стои.

– Ураганът не може така да ги събори.

В центъра на сечището се откри малък хълм, покрит със заплетени полуизгнили корени. Наложих се да се добираме до него, като прескачахме от буца на буца над черни мътни локви. Низината, в която бяха съборени дърветата, се беше заблатила. Буците бяха обрасли с дълъг топъл мъх и кракът затъваше в него до коляно. Стараех се да стъпвам точно след лесничея, но веднъж сгреших и в обувката ми влезе ледена вода.

Качихме се на хълмчето. Беше голо, покрито със сив слой от прах или от лишеи, скриващ тънките съчки и корени. Лесничеят разхвърли купчината клони и зад нея под навес от преплетени съчки се откри черна дупка.

– Аз направих тази колиба – каза Сергей Иванович. – Клони домъкнах. Изсъхнат ли, не можеш я откри. Сега почивай!

– Не съм изморен.

– Не казвам, че си изморен. После ще се умориш.

Той зареди пушката, събра ремъците на раницата, за да не му пречат.

– Там има звяр – каза той. – Некул. Чувал ли си за такъв?

Лесничеят се пъкна в черната дупка, зашумоляха клончетата, посипаха се изсъхнали игли.

– Тук ли си, Николай? – чух гласът му. – Върви след мен. Не се бой от тъмнината. А като те обгърне, също не се плаши. Стисни очи. Чуваш ли?

Аз се наведох и тръгнах след него, протегнал ръка напред, за да не ми влизат клончета в очите.

– Сергей Иванович! – извиках.

Нямаше го.

Тъмнината отпред беше безмълвна и бездънна. Тя не беше част от тази гора, тя беше първобитна, безкрайна и аз не можех да я сравня например с вход в дълбока шахта, макар и затова, че шахтата или пукнатината в планината обещават край на падането – хвърли камък и рано или късно ще чуеш удар или плясък на вода. А тук,

макар че не виждах нищо, знаех, че тъмнината е безпределна.

Не можех да се реша да направя крачка. Разбрах, че лесничейт е вече Там. Че той ме чака. Може би се надсмива над страха ми. Къде беше лесничейт?... В този момент не мислех за това, но в същото време разбирах, че това не е просто пещера, че лесничейт не се е притаил в тъмнината, а беше там, зад черната завеса...

Бълнуване! Ето сега, всеки момент той ще се върне и ще ме попита с подигравка: „Е, какво става с теб, Николай?...“ И аз направих крачка напред.

В същия миг земята изчезна изпод краката ми, аз се откъснах от нея и престанах да съществувам, защото тъмнината не само се затвори около мен, но и ме превърна в част от себе си, разтвори ме и ме понесе със стремителност, която може да се усети, но не може да се обясни или изчисли. В такива случаи добрите стари романисти пишеха нещо от рода на: „Перото ми отказва да опише...“

Всичко това продължи миг, макар че със същия успех можеше да продължи и година, и ако някой ми беше казал, че съм се носил в тъмнината три часа и нещо, също бих му повярвал.

Но дойдох на себе си в същата колиба – само с тази разлика, че отпред имаше светлина и на фона ѝ видях силуета на Сергей Иванович – той се наведе, като се опитваше да ме види.

– Пристигна ли? – попита той. – А аз вече се готвех да се връщам за тебе.

Протегна ми ръка. Измъкнах се навън. Гъстият лещак се простираше почти до самата колиба. Сергей Иванович направи няколко крачки, свали пушката между нозете си, извади цигарите, подаде и на мен, запуши, като смачка мундщука на кръст.

– Обърни се – каза той.

Не разбрах веднага каква е работата. Ние дойдохме до колибата през заблатеното сечище. А тук зад колибата започваха гъсти, бодливи, криви храсти, почти без листа. И нито едно съборено дърво, нито буци, нито мъх, нито вода – никакво блато.

– Не разбираш ли? И аз първия път не разбрах – каза лесничейт. – После направих колибата. А тогава, първия път влязох направо в дупката... И пропаднах.

6.

Зад гърба на лесничейа имаше бор. Не беше бор – старо, раздвоено във формата на лира дърво със ствол на бор, но вместо игли по клоните му стърчаха малки тесни листа. На кората имаше дълбока резка с потекла жълта смола.

– Това е, за да намеря обратния път – каза Сергей Иванович. – Наблизо няма друго такова дърво. Виждаш ли входа на колибата?

Под клоните и изсъхналите писта чернееше петното на входа. Сергей Иванович събра разхвърляните пред колибата клонки и ги струпа на голяма купчина, която маскираше входа.

– Има само един път – каза лесничеят, – през колибата. Ако искаш, провери.

– Как? – обхвана ме необикновена тъпота.

– Заобиколи – каза лесничеят.

Заобиколих колибата. Тя беше скрита в гъстия храсталак: трябваше да се навеждам и отдръпвам клоните с ръце. Бръмчеше бръмбар, през листата проблясваше бледо небе. Обърнах се. Лесничеят вървеше след мен, като държеше пушката в сгънатата си ръка. От задната страна колибата беше затрупана с клони. В процепа между тях аз видях същото това бледо небе.

– Убеди ли се? – попита Сергей Иванович.

– Тук няма никакво блато и никакви ели наоколо.

– Убедих се – казах аз.

– Ти с мен тук си като на разходка с екскурзовод. А какво ми беше на мен поминалата година? Бях сам. И знаеш ли – изплаших се. Затичах обратно, а изгубих дупката. Сигурно половин час съм се промъквал из храсталака. Та аз познавам

гората като дланта си. А виждам – не е същата... Е, да тръгваме – каза Сергей Иванович. – По пътя ще поговорим. Имам работа тук. Хората ме чакат.

Минахме по края на широко поле, обрасло с някаква непозната висока трева, по която на вълни сновеше вятърът. Светлите вълни пробягваха към храстите и ми се струваше, че вървим по брега на морето.

– Гледай под краката си – предупреди ме Сергей Иванович. – Има много насекоми.

Тревата миришеше тежко, като парфюмирана. Трева не може да мирише така. Къде сме? В саваната? В джунглите на Амазонка...?

– Аз дълго си блъсках главата – каза лесничеят. – Вдън земя ли съм се провалил? Може би в Австралия? Земята нали е кръгла?

Последните думи прозвучаха като въпрос. Съмнението се беше родило не от невежество, а от прекомерен опит.

– Така си го представях: дупка през цялото земно кълбо. После размислих.

Пушката изведнъж подскочи в ръцете му и го ритна. Трепнах. Изстрелът беше рязък и слаб – храстите погълнаха ехото. В клоните затреця и падна нещо тежко.

– Спокойно – каза лесничеят. Измъкна гилзата, заради отново пушката и едва тогава, като ми заповяда с жест да не

мърдам, извади от ботуша си нож и тръгна към храстите.

Сага той беше друг, по-точно трети човек. Първия – непохватен, стар и неловък – аз видях на пазара, в града. Вторият – добър къщовен, силен – остана в къщи, с Маша. А третият се оказа сух, ловък и бърз. Този, третият, стреля.

– Коля – извика лесничият от храстите. – Я ела тук. Виж кого улучих.

Смачкал под тялото си дългите стъбла, лежеше голям сив звяр. Имаше неестествено дълги крака, тънки за здравето мъхнато тяло и издължена като у хрътка, но много помасивна, почти крокодилска муцуна с оголени, жълти зъби.

– Готвеше се да скочи – каза лесничият. – Провървя ни, че го улучихме с първия изстрел. Те са много жизнени.

– Какво е това?

– Некул. Казват, че по-рано били домашни като кучетата. После подивели, когато сукрите съсипали овчарите. А сега некулът е по-страшен от вълк. Познава човека и не го обича. Напада го.

Лесничият начупи клони и покри с тях некула.

– Ще кажа на моите. После ще го отнесат. Някъде наблизе е леговището. Веднъж вече се хвърля един върху мен – по-едър от този.

Пътеката криволичеше между редките остролистни дървета, заобикаляше недълбока обширна низина, обрасла с червени тръни. От тях стърчаха краищата на обгорели греди.

– По-рано тук са живели – каза Сергей Иванович. – Виж какво, аз съм човек, така да се каже, обикновен. Нямах щастието да получа образование, но съм видял доста. Цялата война изкарах. Виждал съм различни страни. И в живота какво ли не ми се е случвало. Така че, не бързай да ме съдиш. Ето, сега ти се струва: щом си видял в гората дупка, друга обстановка, бягай и съобщавай където трябва, умните хора ще се оправят. А не е толкова просто...

Спуснахме се в долина, по дъното на която течеше малък ручей. През него бяха прехвърлени две греди.

– Отдавна не е имало дъжд – каза лесничият, така говорят на село за сушата. – Отначало исках да разбера каква е работата. Нали не живея в града, там ще изтичаш при милиционера – погледнете, гражданино началник. Значи, ходи в града, на тридесет километра, върви по учреждения, търкай праговете. А ако не повярват? Аз и сам нямаше да повярвам и от присмех се боя. След това въобще отложих. Ще видиш защо. Може би – ще разбереш. Сега е твой ред, ти решавай. Само че, отначало погледай,

разбери всичко, после решавай. Подозирам, че това не е Земята. Разбираш ли? Какво ме гледаш като дявол богородица?

– Защо така мислите?

– Звездите са други и денонощията – по-къси. С един час, но по-къси. И други неща има... по-рано идваха при мен ловци. Не толкова да ловуват, колкото да унищожават водката. Имаше един преподавател от областта, аз разговарях теоретически с него. И така го разпитвах, и инак, а за дупката – нито дума. Думам му: „А какво ще кажеш, ако така и така?“ А той ми отговаря: „В твоето алкохолно бълнуване, Сергей, ти си видял паралелен свят. Има такава теория“. Сам се налива, а аз значи, бълнувам... Слушай, Николай, ти чувал ли си за паралелни светове? Как гледа науката на тях?

– Чувал съм.

– Уж е същата Земя, само че на нея всичко е малко по-друго. И такива земи може да има сто... Стоп. Я се дръпни, приятелю, настрани. В храстите. Че можеш да ги изплашиш.

Тук пътеката се вливаше в прашен междуселски път. Чу се скърцане на колела. Сергей Иванович излезе на пътя и подсвирна. Някой извика в отговор. Скърцането на колелата спря.

Само дано някой некул не се досети, че съм тук, в храстите, без оръжие. Лесничият няма да успее и да дотича. Кората на дървото беше черна, грапава, златен бръмбар с контешки завити мустаци спря и започна да изучава с тях пръста ми, заградил му пътя. Паралелен свят... Кой знае защо ме интересуваше не толкова същността на този свят. Аз мислех за дупката. За вратата в блатото. Тоест, за феномена, който беше очевиден! Каква беше същността на този преход. Къс ли е той, както и колибата, или безкрайно дълъг? Откъде идва усещането за падане, невероятната скорост? Завеса или тунел, прокарани в пространството? От характера на тази врата зависи и принципът на света, в който попаднахме. Ако допуснем, че този свят е паралелен, то безмислено е да гадаем и положението му в пространството. Ако това е свят, който съществува, например, в нашата Галактика, то какво е изкривяването на пространството? Никога не съм мислил, че ще си блъскам главата над такива проблеми.

– Николай – извика лесничият от пътя. – Ела тук.

– Идвам.

(Краят в следващия брой)

Тунел в пространството

Научно-фантастичен разказ

Кирил Буличов

(Продължение от брой 8)

7.

Сред облаци и прах, които скриваха колелата, се издигаше каруца, запрегната с чифт дребни, измъчени – със стърчащи ребра – носорози. Туловищата им бяха необикновено хърбави, вратовете – протрити от ярема, а краката – покрити с козина. Сивата козина, подобно на кучешка, беше ожулена тук-там. До каруцата стоеше мъж в сива домашно тъкана дреха, която като чувал висеше до коленете му. Беше бос. Като ме видя, той вдигна свободната си от поводите ръка и я притисна към гърдите си. Брадичката му беше рядка и на кичурчета, като че ли взета от небрежна детска рисунка. Зелените му очи гледаха изпитателно.

– Мой приятел – съобщи лесничейт. – Нарича се Зуй. Казах му, че си ми по-малък брат. Не се обиждаш, нали?

Зуй пристъпи с босите си крака по меката топла земя. Каза нещо.

– Кажва, че трябва да побързаме. Сядай в каруцата. Вчера са идвали сукри. Търсили са

ме – каза лесничейт, като мачкаше цигарата си.

– Сукрите! – за втори път вече чувах тази дума.

– Тукашните стражи.

– Какво пазят?

– После ще ти разкажа. Николай, имай пред вид, че за всички аз живея зад гората. Че там уж има друга страна, но влизането в нея е забранено. За вратата те, разбира се, не знаят. Не бих искал никой от сукрите да се промъкне при нас. Помниш ли как се изплаши Маша на пазара? Отначало помисли, че си от тукашните.

– А тя идвала ли е тук?

– Идвала е, идвала е. Разбира се, че е била тук. Не става дума за нея. Какво да правим?

– И все пак, Сергей Иванович, аз не съм съгласен с вас. Можем да упорствуваме, да доведем специалисти в гората. Можем да организираме...

– Почакай – лесничейт запали. Зуй със страх гледаше дима, който излизаше от устата на лесничейт. – Не могат да свикнат.

Гледам да не пуша тук, за да не създавам суеверия. И без това кой знае какво си мислят. Та ти казваш: може да успеем., може да организираме. Е добре, а по-нататък? И мен ще ме изхвърлят като мръсно коте. Извинете. Сергей Иванович, с вашата необразованост и алкохолно минало трябва да отидете на заслужена почивка.

– Е, защо пък така?

– А защото на мястото на учените и аз бих разсъждавал така. Този Сергей Иванович само разваля цялата работа. Тича, обърква... А учените също не всичко ще разберат.

– Какво няма да разберат? – опитих се да се усмихна аз.

– Няма да разберат живота. А моите закъде са без мен? Маша, Зуй, другите? Та те се надяват. Ако при съседите е влязъл бандит с пушка, как ще е по-умно – да тичаш да спасяваш хората или да мислиш: „Ами ако той вземе, че ме застреля?“

– Примерът не е много подходящ. Съседите живеят по същите закони като нас. А представете си, че от друга страна...

Лесничейт хвърли цигарата в праха.

– Няма да спорим. Точно затова и те повиках, да видиш какви бандити има тук. Ако се случи нещо с мен, сам ще се оправяш...

Пътувахме мълчешком пет минути. После попитах:

– А Зуй откъде знаеше, че ще дойдеш?

– Миналата седмица бях тук. Без предупреждение по-добре да не се вестявам в селото. Мога да срещна сукри. Те не ме обичат.

Настигнахме стадо. Четири еднороги, рунтави животни лениво вървяха из праха, обкръжени от други животинчета. Голо момченце тичаше и ръгаше животните в хълбоците, за да не ни пречат да преминем. Като ме видя, то изведнъж замря.

– Синът на Курд – каза лесничейт. Извади от горното джобче на гимнастърката си бучка захар и я подхвърли на момчето. Бучката веднага се оказа зад бузата на пастирчето.

– В училище му е мястото – каза лесничейт. – Все си мисля дали да не го взема при нас.

Ограда от пръти препречваше пътя. Зуй предаде поводите на лесничейт и скочи от каруцата, отдръпна няколко пръта настрани, за да освободи входа. Не ги постави на мястото им, защото след нас идеше стадото. Каруцата изкачи възвишението и пред нас се появи село.

8.

Аз познавах това село. То ми се присъни на плажа, само че тогава го видях отгоре. И дървото видях.

И човека, който висеше на дебелия, дълъг клон.

Поривът на горещия, сух вятър раздвижи тялото и то леко, като махало полетя към нас. Дъхът ми спря.

Лесничеят скочи от каруцата, сложи ръка над очите си и аз разбрах, че това не е човек – кукла с цигарата в човешки ръст, чучело с грубо нарисувано лице върху бял парцал – две петна за очи, чертица за уста, и друга вертикална за нос. Така рисуват децата.

– Това съм аз – усмихна се лесничеят. – Обесили са ме. Задочно, така да се каже, за страх на враговете.

– Кой го е обесил?

– Сукрите. Отдавна, още през пролетта. Много са недоволни от мен – каза лесничеят не без гордост. – Затова и куклата направиха. Нагледна агитация.

– А защо е пусто? – попитах аз.

– А кой да бъде тук? Бабите и дядовците, които са останали, са на полето. А мъжете, които не избягаха, ги откараха в планината. Сам разбираш...

Лесничеят метна пушката на рамо и тръгна към една от колибите. Аз го последвах в отворената врата и ме лъхна тежък, застоял въздух. Беше тъмно, само от дупката в покрива идваше светлина. Лесничеят остави раницата на земята.

– Добър ден – каза той.

Никой не отговори. Под стряхата прошумоля птица и оттам, като блесна в наклонения лъч светлина, към мен се приземи познато розово перце.

– Как вървят работите? – запита лесничеят в тъмнината.

– Добър ден, Серге – произнесе познат, дълбок, чист глас. – Как пътува?

Очите започнаха да свикват. Лесничеят постави пушката в ъгъла, мина в далечния край на колибата и се наведе над купчина парцали.

– Добре пътувах – каза той. – Дойдох с брат си. Как си Агаш?

– Живея – отговори същият глас. – Къде е брат ти?

– Ела тук, Николай – каза лесничеят. – Запознай се с леля.

В купчината парцали полулежеше старица в тъмна риза. Сивите коси бяха гладко сресани, лицето почти без бръчки. Лепи Агаш и моята леля Альона си приличаха като две капки вода. Само без очила. Тя трябваше сега да се усмихне и да попита с вечната учителска ирония, уверена, че не съм си научил урока: „Не можеш ли без подсказване?“

– Ела по-близо – каза старицата. Тя протегна към мен тънка, суха ръка и докосна

лицето ми. Малкият и безименният пръсти бяха отсечени.

– Не вижда – каза лесничият.

– Лицето ти ми е познато – каза леля Агаш. – Имах племенник с твоето лице. Той взе меч. Убиха го. Беше умен.

– Ще запаля свещ – каза лесничият. – Тук при тебе е тъмно.

– Помниш ли къде са свещите? Как е Луш? Аз се обърнах към лесничия. Той палеше свещ.

– Луш ти предава много поздрав и подаръци – каза той.

– Благодаря. Нищо не ми трябва. Зуй ме храни.

Влезе Зуй и с грохот изсипа пред глиненото огнище наред колибата наръч дърва.

– Ще пийнете, нали – каза леля Агаш. – Изморили сте се. Нямам крака – добави тя, като изви лице към мен. – Зуй, направи чай.

– Агаш говори руски като нас с теб - каза лесничият. – Чуе веднъж думата и вече я помни. Ти много не пий от тяхното питие. И половин чашка стига, когато не си свикнал. Но ободрява.

– Ябълките, яйцата оттук ли са?

– Оттук. Което е обикновено, аз не забранявам на Маша. Не сме много добре с парите. А на тукашните трябва да помагаме.

Но яйца не й позволявам да продава. Строго й забраних. От тях правят тук едно лекарство. Но ти познаваш Маша – си е си. –

В огнището праснаха клоните и върху лицето на леля Агаш падаха отблясъци от огъня.

Агаш пхна ръка зад нарове, на които седеше, и измъкна оттам емайлирани канчета. Сергей Иванович каза:

– Не можем да донесем много тук, страхуваме се.

– Да – каза леля Агаш. – За нас богатството е опасно. Чашите са чисти. Синът на Курд ги ми с гореща вода. Серго се бои от синята треска. Много хора умряха от синята треска.

– Не се боя за себе си – каза лесничият. – Боя се да не занеса инфекция там, при нас.

– Сега няма треска – каза Агаш. – В нашия род няма никой умрял. Серге ни донесе кръгли камъни.

Не разбрах. обърнах се към лесничия.

– Таблетки донесох – каза Сергей. – Отивам, разбираш ли, в аптеката. Знанията ми са на равнището на списание „Здраве“ – аз го получавам. Аспирин взех, малко тетрацилин. С антибиотиките внимавам, за да няма странични ефекти. Всяка таблетка делия надве. Нищо, оправихме се.

– Е, знаете ли – казах аз, – просто се учудвам. Възрастен човек сте. Можете да им навредите. Организмите им...

– Не можех да гледам как хората умират – отрязва лесничият.

В постъпките му имаше определена логика, но правилна ли беше? Взех канчето с питието. Топло, ароматично. На дъното на канчето имаше тъмни плодове.

– Пий, не бързай – каза лесничият. – Чакам един човек.

Като че ли го чу, в колибата влезе човек.

Агаш каза неща със строгия глас на леля Альона.

– Сърди се, че е дошъл без предупреждение – поясни лесничият. – А защо се сърди. Едноокият винаги прави така. Конспиратор.

Високият едноок мъж с къса черна наметка, стегната с колан, на който висеше къс меч, се поклони на Агаш. Лесничият се изправи и като сложи ръка на сърцето си, се приближи към новодошлия. Едноокият заговори бързо, сякаш замеряше лесничия с думи. Всички замряха.

Лесничият го попита нещо, замисли се няколко секунди. После каза със злоба на руски:

– Казвах ви, предупреждавах! Ти какво ще правиш? – Погледът му се плъзна по лицето

ми. Но въпросът му не беше отправен към мен. – Аз отивам. Че инак ще ги издавят като котета.

– Какво е станало? – попитах аз.

– Брат ми ще остане тук – лесничият стегна колана на гимнастърката. Останалите мълчаха. Гледаха ме. Аз бях пречка, товар.

– За дълго ли? – попитах. Първата ми реакция беше да не се съгласявам: щом отиват всички и аз отивам. И веднага разбрах, че трябва да се подчинявам на Сергей Иванович, както се подчиняват на водача в планината. Едно не е ясно, дали водачът знае пътя?

– Не е за дълго – каза лесничият. – Някакво усложнение. Ако стане нещо, ще намериш ли сам накъде до вървиш? Запомни ли пътя?

– Може би, все пак с вас?

– От незнание ще объркаш нещо. Ще ти оставя пушката си. Не бива да отивам с пушка.

– Защо?

– Ами ако им попадне в ръцете? И така на съвестта ми тежат достатъчно други грехове.

9.

– Дай ми канчето на Серге – каза леля Агаш. – Ще го допия. – Дадох й топлото конче.

– Мога ли да изляза да погледна наоколо?

– Не отивай далеч – каза сляпата. – Не бива да те виждат.

Въздухът тук беше друг – влажен, ароматен от познатите земни цветя, лилии и мушкато, издигащи се безредно над високата трева. Розово пиле до самотно цъфтящия картофен храст ме гледаше удивено и осъдително – кой те е канил? От тревата се издигна пчела и като проследих полета ѝ, видях в далечния край на градината момиче. То седеше на висок виенски стол и четеше стара изпокъсана книжка. Момичето беше в дълга до земята синя рокля. На главата – бяла забрадка с червен кръст и бяла превръзка със също такъв кръст на ръкава. Пчелата прелетя съвсем близо до лицето ѝ и девойката махна с ръка, но не вдигна очи от книгата. Трябваше да ѝ напомня, че е време да се приготвяме, но кой знае защо, аз отново се намерих на площада.

Там беше пусто. Една врана, кацнала на главата на обесената кукла, държеше в клюна си малка, зелена ябълка. Върнах се при леля Агаш.

– Ти ли си малкият брат? – попита тя.

– Далеч ли отидоха?

– В гората. При хората.

– Аз нищо не знам.

– А защо ти трябва да знаеш за нас? Защо хората, които живеят добре, да знаят за тези, които живеят зле?

– А брат ми?

– Той знае. Но понякога е като дете. Иска за хубаво, а не разбира, че после ще бъде лошо, не разбира най-прости работи. Ясно ли ти е, момче?

– Може би. А как дойде при вас Сергей?

– Той не ти ли каза?

– Бях далече. Вчера пристигнах.

– Това беше отдавна – каза леля Агаш. Огънят догаряше и димеше. – Моят брат беше в гората. Нападна го некул. Знаеш ли какво е некул?

– Видях.

– Серге уби некула. Брат ми дълго боледува. Каза на Серге: „Моят живот е твой живот“. Разбираш ли?

– Разбирам.

– Моят род взе Серге. Но сукрите можеха да узнаят. Не бива да се взема в рода чужд човек. Серге не искаше да живее у нас. Той си отиваше. Никой не говореше на сукрите за Серге. Ако нарушиш закона на сукрите – смърт. Но ако нарушиш закона на рода – също смърт. Разбираш ли?

– Разбирам.

– Тогава имаше треска. Много хора умряха, а много избягаха в гората. Когато

дойдоха сукрите, нямаше мъже, които да пазят вратите. На сукрите им трябваша нови хора. Синът ми загина. Брат ми беше убит на прага на къщата. Оставиха ме да умра – кому е нужна една старица? И когато дойде Серге и донесе лекарство, малко хора бяха останали. за да пият лекарството. И аз казах на Серге: твоят брат, моят брат е мъртъв. Ти си мой брат. Вземи дъщеря му Луш. Намери сукра, който уби брат ми, и убий сукра. И всички, които чуха, казаха: Не бива, законът забранява това. Ще ни избият всички. И Серге каза: „Законите са измислени от хората. И те ги променят“.

– А той уби ли го?

Искаше ми се старицата да отговори: „Не, Сергей няма право да съди и убива, даже ако му се струва, че справедливостта му дава това право.“

– Той каза: „Ако убия сукра, ще дойде друг сукр. Само всички хора заедно могат да ги прогонят“.

– Правилно, това не решава нищо.

– А ние чакаме – каза старицата. – И оставаме все по-малко.

Някъде далече, извън пределите на селото се чу нисък, протяжен звук, сякаш някой бе отпуснал струна на контрабас. Агаш впери невидждащите си очи натам, откъдето

дойде звукът. Пръстите се впиха в парцалите, покриващи коленете й.

– Какво е това? – попитах аз.

– Тръби – каза старицата. – Трябва да си отиваш. Серге каза така.

– А къде е Сергей? Къде ще го намеря?

– Серге е в гората. Те търсят Серге. Отивай си. Не бива да се спори със силата...

Звукът на контрабаса се разнесе отново. Малко по-близо. Или ми се стори, че е по-близо?

– Агаш-пато! Агаш-пато!

Момчето пастирче дотича запъхтяно. То размахваше юмруци, като си помагаше с тях да говори. Старицата слушаше и не го прекъсваше. После протегна ръка. Момчето разтвори юмрук. Там имаше хартиено топче. Разтворих го. На листче, откъснато от тефтерче беше написано едро, напреко:

„Николай, бързо си тръгвай. Ако не се върна – погрижи се за Маша. Аз съм й единствен. Това е заповед.“

– Отиваш ли си? – попита Агаш.

Погледнах часовника си. Минало бе малко повече от час, откакто лесничеят беше тръгнал с мъжете. Не можех да се върна сам.

– Тръгвай си веднага – каза Агаш. – Синът на Курд ще те изведе.

– А вие?

Тя показа черната цепнатина зад нара:

– Ще се скрия в ямата.

– Ще ида при Сергей – казах аз. – Той ми е брат.

Момчето нетърпеливо стоеше около входа, като че ли искаше да избяга, но не смееше.

Старицата му каза нещо. После се обърна към мен:

– Отиди при Сергей. Ти си мъж. Не искам да го убият.

– Благодаря ти, лельо Агаш – казах аз.

Измъкнахме се през дупката в стената на една от колибите, през пролуката в плета слязохме от хълма, пресякохме плиткия ров и забързахме по стърнището към голите върхове на скалите, стърчащи сред далечната гора. Беше горещо. По гърба ми се стичаше пот, пушката натежа и пареше. Прахът се полепваше по мокрото ми от потта лице и влизаше в очите ми.

Момчето тичаше отпред, понякога се обръщаше, за да се убеди, че не съм изостанал. Страшно слабите му крака с подути колене се мяркаха в праха, косите се мятаха по раменете му.

Отново се чу звукът на тръбата, боботещ и зловец. Тъй близо, сякаш някой невидим стоеше до нас. Момчето се приведе и хукна към гората, лъкатушейки като заек. Втора тръба се обади отляво. Затичах след

пастирчето. Гората се приближаваше бавно, момчето ме бе изпреварило много.

Напред, оттам, накъдето тичаше пастирчето, се чу вик. Поспрых, но шумът в ушите и туптенето на сърцето ми пречеха да чуя. Кой извика? Свой ли? Тук бях най-много от три часа, но вече дялях този свят на свои и чужди.

Когато приведен дотичах до гората, момчето не се виждаше никъде И тогава ме обзе страх. Този страх се роди от самотата. Улових се, че се опитвам да си спомня пътя назад, към раздвоения бор, към вратата в блатото, към действителността. Където има автобуси и леля Альона току поглежда през прозореца, безпокоейки се къде ли съм изчезнал. Но какво може да ме заплашва? Че ще закъснея за автобуса?

Изправих се и тръгнах по-бавно. Аз не съм тукашен. Нищо не може да ми се случи. Трябва да намеря момчето. За него е по-страшно.

Над ухото ми свирна стрела. Отначало не разбрах, че е стрела. Още не ми се беше случвало да стрелят по мен с лък. Стрелата се заби в стъблото на дървото и перото на опашката ѝ се залюля. Хвърлих се в гъсталака и още една стрела премина като черна линия пред очите ми.

Храстите ме удряха по лицето, пушката ми пречеше да бягам, някой тежко трополеше отзад, като чупеше клоните. Земята се наклони и аз веднага не разбрах, че пропадам в дълбок ров.

Търкалях се през висящите над рова храсти, но не изпусках пушката, удрях се в стърчащите корени, опитвах се да се хвана, да се задържа със свободната си ръка. Нещо силно ме удари по челото и разсече бузата ми. Стори ми се, че падането ни няма да свърши никога. Изглежда за миг съм загубил съзнание.

Болеше ме. Остър клон се беше забил в гърба ми и не ми позволяваше да дишам. Опитах се да се изправа, но клонът се беше забил здраво. Лицето ми смъдеше. Замях. Те могат да ме чуят... Трябва да дишам полеко. Като че ли е тихо... Опрях се на пушката и рязко се изправих. Клонът тресна и ме пусна.

Внимателно седнах и опипах крака, който ме болеше. Панталонът беше разкъсан на прасеца и от болка не можех да докосна крака си. Притеглих го към себе си – той се подчини и аз се изправих. Оттук се виждаше ровът: Той не беше дълбок – безкраен изглеждаше само за този, който пада в него. Погледнах цевта на пушката – дали не е влязъл пясък. Беше чиста. Оставих сакото си

под храста – беше разкъсано на гърба и повече не можеше да изпълнява функциите си.

Намерих пътя недалеч от мястото, където влизаше е гората. Той беше набразден от следите на каруци и човешки крака. Навлязох в гората, като вървах по края на пътя, за да мога да се шмугна в храсталака при първата опасност. Скоро от пътя се отдели широка пътека. Точно по нея вървах следите – на едно място имаше смачкана от колело оранжева гъба.

И изведнъж видях момчето.

То лежеше по очи и от гърба му стърчаха перата на две черни стрели.

Пренесох момчето на тревата. Тялото му беше съвсем леко и още топло.

Нахвърлях клонки върху него и продължих. Аз бях виновен за смъртта му. Трябваше да го настигна и да не го пускам. Трябваше да послушам лесничея... трябваше... трябваше... трябваше...

Да, този свят е жесток и несправедлив към слабите. И жестокостта му е открита, узаконена и привична. Няма нищо чудно, че като е попаднал тук, лесничеят е взел страната на слабите и враговете на селото са станали и негови врагове. Не от желание да се покаже герой, или да прояви доблест, а просто от чувството, че не може да постъпи

иначе, започнал е да се намесва в работите им, да дели таблетките тетрациклин, да воюва с някакви сукри, да убива некули и да носи от нашия свят канчета, без да смятаме другите неща, които не са ми известни.

Но обективно разумна ли е дейността му? Не прилича ли той на човек, който разкъсва паяжина, за да спаси попадналата в нея муха? Какво може да направи тук и необходим ли е? В несправедливия свят справедливостта е нереална. В задочния спор със Сергей аз се стремях да избягвам емоциите и да си остана учен, опитвах се първо да открия причинно-следствената връзка, механизма, който движи явленията и едва след това да взимам решение.

Когато гората започна да просветлява отпред, забавих крачка, после спрях. На поляната доскоро е имало лагер. Стърчаха само скелети на колиби, бяха разхвърляни клони и съчки. На отъпканата трева лежеше Зуй. Брадата му стърчеше към небето. В юмрука си стискаше счупен кинжал.

Като се криех зад дънерите на дърветата, заобиколих поляната. В хрусталака се натъкнах на познатата каруца.

10.

Вчера бродех из гората. Днес отново вървя из гора. Задавах си въпроса, на който не можех да отговоря: „Какво правя тук?“ Как

попаднах? Каква сила е привлякла двата свята един към друг и в тази точка, където те са се докоснали, създала е тунел? Да се опитаме мислено да построим модела на това явление на основата на познатия ни феномен: да си представим СЕП – сумарната енергия на планетата... Трудно беше да се построи модел – не можех да закача планетата в една точка на пространството, защото изкривяването му трябваше да е невероятно сложно, такова, каквото не съществува и не може да съществува. Не може, но съществува. А ако си представим чисто теоретичен, умозрителен модел на почти затворен свят? Още Фридман през двадесетте години бе изследвал космологичните проблеми в светлината на общата теория на относителността. Оттам идва и измисленият от Марков „фридмон“ – частица с размери на елементарна, но вместваща в себе си галактика – само да проникнеш в нея. И за тези, които се намират вътре във „фридмана“, нашият свят се превръща в точка.

Спрях, защото чух подрънкване, гласове, скърцане. Още малко и щях да налетя върху хората, които вървяха отпред.

Процесията се беше проточила на горския път и ми се наложи да навляза в гората, за да я изпреваря.

Погледнах иззад храстите. Покрай мен в мрачината се движеха каруци. Върху тях лежах хора. Някой стенеше. Пред каруците вървяха селяни... И сега за пръв път аз видях враговете им отблизо.

Някога, по времето, когато баща ми е бил млад, на мода са били фантастичните романи за разумни мравки. Заселвали са ги на Марс и на Луната, увеличавали са ги до човешки ръст, надарявали ги с коварство и жесток хладен разум. Именно мравки. Изпокъсаните книжки лежах в килера, като свидетелствуваха, че и баща ми е бил млад и аз ги намерих, когато бях на петнадесет години. Към мравките въобще започнах да се отнасям с отвращение и се страхувах от тях повече, отколкото те заслужаваха. А после прочетох някъде, че насекомите не могат да бъдат разумни. Това ми беше доказано популярно и аз с готовност му повярвах. Пък и нови романи за мравки нещо не се срещаха... И ето сега, в света на Агаш и Луш, видях как грамадни, малко по-ниски от човека мравки, водят нанякъде хора.

Кръглите глави на насекомите, издължени и остри отпред, кръглите тела и тънките лапи придаваха на вечерната картина зловещ кошмарен оттенък... И тогава ми мина през ума – а дали всичко това не е сън? Процесията продължаваше да се влечи. Пак

каруци, групи мравки с копия, закрита кола, отново мравки... Лесничеят го нямаше в тълпата, подгонени пред каруците селяни.

Не можех да повярвам, че лесничеят е загинал. А може би лежи ранен в каруцата?

И отново навлязох в гората. Там вече беше почти тъмно. След няколко крачки под краката ми попадна съчка, която изтрещя като противопехотна мина. Затичах навътре в гората: ако ме преследват, няма да мога да избягам, прекалено съм уморен. И тогава разбрах, че гората свършва.

Стоях на края я и гледах как колоната, скрита в облак прах, навлиза в широката пустош. Отпред, като отразяваше червените от залеза облаци, блестеше в лилаво и оранжево река. Зад реката се издигаше невисока планина, с почти правилна конусообразна форма. Далече, край брега на реката, стояха още няколко мравки, бронята им отразяваща цветовете на залеза. Стражите започнаха да подкарват колоната, носорозите затеглиха по-бързо, а аз не се реших да изляза на открито място.

Докато стоях и размишлявах какво да правя по-нататък, срещу колоната излязоха мравки-посрещачи. Те се скупчиха около закритата кола и когато вратичката ѝ се отвори, оттам измъкнаха човек. Това беше Сергей Иванович. Различих зелената

гимнастърка, късата сива коса. Така и трябваше да бъде.

Не бях съгласен с лесничея, не минах на негова страна. Всичките ми съмнение си оставаха, но те бяха заглушени от Необходимостта. Срамно е за цивилизования човек да остави събрата си в беда, макар че не бях имал никакви отношения с този свят. Трябваше да спася лесничея, даже ако цялата теория на вероятностите беше против мен. За разлика от Сергей Иванович, аз не можех да организирам тук въстания и да се крия в гората с Едноокия. Аз съм чужд и веднага ще започна да разсъждавам дали имам право на такива действия и ще дойда да извода, че такива въпроси не бива да решавам аз, а някой друг, който Отговаря, който е Подготвен. Макар че кой, по дяволите, има право или е подготвен? Всяка ненамеса е само своего рода намеса, често по-лицемерна, защото и ненамесата е също необходима някому.

Като видях Сергей Иванович, аз се успокоих. Още няхах представа как ще го освободя, но не се съмнявах, че ще успея. Пък макар и да се наложи да се задържа тук месец. Забравих, че не знам езика, че всеки срещнат ще ме познае от километър, че съм зверски гладен и че краката ми се подкосяват от умора.

Свалих пушката от рамо, излязох в равнината и след няколко минути бях при реката.

11.

Още не беше се стъмнило, а и изгря луна. Пътят слизаше към реката, но на моста стоеше мравка с дълго копие. Когато я видях, оставих пътя и стигнах до реката на двеста метра от моста. Ниският бряг се губеше във високата блатна трева и когато се опитах да вляза във водата, краката ми започнаха да затъват в тинята: трябваше дълго да обикалям край брега, докато намеря бряг с пясъчна дъно. Там реката се разливаше широко, в средата ѝ имаше островче. Надявах се, че не е дълбока.

В края на краищата все пак излязох на другия бряг, като вдигнах повече шум от стадо слонове, преминаващи Ганг. Но така се намокрих, че трябваше да изстискам всичко по мен; седнал в храстите и тракаш със зъби от студ. Най-тъжното беше, че ми се намокриха цигарите, а именно цигарите можеха да ми вдъхнат сили: трепереха не само ръцете и краката ми, но и далакът и всичките ми вътрешности.

На покритото със звезди небе се очертаваше черният гръб на планината-мравуняк, в която щях да открия лесничея. Луната осветяваше черните дупки на

входовете в хълма. Те бяха разхвърляни нарядко по цялата стометрова височина на планината. Най-големият вход беше долу – право пред мен.

Мисията ми беше абсолютно безсмислена и ако не бях така замръзнал, щях да си спомня детството и да извърша прочетените в книгите ритуали за прощаване с живота, но за щастие, никак не можех да се стопля, ужасно ми се пушеше, бях гладен, болеше ме зъб – така че не ми беше да мисля за смъртта.

Пред мравуняка трябваше да има часови. Не само при моста, а и при входовете, и във всеки случай пред главния вход. По-добре ще е ако проникна там през страничния тунел. Приближих се към планината така, че да не могат да ме видят нито от моста, нито от главния вход и пропълзях към черното отворище. До самия вход залегнах и известно време се ослушвах. Тихо. Тази тишина, може би, се дължеше на това, че никой не подозира за моето приближаване или, може би, на това, че, очаквайки ме, са се притаили, за да ме хванат със сигурност в тъмнината.

Приближих се. Лунната светлина проникваше само на метър, по-нататък нямаше нищо – или по-скоро можеше да има какво ли не.

Е, да направя ли тази крачка? Та нали с тебе, Николай Тихонов, няма да се случи нищо. С тебе въобще нищо не може да се случи. Случва се с другите. Утешавах се така, докато накрая се ядосах – такова утешение отричаше равенството между моето съществуване и това на лесничея и само си губех времето. Каква беше алтернативата? Да бягам към разклоненото дърво? Да се върна при Маша и да кажа: „Извинете но вашият Сергей Иванович попадна в плен на мравките. Желанието им да го хванат е било такова, че те даже са обесили неговото чучело на площада и едва ли ще го пуснат жив. Но не се безпокойте, Маша, ще се грижа за вас, по-културно и интересно от лесничея: ще ви покажа Москва, ще ви заведа в Третьковската галерия и на Луна-парк...“

Рязко се изправих и влязох вътре. Протегнах свободната си ръка напред, за да не получа някоя цицина. Киселият спарен въздух ставаше все по-гъст, с отдалечаването ми от входа. Понякога отгоре звучно падаше капка вода или нещо про шумоляваше. Опитвах се да се убедя, че мравките спят дълбоко. Напред, ако не ме лъжеха очите, жълтееше бледа светлина. Реших, че ходът, по който вървя, се влива в друг, осветен. И когато най-после се добрах

до него и видях факела зад ъгъла, който гореше неравномерно, втъкнат в една дупка в стената, то веднага си спомних, че вече съм бил тук – в сънищата. И даже чернилката от сажди, надвиснала над факела, ми беше позната.

Сложих на пода при завоя намокрената кутия цигари, за да не се объркам, ако се наложи да бягам бързо. Хванах пушката, готова за стрелба – не защото тя ще ме спаси в тези тунели, а защото така се чувствах по-сигурен.

Странен свят. Хора и мравки. За какво са им хора на разумните мравки? Да им отглеждат жито и плодове? Или; може би, в ролята на живи консерви?

На кръстопътя трябваше да се притая. Наблизо претичаха няколко мравки. Не можах да ги разгледам както трябва в неясната светлина на далечния факел – само тежките им глави отразяваха светлината. Значи, не всички спят.

Пресякох този тунел и свих в тесния, едва осветен вход, който наклонено вървеше надолу. Затворите обикновено са в подземията.

И изведнъж чух пеене. Унило, тъжно, на два гласа. Робска песен.

Пещерата беше висока, с акустика като на готическа катедрала. Светлината на факлите

не достигаше до тавана и затова той изглеждаше на недосегаема височина.

До входа бяха струпани на куп глави на мравки. Наблизо – друг куп – туловища. Сякаш някой ги беше късал на части и изяждал, изсмуквал хитиновите обвивки.

Сред пещерата седяха в кръг слаби, бледи хора с рошави черни коси, в тесни черни дрехи, като старинни циркови трика. Кой са те? Съюзници, които отъмщават за хората, като изяждат мравките?

И тук стройната хипотеза рухна. Та нали, достатъчно е да построиш хипотеза, която повърхностно обхваща фактите, да я доизмислиш, допълниш с легенда и тя става всеобемна и е по-трудно да се откажеш от нея. отколкото да я приемеш в началото.

Това бяха мравки-войници.

Свалете от войника грамадния остро издължен напред шлем, издутата броня и блестящите доспехи – отвътре ще се покаже човек. А заблудението ми се дължеше на несъответствието между масивните доспехи и тънките крайници, пък и въображението ми беше по-склонно да види огромна разумна мравка, отколкото изтощен, мръсен човек.

Войниците пееха песен на два гласа – отначало караха единия, ту по-тихо, ту по-силно, после слизаха на другия. И такава тъга се излъчваше от тази група хора,

скупчени в тъмната зала на светлината на бледите факли, чийто дим не се разсейваше веднага, а се стелеше по стените и по влажните, лошо наредени плочи на пода, че даже ме досрамя, задето ги смятах за мравки.

А всъщност нищо не се беше изменило. Само отпадна предубеждението.

До мен звънко прокълтяха крачки. Някой ме блъсна и влезе в пещерата. Той също беше воин – без шлем, в надута броня, изпод бронята стърчеше зелена пола. Влезлият извика нещо.

За всеки случай, аз се отдалечих от входа. Началникът можеше да се сети, да преброи войниците си. В залата стана шумно, подрънкваха жезела.

След пет минути двама войници, вече с мравешкото си облекло – как само можах да ги сбъркам с насекоми? – изскочиха от залата. Началникът им крачеше отзад.

Не можах да преодоля изкушението. Кого ли не е спасила маскировката?... Шлемът влезе трудно, едва не ми отнесе ушите. Ризницата въобще не искаше да ми стане и аз се обърках със закопчалките, изведнъж ми се стори, че някой се приближава към залата. Изпуснах бронята и при оглушителния грохот на събореното желязо изскочих в коридора и търтих да бягам. Процепът на шлема беше

тесен и през цялото време трябваше да накланям глава.

На осветения кръстопът офицер мълчаливо и с ожесточение биеше двама войници. (Не знам дали бяха познатите ми или непознати лице.) Войниците бяха съборили на пода голяма каца с някакво вариво, за което ги наказваха.

Нахално, сякаш мравешкият шлем беше шапка-невидимка, аз спрях на десетина метра от офицера и зачаках, как ще свърши всичко. Свърши с това, че офицерът се измори да ги бие и войниците, коленичили, започнаха да събират горещата маса и да хвърлят тази непривлекателна храна обратно в котела.

Не си отивах. Едва ли това нехайно отношение към храната означаваше само хигиенно невежество. Храната явно беше предназначена за някого, когото трябваше да хранят, но с какво – нямаше особено значение.

На офицера му омръзна да гледа, той изпрати нанякъде единия войник. След малко той се върна с кана вода, доляха кацата и всички останаха доволни.

Тръгнах след войниците надолу по тясна стълба, пресякох десетина тунела, още веднъж се спуснах надолу: сега бяхме под

земното ниво, стените станаха съвсем мокри, а по пода течеше тънко ручейче.

Отпред се чу шум. Не можех да определя какво го поражда. Шумът беше неравен глух, еднообразен – излизаше от недрата на планината и сякаш изпълваше някакво голямо, кънтящо помещение. Тунелът излезе на широка площадка и когато войниците завиха встрани, аз успях да разгледам източника на този, станал почти оглушителен шум.

Множество факли осветяваха огромна зала. От дима и мъждукането им не можеше да се диша и зрелището, осветено от тях, трудно можеше да се опише. Може би и Данте, специалист в описването на ада, би се спрял объркан пред тази картина.

Не зная колко хора имаше там – сигурно повече от сто. Някои от тях раздробяваха камъни, други ги возеха с колички, трети отнасяха раздробената вече руда някъде навътре, към огъня и шума – тази зала беше част, казано на съвременен език, от технологичната верига, която вероятно се простираше от рудниците, скрити наблизко в тази планина, до пещите и ковачниците.

Единият войник удари желязото, което висеше на стълба и хората видяха кацата с ядене.

Измъкваха отнякъде изпочупени паници (един протегна дланите си) и покорно чакаха, докато войникът им сипе от тази каша, днес още по-оскъдна, после щяха да изпълзят в ъгъла, позалъгани от усещането, че са хапнали нещо.

Бях достатъчно запознат с историята, за да знам, че сам човек и дори десет души, не могат да изменят морала и съдбата на тази планина и на други такива планини.

Моят лесничей беше дон Кихот, сражаващ се с вятърни мелници. Ами аз? Измислях си зловещи мравки – във вълшебните сънища по-леко можеш да затвориш очи пред чуждата болка.

12.

Влачех се из мравуняка, като сам приличах на мравка в тесен шлем, който болезнено притискаше очите ми. Потта се стичаше в очите ми и ме обземаше ярост, че не мога да я изтрия.

Мислех, че непременно ще намеря Сергей – планината не е толкова голяма и ходовете ѝ са подчинени на система, която аз вече си представях в общи линии: от различни височини към центъра се събират радиални тунели, като осветени са само основните. Не можех да се загубя. Заплашва ме само среща с местен началник или любознателен сукр, който ще се усъмни, че джинсите ми са ушити в тяхното мравешко ателие. Трябва

само да обиколя по ред всички коридори, даже ако това ми заеме цялата нощ.

Заблудих се след няколко минути. Реших да разгледан тесен черен проход, в края на който се виждаше отблясък на факел. След около двадесетина крачки подът, хлъзгав от капките вода, се наклони. Искях да спра, но краката не ме послушаха – затичах надолу, за да не падна, и се провалих.

Не паднах дълбоко и даже не се ударих. В тъмнината блисна черна вода. Водата беше една педя, но ледена и някак като жива. В този миг нещо хлъзгаво докосна ръката ми и аз скочих, изпълнен по-скоро с отвращение, отколкото със страх и побягнах, като джапах из ледената вода и разблъсках нещо, което кръжеше наоколо.

...Носът на обувката ми се натъкна на стъпало – стълба, изсечена в камъка. Ударих челото си в горния край на прохода. Стволът на пушката се удари в камък и този звук беше реален. Стълбата се оказа къса. По-нататък продължаваше тунелът. Стана по-топло и сухо.

Отпред като далечно жълто петна замъждука факел.

13.

Открих тъмницата, в която бяха затворени пленниците, защото вървах след войника, който носеше гърне с храна. Гърнето не беше голямо – за няколко души.

Тъмницата се охраняваше. Пазачите бяха налякали около грубо скованата врата и когато дойде войникът с храната, един от тях стана и отключи вратата. Вторият, въоръжен с голяма секира с две асиметрични остриета, застана зад гърба му. Войникът влезе вътре, наведе се, остави гърнето на пода и искаше да излезе, но гласовете отвътре го спряха. Войникът със секирата се засмя, изглежда, това което ставаше, му се видя смешно.

И тогава чух гласа на лесничея:

– Глупаци – каза той, – на руски ви говоря, как ще ядем, като са ни вързани ръцете?

Лесничеят сякаш се досещаше, че съм тук и искаше да ме насочи къде да го търся.

Аз дойдох. На засега не можех да му се обадя.

Не бях обмислил никаква бойна акция, пък и едва ли имаше смисъл да планирам предварително каквото и да е. Трябваше да направя всичко колкото се може по-скоро, докато обстоятелствата бяха благоприятни. Войникът, който донесе гърнето, разкопча бронята си и извади отвътре няколко плоски паници. Другарите му се засуетиха, като явно се опитваха да разрешат проблема, как да нахранят пленниците, без да ги развързват.

Накрая измислиха: от тъмнината измъкнаха двама – лесничея и Едноокия. Ръцете им бяха вързани зад гърба. Двамата пазачи наведоха копията си към тях, единият

– този, който беше със секирата – мина зад тях, а другият им развърза ръцете. При това войниците подвикваха на пленниците, блъскаха ги, с всички средства показваха властта си, което произтичаше по-скоро от неувереност в нея и от навика сами да се подчиняват на викове и юмурици.

Лесничеят с мъка успя да измъкне ръцете иззад гърба си и повдигна нагоре китките си като мърдаше пръсти, за да възстанови кръвообращението им. Моментът беше удобен – точно сипваха яденето. Бях съвършено спокоен – може би много уморен и част от съзнанието ми продължаваше упорито да вярва, че всичко е само сън. А щом е така, значи нищо не може да ми се случи.

– Изроди железни, фашисти – тихо мърмореше лесничеят. – Вас да ви пхнат тук. Ще се докопам аз до господарите ви...

Войникът му кресна, като го блъсна с острието на копие в гърба.

– Сам побързай – отвърна лесничеят. Той разговаряше с него само на руски. Изглежда му беше безразлично дали ще го разберат.

– Виждате ли – продължи той като вдигна от пода паницата, – даже лъжицата не са измислили. Какво, като куче ли трябва да лоча?

Въпросът му остана без отговор. Войниците го гледаха със страх, като екзотичен звяр.

– Не, такава гадост още не съм опитвал – каза лесничеят. – Ще ти дам аз на тебе...

Аз възприех тези думи като сигнал.

– Давай – извиках. Гласът ми отекна от вътрешните стени на шлема и ми се стори оглушителен.

Лесничеят чу. Реакцията му беше блестяща. Не загуби и част от секундата. И едва когато паницата с яденето полетя в незащитеното лице на навелия се към него войник, а втората паница излетя от ръцете на Едноокия, аз разбрах, че това те щяха да направят и без мен. Те не се надяваха на моята помощ – Едноокият разбираше руски и последните думи на лесничея бяха предназначени за него.

Ето какво стана следващата минута: не зная защо, но аз не стрелях – някак си не ми дойде наум. Хвърлих се върху пазачите отзад, като размахвах пушката като тояга и тази атака беше съвсем неочаквана както за пазачите, така и за лесничея и Едноокия – аз бях забравил, че вместо лице имам желязна мравешка мутра. Прикладът на пушката тресна върху шлема на войника, шлемът се огъна, войникът отлетя към стената, събори и другия пазач, а аз бях овладян от желанието веднага да завладя двойната

секира, която той размахваше, наистина като застрашаваше повече своите, отколкото противника. Стиснах здраво дръжката на секирата и я дръпнах към себе си – пушката ми пречеше, но войникът от страх пусна секирата и аз, като се оказах въоръжен с два вида оръжие, се самоизключих от боя поради превъоръженост. Но психологическият ефект от предизвиканата от мен суматоха беше значителен. Докато пазачите се опитваха да разберат що за буря ги е сполетяла откъм тила, Едноокият събори най-близкия противник, с още един се справи лесничеят и му отне копието. Останалите сметнаха за най-добре да побягнат.

С пушката и секирата аз се хвърлих към лесничея и моите възгласи, приглушени от шлема, изплашиха Едноокия, който ме посрещна с насочено копие. Но Сергей съобразяваше по-бързо. Предполагам, че той позна пушката си, а после и чудовището с мравешки шлем и изпокъсани джинси.

– Скрый пиката! – викна той на Едноокия. – Това е моята интелигенция. Братчето ми!

– Аз съм...

– Дай пушката – каза Сергей Иванович. – Защо пестеше патроните?

– Какви патрони? – не разбрах аз.

Едноокият вече беше в килията, режеше въжетата на ръцете на пленниците.

– Сега ще се върнат – съобщих на лесничея. Не очаквах да ми се хвърли на врата с вик: „Ти ме спаси!“, но все пак той беше прекалено делови и сух.

– Знам – каза той. – Пушката наред ли е? Не си я мокрил в реката?

– В ред е.

– Ей, къде са хората? – извика лесничеят към тъмната килия.

В края на коридора се чува викове и тропот.

– Никого ли не пречука? – попита лесничеят, като свали факела от стената и го изгаси с ботуша си. Веднага стана по-тъмно.

– Не.

– И не трябваше. Не ти е в характера – каза лесничеят. – Случайно ли намери шлема?

– Почти.

Като че ли аз бях момченце, което трябваше да дава сметка на чичо си. Не беше ясно дали той одобрява миролюбието ми или не.

Едноокият изкарваше останалите от килията. Той правеше това безцеремонно, даже ръцете не на всички бяха развързани, развързваше ги в движение, подвикваше на клатушкащите се сенки. Той даже ги биеше. Не ми се искаше Едноокият да бие другарите си, макар че вероятно, за него не съществуваше такъв етичен проблем.

– Ще тръгнеш след тях, Николай. Имаш секира, ще ги прикриваш. Пък и си по-добре защитен от другите. Аз ще се позабавя.

– И аз с вас.

– Стига, вироглавецо – каза лесничеят. – Та това, че ти ни помогна е чиста случайност. По-скоро щеше и сам да загинеш, и на нас да не помогнеш. Ясно ли ти е? Поне сега слушай!

И аз тръгнах след затворниците, които тичаха към изхода на планината. Те успяха да приберат оръжието, оставено от войниците.

Едноокият изпревари тълпата и бягаше напред, като измъкваше от стените редките факли и ги стъпкваше. Огледах се. Дребният силует на лесничея, обгърнат в дим, се виждаше до стената.

Изведнъж рязко изтрещя изстрел. Отговори му далечен вик. Силуетът на лесничея се раздвижи – тичаше към нас.

...Не се сетих веднага, че сме излезли на склона – нощта беше тъмна, луната се беше скрила и само по внезапната вълна свеж въздух разбрах, че напускаме планината.

Спрях. Покрай мен бягаха останалите. Погледнах небето и помислих, че сигурно никога вече няма да видя тези звезди.

14.

Вървахме много бавно. Искях да се втурна напред – нали там отпред ни чакаше и

реката, после широката пустош. А трябваше да вървя зад едва крачещите пленници – нямах друг изход.

Струваше ми се, че отдавна, от много дни, месеци, вървя из този свят – и всъщност какво значение има дали е паралелен или фридманов, затворен в електрон. В него живеят, мъчат и даже убиват. В него живея и аз. И лесничеят.

В храстите се случи нещо непредвидено – пленниците не се решаваха да влязат във водата. През листака се виждаха контурите на моста и по него вече тичаха черни фигури – можеха да ни отрежат от гората.

– Тук е дълбоко, в този проток – казах аз. – Зад острова е по-плитко.

– Знам – каза лесничеят. Повечето не могат да плуват. Казвах на Едноокия да отидем към моста, щяхме да унищожим караула. Ти, може би, ще свалиш тази каска? А то, ще вземеш да потънеш като кораб в буря.

Едноокият ругаеше и размахваше ръце: гонеше хората към водата. Лесничеят се присъедини към него. От планината вече излизаха войници – стрелите започнаха да падат около нас.

– Не хвърляй секирата! – извика лесничеят. – Ако ти тежи, дай я на Едноокия.

– Не ми тежи.

– Тогава плувай напред. Ако някой от сукрите пристигне на брега, удрай, не се стеснявай.

Скочих във водата, потънах до пояс, после до гърдите. Но този път не трябваше да пазя пушката да не се намокри и знаех, че след пет крачки ще бъде плитко. Когато достигнах брега на острова, една стрела ме удари в тила – главата ми рязко клюмна напред, мравешкият шлем ме спаси. Огледах се. Насред протока стърчаха няколко глави. Лесничеят, до гърди във водата, подгонваше последните бегълци. Забързах по-нататък

Пелената на мъглата белееше отпред – гъста, спасителна. Но стражите, които тичаха по брега, вече ни настигаха.

Не знам убих ли някого, раних ли в този кратка схватка на брега и после по пътя из равнината. Размахвах секирата, бягах, после отново размахвах, чуваше се трясък на метал, викове, но хората в мравешки шлемове, появяващи се и изчезващи в нощта, ми се струваха фантоми, безлики, безтелесни и неуязвими.

До гората достигнахме четирима – Едноокият, лесничеят, аз и още едно момче с разсечено рамо, което лесничеят превърза със синята си фланелка (после облече разпраната си гимнастърка на голо).

Скрихме се дълбоко в гората, в гъст храсталак. Вече разсъмваше. По пътя на

няколко пъти заспивах, но продължавах да вървя, като през сън виждах пред себе си широкия гръб на Едноокия, даже сънувах къси, неясни сънища, които ме пренасяха в лабораторията. В тях аз доказвах на Ланда, че свободната енергия на повърхността на планетата, концентрирана в точката на изкривяване на пространството, може да създаде мост между световите, но шефът не слушаше, а повтаряше: „Спокоен живот ти се прииска, а? Спокоен? Нали?“

Седяхме в гъста елова горичка. Някъде наблизо като контрабаси бучаха тръби, мравунякът се беше раздвижил.

– Момчето загина – казах аз. – Синът на Курд.

– Лъжеш!

– Леля Агаш го прати с мен до гората. При гората го загубих, а после го намерих. Мъртво.

Лесничеят изруга.

– Не трябваше да го вземам с мен – казах аз.

Чаках опровержение. Той трябваше да каже: „Без теб нямаше да се измъкнем...“ Но той каза:

– Избиха целия ни род. Никой не остана.

– Вие не сте виновен.

– Не съм виновен – твърдо каза лесничеят. – И така щяха да ги отвлекат. Както в другите села. Сега на сукрите

желязото им е по-необходимо от хляба. Готвят се да воюват със съседите. Докато хлябът им трябваше повече – хората все пак си живееха.

Той отпъди комара и въздъхна.

– Да имаше сега цигари.

Свих рамене. По-миналата година в Памир ни се свършиха цигарите. Решихме да отскочим с газката да Хорог и попаднахме в каменна лавина. Едва се отървахме.

– Знаеш ли какво си мислех – продължаваше лесничеят. – Да вземем да преведем при нас, през вратата, всички, цялото село. А селото вече го няма...

Тръбите бучаха все по-близо. Раненият не можеше да продължи. Скрихме го в хралупата на едно огромно дърво с ударена от мълния корона. Но не си тръгнахме веднага. Някак си ни беше неудобно, че ние сме живи и здрави и можем да си отидем. Момчето мълчеше. Представих си колко му е страшно да остава сам. Може пък да го вземем с нас? Ще го домъкнем някак си до колибата...

Лесничеят метна пушката на рамо.

– Недей, Коля – каза той. – Не можем да го замъкнем. Сами ще загинем, а и него няма да спасим. Едноокият знае едни треви. Тук тревите са, така да се каже, вълшебни. Подобри от наркотиците. Момчето ще спи

седмица – а дотогава и раните му могат да се затворят.

Сергей отгатна мислите ми, защото мислехме за едно и също. Или почти еднакво. Ако можеш до отгатнеш чуждата мисъл – това сигурно е крачка към разбирането. Дали не е време да се научим да четем мислите, мой мили очилатко Ланда, а? Какво ли не сме преживели с теб за десет години? Не, за дванадесет...

– Хайде – каза лесничеят. – Време е.

Едноокият ни водеше към храсталака, оттам лесничеят знаеше пътя към къщи. В селото не биваше да се връщаме, там сигурно ни чакат. Едноокият отиваше към далечната гора. На прощаване започна да моли за пушката. Лесничеят не я даде, отърва се от него, като каза, че няма патрони. Едноокият се навъси. Лесничеят каза на руски:

– Не забравяй раненото момче. То е от друг род, останал е сам.

– Няма да забравя – промърмори Едноокият. Беше обиден.

– Скоро ще се върна – каза лесничеят.

– Къде? Няма къде да се връщаш. Ще отведе Агаш с мен.

Простихме се.

Вървах след лесничея по тясната пътека, той отместваше клонките за да не ни удрят в лицата.

– Да му дам пушката – мърмореше лесничият. – Аз какво ще правя без нея? Те, все едно, не могат да стрелят. Пък и няма патрони...

Лесничият се оправдаваше сам пред себе си. Мълчах.

– Да, действително няма при кого да идвам вече тук. До далечните гори има три дни път. Аз не съм и ходил там. А тук всичко е опустошено... Посещението ти не излезе много успешно.

Слънцето вече се беше издигнало в небето, беше ми горещо със шлема, но лесничият каза, че ако ни видят, по-добре е да съм със шлем. Секирата тежеше на рамото ми.

– Дълго ли ще вървим? – попитах аз.

– Ще пристигнем след час. Жаден съм.

– Знаете ли, Сергей – казах неочаквано за самия себе си. – Премислих. Няма да напусна.

– Не разбрах.

– Няма да напусна института.

– А защо да го напусках?

– Дълга и широка е за разказване... Имам чувството, че мащабите са се променили. Което изглеждаше важно, е станало незначително...

Той се обърна към мен. Смееше се, за най-голямо мое учудване.

– Променили се, а? Заредил си се, значи. с нова енергия? Нищо, това е полезно. Само да се доберем до къщи. И знаеш ли какво ще направя после? Ще се върна тук.

– Не бързайте – казах. – Трябва да помислим.

– Добре, ще обмислям. Виждаш, в къщи си отивам. Маша там е полудяла. Второ денонощие... Ще се върна. А то така са като овце, честна дума, като овце. А вчера, защо мислиш стана всичко? Решили да щурмуват планината. А не дочакали тези – от далечните гори. Това на какво прилича?

И той закричи по-бързо, сякаш бързаше по-скоро да се върне и се заеме сериозно с тукашните работи.

– Ами Маша? – попитах.

– Ще ти я оставя на тебе – каза лесничият.

– Няма да я захвърлиш, нали?

Когато пресичахме откритата поляна, отляво видяхме стълб дим.

– Горят някое село – каза лесничият. – Дано не е нашето. Едноокият трябва да изведе Агаш.

Далече, на сто метра, един некул пресече пътя. Успях добре да разгледам здравето му гърбаво тяло с дълги, тънки като на хрътка крака.

– Видяхте ли?

– Не искам да стрелям без нужда – каза лесничият. – Ще чуят.

– Мислите ли, че могат да ни причакат тук?

– Едва ли. Но всичко става. Най-лошото е да смятаме другите за глупаци. Та те знаят от коя посока идвах в селото.

Тази мисъл ми се стори почти нелепа, като мисъл от друг сън – от нощната част на кошмара. Тук не можеше да има стража, те изчезват сутринта. Струва ли си да мислим за тях, когато имаме още толкова работа – и аз, и лесничеят.

15.

Попаднахме в засада до самата врата за нашия свят.

Войниците не се осмелиха да се приближат към нас, само ни извикаха отдалече: не бяха сигурни кой съм. Побягнахме. До раздвоената ела имаше около триста метра, но лесничеят не тичаше право към нея, а към храстите, малко встрани. Даже успя да ми извика:

– Не ги води към нас, объркай ги!

Войниците стреляха с лъкове. Стрелата се заби в гърба на лесничея. Той продължаваше да тича, като криволичеше между стволите, а перата на стрелата се клатушкаха на гърба му като украшение. Когато Сергей падна, войниците вече не ни виждаха, те не се решиха да влязат в горичката.

– Какво ви е?

Той лежеше, притиснал буза до пожълтялата суха трева.

Докоснах стрелата, исках да я измъкна, но си спомних колко назъбено, като на харпун е острието ѝ.

– Дълбоко е – прегракнало каза лесничеят. – Дълбоко е, почти до сърцето. – В ъгъла на устата му се показва капка кръв. – Не я дърпай... счупи я...

Някой излезе на полянката. Обърнах се, като опипвах с ръка земята – там където бях хвърлил секирата – но не успях. Тежкия удар се стовари върху шлема и рамото ми. Не изгубих съзнание, но паднах и болката беше такава, сякаш никога вече няма да мога да поема дъх... Стори ми се, че аз все пак се надигам, за да защитя лесничея, защото не бива да загинем тук, на една крачка от къщи...

И тогава видях, че над лесничея, захвърлила тежката тояга, се беше навела Маша. Тя галеше бузата му, шепнеше нещо не на руски и преди да съобразя, че тя ме беше ударила, взела ме за войник, аз реших, че Сергей е умрял – толкова мъка имаше в приведените ѝ рамене.

Кой знае защо, преди да стана и се приближа към нея, започнах да свалям мравешкия шлем, едва не си откъснах ухото – но всичко това нямаше значение и това, че не мога да си движа ръката и ми се вие свят

също нямаше значение. Маша едва ме погледна и се обърна.

– Луш – казах аз. – Трябва да си отиваме...

Не исках да мисля, че лесничейт е умрял – тази мисъл отстъпваше пред необходимостта колкото се може по-скоро да го пренесем обратно, в къщи – ако направим това, всичко ще се оправи.

– Да си отиване – повтори Маша.

Пречупих стрелата до самата гимнастърка, гореща и мокра от кръв. Влачихме Сергей по очи, нито аз, нито Маша имахме достатъчно сили, за да го вдигнем. Наложих ни се два пъти да спираме, за да открием входа. Когато, останали без сили, паднахме точно пред колибата, лесничейт каза тихо, но ясно:

– Не оставяй пушката.

– Господи – ахна Маша. – Каква пушка... каква още пушка...

А аз напрегнах всичките си сили, за да стана, да изтичам по тревата до същото онова място, където падна лесничейт, намерих пушката, кой знае защо взех и секирата с две остриета, а когато се върнах, Маша вече наполовина беше вкарала Сергей в колибата и аз, неловко, като се стараех да не падна, ѝ помогнах да го вкара и сама да потъне в черната завеса, безкрайна и кратка, и да върне Сергей при себе си, при блатото и боровете.

Знаех, че ако всичко това не е сън, то там, у нас, аз вече не ще мога да направя крачка и Маша сама ще трябва да тича през гората, после по пътя, към болницата, при лекаря, и дано не е късно.

Хипотезата

Научно-фантастичен разказ

Властислав Томан

Вертолетът кацна направо в обработената нива. Паздера обезпокоен скочи от колата и изтича към апарата.

– Хей, не можахте ли да си изберете по-подходящо място? Та това е нива!

Младичкият пилот показва глава от кабината:

– Извинете, но отгоре изглеждаше така добре изравнено.

– Има си хас, да не изглежда, след като вече е преорано три пъти – отсече фермерът и възмутено махна с ръка.

– Позволете – чу се сух глас зад гърба на пилота. Едни костелив дангалак с прошарен буен перчем внимателно се измъкна от кабината, след него изскочи очилат широкоплещест младеж, а после се изтъркаля розоволик дебеланко, накичен с няколко торби и фотоапарати. Дангалакът изпитателно огледа Паздера и го запита:

– Вие ли сте този?...

– Да, аз съм този, т. е. Паздера, управител на ферма двадесет и девет – отговори с лека ирония фермерът.

– Професор Рутнер – представи се дангалакът и махна с ръка назад. – Моите колеги от научноизследователската група.

Асистентите се представиха сами:

– Кропоткин... – Хаак, момче за всичко...

От младия пилот се чу:

– Ворел, специалист-стажант.

– Ами пилотирането?

Младежът доволно се усмихна:

– Правя го по необходимост, за да можем да съберем във вертолета колкото се може повече материал.

Паздера омекна:

– Машината изтеглете малко по-нататък – хей там – показва настрана. – Тук ще утъпчете зърното. – След това приятелски тупна по рамото стажанта и се обърна към професора, който нетърпеливо потропваше с крак. Последният веднага запита с тон на лекар, който подозира, че го викат напразно:

– Та къде е това, господин Паздера?

– До самия агрегат! Само че ще ви моля да вървите след мен в индийска нишка. И без това унищожихте част от нивата.

По най-краткия път ги изведе от засятата площ и се насочи през разораната нива право към багерния автомат. По пътя обясняваше:

– Тук съм само с роботите. Прокарват тръби за напоителната система. Чак след това ще засеем цялата долина. А това открихме преди 4 часа в изкопаната пръст. Веднага се обадох на жена си във фермата да се свърже с центъра. Когато ми съобщиха, че незабавно ще долетите, предпочетох да остана тук. Всичко е в такова състояние, както в момента на откриването.

През това време стигнаха до агрегата. До дълбокия тъмен ров в земята се издигаше изкопаната червеникава пръст. Паздера спря и посочи към полузаровения нос на лопатата:

– Ето, професоре, това е!

Рутнер само опъна дългите си крака и се преви надве като старо джобно ножче. Наведе глава почти до самата земя, протегна ръце, но се спря. Отново се наведе, остана малко в това положение – и скочи!

– Господа, до този момент предполагах, че има някаква грешка! Но този човек е направил световно, собствено искам да кажа – направо космическо откритие!

Изневиделица се хвърли към управителя, обгърна го с дългите си ръце и звучно го целуна по двете бузи. И двамата асистенти

бяха коленичили до откритието и вадеха странни парчета. През нивата притича откъм вертолета младият стажант и надникна през рамото на Кропоткин: На червеникавата пясъчлива почва се белееше неголям череп и няколко счупени кости.

– Господин управител, надявам се, че правилно ще разберете моята заповед! Да, подчертавам, моята заповед! Забранявам ви да извършвате каквито и да е работи на мястото на откритието и освен това на площта, която ще определя утре? До второ нареждане, разбирате ли?

– Естествено. Обаче трябва да ви кажа, че в петия блок трябва да довърша сеитбата и главно необходимо ни е преди това да прокарам оттук водопровод. Без вода тук цялата работа ще отиде на вятъра! Зад хълма са шестият и седмият блок, само че там кладенецът остана без вода. Затова този водопровод тук...

Рутнер ядосано замаха с ръка:

– Какво ме интересуват вашите ниви и водопроводи! Нима не разбирате какво откритие сте направили? Този череп, това е крачки напред в разкриване тайната на тази планета! Представяте ли си! На Луната, на Венера... изобщо никъде нито следи от нещо, което да напомня висша форма на живот. А

тук веднага череп! Толкова подобен на човешки, просто поразително!

– Успокойте се, професоре. Естествено, аз разбирам значението на откритието, но съм тук главно, за да направя от тази пустиня парче плодородна земя. Тук работят три кислородни станции, две енергетични централи и изкуствено слънце. Получих много машини и роботи, които се доставят с големи трудности от Земята. Хората чакат...

Професорът рязко му обърна гръб:

– Можете ли да си преместите фермите малко по-нататък. Земя на тази планета все още има достатъчно. В края на краищата необходимо е за науката.

Паздера капитулира.

– Добре, няма да ви убеждавам защо точно това парче земя е толкова важно за мен. Няколко дин мога да почакам, и вие през това време ще видите. След това може би ще се разбера по-разумно.

Петият блок беше разположен на двата срещуположни склона на плитка долина. Малко напомняше плоска лопатка, защото завършваше с деренце като дръжка. Прорязваше около два километра широк овраг, насочен към голямата равнина, в която се намираха шестият и седмият блок. Оттук Паздера искаше да прокара водопроводните тръби. За да не губи време, реши да работи

поне тук. На третия ден след откритието, едва бе започнал да подготвя трасето, за да го програмира в управляващия брояч на агрегата, чу зад гърба си:

– Добър ден, господин Паздера! Не ви ли трябва помощник?

– О, нашият стажант! Как сте?

– Благодаря, преживяваме някак... – Но управителят имаше наблюдателно око.

– Само дете доста ви понаболяват гърбът и ръцете, а?

– Как познахте?

– Да не би да мислите, че вместо мен винаги работят само роботите? Както днес тук. виждате ли? – Показа наредените уреди.

– Виж ти, а аз мислех, че ни идвате на гости...

– ...и обикалям заради професора, така ли? – разсмя се Паздера. – Щом вече заговорихме, какво ново по вас?

– Засега нищо ново не сме намерили и правим само реконструкции. Хаак е много мекерия на тая работа! Погледнете – Ворел бръкна в джоба си и извади няколко снимки на рисунки. Паздера ги нареди в ръката си като карти: Видя поредица странни лица, ако можеше да ги нарече така.

– Слушайте, Ворел, защо сте така убедени, че това същество е изглеждало точно така? Искам да кажа, така човешки?

– Теоретически казано: Според нашите земни представи, нали? Това ли искате да кажете? Разбира се, това е друга планета, други условия.

– Много точно го казахте, Ворел: други условия! Аз бих могъл да ви разправам какъв живот изобщо е могло да има тук.

Ворел примигна и колебливо пристъпи от крак на крак:

– Може би са се променили условията отдавна – това вече знаем почти със сигурност.

– Ами ако... – Паздера многозначително замълча и после прошепна: – Ако този череп е на същество от свършено друга планета?!

Ворел изглеждаше доста изплашен:

– А защо не? Може би тук отдавна, още преди нас да е кацнала експедиция от някаква непозната цивилизация и един от тях да е загинал? Може би точно затова намерихме само един череп и няколко кости. Какво ще кажете?

– Знаете ли, господин Паздера, това е интересна идея, но аз не мога да се съглася с нея. Решително не! – стажантът така упорито въртеше глава, че Паздера са разсмя.

– Сигурно не заради вашия професор. Все пак той не може напълно да изключи тази възможност!

– Ама, разбира се, че не я изключва. Само че тук липсват други доказателства: Може би някакво облекло или предмети. Все пак те не са го захвърлили тук гол! А освен това можете ли да си представите такава случайност? Той е единствен и точно вие го намирате? Къде ти!

– Вижте, млади човече, за тези работи бих могъл да ви дам хиляда и едно обяснение: сигурно знаете колко начина на погребване е познавало човечеството? – Паздера махна с ръка. – Но да оставим това. Какво ще се бъркам във вашите работи. И моите грижи ми стигат. Па макар и само в тая долина. Да можех да я обърна.

– Защо?

– Забелязахте ли каква форма има? Стеснява се към петия блок и заедно с това спада. Да беше обратното, в устието щях да направя стена, да укрепя дъното и склоновете и щях да имам чудесен язовир. Водата щеше да тече към шестия и седмия блок сама. Тук има вода, а там не ми стига, само че без помпена станция водата никога не тече нагоре.

– Да ви призная, господин Паздера, точно си мислех, че тук може би, разбира се, много отдавна, също е текла вода.

– Е, жалко, че вече не тече – въздъхна Паздера, – щях да имам по-малко работа. Сега ще закарам агрегата до началото на долината, ще го натъпча с програмата и сутринта ще започна. Това вече е на границата на вашия резерват, така че професорът сигурно няма да има нищо против.

– Разбира се, че не – закима разгорещено Борел. – Ами скалата, господин Паздера? Тя ще ви пречи ли?

Фермерът удивено вдигна вежди.

– Младежо, откъде тук ще се вземе скала? В цялата ферма на такава дълбочина досега не съм срещнал сваятна скала, освен при копането на кладенците, но това вече беше доста дълбоко! Останалото не може и да се нарече скала. Може би чак горе, в планините – Паздера махна с ръка към хоризонта.

– Извинете, само така ми хрумна. Но ако позволите – стажантът направи умолителна физиономия, – утре ще дойда да погледам.

– Щом нямате друга работа, поне ще си поговорим. Ето ви и фотографиите – протегна ръка, но пак нареди снимките и врътна глава над тях. – Тоя ваш Хаак има буйна фантазия! Какво може да направи от

един череп. Тази картина е особено фантастична, но въпреки това ми напомня нещо. Чакайте...

Борел развълнувано се наведе към него:

– Коя, покажете ми?

– Фермерът показа и се чукна с пръст по челото:

– Виждал ли сте някога саламандър?

* * *

Широката машина забодене нос в земята и се насочи към долинката. След минута работа, обаче, спря. Паздера изтича от колата, където точно закусваше. В кабината на съгваемия пулт светеше червената лампа. Има нещо на пътя! Бързо включи дълбочинната сонда и на екрана се появи тъмна сянка.

– Дявол да го вземе, скала! Тоя стажант не ми носи късмет! Да върви по дяволите заедно с професора си. Само това ми липсваше сега, да чакам роботът да ми донесе взрив, защото багерът не е достатъчен за тая работа. Загубена работа – ругаеше шумно, докато излизаше навън. Пред агрегата стоеше стажантът. Паздера избухна злобно:

– Малко е да ви разкъсам на две!

Борел радостно извика:

– Има скала! Видяхте ли?

– Предполагам, че не сте ми я омагьосал тук, голобрадо хлапе такова!

– Моля ви се, аз и магии! Това беше просто логическо допускане, че там би могло да има някаква преграда – усмихваше се щастливо младежът.

– Знаете ли, че тая ваша логика ще ми струва още едно забавяне?

– Защо?

– Нямам взрив в момента...

– Ама всичко е наред... Искам да кажа, че можете да продължите още малко и да копаете зад скалата. Тя всъщност никак не е широка. Ще ви помогна, ако ми разрешите – предложи разгорещено Борел.

– Добре де – избуча фермерът помирително и подаде ръка на стажанта, докато се вмъкваше след него в кабината. Преградата наистина не беше по-широка от пет метра и вървеше под земята като равен праг. На екрана на сондата това се виждаше много ясно. В първия момент в яда си не беше я разглеждал както трябва.

Минаха зад преградата и Паздера отново пусна агрегата и включи автоматичното управление. Ворел бързо изскочи навън.

– Къде сега?

– Няма да седим като сардинки в консерва, я.

Кабинката наистина беше тясна за двама. Застанаха встрани и гледаха гълтащата паст на агрегата, захващаща все по-дълбоко и по-дълбоко. Встрани започна да се издига купчина изкопана пръст. Изведнъж от транспортъора излетя нещо белезникаво, падна на земята и се затъркаля право към краката им. Напрегнато го следяха и изведнъж се спогледаха. В очите на Паздера имаше недоверие, у Ворел сияеше лошо прикрита радост. До краката им лежеше бял череп!

* * *

– Паздера, вие,където копнете в земята, намирате череп! Невероятно! – докато работеше, професорът непрекъснато вдигаше и изпускаше веждите си и нервно сумтеше. Там, където преди един час агрегатът започваше нова бразда, сега се бяха навели пет души с обикновени лопати: професорът, Хаак, Кропоткин, Ворел и Паздера. Трите робота стояха в бездействие. Едва когато пръстта до изкопа започна да се издига застрашително, им дадоха заповед да я очистят, а те самите продължаваха да се ровят все по-дълбоко и по-дълбоко.

– Паздера, моля ви, вършете нещо! – полакоми се по едно време професорът с хрипков глас, след това си направи още една

драскотина на лицето, докато си отриваше потта.

– Не говорете грубости, професоре! Може би искате да ви изкопая костница? Ами ако тук черепът също е само един?

Рутнер избухна като прегрял котел:

– Вие сте провокатор, Паздера! Чувате ли? Нищо повече не мога да ви кажа... – съскаше той и яростно забиваше лопатата в земята. Докато нещо изхрущя под краката му. Изтръпна.

Обърнаха се към него. Той нададе отчаян вик:

– Стъпках го! – И падна на земята. С треперещи пръсти разриваше песъчливата почва, събираше белезникавите парченца и внимателно ги нареждаше отстрана.

Кропоткин услужливо се наведе към него:

– Да ви помогна, господин професоре...

– Махай се! – само изръмжа. Асистентът уплашено се изправи, пристъпи – и ритна нещо: под краката му се изтърколи сивобял череп! Рутнер се намръщи и след това закрещя от възторг:

– Цял е! След това викна заплашително: – Никой да не мърда! – Пълзеше около краката им, отгребваше пясъка като кученце, сумтеше, задушаваше се от вдишвания прах. И мърмореше: – Знаех, знаех си... не може

да бъде само един... Да, тук беше, сигурен съм, че беше тук... ще го намерим...

Наблюдаваха го със страх в очите. Започна да изравя и кости.

– Всички вълн! – изрева той и разтвори ръце.

* * *

Неохотно излизаха от изкопа, като хвърлиха погледи към него. Целият беше посивял от прах, лицето му беше изцапано, ръцете и дрехите също. Изведнъж тихо се свлече в ъгъла на ямата. Лежеше там със затворени очи, като че ли спеше. Паздера се изплаши и реагира пръв.

– Трябва да го измъкнем! Помогнете ми! – Слезе долу и взе професора на ръце. Наистина, само кожа и кости, хрумна му, докато вдигаше Рутнер. Подаде им го без усилие: – Припадна от изтощение. Измийте му лицето и му дайте да пийне. В колата имам витамини. – След това погледна към дъното на ямата и през ума му мина: „Може би тук, под нас наистина има някаква костница...”

* * *

– Младежо, много ще ви бъда благодарен, ако ми обясните нещо. – Стажантът отмести бележника и вдигна очи към Паздера.

– Моля? За какво става дума?

Бяха сами до злополучната яма.

Рутнер все още се оправяше от нервния шок, а двамата асистенти разработваха най-новите открития в лагера. Паздера приседна до Ворел.

– Интересуват ме вашите логически разсъждения, както ги нарекохте. Малко са много, не мислите ли?

– Ама аз... – заекна стажантът, дълбоко въздъхна и преглътна шумно. – Хайде, ще ви кажа – усмихна се заговорнически, – и без това и двамата сме забъркани в тая каша.

– Какво?

– Кой ми обясняваше за водата?

– Какво общо има това с водата?

– Ами че тя е необходима на саламандрите, за тях всъщност говорихте пак вие.

– Как така? – Паздера вдигна вежди и недоверчиво завъртя глава. – Припомнете си! Когато ви показвах снимките на реконструкциите.

– Вие мислите, значи, че тези скелети и черепи са някакви саламандри? Това би бил нов удар за професора. Той мисли, че става дума за някакви разумни същества. Но защо саламандрите да не могат да бъдат интелигентни? Не сте ли чеп „Война със саламандрите“ на Чапек?

– Ворел, ако искате да ми кажете, че Чапек се е срещнал с някаква саламандърска

експедиция и е установил, че те се готвят да ни нападнат, та затова е написал „Война със саламандрите“, можете да сте сигурен, че няма да ви повярвам.

– Почакайте, господин Паздера! Не твърдя нищо подобно. Но може би не е липсвало много и тукашните саламандри само да са се готвели за нападение на нашата планета.

– Момент, младежо! Или ще си говорим разумно, или ще си правим майтап! Ако нещо не искате да ми кажете, моля...

– Ама не, господин Паздера – стисна ръце Ворел. – Само засега никому нищо не казвайте, това е само моя лична хипотеза, разбирате ли?

– Обещавам?

– Слушайте тогава. Според предположенията на професора – с първия череп – в земята могат да бъдат намерени скелети на възраст петстотин, шестстотин и повече години. А каква е възрастта на сведенията за тукашните канали?

– Доколкото си спомням, италианският астроном Скиапарели и американецът Лоуъл дават тези сведения към края на деветнадесети век. Въпреки че се знае, че за тукашните канали са съобщавали по-рано и други – Хершел, Кайзер, Доус, те са много.

– Само че още първите сонди и автоматични станции, изпратени на тази

планета, потвърждават, че тук е имало вода, регистрирани са и следи от нейното действие при общуване на почвата. Това го узнахме, когато пристигнаха първите експедиции земяни. Обаче се установи, че никакви канали няма. Ами ако някога наистина ги е имало?

– Момент, младежо! – развълнува се Паздера. – За каналите започна да се говори, да речем, някъде в осемнадесети век, така че може би с тогавашната техника сме могли да наблюдаваме само изчезването им. Може би затова се явяват тези промени в каналите и цялостната повърхност на планетата, това ли имате предвид?

– Точно така, господин Паздера! Между английския астроном Хершел и Скиапарели има разлика от сто години. А до получаването на първите снимки на тази планета от сондите Марс и Маринър изминават още сто години. Първата експедиция кацна още по-късно – така че общо това е цяла вечност. А ако прибавим времето, което е нужно, за да построим кислородни и топлоенергетични централи, за да можем въобще да дойдем да живеем тук – получаваме вечност на квадрат. Разбирате ли?

– Доколкото разбирам, искате да кажете, че каналите съвсем спокойно са могли да

изчезнат преди стотици години и тяхното изчезване земните астрономи почти не са могли да регистрират с тогавашните несъвършени уреди – Паздера довърши разсъждението и се замисли. Ворел обаче не издържа на мълчанието и отново се разприказва:

– Когато Хаак започна реконструкциите, забелязах, че в единия случай му се получи точно саламандър. Вижте, аз като малко момче бях като риба за водата. Знаех всички локви и вирове около къщата. И ми дойде наум, че може би вървим по лъжлив път, като търсим някакви сухоземни същества, а тук толкова дълго се е говорило за канали! Защо пък да не са съществували? Ако са били необходими на саламандрите, на интелигентните, разбира се? Нали и на Земята животът се е зародил във водата. А тук може би е имало други условия, неблагоприятни за живота на сушата. И саламандрите си строили канали, разширявали морето и постепенно започнали да управляват водообмена на повърхността на планетата. След това е настъпила някаква непредвидена катастрофа, страшно голяма и внезапна, изненадала ги и те са загинали. Не са могли да живеят без вода, въпреки че някои са могли, може би, да прекарват известно време на сушата – някои скелети

имат останки и опашки, докато у други те просто липсват. Така изглежда според най-новите открития в тази яма.

Затова съм убеден, че под наносите пясък ще намерим бившите канали, язовири, водопади, може би даже помпени станции, езера и цели жилищни комплекси в тях. Че ще открием много места, където ще има останки, бих казал, от тяхната цивилизация, наистина, господин Паздера! – Докато говореше, стажантът се беше разпалил, после изведнъж млъкна. От лагера към тях идваше Хаак.

– Младежо, тази ваша хипотеза не е толкова фантастична, колкото изглеждаше отначало. Трябва да запознаете професора с нея. Човечеството толкова пъти вече се е лъгало в преценките и заключенията си – и във Вселената.

– Къде ти, аз съм само стажант. А освен това ми липсват доказателства. Засега имаме само скелети, всъщност скелетчета на същества, дълги едва метър и тридесет сантиметра. Така че, моля ви... – помоли го още с очи, защото Хаак беше вече доста близо. Паздера само кимна и многозначително притвори очи.

– На професора вече му е по-добре. Иска да свика съвет – и вас трябвало да покана –

заприказва Хаак без поздрав и посочи Паздера.

* * *

Фермата сияеше в лилавата тъмнина като фар. Паздера стигна с колата чак до верандата. Жена му го чакаше в столовата.

– Добре, че си идваш. Не обичам, когато се връщаш по тъмно – нощите тук са неспокойни.

– От какво всъщност се страхуваш?

Погледна го тъжно:

– Откъде да знам...

Той бръкна в джоба си и протегна към нея отворена длан.

– Какво е това?

– Не можеш ли да познаеш?

– Зърно – е и?

– Можеше да се зарадваш повече! Та това е първото жито от третия блок. Минах оттам на път за в къщи. Ще жънем.

– Виж ти, откъде можех да зная. Това е добра новина. А къде собствено се губи?

– Бях в долината.

– Пак ли при тия саламандри? Ох, още малко и ще станеш по-лош от професор Рутнер.

– Ами Ворел май ще излезе прав със своята саламандърска хипотеза.

– Моля ти се!

– Най-сетне с един от роботите разринахме земята около тоя каменен блок, заради който не можехме да прокараме тръбопровода...

– Е и? Говори де, нали знаеш че съм любопитна жена – подканяше го нетърпеливо тя.

– Това изобщо не е скала! Материалът по-скоро напомня бетон. Изгладена е и има някакви отвори – а още кой знае какво има в

тях или вътре. Съвсем определено това е изкуствено съоръжение, може би е язовирна стена.

– Какво мисли професорът за това?

– Всички отлетяха по обед. Заех се с тая работа, когато си бяха отишли – заради Ворел, разбираш ли?

Тя отиде в кухнята. Паздера отново отвори дланта си и му хрумна: Дали тези саламандри са познавали, да речем житото?

И построи той дом

Научно-фантастичен разказ

Робърт Хайнлайн

Цял свят смята американците за смахнати.

Обикновено по принцип те се съгласяват с тази преценка, но за източник на информацията посочват Калифорния. А калифорнийците твърдят упорито, че лошата си репутация дължат изключително на жителите на Лос Анжелис. Последните на свой ред, когато трябва да се отбраняват от подобни нападки, бързат да обяснят: „Всичко това се дължи на Холивуд. Не сме ние виновни – не сме искали тук да се построи, той сам изникна“.

Пък обитателите на Холивуд пет пари не дават за тези обвинения: живеят си те безгрижно и се къпят в лъчите на неговата глава. Ако ви се прииска, ще ви откарат с автомобил в Лоръл Каньон („тук – казват те – живеят най-необузданите“). Жителите на каньона са жени с дълги, загорели от слънцето крака и мъже с къси гащи. Те непрекъснато са заети с пристрояване и преустрояване на своите вечно недовършени домове и се отнасят с известно презрение към онези скучни създания, които живеят в порядъчните квартали на градския център.

Лукаут Маунтън авеню се нарича тясната странична уличка, излизаща от Лоръл каньон. В един от горните етажи на сградата под номер 8115 на Лукаут Маунтън авеню живееше архитект Квинтус Тил.

Тук е уместно да напомним, че дори и архитектурата на Южна Калифорния е различна от онази в другите щати.

Квинтус Тил смяташе архитектурната дейност на своите колеги за слаби, плахи. неумели и малодушни напъни.

– Какво нещо е домът! – запита веднъж той приятеля си Омир Бейли.

– Ами че общо взето, в широк смисъл на думата – започна запитаният предпазливо, – аз всякога съм смятал, че домът е едно приспособление, предназначено за защита от дъжд.

– Глупости!

– Аз не твърдя, че това е изчерпателно определение...

– Изчерпателно! Че то е просто в основата си погрешно. Ако застанем на това гледище, то в пещерите бихме си живели прекрасно. Но аз не те обвинявам – продължаваше Тил

с въодушевление. – Твоите възгледи не са по-лоши от онези на професионалистите, които смятат, че архитектурата е рожба на живота им. Дори и модернистите – какви заслуги имат? Че са премахнали помпозността и са налепили някакви хромови пластинки – само това. А в душата си са също такива консерватори, като чиновниците от окръжния съд. Нойтър? Шиндлер? Франк Лойд Райт? – е, има ли у тези безделници нещо, което да го няма у мен?

– Хонорари – подхвърли приятелят му.

– А! Какво? Как го рече? – Тил не беше в състояние да спре потока от думи, задави се, опомни се и отговори: – Хонорари. Да, вярно е. А защо? Защото аз смятам, че домът не е някаква обвита в драперии пещера, а машина за живеене. Това е едно живо динамично нещо това е пространство, в което се извършва жизнен процес, което се променя съобразно с настроенята на обитаващия го човек, а не някакъв голям статичен ковчег. И защо трябва да се придържаме към остарелите догми на нашите деди? Можем ли да пренебрегнем теориите на Пикар-Весиот? Ами модулните системи? Ами богатите възможности на стереохимията? Та нима в архитектурата няма вече място за трансформации, за хомоморфология, за действени структури?

– Боже мой! – отвърна Бейли. – Ами че със същия успех ти би могъл да говориш например и за четвъртото измерение в архитектурата.

– Защо пък не? Защо да си свързваме ръцете?... Слушай!... архитектът млъкна и се загледа в пространството. – Омир, ти изрече сега една много ценна мисъл. Наистина защо да не го използваме? Като си помислиш само за онова неизчерпаемо богатство от конструктивни изразения и взаимоотношения, които се крият в четирите измерения. Какъв дом, ка... къв... – Той замръзна на едно място, светлите му изпъкнали очи запримигваха замислено.

Бейли се приближи и докосна ръката му:

– Зарежи тази работа! Какви ги дрънкаш, какви ти четири измерения? Та четвъртото измерение е времето. В него гвоздей не можеш да зачукаш.

Тил отмахна ръката на приятеля си:

– Да, да, разбира се! Четвъртото измерение е времето. Аз обаче си мисля за четвъртото пространствено измерение – такова, каквото е дължината, ширината и височината. За пестене на материали и за удобство при разположението... Да не говорим за пестене на площ за основите: върху мястото на едноетаен дом може да се

построй такъв с осем стаи. Като например тесеракт...

– Какво е пък това тесеракт?

– Как, не си ли учил в училище? Тесеракт – това е хиперкуб, квадратно тяло в четири измерения. Е, както обикновеният куб има три измерения, а квадратът – две. Чакай, по-добре да ти покажа нагледно.

Тил изтича в кухнята и донесе оттам една кутийка с клечки за зъби, които разсипа върху масата, като отмести небрежно настрана чашите и почти празната бутилка с джин.

– Някъде съм турил пластилина, а той ще ми трябва.

Един от ъглите беше зает от писалище. Архитектът започна припряно да рови в едно чекмедже и накрай измъкна оттам къс пластилин.

– Какво ще правиш с това?

– Сега ще видиш.

Тил късаше мънички парченца пластилин, мачкаше ги и правеше от тях топченца колкото грахови зрънца. Сетне набучи в четири от тях четири клечки за зъби. Получи се квадрат.

– Виж – квадрат.

– Виждам. А после какво?

– Като направя още един квадрат, плюс още четири клечки, ще стане куб.

След малко от клечките за зъби се образува скелет от една кутийка с равни страни – куб, чиито ъгли се държаха с помощта на топчиците пластилин.

– Сега ще направим още един куб, точно същия както първия. Тези кубове именно ще играят ролята на две страни на тесеракта. Внимавай добре! Разтваряме един от ъглите на първия куб, вмъкваме там един ъгъл от втория куб и по такъв начин затваряме ъгла на първия куб. Сега взимаме още осем клечки и съединяваме долната стена на първия куб с долната стена на втория куб – наклонено. Разбра ли? Точно по същия начин ще съединим горната стена на първия с горната стена на втория куб.

Говорейки, Тил бърже манипулираше с клечките за зъби.

– И какво се получи? – запита Бейли със съмнение в гласа.

– Получи се именно тесеракт: осем куба, образуващи страните на хиперкуб в четири измерения.

– Откровено казано, твоето съоръжение ми напомня котешка колибка. И все пак то има само два куба. А къде са останалите шест?

– Ами къде е твоето въображение? Взимаме горната стена на първия куб по отношение на горната стена на втория куб –

ето ти третият куб. Сетне: двете долни стени на двата куба по отношение на един спрямо друг; после двете предни, двете задни, двете странични – отляво и отдясно – ето ти ги осемте – Тил показа на модела.

– Добре де, виждам ги. Но все пак това не са кубове: колкото и да се напъваш да доказваш нещо друго, те си остават призми, а не кубове. Стените им не са квадратни, а наклонени.

– Ами че така се вижда в перспектива, от твоя ъгъл на зрение. Нали като рисуваш куб върху лист хартия, страничните му стени ще изглеждат наклонени? А когато гледаш някаква четириизмерна фигура в три измерения, нищо чудно, че ще ти се вижда крива. Но това не изменя въпроса – все едно това са си кубове!

– Няма да споря с теб. Може за тебе те да са такива, каквито казваш, че са, на мен обаче ми изглеждат криви.

Тил не обърна внимание на възраженията на приятеля си и продължи:

– Ще смятаме, че това е скелетът на един осмостаен дом. На партера ще се поместят сервизните помещения и гаражът. От партера тръгват другите стаи: приемната, столовата, спалните, банята и тъй нататък. А най-горе, на върха – съвсем изолиран от всички, ще бъде разположен работният

кабинет с прозорци по четирите стени. Представяш ли си всичко това?

– Представям си как ваната ще виси от тавана на приемната. Всички стаи са се сплели като пипалата на октопод.

– Само в перспектива. Чакай, аз ще ти го поясня по друг начин.

Този път архитектът направи един куб от цели клечки за зъби и един друг – от половинки. Втория вмъкна в центъра на първия и го закрепил към горните стени с къси клечици от счупени зъбочистки.

– Виждаш ли? – разпалено говореше Тил. – Големият куб е цокълът, а малкият вътре – кабинетът на горния етаж; шестте прилежащи кубове са стаите. Ясно ли ти е?

Бейли най-внимателно разгледа фигурата и поклати глава:

– На парчета да ме нарежеш, ама аз виждам само два куба – голям и малък. Останалите шест парчета напомнят сега не призми, а пирамиди.

– Е, разбира се, виждаш ги в различни перспективи.

– Може и тъй да е. Но ето тази стая в средата е обкръжена от всички страни, а ти казваш, че щяла да има прозорци на четирите стени.

– Така само ти се струва. Тъкмо в това се състои особеното на дома-тесеракт, че всяка

негова стая е съвсем изолирана от другите и че всяка стена е външна; същевременно всяка стена служи на две стаи, а на осемстайния дом му в достатъчно да има за основа само една стая. Ами че това е същинска революция!

– Ти си луд. Такава сграда не може да се построи.

Сдържайки негодуванието си, Тил изгледа Бейли:

– Ето такива като теб задържат архитектурата в зачатъчно състояние. Гледай внимателно! Сега ще разгъна нашия тесеракт и ще видиш и осемте му куба.

Тил бърже-бърже направи четири куба и ги постави един върху друг. Получи се една доста неустойчива куличка. Към страничните стени на втория куб на куличката той прикрепил още четири куба. Съоръжението се поклащало – пластилиновите топчета не държало много здраво, но все пак не падна. То представлявало нещо като преобърнат двоен кръст, от четирите стени на който стърчаха още четири кубчета.

– Е, виждаш ли? За основа тук служи стаята в партера; останалите шест кубчета са стаи за живеене, а на върха се намира кабинетът.

Бейли огледа макета с известно одобрение. В сравнение с другите той му се стори по-разбираем и заслужаващ внимание.

– Това е поне малко по-прегледно. Та казваш, че това е тесеракт, а?

– Да, това е именно тесеракт, само че разгънат в три измерения. За да го съберем пак, ще наместим горния куб в долния, ще поставим страничните кубове така, че да се срещнат с горния – и готово. Естествено тази операция ще се осъществява чрез четвъртото измерение, и при това формата на нито един от кубовете не се нарушава и нито един от тях не влиза в друг.

Бейли отново разгледа внимателно неустойчивата конструкция.

– Слушай – каза той накрая, – я зарежи цялата тази операция. Четвърто измерение не съществува. А що се отнася до такъв дом, може би той ще има някакви преимущества.

Архитектът, чието бурно разиграло се въображение изведнъж се натъкна на трезвите разсъждения на Бейли, започна критично да изучава модела си.

– Хм... Може би има неща вярно в това, което казваш, защото тук се спестява площта за основите. Например средният кръстообразен етаж може да се разположи на североизток, на югозапад и прочее. Във всяка стая ще има прозорци от пода до

тавана и по цял ден ще грее слънце. В централната ос прекрасно ще се помести отоплението. О'кей, Омир, ще свършим тази работа! Къде искаш да построя твой дом?

– Чакай, чакай? Аз не съм казвал, че искам да построиш такъв дом за мен...

– Нали жена ти искаше да има нов дом. Ето един прекрасен случай.

– Жена ми обаче иска дом в стил Георг III.

– Кой ли изкуфял архитект ѝ е набил това в главата? Тя нали кара най-нова марка автомобил? Нали се облича по последна дума на модата? А защо, питам аз, ще трябва да живее в дом, строен по образец от осемнайсети век? Този мой дом не е дори архитектура на утрешния ден. Той принадлежи на бъдещето. И за жена ти ще приказва целият град.

– Всичко това е... Само че аз трябва да поговоря с нея.

– Защо да не ѝ поднесем една приятна изненада? Я да пийнем още по едно!

– Все пак тази работа ще трябва да я поотложим. Утре заминаваме с жената за Бекърсфилд. Там влизат в строя два нови мои петролни кладенеца.

– Отлично! Точно това ми е нужно. При завръщането ѝ ще я сюрпризираме. Ти само ми подпиши сега един чек, а за другото не бери грижа.

– Не мога да направя такава важна стъпка, без да се посъветвам с жена си. Тя ще бъде много недоволна.

– В края на краищата, кой в твоето семейство е главата?

След изпиването на втората бутилка чекът беше подписан.

В Южна Калифорния работите бърже стават. Обикновените сгради се построяват за един месец. А домът-тесеракт под припряното ръководство на Квинтус Тил растеше не с дни, а с часове. Архитектът се перчеше, подтикваше строителите, даваше им указания, обсипваше ги с градушка от критични забележки и ето че накрая от извисилата се централна част към четирите страни на света увиснаха четири куба на кръстообразния втори етаж.

Тези висящи във въздуха четири стаи не внушаваха особено доверие на инспекторите, надзираващи строителството, но в края на краищата здравите трегери решиха въпроса, а парите го дорешиха. Инспекторите престанаха да се съмняват в издръжливостта на съоръжението, строено по проекта на архитект Квинтус Тил.

И ето че в една прекрасна утрин – семейство Бейли се бяха върнали предната вечер – Тил, договорил се с приятеля си, ги

чакаше пред жилището им. Отвори му сам мистър Бейли.

– Готова ли е мисиз Бейли! А, ето ви и вас, мисиз Бейли. Добре дошли. Подготвили сме ви една приятна изненада!

– Мила, ти знаеш какъв е Тил – промърмори Бейли с извиняващ се тон.

– Да, познавам го. Но ние, Омир, ще отидем с нашата кола.

– Разбира се, разбира се, мила.

– Отлично – с готовност се съгласи Тил. – Моторът на вашата е по-мощен и по-скоро ще стигнем. Аз ще карам, защото познавам добре пътя.

Едва мисиз Бейли успя да седне и автомобилът се понесе с пълна скорост.

– Когато съм на волана, можете да бъдете спокойни – уверяваше Тил мисиз Бейли, учтиво обръщайки глава към нея, тъкмо когато завиваше по булевард „Сънсет“. – Това е въпрос на мощност и управление. Динамичният процес е моята стихия. Никога не съм изпадал в сериозна авария.

– Тя ще бъде вашата единствена и последна – язвително забеляза мисиз Бейли. – Бъдете така добър и гледайте пред себе си!

Тил се опита да обясни, че пътят се оценява от шофьора не с помощта на

зрението, а чрез интуицията, но приятелят му го прекъсна:

– Къде е домът, Квинтус?

– Дом ли? – запита мисиз Бейли подозрително. – Какъв дом, Омир?

Архитектът пусна в ход цялото си дипломатическо красноречие:

– Е, да, мисиз Бейли, дом. И то какъв! Това е именно изненадата, която ви е приготвил вашият любящ съпруг. Ще го видите подир малко.

– Ще видим – отсече мисиз Бейли мрачно.

– В какъв стил е?

– Този дом ще стане родоначалник на един нов стил. Впрочем – Тил бързо скочи на друга тема, за да избегне всякаква възможност за възражения – почувствахте ли нощес земетресението?

– Земетресение ли? Какво земетресение? Омир, нима е имало земетресение?

– Не много силно – продължи Тил. – Около два часа след полунощ. Ако не бях буден, може би нямаше и да го усетя.

Мисиз Бейли потръпна.

– Ама че местност! Чуваш ли, Омир? Можехме да си загинем, както сме спали, и нищичко да не разберем. И защо ли склоних на твоите увещания да напуснем Айова?

– Но, мила – запротестира мъжът й, – ти беше, която искаше да се преселим в Калифорния!

– Ти си мъж и би трябвало всичко да предвидиш. Земетресение! – Само като си помисля...

– В новия си дом няма да се страхувате от никакво земетресение. Той е антисейсмичен. Всичките му части се намират в абсолютно динамическо равновесие една спрямо друга.

– Къде е този дом?

– Остана съвсем малко. Ей там, зад онзи завой, виждате ли знака?

Върху един огромен рекламен плакат (от онези, които толкова се харесват на агентите по продажба на недвижими имоти) с букви, които бяха премного едри и ярки, дори и за свикналата на всичко Южна Калифорния, беше написано:

ДОМ НА БЪДЕЩЕТО!!!

КОЛОСАЛНО! ПОРАЗИТЕЛНО!

**РЕВОЛЮЦИОННО! НЕ ОТМИНАВАЙ ТАЗИ
ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТ – ТАКА ЩЕ ЖИВЕЯТ**

ВАШИТЕ ВНУЦИ!

КВИНТУС ТИЛ, АРХИТЕКТ

– Щом се преселите, това, разбира се, ще го махнем – побърза да добави Тил, забелязвайки неодобрителния израз на лицето на мисиз Бейли.

Той рязко зави и удари спирачните пред Дома на бъдещето.

– Voila! – Архитектът въпросително са втренчи в съпрузите: искаше веднага да разбере какво впечатление им е произвела неговата рожба. Върху лицето на мистър Бейли се беше изписало недоумение, върху лицето на мисиз Бейли той прочете неприкрито раздражение. Пред тях се извисяваше едно примитивно геометрично тяло, в което имаше и прозорци, и врати, но нищо друго от архитектурата.

– Квинтус – бавно проточи Бейли, – какво значи всичко това?

Архитектът се обърна към дома. Неговата гордост – онази чудновата куличка със стърчащите стаи на втория етаж – беше изчезнала. От седемте стаи, лежащи над първия куб, нямаше никаква спада. Не беше останало нищо друго, освен една-единствена стая, разположена над основата.

– Чакали! – виеше Тил. – Ограбили са ме посред бял ден!

Той изтича към постройката. Но и да тичаше, и да не тичаше – нищо не можеше да промени: другите седем стаи бяха изчезнали. Бейли настигна приятеля си и го хвана за ръката.

– Обясни ни какво значи всичко това. Кой те е ограбил? Как стана така, че си построил съвсем не онова, за което бяхме говорили?

– Всичко беше построено съобразно проекта: осемстаен дом във вид на разгънат тесеракт. Това е саботаж, явен саботаж! Ах, тази завист човешка! Нима архитектите в този загубен град можеха да ме оставят да завърша моята революционна творба? Ами че тогава на всички щеше да стане ясно, какви бездарници са те.

– Кога за последен път беше тук?

– Вчера след обяд.

– И всичко си беше както се следваше?

– Да. Градинарите завършиха работата си около дома.

Бейли се озърна: наистина мястото около постройката беше в безукорно състояние.

– Не зная – промърмори той като на себе си, – как може да се изхитрят така, че за една нощ да разглобят и отнесат оттук седем стаи, и то без да повредят градината.

Тил също се огледа наоколо:

– Наистина много странно. Нищо не разбирам.

Сега към тях се присъедини и мисиз Бейли, която веднага заяви недоволно:

– Тъй, значи! Оставихте ме самичка да се забавлявам! Я по-добре да разгледаме какво има в тази бетонна кутия. Само че, Омир, аз

още отсега ти заявявам, че този дом никак не ми харесва!

– Да, да, права сте – съгласи се веднага Тил и извади от джоба си връзка ключове, с един от които отключи входната врата. – Влезте, може би вътре ще намерим разгадката на тази тайна.

Холът беше в пълен порядък: движещите се преградни стени, отделящи хола от гаража, бяха отворени така, че можеше да се огледа цялото помещение.

– Тук като че ли всичко е съвсем нормално – забеляза Бейли. – Хайде да са изкачим на покрива и да се опитаме да изясним, какво все пак се е случило. Ами къде е стълбището? Или, може би, и него са откраднали?

– Не – възрази Тил, – вижте...

Той натисна едно копче и подвижната стена, монтирана в тавана, се отмести; безшумно отгоре се спусна едно леко изящно стълбище. Неговите носещи елементи бяха направени от преливащ със сребрист отблясък дуралуминий, а стъпалата – от прозрачна пластмаса. Архитектът затанцува на място, като хлапе, което е успяло да направи някакъв чуден фокус: по лицето на мисиз Бейли той разбра, че стълбището ѝ е направило впечатление.

Всъщност то наистина беше много красиво.

– Добре замислено – съгласи се и приятелят му. – Струва ми се, като че ли то не отвежда наникъде.

– Така ли мислиш? – Тил проследи погледа на Бейли. – Като се изкачим по него, площадката сама ще се отвори. Откритите стълбищни площадки са анахронизъм. Е, да се качваме?

Действително, щом се изкачиха горе, стълбищната клетка изчезна. Те смятаха, че тя ще ги отведе на покрива на стаята, намираща се на горния етаж, но нищо подобно. Констатираха, че са застанали в средната от петте изчезнали стаи, които първоначално съставляваха втория етаж на сградата.

В момента Тил не знаеше какво да каже. Приятелят му също мълчеше, дъвчейки пурата си. Всичко наоколо беше в идеален порядък. Пред тях през отворената врата и прозрачната преграда се виждаше кухнята – мечта на всяка домакиня, обзаведена по последна дума на кулинарната техника: въртящ се никелиран тезгях, скрито осветление, функционално разположено кухненска уредба. Вляво имаше подредена строго, но изящно трапезария, сякаш

приятливо очакваща гости: мебелите бяха разположени като в изложба.

* * *

Архитектът вече се досети, че вдясно ще види приемната и дневната. Стаите, които отвън не се виждаха и той ги беше помислил за изчезнали, по някакъв необясним начин си бяха останали вътре в постройката цели и невредими.

– Е, няма какво да се каже; трябва да признаем, че наистина всичко е просто прелестно – заяви мисиз Бейли одобрително. – А за кухнята – нямам думи. Никога не бих допуснала, че такъв непредставителен отвън дом може да се окаже толкова просторен. Разбира се, в него все пак може нещичко да се пооправи. Бюрото трябва да се премести ей там, а пък канапета да дойде тук...

– Млъкни, Матилда! – прекъсна я съпругът ѝ безцеремонно. – Ние още не сме си изяснили какво се е случило тук, Квинтус?

Архитектът изрече неопределено:

– Страхувам се да кажа. Я по-добре да се изкачим горе.

Той натисна една копче. Към блестящото стълбище, по което отдолу бяха попаднали в тази част на дома, се присъедини точно същото стълбище, само че в по-тънен тон. Достъпът за следващия етаж беше открит. Те се изкачиха по стълбата – мисиз Бейли

вървеше последна, обсипвайки мъжа си с упреци – и се озоваха в спалнята. Както в разположените по-долу стаи и тук прозорците бяха закрити със завеси, но неизвестно откъде мека светлина обливаше спалнята. Без да се бави, Тил включи регулатора, контролиращ функционирането на още един стълбищен отвор, и те побързаха да се изкачат горе, в кабинета, който според плана се намирал на най-последния етаж.

– Слушай, Квинтус – продължи Бейли, като си поемаше дъх, – а може ли да отидем на покрива? Ще погледнем какво става наоколо.

– Разбира се, покривът представлява площадка, откъдето всичко се вижда.

Те се изкачиха по четвъртия стълбищен отвор. Но когато капакът на горния етаж се отдръпна, пропусайки ги на следващото равнище, те се озоваха не на покрива, не – **те стояха** на първия етаж, в стаята, откъдето бяха започнали да разглеждат дома.

Лицето на мистър Бейли посивя:

– Боже мой! – развика се той – в дома има призраци! По-скоро да се махаме отук!

И хващайки жена си за ръка, Бейли разтвори входната врата и се втурна навън.

* * *

Тил не забеляза бягството на съпрузите: той бе премного зает със собствените си мисли: „Ето, значи, къде се е крило обяснението на загадката, обяснение, в което човек трудно би могъл да повярва.“

Архитектът обаче беше принуден да прекъсне размишленията си, защото някъде отгоре над главата му до него достигнаха прегракнали викове. Тил спусна стълбището и се затича нагоре. В централната стая на втория етаж над лежащата в несвяст мисиз Бейли се беше навел съпругът ѝ. Тил тозчас оцени обстановката, завтече се към бара, взидан в стената на приемната, наля тройна порция уиски и веднага се върна при Бейли, протягайки му чашата.

Приятелят му я изпразни на един дъх.

– Ами аз го донесох за мисиз Бейли – запротестира архитектът.

– Не ставай глупав! Донеси друга и за нея!

Този път Квинтус Тил се позабави, за да се погрижи и за себе си. Когато се приближи с чашата в ръка до мисиз Бейли, тя поотвори очи.

– Ето, мисиз Бейли – рече той успокояващо, – изпийте това и веднага ще ви мине.

– Аз не пия алкохол – запротестира тя и гаврътна чашата.

– А сега разкажете какво се е случило. Аз мислех, че сте излезли навън.

– Такова намерение имахме и ние – обясняваше мистър Бейли, без сам да разбира какво бе станало. – Излязохме през входната врата и се намерихме тук, в салона.

– Дявол да го вземе, това е невъзможно! Хм... чакайте.

Тил влезе в салона, Тук забеляза, че големият прозорец, заемащ почти цяла една стена от пода до тавана, е отворен. Предпазливо надзърна през него. Пред очите му лежеше не селски пейзаж на Южна Калифорния, а помещението от долния етаж, или точното му копие. Без да каже нещо, той отиде да отвори на стълбището и погледна надолу. Стаята на долния етаж си беше на мястото. Получаваше се така, че по някакъв необясним начин тя съществуваше едновременно на две различни места, и то на различни равнища.

Той се върна в централната стая, отпусна се в дълбокото кресло срещу Бейли и се загледа втренчено в него.

– Омир – многозначително започна Квинтус Тил – знаеш ли какво е станало?

– Не, засега не знам. Но ако не изясним каква е тази дяволска работа, ще се случи бог знае що. Да, да, нещо много по-лошо!

– Приятелю, та това е потвърждение на моите теории. Този дом наистина представлява един тесеракт.

– Това е глупост. Ти тук си понатрупал какво ли не, изплаши жена ми до смърт, че и моите нерви не издържат вече. Искам час по-скоро да се измъкнем от този твой капан.

– Мистър Тил – намеси се свестилата се мисиз Бейли, – за какъв тесе споменахте? Моля, обяснете и на мен!

Архитектът се постара да ѝ обясни по най-достъпен начин своята концепция и накрая заяви:

– Сега разбрахте, че тази постройка, която в абсолютно устойчива в три измерения, се е оказала не достатъчно стабилна в четири измерения. Построих дома във вид на разгънат тесеракт, но нещо е станало с него, някакво сътресение. И той се е събрал, приел е обичайната си форма.

Внезапно в главата му проблесна. Той щракна с пръсти и извика:

– Разбрах! Снощното земетресение!

– Земетресение ли?!

– Да, приятелю, онзи тласък, който почувствах снощи. От гледна точка на четири измерения този дом може да се сравни с една плоскост, пазеща равновесие върху тънък ръб. При един неголям тласък конструкцията е рухнала по своите

естествени, тъй да се каже, съчленения, и се е превърнала в устойчива четириизмерна сграда.

– А ти май се хвалеше с антисеизмичността на дома.

– Разбира се, така е! В четири измерения той е напълно устойчив.

– Не бих рискувал да нарека устойчива една сграда, която при най-леко сътресение рухва.

– Не съм съгласен! – упорствуваше архитектът. – Я погледни наоколо. Помръднало ли се е нещо от мястото си? Нещо да се е счупило? Ти не би намерил и най-малка драскотина. Ротация, осъществила се посредством четвъртото измерение, не може да окаже никакво въздействие върху триизмерно тяло. Все едно да се мъчиш да изтръскаш буквите от една печатна страница. Вие дори и да се намирахте в този дом снощи, не бихте се събудили от земетресението.

– Тъкмо от това се опасявам най-вече! Ами я ни кажи измислила ли е твоята гениална главица по какъв начин да са измъкнем от този капан за мишки?

– А? Да, да, безспорно, разбирам.. Вие с жена ти сте поискали да излезете навън и отново сте се озовали тука, нали? Но аз съм убеден, че това е дребна работа. Щом сме

влезли, ще можем и да излезем. Ей сега ще опитам.

И Тил бърже слезе по стълбището; долу отвори входната врата, прекрачи прага и... отново са намери на втория етаж, в салона, лице с лице срещу спътниците си.

– Да-а. Изглежда, че действително е изникнал един малък проблем – призна си Тил вежливо. – Техническата страна на въпроса – и нищо друго. Изобщо бихме могли да излезем и през прозореца.

Той отдръпна встрани дългите завеси, които закриваха големия прозорец и замръзва на мястото си:

– Да-а-а... Интересно! Много интересно – замислено произнесе Тил.

– Какво има? – запита Бейли, приближавайки се към него.

– Виж сам.

Прозорецът гледаше не навън, а към приемната. Това беше толкова невероятно, че Бейли се насочи към онзи ъгъл, където под прав ъгъл салонът и приемната се съединяваха с централната стая.

– Каква е тази работа? – рече той. – Виж, прозорецът се намира на десетина метра от приемната.

– Само не и в тесеракта – уточни архитектът. – Погледни!

Тай отвори прозореца и го прекрачи, като продължаваше да говори.

От гледна точка на съпрузите Бейли Тил просто изчезна. А от гледна точка на Тил стана нещо съвсем друго. Минаха няколко секунди, докато успее да си поеме дъх. Сетне започна да отмахва от дрехите си клонките на розовия храст, в който се беше заплел, като същевременно си каза, че никога вече не бива да сади близко до своите обекти бодливи растения. След като с известни усилия се освободи от бодливата прегръдка на розовия храст, той се огледа: намираше се в градината на новия дом. Пред него лежеше масивният корпус на долния етаж. По всичко изглеждаше, че беше паднал от покрива.

Тичешком Квинтус Тил обиколи сградата, разтвори широко входната врата и се понесе нагоре по стълбището.

– Мисиз Бейли, Омир! – викна той. – Намерих изхода.

Върху лицето на приятеля му се изписа по-скоро раздражение, отколкото радост.

– Каква стана с теб?

– Паднах. Бях навън. Всичко е много просто – трябва да се прекрачи през прозореца. Само че внимателно, защото долу има един розов храст. Гледайте да не

паднете в него. Навярно ще трябва да се построи външно стълбище.

– А как попадна обратно тук?

– През входната врата.

– Е, и ние ще излезем през нея. Да вървим, мила.

С решителен жест Бойни нахлули шапката си на главата и, като взе жена си подръка, заслиза по стълбището.

Тил им препречи пътя:

– Би трябвало веднага да ви предупредя, че по този начин нищо няма да постигнете. Доколкото разбирам, в четириизмерното тяло триизмерният човек всякога, когато пресича линията на съединението – да речем стена или праг – ще има пред себе си две вероятности, два избора. Обикновено в четвъртото измерение той ще трябва да завие на 90 градуса, ала понеже е същество триизмерно, това не усеща. Ето гледайте.

Създателят на този чуден дом прекрачи през онзи прозорец, от който преди минута беше паднал. Сега излезе и, спокойно продължавайки да говори, се намери отново в приемната.

– Докато вървах, аз следях себе си и ето дойдох там, където исках – обясняваше той, връщайки се в салона. – Миналия път не следях за движението си, защото вървах в естествено пространство и... паднах. Целият

въпрос се състои в подсъзнателна ориентация.

– Аз пък не желая да завися от никаква съзнателна или подсъзнателна ориентация, когато сутрин отивам да си прибера вестника от пощенската кутия.

– Не е необходимо. Като свикнеш, ще го правиш автоматично. А сега нека още веднъж се опитаме да излезем от дома. Мисиз Бейли, застанете, моля ви, с гръб към прозореца и в това положение скочете навън. Убеден съм – почти съм убеден, – че ще се приземите в градината.

Изразът на мисиз Бейли красноречиво свидетелствуваше за това, какво мисли за архитекта и за предложението му.

– Омир Бейли – гласът ѝ премина в писък, – все така ли ще мълчите и ще позволявате на този ти...

– Но позволете, мисиз Бейли – Тил реши да внесе в предложението си известни корекции. – Ние ще ви вържем с едно въженце и вие ще се спуснете долу съвсем без...

– Достатъчно, Квинтус! – прекъсна го рязко приятелят му. – Да измислим някакъв по-приемлив начин. Нито аз, нито жена ми сме свикнали да скачаме през прозорец.

За минута Тил се пообърка; възцари се непродължително мълчание, което Бейли наруши:

– Чуваш ли, Квинтус?

– Какво да чувам?

– Някъде наблизко се говори. В дома има ли други хора, освен нас? Може би някой ни разиграва...

– Изключено! Единственият ключ от входната врата е у мен.

– Съвсем уверена съм, че дочух някакъв разговор – потвърди и мисиз Бейли. – Щом влязохме в този дом, раздадох се някакви гласове. Омир, не мога да изтърпя повече всичко това, чуваш ли? Предприеми нещо!

– Не бива така да се вълнувате, мисиз Бейли – опита се да я успокои Тил. – В този дом не може да има никой друг. Но, за да не се съмнявате, аз ще огледам и разузная навсякъде. Омир, ти остани тук с мисиз Бейли и следи за стаите в тази етаж.

От салона той мина в долния етаж, а оттам в кухнята и спалнята. Този маршрут по права линия го отведе обратно в салона; с други думи при своя оглед той беше вървял през цялото време все направо, без да завива никъде и без да слиза или се качва. И въпреки това Тил отново се върна в отправната си точка – сиреч в салона.

– Никого няма – заяви той. – През там, където минах, отворях всички врати и прозорци, освен ей онзи. – Архитектът отиде до прозореца, намиращ се срещу другия, от

който преди малко беше паднал в градината, и отмахна завесата встрани.

През четирите стаи той видя някакъв човек, който стоеше с гръб към него. С поривисто движение Тил отвори прозореца и го прескочи, викайки:

– Ето го там! Дръжте крадеца!

Несъмнено непознатият го чу и хукна да бяга. Тил – подире му. Неговата неугледна фигура възбудено се раздвижи, дългите му крайници го понесоха от стая в стая през приемната, кухнята, трапезарията, салона... но въпреки всички усилия, не можа да намали разстоянието между себе си и нашественика – както и в началото, разделяха ги четири стаи.

Той забеляза, че преследваният несръчно, но енергично прескочи през ниския перваз и шапката му отхвъркна от главата. Тил изтича до мястото, където лежеше шапката, и я вдигна. Беше радостен, че е намерил повод малко да се пораздвижи. Връщайки се в салона, каза:

– Успя да се измъкне, негодникът. Нищо, у нас остана шапката му. Може би тя ще ни помогне да узнаем кой е притежателят ѝ.

Бейли взе шапката, поогледа я, изсумтя и я сложи на главата на приятеля си. Тя му беше точно по мярка.

Тил се обърка, свали шапката и започна ди я разглежда на свой ред. Отвътре върху

кожената лента стояха инициалите „К. Т.“. Това бе неговата собствена шапка.

Лицето на архитекта отрази някаква смътна догадка: до мозъка му бавно започна да се промъква смисълът на станалото. Той отиде до прозореца, погледна поредицата стаи, по които беше гонил тайнствения непознат и заразмаха ръце, сякаш регулираше улично движение.

– Омир, ела да видиш нещо! – рече той.

Мистър и мисиз Бейли се приближиха и отправиха поглед натам, накъдето се беше вторачил напрегнато Тил. В дъното на четирите стаи те видяха три човешки фигури, застанали с гръб към тях – две мъжки и една женска. Онази, която беше по-висока, безсмислено махаше с ръце.

Мисиз Бейли изкрещя и отново падна в несвяст.

* * *

След няколко минути тя дойде на себе си и се поуспокои. Двамата мъже коментираха положението.

– Квинтус – каза Бейли, – няма да си губя времето да те упреквам за станалото. Обвиненията са безполезни. Уверен съм, че ти си направил всичко това не със зла умисъл. Но виждаш в какво положение се оказахме и тримата. Как ще се измъкнем оттук? Изглежда, че ще бъдем заставени да останем в този проклет дом, докато умрем от

глад: всички стаи водят една в друга, а изход навън няма.

– Моля, моля, не преувеличавай! Положението не е чак толкова трагично. Че нали аз успях да изляза?

– Да, но ти не можа да повториш това, въпреки всичките си усилия.

– Вярно, ала използвани бяха не всички стаи – остава още кабинетът. Можем да се опитаме оттам да излезем.

– Наистина, в началото на огледа ние просто минахме през него, без да се спираме. Мислиш ли, че ще можем да излезем през прозореца на кабинета?

– Не знам. Но не бива да храним големи надежди. От математическа позиция неговите четири прозореца би трябвало да гледат към тези четири стаи, където сме сега. Това обаче можем да проверим веднага.

– Да опитаме. По-лошо няма да стане. Матилда, струва ми се, че за тебе ще бъде по-добре да останеш тук, да си починеш...

– Да остана сама в това страшно място? Ах, не! – Казвайки това, мисиз Бейли веднага скочи от канапето, върху което лежеше.

Тримата се отправиха към горния етаж.

– Кабинетът е вътрешна стая, нали Квинтус? – запита Бейли, когато минаха през спалнята, за да се изкачат горе. – Спомням си, че на твоя модел това представляваше

едно малко кубче, вмъкнато в един голям куб; то беше заобиколено от всички страни от пространството на големия куб.

– Точно така! – потвърди архитектът. – А сега да видим дали това е осъществено. Според моите пресмятания, този прозорец трябва да гледа към кухнята. – Той хвана шнура и дръпна завесата.

Но прозорецът не гледаше към кухнята. На тримата им се зави свят, и то толкова силно, че те изпопадаха на пода, като се заловиха безпомощно о килима, за да се задържат на едно място.

– Затвори! За бога, затвори по-скоро – простена мистър Бейли.

Преодолявайки някакъв животински атавистичен страх, Тил припълзя до прозореца и успя да го закрие със завесата. Прозорецът гледаше не навътре, а надолу, и то от една главозамайваща височина. Мисиз Бейли пак (за кой ли път!) припадна. Тил отново се затича да донесе коняк, а в това време мистър Бейли разтриваше слепоочията на жена си. Когато тя отвори очи, архитектът предпазливо се приближи до прозореца и приоткри завесата. Коленичил, той започна да изучава разкрилата се пред очите му гледка през една мъничка цепнатинка.

– Ела тук, Омир, и погледни – предложи Тил на приятеля си. – Интересно, дали ще узнаеш това, което лежи пред нас.

– Омир Бейли, не бива да отивате там! – заяви категорично мисиз Бейли.

– Не се вълнувай, Матилда, ще бъда съвсем предпазлив. – Бейли застана до приятеля си и надзърна през пролуката на завесата.

– Виждаш ли там небостъргача „Крайслер“? А ето и Ист-Ривър и Бруклин.

Те гледаха отгоре отвесната фасада на огромния небостъргач. Неиде там, на хиляди метра под тях се разстилаше Ню Йорк, приличен на детска играчка. Бейли добави:

– Доколкото мога да съдя оттук, ние виждане и страничната фасада на „Емпайр стейт билдинг“, гледайки го от точка, намираща се над кулата му. Какво може да е това? Мираж?

– Не вярвам, премного релефна е гледката. Според мен пространството се е оформило чрез четвъртото измерение. Но хайде сега да отворим и другите прозорци!

Към следващия прозорец те пристъпиха съвсем предпазливо; и добре сториха, защото онова, което се откри пред погледа им, беше още по-невероятно за възприемане, отколкото онази спираща дъха шеметна височина. Сега пред тях се простираше най-обикновен морски пейзаж –

безкрайно море и синьо небе. Само че морето се намираше на мястото на небето, а небето – на мястото на морето. И макар този път да бяха малко повече подготвени за всякакви изненади, двамата много скоро почувствуваха, че гледката на търкалящите се над главите им вълни а-ха ще предизвика у тях пристъп на морска болест. Те побързаха да спуснат завесата, за да не дадат възможност на мисиз Бейли да се разстрои и от това зрелище.

Архитектът хвърли поглед към третия прозорец и прошепна:

– Е, Омир, искаш ли да погледнем оттук?

– М-м-м... ще съжالياваме цял живот, ако не го сторим. Хайде!

Тил разтвори малко завесата – нищо не видя; дръпна шнура и погледна – пак нищо. Прозорецът гледаше към празно пространство, абсолютно празно пространство. Какъв цвят има празното пространство? – Глупав въпрос. Каква е формата му? – Форма ли? Но формата е съставна част на нещо, а тази празника нямаше нито дълбочина, нито форма; нямаше дори и чернота. Това беше – нищото!

– Е, драги, какво ще кажеш за това? – подхвърли Бейли.

Ненарушимото спокойствие на архитекта този път се поразклати.

– Не знам, бога ми не проумявам. Добре ще направим да закрием прозореца.

Известно време Квинтус Тил мълчаливо гледаше закрития прозорец, накрая заяви колебливо:

– Мисля, че може би гледахме едно място, където пространство не съществува. Надникнали сме зад четириизмерния ъгъл, а там нищо няма.

Двамата приятели поседяха така известно време, преди да се решат да отворят четвъртия прозорец. Нали в неразпечатаното писмо няма непременно лоши вести? Така и в случая. Съмнението раждаше надежда, а мъчителната неизвестност стана много тягостна. Бейли не издържа и сам дръпна шнура, въпреки протестите на съпругата си. На пръв поглед нямаше нищо страшно. Пейзажът, който се откри пред тях лежеше на равнището на долния етаж. Но от него лъхаше враждебност. От едно лимоненожълто небе слънцето безмилостно сипеше палещи лъчи. Плоската местност беше опожарена до стерилно-посърнал безжизнен кафяв цвят; тук не можеше човек да допусне съществуването на нещо живо. И все пак в нея имаше живот: странни хилави дървета издигаха към негостоприемното небе своите възлести, сгърчени ръце. По тези безформени растения стърчаха снопчета бодливи листа.

– Боже праведни! – въздъхна Бейли. – Къде попаднахме?

Тил поклати глава, очите му излъчваха безпокойство:

– И аз нищо не разбирам.

– Не прилича на земен пейзаж. Може би сме на друга планета.

– Трудно е да се каже. Но знаеш ли, Омир, това е може би нещо още по-лошо, отколкото предполагаш. Искам да кажа – по-лошо, отколкото на друга планета. Възможно е тази гледка да е отнякъде извън нашата Слънчева система. Това не е нашето слънце – премного ярко е.

Архитектът поразмърда дръжката на прозореца.

– Какво си намислил? – запита Бейли.

– Дали да не си подам главата навън, да поогледам околността. Все нещо ще узная.

Към тях се присъедини и мисиз Бейли:

– Омир, какви са тези грозни дървета? Омир, страх ме е.

В това време Тил открехна малко прозореца и подаде носа си навън, като душеше:

– Нормален въздух – това е добре. – И той разтвори широко прозореца.

Ала архитектът не можа да приведе в изпълнение намерението си. Вниманието му беше отвлечено от едно необяснимо явление: цялото здание се разтърси от

някакъв тласък, неприятен като първите признаци на приближаващ пристъп на повръщане. Измина една дълга-дълга секунда и домът престана да се тресе.

– Земересение! – Реакцията и на тримата беше еднаква и едновременна. Мисиз Бейли сграбчи мъжа си за врата. След като подтисна обхваналото го вълнение, Тил се опита да успокои жената:

– Не се страхувайте, мисиз Бейли. Този дом ще издържи и най-силното земересение.

Едва беше успял до придаде на лицето си изражение на спокойствие и увереност, когато нов по-силен тласък разтърси постройката. Този път това не беше някакво ъглово отклонение, а същински подземен удар. Всеки жител на Калифорния, бил той кореняк или приспособил се към тамошния живот пришълец, притежава дълбоко вкоренен първичен рефлекс. Земересението предизвиква у него парализиращ волята страх от затворено пространство. Тази клаустрофобия го подбужда да изскочи слепешката навън от помещението, в което го е заварило земересението.

Със сигурност можем да потвърдим, че двамата мъже се изсипаха върху мисиз Бейли. А от това следва да се заключи, че тя първа бе скочила през прозореца, а Тил и Бейли – подир нея.

След като са посъвзеха и приведоха в ред мислите си, първото им усещане беше чувството на облекчение, че имат под нозете си твърда земя. Сетне и мистър Бейли забеляза онова, което беше попречило на съпругата му да излее речта, напиреща на езика ѝ.

– Къде е домът?!

Домът го нямаше. От него не беше останала никаква следа. Те се валяха в пясъка на безлюдната пустиня, която преди малко бяха видели през прозореца. Освен измъчените, изпочупени дървета, виждаше се само жълтото небе и неизвестното светило по него. Обгарящият му блясък нетърпимо заслепяваше очите.

Бейли бавно се озърна околоръст, после се обърна към приятеля си:

– Какво ще кажеш, Квинтус? – гласът му не предвещаващо нищо добро.

Тил безпомощно вдигна рамене:

– Отгде да знам? Аз дори не съм уверен, че сме на нашата Земя.

– Във всеки случай не можем да останем тука. Това значи сигурна смърт. Накъде да вървим?

– Все едно накъде. Ще се ориентирате по слънцето.

Тръгнаха и с мъка преодоляха известно разстояние. Когато мисиз Бейли поиска да

починат, спряха. Тил извика мистър Бейли, настрана и запита:

– Омир, какво намисли?

– Нямам никаква идея. Но я се послушай – не чуваш ли нещо?

– Може би – Тил нададе ухо – ...ако на е плод на нашето въображение.

– Звукът прилича на шум от автомобил.

Подир някакви си стотина метра те излязоха на едно шосе. Когато автомобилът наближи, оказа се, че това е пуфтящо камионче, карано от един фермер. Като дочу виковете им, той удари спирачките и спря.

– Объркахме пътя. Можете ли да ни помогнете да се измъкнем оттук?

– Качвайте се!

– За къде отивате?

– В Лос Анджелис.

– В Лос Анджелис ли? Ами къде сме сега?

– Че точно, наред Националния парк „Джошуа-Три“.

Завръщането им беше толкова съкрушаващо духа, колкото е било бягството на французите от Москва. Мистър и мисиз Бейли седяха в кабината до шофьора, а Квинтус Тил подскачаше отзад в празната каросерия, стараяйки се да защити главата си от безмилостните лъчи на слънцето.

Бейли плати на любезния фермер, за да ги закара до дома-тесеракт, не толкова, че жадуваха отново да го видят, а само защото там си беше оставил колата.

Накрай камиончето зави зад ъгъла и ги докара до онова място; откъдето беше започнала тяхната одисея. Но на това място нямаше вече никаква постройка. Не беше останал дори долният етаж. Съпрузите Бейли се заинтересуваха от този случай мимо волята си и заедно с архитекта започнаха да дирят някакви следи поне от основите.

– Какво мислиш по всичко това, Квинтус? – запита Бейли.

– Сигурно след втория трус домът просто е попаднал в друго сечение на космическото пространство. Сега разбирам, че е трябвало да го закрепя по-здраво за основите.

– Още много нещо трябваше да направиш:

– Общо взето смятам, че нямаме никакви основания да се ядосваме. Домът е застрахован, пък и ние научихме много удивителни неща. Да, сега ми хрумна една нова велика революционна идея, относно бъдещия дом...

Тил овреме се отдръпна и избягна удара.